

เอกสารองค์ความรู้ชุด

“การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

สภาพและปัจจัย

ในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทของประเทศไทย

สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 20/2561
ISBN 000-000-000-000-0

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารองค์ความรู้ชุด
“การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

สภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัย
ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในบริบทของประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ จำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสร้างลักษณะนิสัยและต่อเนื่องถึงวัยเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ คิดอย่างมีเหตุผล ตามลำดับของการพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย ทุกสถาบันในสังคมจึงมีบทบาทในการปลูกฝัง การมีวินัยแก่คนในชาติ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและการปกครอง สื่อมวลชน องค์กรอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้าง วินัยให้เกิดขึ้นกับคนทุกวัยที่จะต้องปลูกฝังเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่ พึงประสงค์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย เคารพกติกาของสังคม โดยไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบายการศึกษา เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้สนับสนุน ให้มหาวิทยาลัยนครพนม โดย รศ.ดร.มนตรี แยมกสิกร และคณะ ทำการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ ชุด “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ทำให้ได้รายงานเอกสาร ชุดองค์ความรู้ จำนวน 8 เล่ม ประกอบด้วย 1. บทสรุปสำหรับผู้บริหารในเอกสารองค์ความรู้ “การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” 2. รายงานผลการสังเคราะห์ ผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. สภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของ ประเทศไทย 4. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศญี่ปุ่น 5. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 6. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเกาหลีใต้ 7. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ 8. ข้อเสนอ เิงนโยบายการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องเหมาะสม กับบริบทสังคมไทย

สำหรับเอกสาร เรื่อง สภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย เป็นการศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนการเสริมสร้างวินัยนักเรียนหรือประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น และด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น นอกจากนี้ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา และปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย นำมาสรุปสังเคราะห์เป็นรายงานผลการศึกษา สำนักงานฯ คาดหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นแนวคิดในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนเพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานฯ ขอขอบคุณคณะนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนในการดำเนินการให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง จนสามารถเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาและสาธารณชนในวงกว้าง

(นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำนักวิจัย

วินัยนักเรียน เป็นนโยบายหลักที่กระทรวงศึกษาธิการ เล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงได้กำหนดไว้เป็นนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพราะเชื่อว่า วินัยทำให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และทำให้บุคคลอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข แต่ปัจจุบัน สถานศึกษาหลายแห่งกำลังประสบปัญหาวินัยนักเรียนในด้านต่าง ๆ และผลจากการขาดวินัย ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมปัจจุบันในหลาย ๆ ด้าน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ประกอบกับเป็นนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการ จึงได้ดำเนินการศึกษาสภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อค้นหารูปแบบระบบกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อันเป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

คณะผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย

การศึกษาสภาพและปัจจัยการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
6. เพื่อศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย
8. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 3 ยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษารูปแบบและกลไก ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์เอกสารรายงาน และ ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แนวคำถามสัมภาษณ์/ สทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา และแบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน หากคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้ โดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.96 โดยตัดข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ถึง 0.50 ออกจำนวน 2 ข้อ และยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษา เมื่อยก (ร่าง) เอกสารการรายงานเรียบร้อยแล้ว จึงตรวจสอบคุณภาพเอกสารโดยการวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ผลการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมต่อการเสริมสร้างวินัยในศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)

4) มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564) นโยบายของรัฐบาลตามแนวทางทั้ง 3 ฉบับนี้ กล่าวถึงความสำคัญของ “วินัย” ไว้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคม เช่น พรบ.การศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับ “วินัย” แต่ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรง แต่ “วินัย” นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้าน “คุณธรรมจริยธรรม” ดังกล่าวไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 คือ ดังนี้

“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้”

ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นั้น กล่าวถึง “วินัย” ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 3 เป้าหมายหมายถึง 1 คือผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญของเป้าหมายที่ 1 เช่น ร้อยละของผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่วนหนึ่ง คือ “สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศ ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และส่วนที่ 5 การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งได้มีการกล่าวถึงความสำคัญของ “วินัย” ไว้ถึง 4 ส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ภาพรวมของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึงหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ เรื่อง “วินัย” ไว้ดังนี้

หลักการข้อที่ 2 ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี...

หลักการข้อที่ 4 ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็น

ค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก...”

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักภายใต้ประเด็น การเตรียมพร้อมด้านกำลังคน และการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 เรื่อง “วินัย” เน้น “การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดี ทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาพะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม”

2) ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศสถานการณ์และแนวโน้มภายใน

แผนพัฒนา ฉบับที่ 12 กล่าวถึงปัญหาสังคมของคนไทยด้าน “วินัย” ไว้ในสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย ช้อย่อยที่ 2.3.7 คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ

3) ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 12

มีเป้าหมาย “เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบคลุมรอบด้าน ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต” และมีเป้าหมายรวมว่า “คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติ และพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย”

4) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 มียุทธศาสตร์ทั้งสิ้น 10 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ “วินัย” ในสถานศึกษามี 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งเน้นค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ “วินัยในสถานศึกษา” ในข้อ 4) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิด

“โรงเรียนสุจริต” เพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง พลุกจิดสำนึก ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ

จากนโยบายทั้ง 3 ฉบับ สรุปได้ว่า การพัฒนาคนโดยเฉพาะด้าน “วินัย” เป็นสิ่งสำคัญ จำเป็น เร่งด่วน ที่จะต้องเร่งพัฒนาให้บุคคลมีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป

นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกฉบับก็คือ มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ออกมาตรการการป้องกันเชิงรุก ให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อคัดกรอง แยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เชิญผู้ปกครองมารับทราบข้อมูล และกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจและดำเนินการตาม นอกจากนี้ยังระบุขั้นตอนการป้องปราม และแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนเป็นระบบ

2. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งได้ออกมาตรการตาม “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ. ศ. 2546” และ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548”

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 นี้ ส่งผลให้ ผู้สอนไม่สามารถใช้ไม้เรียวลงโทษเด็กด้วยการ “ตี” ได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่มครู ครูบางส่วนให้ความเห็นว่า “การลงโทษโดยการตี สำหรับเด็กบางคน บางกลุ่ม ยังคงมีความจำเป็นอยู่ เพราะวิธีการว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนน หรือทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นั้น ใช้ไม่ได้ผล และไม่มีผลต่อชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ เด็กยังคงกระทำความผิดอยู่ เพราะสุดท้ายแล้วอย่างไรก็ได้เลื่อนชั้น”

ผลการศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วย หนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยหนุนต่อ
การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559
3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพ
ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. คำขวัญวันเด็กประเทศไทย

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ มาตรฐานการศึกษา
ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกฯ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ
คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คุณภาพผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และมาตรฐาน
ที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและ
กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวถึง “วินัย” ใน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้
สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้
1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่น
ในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถ
กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเองได้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน
เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มี
ศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม
สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น
3 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถ ปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรม ที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2) กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือ แบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และ ความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความ เหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรม นักเรียนประกอบด้วย

2.1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละ ต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

คำขวัญวันเด็ก เป็นคำขวัญที่นายกรัฐมนตรีมอบให้เด็กไทยทุกปี เพื่อให้ทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญของเด็กอันเป็นอนาคตของชาติในภายหน้า และให้เด็กไว้เป็นข้อคิดเตือนใจ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2499-พ.ศ.2560 ส่วนใหญ่จะเน้นคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะ ด้าน “วินัย” ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยเล็งเห็นความสำคัญ เห็นควรปลูกฝังให้เด็กไทยมีระเบียบวินัย อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ด้านมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น ไม่พบมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรที่เป็นอุปสรรค

ผลการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพ็อาเจต์ (Piaget)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เด็กจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมตามช่วงอายุ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นรับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กโต ซึ่งจะเกิดกับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ และชั้นกฎเกณฑ์คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล เกิดขึ้นตั้งแต่อายุ 9 ขวบขึ้นไป โดยเด็กจะเชื่อว่ากฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ความร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญ และคิดถึงแรงจูงใจของผู้กระทำด้วย

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory)

เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรม นอกจากจะขึ้นอยู่กับช่วงอายุแล้ว ระดับสติปัญญา ยังสอดคล้องกับการพัฒนาทางด้านจริยธรรมด้วย เนื่องจากต้องอาศัยการใช้เหตุผลและความคิดเชิงนามธรรม โดยสรุปพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก มี 6 ชั้น คือ ชั้นแรกกระทำพฤติกรรม เพราะกลัวการถูกลงโทษ หรือเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่น ชั้นที่สอง กระทำพฤติกรรม เพราะต้องการได้รับผลตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือทำเพื่อรางวัล ชั้นที่สาม กระทำพฤติกรรม เพื่อให้สังคมยอมรับ ชั้นที่สี่กระทำพฤติกรรมตามหน้าที่ ตามการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ ชั้นที่ห้ากระทำพฤติกรรมตามความเห็นชอบของตน พฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ชื่นชมยอมรับ และชั้นที่หกกระทำพฤติกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นพฤติกรรมจากจิตสำนึกที่ตีงาม ซึ่งในแต่ละชั้นจะเกิดขึ้นในตามพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ และสติปัญญา

3. ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson: Eight stages of Psychosocial Development)

สิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และทางความคิด มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมความดีงามต่าง ๆ สามารถพัฒนาในแต่ละช่วงอายุให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรอบกาย โดยระดับอนุบาลสามารถปลูกฝังสิ่งดีงามผ่านการเล่านิทาน และการเล่นสมมติ ระดับประถมศึกษาควรมอบหมายงานหรือภาระรับผิดชอบที่มีความง่ายเหมาะสมกับระดับความสามารถ คอยให้กำลังใจเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ และต้องแก้ไขเมื่อเกิดความผิดพลาด พร้อมชี้แนะสิ่งที่ควร และระดับมัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่น มีความคิดริเริ่ม และถ้าพบว่าเด็กยังไม่พัฒนาก็ควรรหาช่องทางช่วยเหลือให้มากที่สุด เร็วที่สุด

4. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

พฤติกรรมของคนมีปัจจัยทางสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งการเสริมแรง โดยเชื่อว่าคนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้ผ่านการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแบบ ทั้งสิ้น จึงได้เน้นแนวคิด 3 ประการ คือ 1) การเรียนรู้โดยการสังเกต เกิดจาก 4 กระบวนการ คือ กระบวนการตั้งใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ 2) แนวคิด การกำกับตนเอง และ 3) แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งมี 4 ปัจจัย คือ ประสบการณ์ ที่ประสบความสำเร็จ การใช้ตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นทางอารมณ์ จากหลักการ ดังกล่าวนำมาซึ่งแนวทางการเสริมสร้างวินัยได้โดยการปลูกฝังคุณธรรมต้องสอดคล้องกับ พัฒนาการในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล ทั้งนี้ต้องเน้นการ อธิบายเหตุและผลเป็นสำคัญ และตัวแบบมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กมาก ตัวแบบจึงต้อง มีความประพฤติที่ดีเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมตาม ช่วงวัยรุ่นจึงต้องใช้ตัวแบบทางสังคมเข้าช่วย นอกจากนี้ การเสริมแรงยังมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม จึงควรเสริมแรงเด็กโดยเฉพาะการเสริมแรง ทางบวก และควรยับยั้งพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กสามารถควบคุมกำกับตนเองได้

ผลการศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษาดังนี้

วิธีการปลูกฝังวินัยเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การเล่านิทานคุณธรรมทุกครั้งก่อนเริ่มเรียน
- 2) ด้านความประพฤติ หรือการแสดงพฤติกรรมของเด็ก เน้นการใช้วินัยเชิงบวกมากกว่า เชิงลบ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ตรวจสอบความเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ และสร้างข้อตกลงกับผู้ปกครอง
- 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อม/ ห้องเรียนให้น่าอยู่ ดูแล้วยสบายตา สบายใจ สะอาด ปลอดภัยสำหรับเด็กเล็ก

วิธีการปลูกฝังวินัยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แนวทางของศูนย์ โรงเรียนคุณธรรม นั่นคือ การสร้าง “โรงเรียนคุณธรรม”

การจัดการชั้นเรียน ทำได้ดังนี้

- 1) เน้นความสำคัญของนักเรียน โดยครูหาวิธีที่จะให้นักเรียนร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการห้องเรียนและวิธีป้องกันปัญหาระเบียบวินัย
- 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยด้วยตนเอง โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกของนักเรียน และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบของนักเรียน
- 3) การตั้งกฎระเบียบของห้องเรียน
- 4) ควรจะมีรายการของกฎระเบียบทุกข้อและระบุผลที่ตามมาของการประพฤติผิดกฎระเบียบด้วย
- 5) ระบุรางวัล หรือแรงเสริมบวกสำหรับคนที่มีพฤติกรรมไม่ผิดกฎระเบียบ

ผลการศึกษาส่งเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 35 เรื่อง พบว่า มีการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การนิเทศภายใน การให้คำมั่นสัญญา การกำกับติดตาม การระดมสมอง การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และกลยุทธ์การระดมพลังสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่าย/ อบรมคุณธรรม การประกวด/ แข่งขัน การพบปะครู การพบปะผู้ปกครอง/ ชุมชน การจับคู่กับเพื่อน การพูดหน้าเสาธง สถานักเรียน การส่งเสริมการอ่าน ชมรม/ ชุมนุม และการรณรงค์

ผลการศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีหน่วยงานองค์กร มูลนิธิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยในเยาวชน หรือด้านคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีออกสู่สังคม มีหน่วยงานดังต่อไปนี้

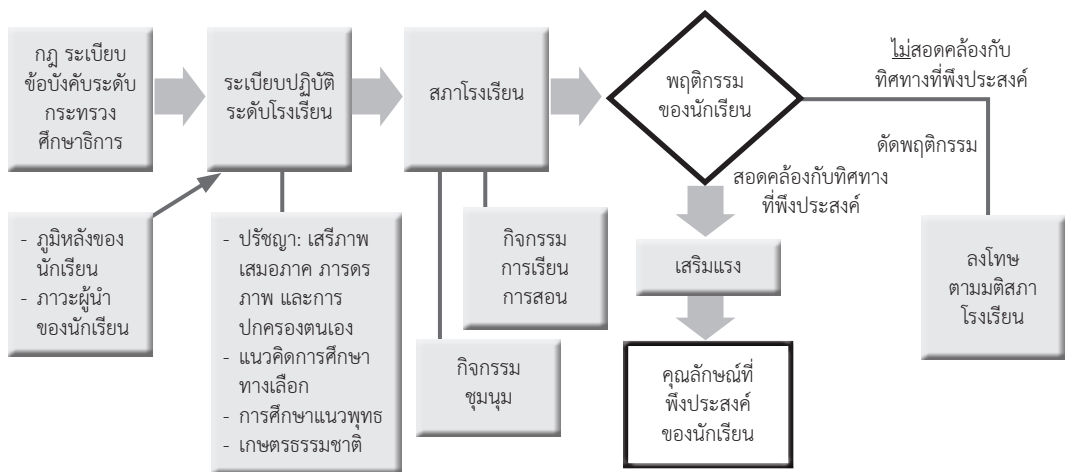
1. ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานที่ทำการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ที่ทันสมัย ฉลอง 100 ปีการลูกเสือไทย รวมทั้งยังได้ลงนามประกาศกระทรวงฯ จัดตั้ง “ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อให้เป็นศูนย์กลางดูแลแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือสารวัตรนักเรียนซึ่งถูกยกเลิกไป นอกจากจะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือในกิจการลูกเสือร่วมกับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติแล้ว ยังทำหน้าที่ส่งเสริมป้องกันแก้ไข และคุ้มครองความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนนักศึกษาด้วย

2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งขึ้นภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มูลนิธิมีโครงสร้างการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ศูนย์ ประกอบด้วย ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง และศูนย์จิตวิทยาการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

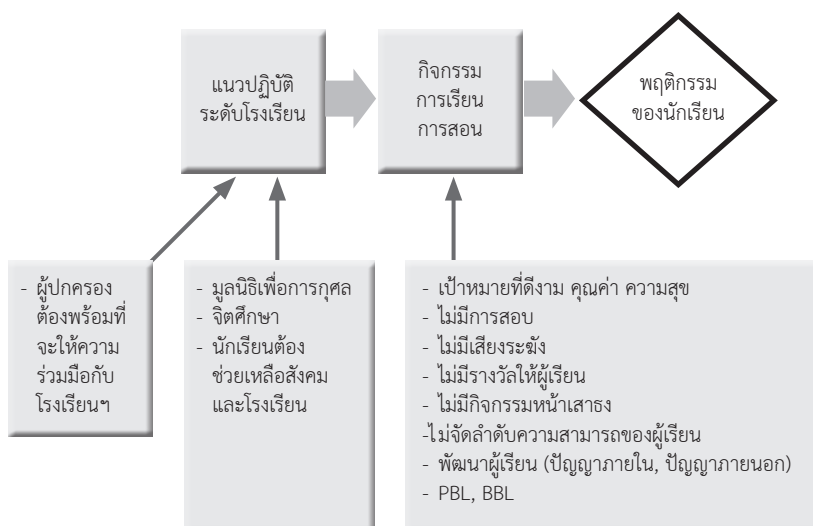
ผลศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อสรุปจากการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร งานวิจัย ลงศึกษาโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ภาพรวมของประเทศไทย พบว่า มีระบบกลไก รูปแบบโดยรวมของการพัฒนาวินัยนักเรียน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง มีกฎ กติกา ให้นักเรียนปกครองกันเอง มีการกำกับดูแลทั้งชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากจะเป็นการฝึกระเบียบวินัยด้วยกันเองแล้ว เด็กจะได้ทักษะชีวิตจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันเอง การปกครองกันเอง ออกกฎระเบียบกันเอง เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ที่เน้นความรักและเสรีภาพ เป็นการหล่อหลอม นำเด็กที่มีปัญหาครอบครัว มาฝึก มาปรับพฤติกรรม ให้เสรีภาพ และความรัก มีสถานักเรียน มีการออกกติกาตนเอง และเคารพกติกาของสังคม การลงโทษ คือการตัดสิทธิ์ต่าง ๆ วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง

รูปแบบที่ 1 วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง

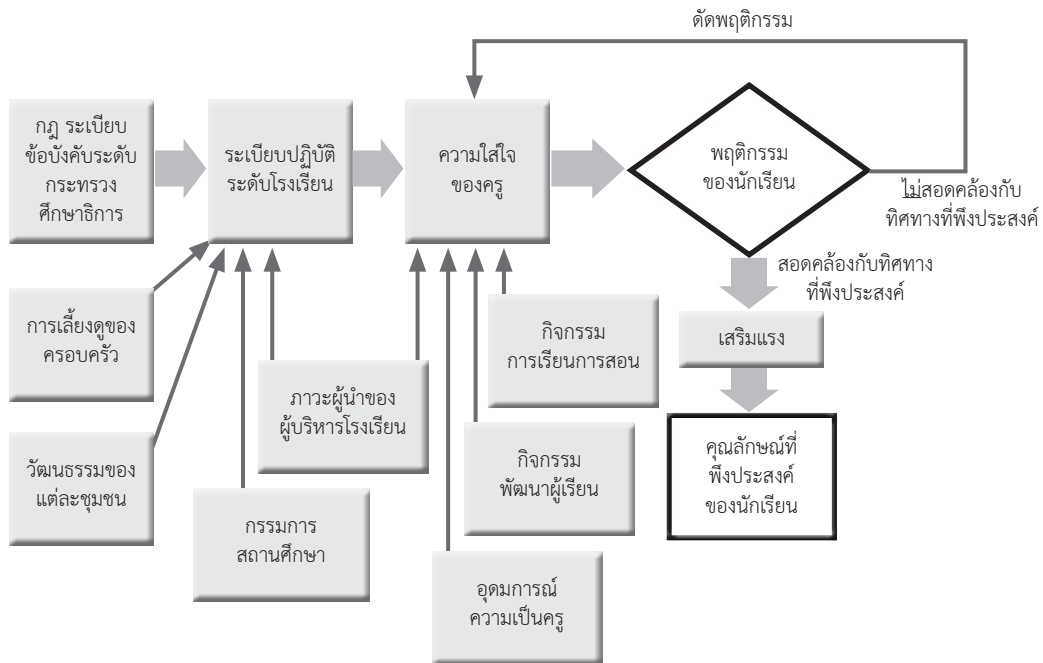
รูปแบบที่ 2 วินัยทั้งกายและใจ หรือวินัยแบบเน้นหลักธรรมในการกำกับตน เป็นการฝึกทั้งกายภาพภายนอก และจิตภายใน คือการฝึกตลอดเวลา หล่อหลอมทั้งกาย ใจ จิตวิญญาณ เช่น โรงเรียนสัตยาไสย ใช้ปรัชญาแนวคิดวิถีพุทธ ตั้งแต่ตื่นเช้า จนกระทั่งเข้านอน เน้นเรื่องการฝึกจิต เป็นโรงเรียนกินนอนที่โรงเรียน โรงเรียนที่ 2 คือ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์ เป็นโรงเรียนกินนอน เน้นกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาฝึก อีกโรงเรียนหนึ่ง คือ โรงเรียนมีชัยพัฒนา – โรงเรียนไม้ไผ่ (Bamboo School) จ.บุรีรัมย์ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 วินัยทั้งกายและใจ หรือวินัยแบบเน้นหลักธรรมในการกำกับตน

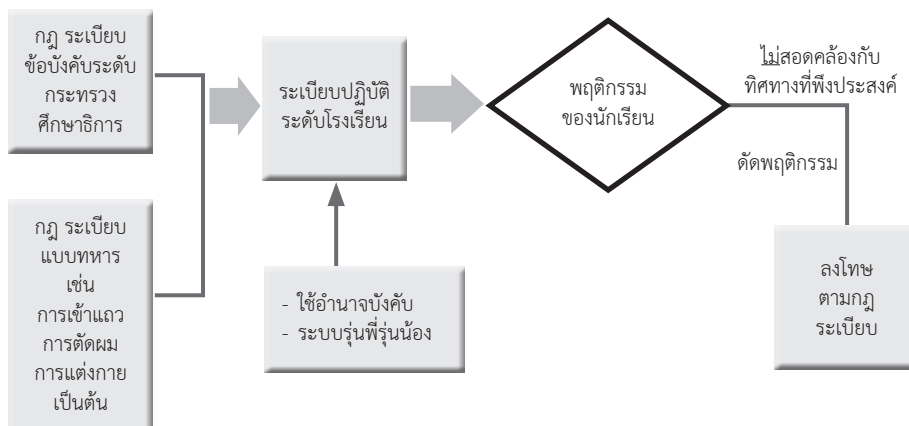
รูปแบบที่ 3 วินัยตามกฎ ระเบียบ เป็นการฝึกแบบให้นักเรียนเคารพกฎ กติกา ระบบฝึกนักเรียน เช่น ห้ามใส่รองเท้าขึ้นอาคาร ให้รางวัลสำหรับเด็กที่ทำดี และลงโทษสำหรับเด็กที่ทำผิด กติกา ใช้กระบวนการเรียนการสอนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกด้วย ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทย จะใช้การฝึกวินัยแบบนี้ ผลของการฝึกจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความจริงใจของการดำเนินงานเป็นหลัก

ความร่วมมือตามรูปแบบนี้ ปรากฏให้เห็นทุกโรงเรียน เนื่องจากเป็นข้อบังคับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตาม “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งระบบกลไกและความร่วมมือของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จะมีความเข้มงวดแตกต่างกันไป และปรากฏเป็นกิจกรรมภายใต้ภาระงาน คือ 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

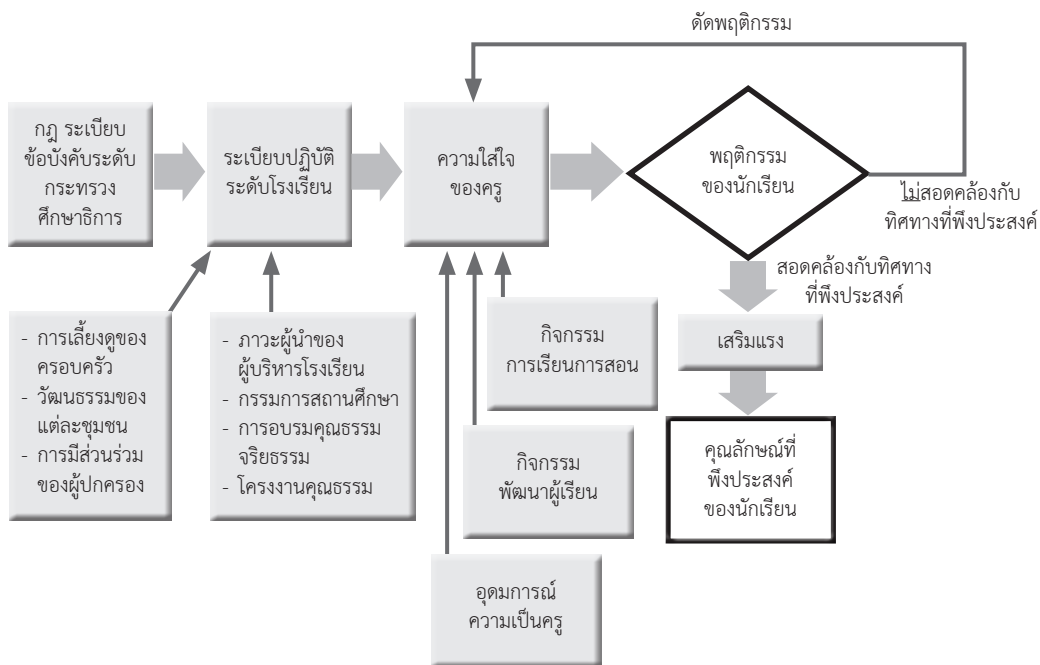
รูปแบบที่ 3 วินัยตามกฎ ระเบียบ

รูปแบบที่ 4 วินัยแบบทหาร คือนำวินัยทหารมาฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย เป็นการฝึกแบบเข้มข้น ตามกฎ ระเบียบ การทำผิดกฎผิดระเบียบ เน้นการลงโทษ การปฏิบัติวินัยต่าง ๆ เน้นการฝึกแบบซ้ำ ๆ เพื่อให้ปฏิบัติจนเกิดเป็นความเคยชิน ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่เริ่มต้นโดยการรับนโยบายจากกองทัพ เช่น โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

รูปแบบที่ 4 วินัยแบบทหาร

รูปแบบที่ 5 วินัยจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยให้บทบาทผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ประสานงาน พูดคุยกับครูที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน และเน้นการพัฒนาเด็กนักเรียนโดยการใช้โครงการคุณธรรม เช่น โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร เป็นต้น

รูปแบบที่ 5 วินัยจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

โดยสรุป ระบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 รูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขสำคัญของประเทศไทย คือ บ้าน โรงเรียน และชุมชนต้องร่วมมือกัน ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น เพราะประเทศญี่ปุ่นนั้น การเสริมสร้างวินัยเป็นเรื่องของ วัฒนธรรมที่ปลูกฝังตั้งแต่ครอบครัว เงื่อนไขที่สอง คือ การปลูกฝังวินัยในวัยเยาว์ คือ ระดับ ประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจเหตุและผลง่าย ๆ ได้บ้างแล้ว ถ้าครูระดับประถม มีการกำกับดูแล เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การแต่งกาย การแขวนสิ่งของ การวางรองเท้า การทำความสะอาดห้องเรียน ฯลฯ จะมีอิทธิพลอย่างมาก และเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ ประเทศไทย คือ ควรเน้น “วินัยเชิงบวก” มากกว่า “วินัยเชิงลบ” วินัยเชิงบวกจะทำให้เด็ก

กระทำพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ เข้าใจในเหตุและผลของการปฏิบัติ ซึ่งจะปลูกฝังในตัวเด็กอย่างยั่งยืน ไม่ใช่กระทำเพราะกลัวการลงโทษเท่านั้น

ผลการศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้บุคคลมีวินัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความอดทน 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 6) ความเชื่ออำนาจในตน 7) การมุ่งอนาคตควบคุมตน 8) เจต-คติต่อวินัยในตนเอง 9) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 10) ความสามารถในการปรับตัว

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย 5) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว 6) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 7) ฐานะทางเศรษฐกิจ 8) สภาพแวดล้อมทางบ้าน และ 9) การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนของครู 2) พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน 3) การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน 4) การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/เสริมสร้างวินัย 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา 6) บรรยากาศในชั้นเรียน 7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน 8) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ 9) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ 1) สภาพชุมชน 2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน/ อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ และ 3) อิทธิพลของตัวแบบ (ครู ผู้ปกครอง ตัวแบบผ่านสื่อ)

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนขยายผลต่อหน่วยงาน แบ่งข้อเสนอตามระดับหน่วยงาน ดังนี้

1. ระดับหน่วยงานกำหนดนโยบาย

1.1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความชัดเจนและความต่อเนื่องเชิงนโยบายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เงื่อนไขสำคัญคือการเริ่มปลูกฝังมาจากการอบรมเลี้ยงดูระดับครอบครัว และการฝึกฝน เอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยครูในระดับประถมศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่กำหนดนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน และต้องมีความเข้มข้น จริงจัง ต่อเนื่อง มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงนโยบายต่อเนื่องตลอดเวลา

1.2 ครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมากที่สุด เพราะนักเรียนวัยประถมศึกษาตอนต้น จะเป็นวัยที่เริ่มก่อตัวของบุคลิกภาพ และหากได้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งกับครอบครัวด้วยจะยิ่งทำให้การสร้างวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ภาวะการนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการสร้างวินัยนักเรียน จะเป็นตัวส่งสัญญาณที่กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและเข้มข้นระดับชั้นเรียนได้มากที่สุด

1.4 การให้การศึกษาแก่ครอบครัว เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะยังมีความแปรปรวนของระดับการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะระดับการศึกษา และเศรษฐกิจฐานะของพ่อ แม่ จะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพและระบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

1.5 ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ต้องมีส่วน กระตุ้นและส่งสัญญาณความต้องการการเสริมสร้างวินัย ไปยังครูและผู้บริหารโรงเรียนอย่างจริงจัง เข้มข้นและต่อเนื่องตลอดเวลา

2. หน่วยงานกำกับนโยบายระดับภาค

2.1 ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยให้แต่ละจังหวัดดำเนินการสร้างกลยุทธการเสริมสร้างวินัยนักเรียน และมีตัวชี้วัดเป็นตัวบ่งชี้ระดับความสำเร็จของการดำเนินการในแต่ละจังหวัด

2.2 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ต้องมีระบบการจัดการความรู้ด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับสถานศึกษาระดับจังหวัดและระดับภาค เพื่อการเรียนรู้และต่อยอดให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานระดับจังหวัด

3.1 คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ควรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายด้านวินัยนักเรียน ที่เป็นคุณลักษณะร่วมของทั้งจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด และเป็นสิ่งที่สนองต่อการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อตอบสนองการมีงานทำในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

3.2 ควรจะเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียน มีอิสระในการออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเน้นการใช้กระบวนการชุมชนเรียนรู้วิชาชีพร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีนวัตกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่เป็นการปฏิบัติดีของแต่ละโรงเรียน

3.3 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒनावินัยนักเรียน แต่มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา มากกว่าเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินผล

4. หน่วยงานระดับสถานศึกษา

4.1 ครูประจำชั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างที่สุด เพราะการดูแลนักเรียนอย่างเข้าใจ ใกล้ชิด ทุ่มเท เสียสละ ต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนฐานของความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง แบบ “กัดไม่ปล่อย” จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขของความสำเร็จเบื้องต้น

4.2 สังคมเพื่อนในชั้นเรียนเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะมีส่วนสร้างความวินัยในนักเรียนได้ เพราะบุคคล ที่มีความเข้าใจ ใกล้ชิดกันมากที่สุด คือ เพื่อน ดังนั้น การมีเพื่อนที่มีความคิด ที่ถูกต้อง มีการนำไปในทางที่ดี จะเป็นส่วนสำคัญมาก

4.3 การสร้างเงื่อนไขหรือสร้างแรงจูงใจ สร้างกลยุทธ์ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือ สมาชิกในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่จะสร้างเกราะคุ้มกัน และสร้างวินัยนักเรียนได้ดีที่สุด

4.4 การสร้างความตระหนักและสร้างเป้าหมายการมีวินัยนักเรียน ด้วยการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการเรื่องการเสริมสร้างวินัยไปด้วยอย่างพิถีพิถัน จริงจัง ในรายละเอียดอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง โดยเฉพาะครูในระดับปฐมวัย จนถึงระดับประถมศึกษา เป็นระยะการก่อตัวของการสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนในอนาคต

4.5 การสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ด้วยการให้การสร้างวินัยนักเรียนเป็นเป้าหมาย ที่ต้องกำหนดให้ครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องดำเนินการ โดยต้องถือเป็นนโยบายสำคัญของทุกโรงเรียน

4.6 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องจัดระบบการถอดบทเรียนระหว่างครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติของแต่ละโรงเรียน และภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน

4.7 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องมีการพัฒนานวัตกรรมการสร้างวินัยนักเรียนให้เป็นนโยบายสำคัญ เพราะการมีวินัย ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	(ก)
คำนำนักวิจัย	(ค)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(ง)
สารบัญ	(น)
บทที่	
1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
คำถามการวิจัย	6
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
วิธีดำเนินการ	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ตอนที่ 1 นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง กับการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	12
1. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	12
1.1 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553	12
1.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579	13
1.3 พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)	13

สารบัญ (ต่อ)

2. กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	17
2.1 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียน และนักศึกษา พ.ศ. 2548	17
2.2 มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรง ต่อเด็กในสถานศึกษา ของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	18
2.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546	24
ตอนที่ 2 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	27
1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ	27
2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559	29
3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)	33
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	35
5. คำขวัญวันเด็กประเทศไทย	36
ตอนที่ 3 หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	43
1. หลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	45
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	46
ตอนที่ 4 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	65

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่ 5 สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา	77
1. ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ	77
2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ	78
3. สมาชัชเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	80
ตอนที่ 6 สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุน การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	82
1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	82
2. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	84
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	87
4. รูปแบบการเสริมสร้างวินัยของเด็ก จากการทำวิทยานิพนธ์ของครู	89
ตอนที่ 7 ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย	92
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	100
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล	100
ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์	103
ขั้นตอนที่ 3 ยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษารูปแบบและกลไก	103
ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์เอกสารรายงาน	105
ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์	106
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	108
ตอนที่ 2 ผลการศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	112
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง วินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	114

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	124
ตอนที่ 5 ผลการศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคม ในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา	165
ตอนที่ 6 ผลการศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	167
ตอนที่ 7 ผลการศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย	174
ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัย ที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย	174
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็ง ให้บุคคลมีวินัย	187
ตอนที่ 8 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	205
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	208
สรุปผลการวิจัย	209
อภิปรายผล	217
ข้อเสนอแนะการวิจัย	219
บรรณานุกรม	220
ภาคผนวก	229
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	230
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	236

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การมีวินัยเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2526 ดังความว่า

“การมีวินัย มีความสามัคคี และรู้จักหน้าที่ ถือกันว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน แต่ในการสร้างเสริมคุณสมบัติ 3 ข้อนี้ จะต้องไม่ลืมว่า วินัย สามัคคี และหน้าที่นั้น เป็นได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งย่อมให้คุณหรือให้โทษได้มากเท่า ๆ กัน ทั้ง 2 ทาง เพราะฉะนั้น เมื่อจะอบรม จำเป็นต้องพิจารณาให้ถ่องแท้แน่ชัดก่อนว่า เป็นวินัยสามัคคีและหน้าที่ดีคือ ปราศจากโทษ เป็นประโยชน์ เป็นธรรม” (ศูนย์บริหารกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) วินัยในตนเอง (Self-Discipline) นอกจากจะส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ได้รับการยอมรับนับถือ ชื่นชมจากบุคคลอื่น ๆ ที่รู้จักแล้ว ยังส่งผลให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ มีความสงบสุขเจริญก้าวหน้า เป็นสังคมที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงควรพัฒนาให้บุคคลมีวินัยในตนเอง ตั้งแต่เด็ก และรักษาไว้อย่างต่อเนื่อง (บุญชม ศรีสะอาด, 2555)

วินัยโรงเรียน เป็นชุดของกิจกรรมที่กระทำโดยครูต่อนักเรียน (หรือกลุ่มนักเรียน) ภายหลังจากที่นักเรียนมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกที่คลาดเคลื่อนไปจากกฎ ระเบียบของโรงเรียน วินัยเป็นแนวทางเพื่อการปรับพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อช่วยดูแลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนที่ดีเป็นยอมรับของ สังคม (https://en.wikipedia.org/wiki/School_discipline เข้าถึงเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2560) การสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ จะมีส่วนช่วยสร้างวัฒนธรรมที่ดีงาม ส่งผลให้สังคมเป็นสังคมที่น่าอยู่ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สงบสุข ร่มเย็น

ภาพสะท้อนวินัยของนักเรียนไทยระดับประถมศึกษาจากรายงานการวิจัยเสนอต่อ ศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม ปี พ.ศ. 2549 (วิณา ประชากุล, 2549) กล่าวถึงปัญหา วินัยนักเรียนว่า “สภาพสังคมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น อุบัติเหตุที่เกิดจากการไม่เคารพ กฎจราจร การเรียนล้มเหลวเนื่องจากไม่ตรงต่อเวลาหรือหนีเรียน ความสกปรกเนื่องจากการทิ้งขยะ ไม่เป็นที่ อันเป็นผลจากความอ่อนแอทางด้านวินัย ย่อมส่งผลสู่ระบบสังคม สังคมเกิดการพัฒนา ได้อย่างล่าช้า และเป็นไปในทิศทางที่สะเปะสะปะ หากนักเรียนคือผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติในปัจจุบันและอนาคตขาดความมีวินัยแล้ว ระบบสังคมย่อมเกิดความวุ่นวายและขาดแรงขับเคลื่อนความเป็นมนุษย์” และจากการสำรวจจำนวนและร้อยละของ วัยรุ่น อายุ 13 - 24 ปี จำแนกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง ประเภทพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ทำประจำ และภูมิภาค พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) พบว่า

ตารางที่ 1-1 จำนวนและร้อยละของวัยรุ่น อายุ 13 - 24 ปี จำแนกตามกลุ่มอายุ ประเภทพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ทำประจำ พ.ศ. 2557

ประเภทของพฤติกรรม	รวม	13-14 ปี	15-19 ปี	20-24 ปี
เที่ยวเตร่	100.0	100.0	100.0	100.0
	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	3.2	1.8	3.3	3.6
ทำบางครั้ง	37.3	20.8	39.5	41.3
ไม่มี	53.0	70.6	51.7	47.8
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.5	7.3
เที่ยวกลางคืน	100.0	100.0	100.0	100.0
(ผับ, สถานบันเทิง ฯลฯ)	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	1.8	0.6	1.6	2.5
ทำบางครั้ง	24.3	5.1	20.4	35.0
ไม่มี	67.4	87.5	72.5	55.2
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.5	7.3

ตารางที่ 1-1 (ต่อ)

ประเภทของพฤติกรรม	รวม	13-14 ปี	15-19 ปี	20-24 ปี
เล่นการพนัน ผู้สูบบุหรี่	100.0	100.0	100.0	100.0
ห่วย บอล	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	0.8	0.6	0.7	1.1
ทำบางครั้ง	12.8	3.0	8.8	20.2
ไม่มี	79.9	89.6	85.0	71.4
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.5	7.3
นอนดึก ตื่นสาย	100.0	100.0	100.0	100.0
	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	8.9	7.4	10.8	7.6
ทำบางครั้ง	58.7	57.6	60.4	57.5
ไม่มี	25.9	28.2	23.2	27.6
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.6	7.3
เล่นเกมส์	100.0	100.0	100.0	100.0
	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	19.7	25.4	23.2	14.3
ทำบางครั้ง	50.5	53.9	53.1	46.7
ไม่มี	23.3	13.9	18.2	31.7
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.5	7.3

ตารางที่ 1-1 (ต่อ)

ประเภทของพฤติกรรม	รวม	13-14 ปี	15-19 ปี	20-24 ปี
สื่อสารทางอินเทอร์เน็ต	100.0	100.0	100.0	100.0
เช่น ทวิตเตอร์/ไลน์/เว็บบอร์ด/ อินสตาแกรม/เฟซบุ๊ก เป็นต้น	11,412,104	1,775,670	4,718,320	4,918,114
มี				
ทำประจำ	39.6	32.8	43.9	37.9
ทำบางครั้ง	36.4	44.1	37.6	32.6
ไม่มี	17.5	16.3	13.0	22.1
ไม่ทราบ	6.5	6.8	5.5	7.4

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557)

จากปัญหาพฤติกรรมวินัยดังกล่าว การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นประเด็นที่มีความจำเป็นและมีความสอดคล้องกับทิศทางนโยบายของรัฐในปัจจุบัน โดยเฉพาะเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีเป้าหมายหนึ่งยี่ด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ค้นหารูปแบบและกลไกเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัย และปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย เพื่อนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในการร่วมมือแก้ปัญหาการขาดวินัยของนักเรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป ศึกษาหลักการ แนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา 9 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา ศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย เพื่อนำข้อสรุปจากการศึกษาไปจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
6. เพื่อศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย
8. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

คำถามการวิจัย

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดและเป็นปัจจัย ที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง
2. มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด และเป็นปัจจัยที่ช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรบ้าง
3. หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ด้าน คือ ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีรายละเอียดอย่างไรบ้าง
4. แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิด กระบวนการ หลักการอย่างไรบ้าง
5. สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา มีสภาพและเงื่อนไขเป็นอย่างไรบ้าง
6. สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไรบ้าง
7. ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีกรอบความคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง
8. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการส่งเสริมการมีวินัยในสถานศึกษา ควรเป็นอย่างไร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ความรู้ สภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทของประเทศไทย
2. รูปแบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ เพื่อการขยายผลในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายและกลไกการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทประเทศไทย สามารถนำไปใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินการด้านการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาในภาพรวมของประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักฐานทางวิชาการทุกประเภทเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย
2. การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัย และบทความ ศึกษาเฉพาะงานซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2560 เท่านั้น
3. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาเรื่องวินัยนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ประกอบด้วยวินัย 9 ด้าน ดังนี้ 1) ความรับผิดชอบ 2) การตรงต่อเวลา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ 5) รู้จักกาลเทศะ 6) เคารพสิทธิผู้อื่น 7) การมีจิตอาสา 8) การเสียสละ และ 9) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 600 คน โดยใช้วิธีการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

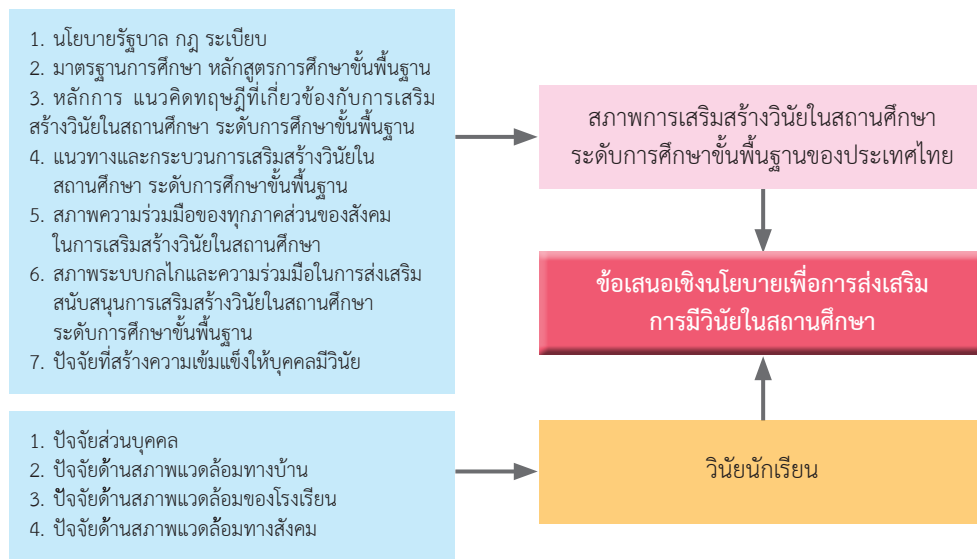
1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความอดทน 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 6) ความเชื่ออำนาจในตน 7) การมุ่งอนาคตควบคุมตน 8) เจตคติต่อวินัยในตนเอง 9) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 10) ความสามารถในการปรับตัว
 - 1.2 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย 5) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง 6) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว 7) ฐานะทางเศรษฐกิจ 8) สภาพแวดล้อมทางบ้าน และ 9) การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง
 - 1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนของครู 2) พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน 3) การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน 4) การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/ เสริมสร้างวินัย 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา 6) บรรยากาศใน

ชั้นเรียน 7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน 8) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ 9) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ 1) สภาพชุมชน 2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน/ อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ และ 3) อิทธิพลของตัวแบบ (ครู ผู้ปกครอง ตัวแบบผ่านสื่อ)

2. ตัวแปรตาม คือ วินัยนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการ

1. การศึกษาเอกสาร หลักฐานทางวิชาการทั้งที่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่อ ดิจิทัล แหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2. วิเคราะห์เอกสารเพื่อสังเคราะห์สรุปความคิด สร้างภาพของผลการศึกษา ให้มีความชัดเจน อธิบายกรอบแนวคิดให้ได้ชัดเจน

3. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ มากกว่า 15 ปีขึ้นไป เพื่อนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นของข้อมูลด้วยกระบวนการ ตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน

4. การสังเคราะห์ สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอผลการศึกษา

5. ตรวจสอบข้อเสนอผลการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ มากกว่า 15 ปี อย่างน้อย 5 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบผลการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วินัยนักเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการกระทำหรือปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับทั้งทางกาย วาจา ใจ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสุข (ชาลชัช ศรีเพชร, 2557) ประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ด้าน ดังนี้

1) ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งในด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น (วรรณภา ศุภรียพงศ์ และคณะ, 2546)

2) การตรงต่อเวลา หมายถึง การทำงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงกับเวลา หรือให้สำเร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้เรียบร้อย สำเร็จได้ผลดีและทันเวลา ประเมินตนเอง และแก้ไขข้อปฏิบัติให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์และความเป็นระเบียบของทุกฝ่าย (ปราณี ตั้งใจดี, 2540)

3) ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรงและจริงจัง การยึดมั่นในความสัตย์จริงและในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความซื่อตรง และมีเจตนาที่บริสุทธิ์ ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นโดยชอบ ไม่คดโกง

4) การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองตามแนวปฏิบัติ ข้อบังคับที่สังคมวางไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน

5) รู้จักกาลเทศะ หมายถึง ความเหมาะสมในการรู้ว่าสิ่งใดควรปฏิบัติ ไม่ควรปฏิบัติเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ การให้เกียรติกับสถานที่ เวลา และบุคคล รวมถึงการมีมารยาทในสังคม รู้จักการปฏิบัติที่พอเหมาะพองามทั้งกิริยาท่าทางและการพูดจา

6) เคารพสิทธิผู้อื่น หมายถึง การรู้ การยอมรับการกระทำของผู้อื่นอันเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรองรับและคุ้มครองให้แก่บุคคลในการที่จะกระทำการใด ๆ หรือการได้มาซึ่งสิ่งใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งต่อหน้าและลับหลัง

7) การมีจิตอาสา หมายถึง ความรู้สึกต่อส่วนรวมในการเป็นผู้ให้ เสียสละ ร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และใช้เป็นหลักการในการดำเนินชีวิต

8) การเสียสละ หมายถึง การตัดสินใจ หรือตัดกรรมสิทธิ์ของตน ตัดความยึดถือ การเสียสละมี 2 นัย คือ สละวัตถุ หมายถึง สละทรัพย์สินของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น และ สละอารมณ์ หมายถึง เป็นคนรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เป็นข้าศึกต่อความสงบทางใจ พฤติกรรมที่แสดงได้แก่ สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มาก หรือคนที่อ่อนแอกว่า ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (วรรณิกา ศุภกรียพงษ์ และคณะ, 2546)

9) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น สามารถรับรู้ อารมณ์และทราบความต้องการของผู้อื่นที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และมีความสามารถ คาดเดาความรู้สึกของผู้อื่นจากการสังเกตภาษากาย และลักษณะการพูดได้อย่างถูกต้อง รวมทั้ง ต้องการที่จะเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับวัย (กรรณิการ์ พันทอง, 2550)

การเสริมสร้างวินัยนักเรียน หมายถึง แนวทางการส่งเสริมและปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้เกิด พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบประเพณีอันดีงาม เพื่อความสุขแห่งตนและเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (ชาญชัย ศรีเพชร, 2557)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกเป็น 7 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง กับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 5 สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ตอนที่ 6 สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 7 ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ตอนที่ 1 นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)

มีรายละเอียด ดังนี้

**1.1 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความสำคัญกับ การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ดังกล่าวไว้ใน

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 คือ “การจัด
การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง
มีความสุข”

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษา
นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการ
เรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ข้อ (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน
รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และ

มาตรา 28 กำหนดเพิ่มเติมว่า “สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และ
วิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม
และความรับผิดชอบต่อสังคม”

1.2 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

กล่าวถึง “วินัย” ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 3 เป้าหมายที่ 1 คือผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญของเป้าหมายที่ 1 เช่น

- ร้อยละของผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น

- ร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 3 มีดังนี้

1) ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสม เต็มตามศักยภาพในแต่ละช่วงวัย

2) ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

3) สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4) พัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

5) พัฒนาค้นคว้าข้อมูล สื่อ และนวัตกรรมการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

6) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

7) พัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 5 การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ทั้ง 5 ส่วนดังกล่าว ได้มีการกล่าวถึงความสำคัญของ “วินัย” ไว้ถึง 4 ส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ภาพรวมของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึงหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ เรื่อง “วินัย” ไว้ดังนี้

หลักการข้อที่ 2 ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี...

หลักการข้อที่ 4 ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้น พิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายแลจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก...”

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลัก ภายใต้อัตลักษณ์ การเตรียมพร้อมด้านกำลังคน และการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เรื่อง “วินัย” เน้น “การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม”

ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศสถานการณ์และแนวโน้มภายใน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึงปัญหาสังคมของคนไทยด้าน “วินัย” ไว้ในสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย ข้อย่อยที่ 2.3.7 คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ มีรายละเอียดดังนี้

“กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลักมากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุกและความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทน ขาดวินัย วัตถุนิยม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดีมีคุณธรรม โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิด้าโพล ปี 2557 พบว่าปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าสำคัญที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน และประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าจำเป็นต้องส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเร็วที่สุด ขณะที่การสำรวจการยอมรับพฤติกรรมทางสังคมของคนไทยที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป ในปี 2557 เรื่องพฤติกรรมของการมีวินัย เช่น การข้ามถนนโดยใช้สะพานลอยหรือข้ามทางม้าลาย พบว่า กว่าร้อยละ 45 ทำเป็นบางครั้งหรือไม่ทำเลย ส่วนพฤติกรรมการใช้ชีวิต พบว่าคนไทยถึงร้อยละ 64.1 รู้สึกเฉย ๆ และรับได้กับพฤติกรรมการพูดภาษาไทยคำฝรั่งคำ และกว่าร้อยละ 38.7 ที่รู้สึกเฉย ๆ และรับได้กับการใส่เสื้อสายเดี่ยว เกาะอก นุ่งสั้น สะท้อนถึงคนไทยยังขาดทักษะในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ละทิ้งค่านิยมที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและลดคุณค่าของความเป็นไทย จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย”

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วัตถุประสงค์ข้อแรกเป็นวัตถุประสงค์ด้าน “ระเบียบวินัย” โดยมีเป้าหมาย “เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวยั่งยืน ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต” และมีเป้าหมายรวมว่า “คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตาม

บรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน สถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย”

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มียุทธศาสตร์ทั้งสิ้น 10 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ “วินัย” ในสถานศึกษามี 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 และยุทธศาสตร์ที่ 6 รายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

มีแนวทางการพัฒนา ข้อ 3.1 ปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเลี้ยงดูในครอบครัวที่เน้นการฝึกเด็กให้รู้จักการพึ่งพาตัวเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นกิจวัตรประจำวัน และให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กสามารถเรียนรู้และยึดถือเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

2. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่สอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม ความมีวินัย จิตสาธารณะ รวมทั้งเร่งสร้างสภาพแวดล้อมภายในและโดยรอบ สถานศึกษาให้ปลอดจากอบายมุขอย่างจริงจัง

3. ปรับวิธีการเผยแพร่หลักศาสนาให้มุ่งชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักธรรมคำสอนที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นำไปสู่การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม

4. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรม สาธารณประโยชน์จัดระเบียบทางสังคม และกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ละเว้นการปฏิบัติตาม บรรทัดฐานในสังคม

5. จัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด และส่งเสริมการใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี

6. ผลักดันให้มีการนำนวัตกรรมการทำงานที่พึงประสงค์ไปใช้ปฏิบัติจนให้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนในสังคมไทย อาทิ การตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่อสังคม ความมีระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง การทำงานอย่าง กระตือรือร้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย

มีแนวทางการพัฒนา ข้อ 3.5 ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็ง เป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย ให้ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน พร้อมทั้งเพื่อสร้างพลังการขับเคลื่อนค่านิยมต่อต้านการทุจริต โดยมีแผนงานและโครงการสำคัญ ในข้อ 5.9 การสร้างกลไก “ยับยั้ง” และ “สร้างความตระหนักรู้” เพื่อป้องกันการทุจริต มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ “วินัยในสถานศึกษา” ในข้อ 4) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิด “โรงเรียนสุจริต” เพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง พลุกจิดสำนึก ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ

2. กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

- 1) ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548
- 2) มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548

ราชกิจจานุเบกษา (2548) กำหนดระเบียบเรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ระบุถึงการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน ไว้ดังนี้

โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้

- (1) ว่ากล่าวตักเตือน
- (2) ทำทัณฑ์บน
- (3) ตัดคะแนนความประพฤติ
- (4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

นอกจากนี้ ยังระบุห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบ กลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุของนักเรียน นักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วย การลงโทษนักเรียนหรือ นักศึกษา ให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัยความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึก ในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมายให้เป็นผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษนักเรียนนักศึกษา

การว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนนักศึกษากระทำความผิดไม่ร้ายแรง

การทำทัณฑ์บน ใช้ในกรณีนักเรียนนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพ นักเรียนนักศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือกรณีที่ทำให้ เสื่อมเสียชื่อเสียง และเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา หรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือ ได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เข็ดหลาบ การทำทัณฑ์บนให้ทำเป็นหนังสือ และเชิญ บิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิด และรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการตัดคะแนน ความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกข้อมูลเป็น หลักฐาน

ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษา กระทำความผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.2 มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ออกมาตรการ การป้องกันเชิงรุก ดังนี้

1) สถานศึกษาดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการคัดกรอง เพื่อแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มเป้าหมาย และเชิญผู้ปกครองมารับทราบข้อมูล และกำหนด แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

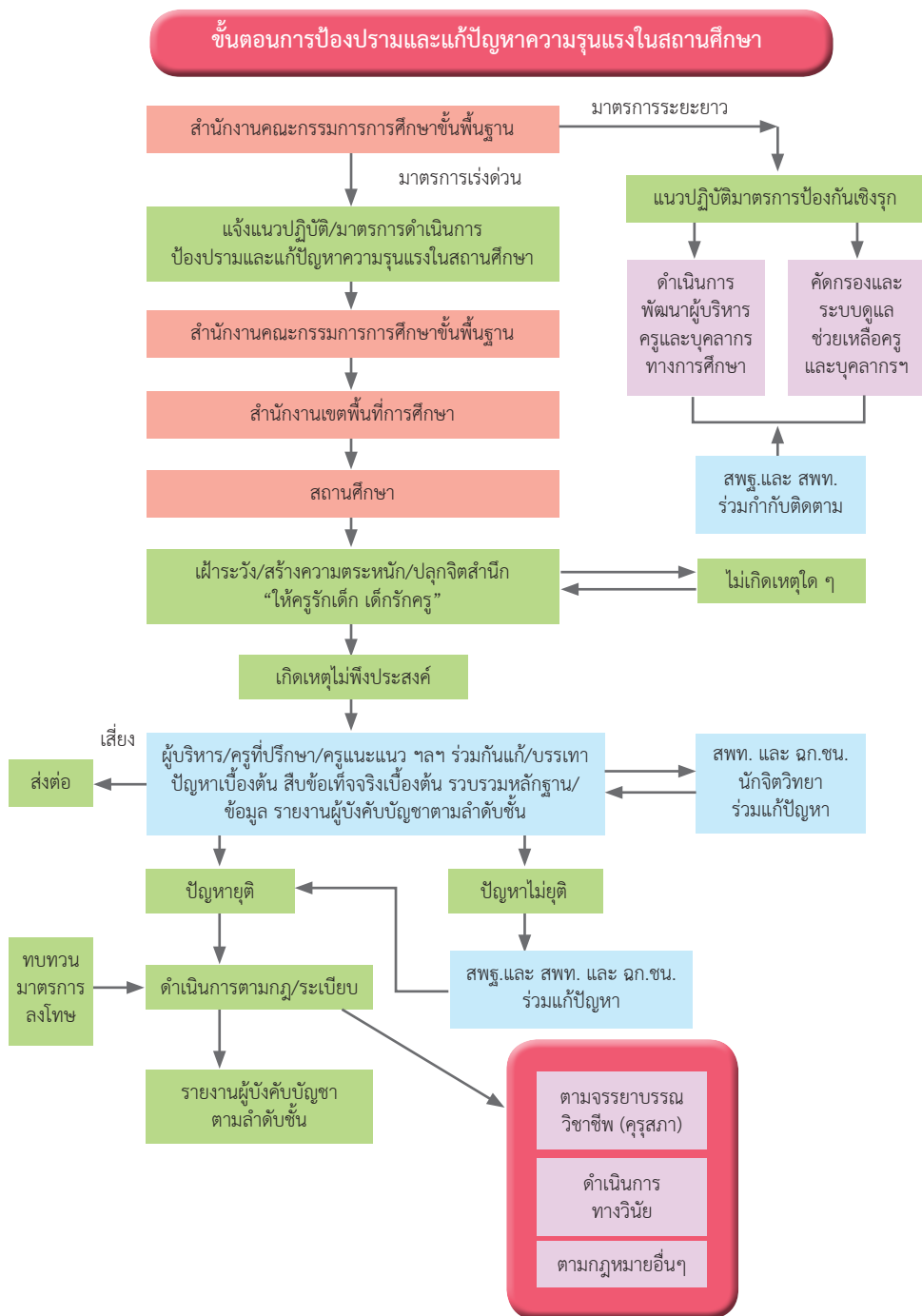
2) สถานศึกษาจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อทำความเข้าใจและหาข้อตกลงร่วมกัน เรื่องการลงโทษนักเรียนสามารถทำได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเหตุ เมื่อเกิดเหตุให้สถานศึกษาทำ หนังสือแจ้งพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ พร้อมลงชื่อรับทราบเพื่อเป็นหลักฐาน และ หรือแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมร่วมกัน

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาชักจูงทำความเข้าใจกับครู เพื่อสร้างความตระหนัก เรื่องการดูแลเด็กนักเรียนอย่างเข้าใจเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ. ศ. 2546 ระเบียบ วินัยการลงโทษนักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยการพิจารณา การประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพฉบับที่ 2 พ. ศ. 2559

4) ผู้อำนวยการสำนักเขตพื้นที่การศึกษาจัดประชุมทุกเดือน เพื่อชักจูง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการป้องกันเชิงรุกกับผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทาง การศึกษา

5) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาติดตามผลการดำเนินงานเชิงรุกของ สถานศึกษาทุกเดือน และสรุปรายงานผลแนวปฏิบัติมาตรการการป้องกันเชิงรุกทุกเดือนต่อ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ซึ่งมีขั้นตอนการป้องกัน และแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2-1 ขั้นตอนการป้องปราม และแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา
ที่มา: มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา
ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ สพฐ. ยังมีมาตรการการดำเนินการกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ดังนี้

ระดับสถานศึกษา

1) เมื่อทราบถึงกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานการเกิดเหตุต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยทันที

2) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครู และครูแนะแนว เร่งประสานผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจ และในกระบวนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อลดความขัดแย้งสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที

3) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการทางวินัยทันที เมื่อปรากฏกรณีมีมูลว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กระทำความรุนแรงต่อผู้เรียน โดยมีพยานหลักฐานเบื้องต้นอยู่แล้ว

4) กรณีเป็นคดีอาญา ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ และฝ่ายปกครองเพื่อประสานงานข้อมูลร่วมกันในทางกฎหมาย

5) รายงานผลการดำเนินการให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1) เมื่อได้รับรายงานในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนหรือมีพฤติกรรมกระทำความรุนแรงต่อผู้เรียน หรือฝ่าฝืนมาตรการที่กำหนด และมีมูลตามกรณีที่ถูกกล่าวหาผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำส่วนราชการ หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว และเสนอศึกษาธิการจังหวัด เพื่อพิจารณาเสนอ กศจ. อนุมัติควบคุมการดำเนินการทางวินัย

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา (ฉก.ชน.สพท.) รายงานเหตุการณ์ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉก.ชน.สพฐ.)

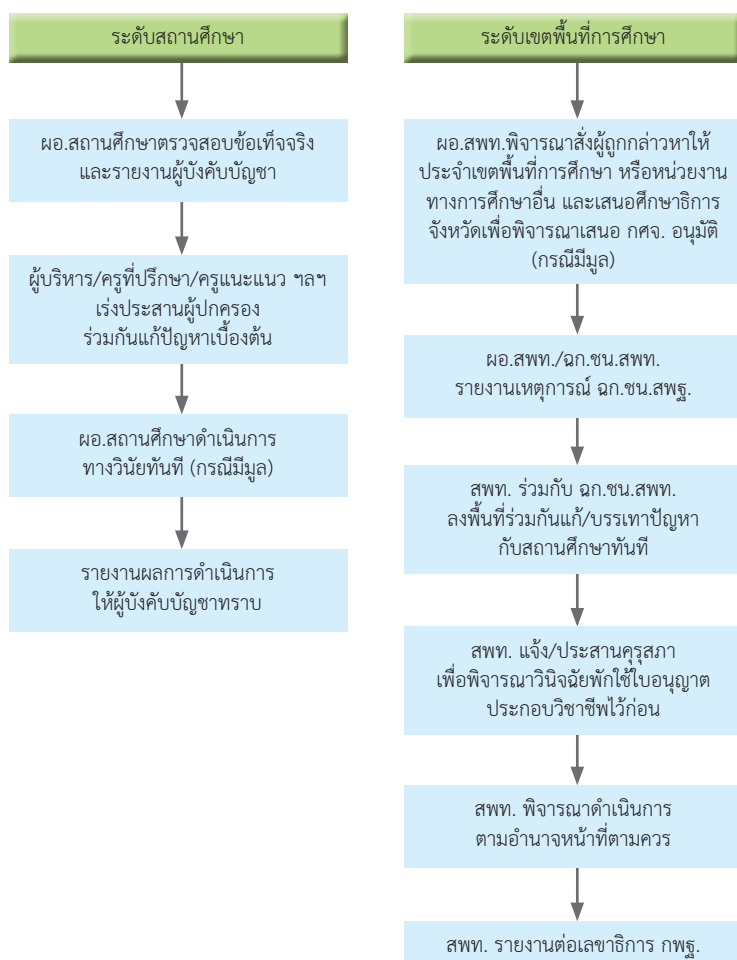
3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายร่วมกับศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน (ฉก.ชน.) ลงพื้นที่ร่วมกันแก้/ บรรเทาปัญหากับสถานศึกษาทันที

4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้ง/ ประสานคุรุสภา เพื่อพิจารณาวินิจฉัยพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพไว้ก่อน โดยไม่ต้องรอผลการสืบสวนหรือสอบสวน ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยการพิจารณาประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559 ข้อ 60/1

5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ตามสมควรต่อไป

6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รายงานต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามมาตรการการดำเนินการกรณีเกิดเหตุการณ์
การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน ดังนี้

มาตรการดำเนินการกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน

ภาพที่ 2-2 มาตรการการดำเนินการกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็ก
ในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน

ที่มา: มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรการการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด แบ่งเป็นมาตรการสำหรับโรงเรียนหรือสถานศึกษา และมาตรการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด ดังนี้

มาตรการสำหรับโรงเรียนหรือสถานศึกษา

1) ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาทุกแห่ง กำหนดระเบียบว่าด้วยความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปประธรรม โดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2) ให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา จัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะนำให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมการปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติ ตามระเบียบของโรงเรียน หรือสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษา

3) ให้ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศ กำกับ ติดตาม ไม่ให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงโทษนักเรียนนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกั่นแกล้ง ความโกรธ หรือความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุของนักเรียนนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วย เพื่อเจตนาที่จะแก่นิสัยความประพฤติไม่ดีของนักเรียนนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับพฤติกรรมในทางที่ดี

4) ให้ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการประเมินการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับ

มาตรการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด

1) นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตนที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน หรือสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ กฎว่าด้วยการกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา

2) นักเรียนหรือนักศึกษาที่ประพฤติฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาหรือกระทรวงศึกษาธิการ กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษาให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาลงโทษนักเรียน และนักศึกษาให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ. ศ. 2548 ซึ่งการลงโทษการกระทำความผิดมี 4 สถานดังนี้

(1) ว่ากล่าวตักเตือน ใช้ในกรณีนักเรียนนักศึกษากะทำความผิดไม่ร้ายแรง

(2) การทำทัณฑ์ ใช้ในกรณีนักเรียนนักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมปรับสภาพนักเรียนนักศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือกรณีทำให้เสียชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของสถานศึกษา หรือฝ่าฝืนระเบียบของสถานศึกษา หรือได้รับโทษว่ากล่าวตักเตือนแล้ว แต่ยังไม่เข็ดหลาบ การทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือและเชิญบิดามารดาหรือผู้ปกครองมาบันทึกรับทราบความผิด และรับรองการทำทัณฑ์บนไว้ด้วย

(3) การตัดคะแนนความประพฤติ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาของแต่ละสถานศึกษากำหนด และให้ทำบันทึกเป็นข้อมูลหลักฐาน

(4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้ในกรณีที่นักเรียนและนักศึกษาระทำคามผิดที่สมควรต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวทางกระทรวงกำหนด

3) โรงเรียนหรือสถานศึกษาของโทชนักเรียนหรือนักศึกษาแล้วให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา แจ้งให้ผู้ปกครองมารับทราบพฤติกรรม เพื่อนำไปว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งสอนเด็กอีกชั้นหนึ่ง

4) ถ้านักเรียนนักศึกษาระทำผิดซ้ำ ๆ ผู้ปกครองรับทราบพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว ความประพฤติยังไม่ดีขึ้น ให้ย้ายสถานศึกษาใหม่ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมใหม่ ทั้งนี้ให้เป็นอำนาจของผู้อำนวยการและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

5) ระทำความผิดที่เกี่ยวกับการเสพหรือมีไว้เพื่อเสพจำหน่ายจ่ายแจก หรือรับฝากสารเสพติดร้ายแรงประพฤติดน เพื่อการค้าประเวณี หรือเป็นธุระจัดหาการค้าประเวณี ประพฤติดนทำนองชู้สาวชั้นร้ายแรง หรือสามีภรรยา การก่อเหตุทะเลาะวิวาทขั้นรุนแรง การกระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อโรงเรียนและขัดต่อศีลธรรมอันดี ให้แจ้งผู้ปกครองร่วมหาแนวทางแก้ไขการบำบัดปรับพฤติกรรม หรือให้ย้ายสถานศึกษาใหม่ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมใหม่ ทั้งนี้ ให้เป็นอำนาจของผู้อำนวยการและคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

2.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายคุ้มครองเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยได้กำหนดนิยามคำว่า “เด็ก” ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และได้จำแนกเด็กออกเป็น 5 ประเภท คือ เด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้า เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก เด็กพิการ เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และกำหนดค่านิยมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดค่านิยมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีทั้งสิ้น 9 หมวด 88 มาตรา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ขึ้น โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี และไม่เกินสองวาระติดต่อกัน มีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือ เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน งบประมาณและมาตรการในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความ

ประพฤติดีก ออกกฎกระทรวงและระเบียบการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน วางระเบียบเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชน ติดตาม ประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานครและคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด รวมทั้งให้คำแนะนำและเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็กในกรุงเทพมหานครและระดับจังหวัด นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด เพื่อกระจายการดูแลให้เป็นไปอย่างทั่วถึง

หมวด 2 การปฏิบัติต่อเด็ก

การปฏิบัติต่อเด็กให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ และกำหนดการปฏิบัติต่อเด็ก ดังนี้

ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟูและสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ

นอกจากนี้ยังมีมาตรการคุ้มครองเด็ก เช่น การทารุณกรรม บังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ไปในทางที่มีขอบ และเพิ่มสิทธิพิเศษแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เช่น เข้าไปในเคหสถานอันมีเหตุสงสัยว่ามีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก เรียกผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นใดมาให้ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริง เป็นต้น

หมวด 3 การสงเคราะห์เด็ก

กำหนดลักษณะเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ วิธีการที่เหมาะสมในการให้การสงเคราะห์เด็ก

หมวด 4 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดลักษณะเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้แก่ เด็กที่ถูกทารุณกรรม เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และเด็กที่อยู่ในสภาพที่จำต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

กรณีพบเห็นการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก สามารถตรวจค้นและแยกตัวเด็กออกจากครอบครัวเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร็ว การดำเนินการคุ้มครองเด็กต้องรีบจัดให้มี

การตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที การส่งเด็กไปสถานแรกรับ สถานพัฒนาและฟื้นฟู หรือสถานที่อื่นใดระหว่างการสืบเสาะและพินิจเพื่อหาวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม

กรณีพบเห็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดให้สอบถามเด็กและดำเนินการหาข้อเท็จจริง และหากเห็นว่าจำเป็นต้องคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก ให้พิจารณาใช้วิธีการคุ้มครองที่เหมาะสม ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรส่งตัวเด็กไปยังสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือสถานพัฒนาและฟื้นฟู ให้มอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอม โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กเพื่อป้องกันมิให้เด็กมีความประพฤติเสียหาย หรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิด

หมวด 5 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

กำหนดหลักเกณฑ์ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยอาจแต่งตั้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่สมัครใจและมีความเหมาะสม กรณีที่เด็กพ้นจากความปกครองดูแลของสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานที่พัฒนาและฟื้นฟูแล้ว ถ้ามีเหตุผลสมควรให้แต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กได้ ผู้คุ้มครองเด็กมีอำนาจหน้าที่สำคัญคือ เยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา แนะนำ และตักเตือนเรื่องความประพฤติ การศึกษา การประกอบอาชีพ แนะนำผู้ปกครองเรื่องการอบรมสั่งสอนและเลี้ยงดู นอกจากนี้ ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพ หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยข้อมูลเด็กในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ของเด็กหรือผู้ปกครอง

หมวด 6 สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟู

กำหนดให้ปลัดกระทรวงมีอำนาจจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ และสถานพัฒนาและฟื้นฟู หน่วยงานอื่นให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และต้องมีผู้ปกครองสวัสดิภาพเป็นผู้ปกครองดูแลและบังคับบัญชา และกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานแรกรับ ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานสงเคราะห์ ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้ปกครองสวัสดิภาพของสถานพัฒนาและฟื้นฟู

หมวด 7 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอน พนักงานเจ้าหน้าที่

มีอำนาจดำเนินการเพื่อส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา เช่น สอบถามครูอาจารย์ เรียกผู้ปกครองครูอาจารย์ สอดส่องดูแล และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

หมวด 8 กองทุนคุ้มครองเด็ก

กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนคุ้มครองเด็ก” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก โดยให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกองทุน พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน และรายงานสถานะการเงิน จัดทำงบดุลและบัญชี และให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน

หมวด 9 บทกำหนดโทษ

กำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่ พ.ร.บ. ฉบับนี้กำหนด

ตอนที่ 2 มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559
3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. คำขวัญวินัยเด็กประเทศไทย

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2547 และกำหนดให้หน่วยงานด้านการศึกษาทุกระดับนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ (<http://www.>

sc.mahidol.ac.th/scpn/ntstd.htm) อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐานและ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

การเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดอยู่ในมาตรฐาน 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคณะตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานที่ 1 มีดังนี้

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดีมีพัฒนาการด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์

ให้สังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่าง สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของชาติ

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2559 มีจำนวน 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น

2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา

3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ

6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

2) ความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย

3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย

4) สุขภาวะทางร่างกาย และลักษณะจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

1. การมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2. การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1) การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนรอบด้าน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

2) การวางแผนและดำเนินงานพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทาง
วิชาชีพ

3) การวางแผนและการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

4) การวางแผนและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัด
การเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ

3. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และการร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัด
การศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

4. การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม

2. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

3. การตรวจสอบและประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และ
มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

การใช้ระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายใน

มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 18 มาตรฐาน (พ.ศ. 2546)	มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 มาตรฐาน (พ.ศ. 2554)	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 4 มาตรฐาน ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559
มาตรฐานด้านผู้เรียน (8 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้าน ศิลปะ ดนตรี และกีฬา	ด้านคุณภาพผู้เรียน (6 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ	-
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดี ต่ออาชีพสุจริต	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้เรียน 1) มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี ตามที่สถานศึกษากำหนด โดยไม่ขัดกับกฎหมายและ วัฒนธรรมอันดีของสังคม 2) ความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นไทย 3) ยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบน ความแตกต่างและ ความหลากหลาย 4) สุขภาวะทางร่างกาย และ ลักษณะจิตสังคม
มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง	-

ตารางที่ 2-1 (ต่อ)

มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 18 มาตรฐาน (พ.ศ. 2546)	มาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 มาตรฐาน (พ.ศ. 2554)	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำนวน 4 มาตรฐาน ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559
<p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์</p> <p>มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต</p>	<p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล</p> <p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต</p>	<p>มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน</p> <p>1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน</p> <p>1) ความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ของแต่ละระดับชั้น</p> <p>2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา</p> <p>3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร</p> <p>4) ความก้าวหน้าทางการเรียนตามหลักสูตร</p> <p>5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ พัฒนาการจากผลการสอบวัดระดับชาติ</p> <p>6) ความพร้อมในการศึกษาต่อ การฝึกงาน หรือการทำงาน</p>
<p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร</p>	<p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร</p>	<p>-</p>

หมายเหตุ เปรียบเทียบเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน

3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)

ตารางที่ 2-2 เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)	การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554	ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน สมศ.รอบสี่ (พ.ศ. 2559 – 2563) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา)
<p>มาตรฐานด้านผู้เรียน</p> <p>มี 7 มาตรฐาน ได้แก่</p> <p>มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ (1,2)</p> <p>มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (7)</p> <p>มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (8)</p> <p>มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (4)</p> <p>มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (5)</p> <p>มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง (6)</p>		<p>ด้านคุณภาพศิษย์</p> <p>มีตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนเป็นคนดี</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตร</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความสามารถ ในการคิด</p> <p>ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะชีวิต</p>

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

<p>มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)</p>	<p>การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554</p>	<p>ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน สมศ.รอบสี่ (พ.ศ. 2559 – 2563) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา)</p>
<p>มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (3)</p>		
<p>มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เกี่ยวข้องกับ “วินัย” นั้น มีตัวบ่งชี้ 6 ตัวบ่งชี้ คือ</p> <p>1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ (1.1)</p> <p>1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต (1.2)</p> <p>1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูกตเวทิตะ (1.3)</p> <p>1.4 ผู้เรียนมีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว (1.4)</p> <p>1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (1.5)</p> <p>1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม (2, 2.1, 2.2, 1.4)</p>		<p>ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับด้านวินัย คือตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนเป็นคนดี</p> <p>คำอธิบาย</p> <p>ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีน้ำใจไมตรี มีจิตอาสา และมีการพัฒนาคุณธรรมด้านต่างๆ อาทิ</p> <p>วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดหนุน ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน</p> <p>ไม่เห็นแก่ตัว ฯลฯ ผ่านการทำงาน ทำกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์</p>

หมายเหตุ * ตัวเลขในวงเล็บท้ายมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก แสดงถึงความสอดคล้องกับ มาตรฐานและตัวบ่งชี้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวถึง ความมีวินัย ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551) ดังนี้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2) กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือ แบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน

ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

5. คำขวัญวันเด็กประเทศไทย

“วินัย” เป็นสิ่งที่สังคมไทย รวมถึงรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญ และเห็นควรปลูกฝังให้เด็กไทยมีระเบียบวินัย อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังคำขวัญวันเด็กตั้งแต่ปี พ.ศ.2499-พ.ศ.2560 ดังนี้

ตารางที่ 2-3 การสังเกตการที่คำขวัญวินัยเด็กระหว่างปี พ.ศ.2499-พ.ศ.2560 ด้านวินัย

ลำดับ	ปี	คำขวัญวินัยเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ สิทธิผู้อื่น	เคารพ สิทธิผู้อื่น	การมี จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
1.	พ.ศ. 2499	จงบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม										
2.	พ.ศ. 2502	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รัก ความก้าวหน้า										
3.	พ.ศ. 2503	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็กที่รัก ความสะอาด										
4.	พ.ศ. 2504	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็ก ที่อยู่ในระเบียบวินัย	✓									
5.	พ.ศ. 2505	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็ก ที่ประหยัด										
6.	พ.ศ. 2506	ขอให้เด็กสมัยปฏิวัติของข้าพเจ้า จงเป็นเด็ก ที่มีความขยันหมั่นเพียรมากที่สุด										
7.	พ.ศ. 2508	เด็กจะเจริญต้องรักเรียนเพียรทำดี										
8.	พ.ศ. 2509	เด็กที่ดีต้องมีสัมมาคารวะ มานะ บากบั่น และสมานสามัคคี										
9.	พ.ศ. 2510	อนาคตของชาติจะสุกใส หากเด็กไทยแข็งแรง เรียนดี มีความประพฤติเรียบร้อย										
10.	พ.ศ. 2511	ความเจริญและความมั่นคงของชาติไทยในอนาคต ขึ้นอยู่กับเด็กที่มีวินัย มีความเฉลียวฉลาด และรักชาติยิ่ง	✓									

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ลำดับ	ปี	คำขวัญวันเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ	เคารพ สิทธิผู้อื่น	การมี จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
11.	พ.ศ. 2512	รู้เรียน รู้เล่น รู้สามัคคี เป็นความดีที่เด็กพึงจำ										
12.	พ.ศ. 2513	เด็กประพฤติดีและศึกษาดี ทำให้อนาคตแจ่มใส										
13.	พ.ศ. 2514	ยามเด็กจงหมั่นเรียนเพียรกระทำดี เติบโตใหญ่ จะได้มีความสุขความเจริญ										
14.	พ.ศ. 2515	เยาวชนฝึกตนดี มีความสามารถ										
15.	พ.ศ. 2516	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติเจริญ										
16.	พ.ศ. 2517	สามัคคีคือพลัง										
17.	พ.ศ. 2518	เด็กดีคือทายาทของชาติไทย ต้องร่วมใจร่วมพลัง สร้างความสามัคคี										
18.	พ.ศ. 2519	เด็กที่ต้องการเห็นอนาคตของชาติรุ่งเรือง จะต้องทำตัวให้ดีมีวินัยเสียแต่บัดนี้	✓									
19.	พ.ศ. 2520	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นคุณสมบัติ ของเยาวชนไทย										
20.	พ.ศ. 2521	เด็กดีเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติมั่นคง										
21.	พ.ศ. 2522	เด็กไทยคือหัวใจของชาติ										
22.	พ.ศ. 2523	อดทน ขยัน ประหยัด เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย										

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ลำดับ	ปี	คำขวัญวันเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ สิทธิผู้อื่น	เคารพ สิทธิผู้อื่น	การมี จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
23.	พ.ศ. 2524	เด็กไทยมีวินัย ใจสัตย์ซื่อ รู้ประหยัด เคร่งครัดคุณธรรม	✓			✓						
24.	พ.ศ. 2525	ขยันศึกษา ไม่หาความรู้ เชิดชูชาติศาสนาราชวัตร เป็นคุณสมบัติของเด็กไทย										
25.	พ.ศ. 2526	รู้หน้าที่ ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัยและคุณธรรม	✓			✓						
26.	พ.ศ. 2527	รักวัฒนธรรมไทย ใฝ่ดีมีความคิด สุจริตใจมั่น หมั่นศึกษา										
27.	พ.ศ. 2528	สามัคคี นิยมไทย มีวินัย ใฝ่คุณธรรม	✓									
28.	พ.ศ. 2529	นิยมไทย มีวินัย ใช้ประหยัด ใจสัตย์ซื่อ ใฝ่คุณธรรม	✓			✓						
29.	พ.ศ. 2530		✓			✓						
30.	พ.ศ. 2531		✓			✓						
31.	พ.ศ. 2532	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใจสัตย์ซื่อ ใฝ่คุณธรรม				✓						
32.	พ.ศ. 2533					✓						
33.	พ.ศ. 2534	รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่คุณธรรม นำชาติพัฒนา	✓									
34.	พ.ศ. 2535	สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา จรรยางาม	✓									

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ลำดับ	ปี	คำขวัญวันเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ	เคารพ สิทธิผู้อื่น	การมี จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
35.	พ.ศ. 2536	ยึดมั่นประชาธิปไตย ร่วมใจพัฒนา รักษาสีแกวเดลิ้ม										
36.	พ.ศ. 2537											
37.	พ.ศ. 2538	สืบสานวัฒนธรรมไทย ร่วมใจพัฒนา รักษาสีแกวเดลิ้ม										
38.	พ.ศ. 2539	มุ่งหาความรู้ เติบโตความเป็นไทย หลักไกลยาเสพติด										
39.	พ.ศ. 2540	รู้คุณค่าวัฒนธรรมไทย ตั้งใจไม่ศึกษา ไม่พึ่งพายาเสพติด										
40.	พ.ศ. 2541	ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย	✓									
41.	พ.ศ. 2542		✓									
42.	พ.ศ. 2543	มีวินัย ไม่เรื้อนรู้ คุณธรรม นำประชาธิปไตย	✓									
43.	พ.ศ. 2544		✓									
44.	พ.ศ. 2545	เรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ สู้ขนาดที่สดใส										
45.	พ.ศ. 2546	เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี										

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ลำดับ	ปี	คำขวัญวันเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ กาลเทศะ	เคารพ สิทธิผู้อื่น	การมี จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
46.	พ.ศ. 2547	รักชาติ รักพ่อแม่ รักเรียน รักสิ่งดี ๆ อนาคตดีแน่นอน										
47.	พ.ศ. 2548	เด็กรุ่นใหม่ ต้องขยันอ่าน ขยันเรียน กล้าคิด กล้าพูด										
48.	พ.ศ. 2549	อยากรฉลาด ต้องขยันอ่าน ขยันคิด										
49.	พ.ศ. 2550	มีคุณธรรมนำใจ ใช้ชีวิตพอเพียง หลักเสียสละ										
50.	พ.ศ. 2551	สามัคคี มีวินัย ไม่เรียนรู้ เชิดชูคุณธรรม	✓									
51.	พ.ศ. 2552	ฉลาดคิด จิตบริสุทธิ์ จุดประกายฝัน ผูกพันรักสามัคคี										
52.	พ.ศ. 2553	คิดสร้างสรรค์ ขยันใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรม										
53.	พ.ศ. 2554	รอบคอบ รู้คิด มีจิตสาธารณะ							✓			
54.	พ.ศ. 2555	สามัคคี มีความรู้ คู่ปัญญา คงรักษาความเป็นไทย ใส่ใจเทคโนโลยี										
55.	พ.ศ. 2556	รักหาวินัย ไม่เรียนรู้ เพิ่มพูนปัญญา นำพาไทยสู่อาเซียน	✓									

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ลำดับ	ปี	คำขวัญวันเด็ก	วินัย	ความ รับ ผิดชอบ	การตรง ต่อ เวลา	ความ ซื่อสัตย์ สุจริต	การปฏิบัติ ตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	รู้จัก กาลเทศะ ลิขิตผู้อื่น	เคารพ จิตอาสา	การ เสียสละ	ความ เห็นอก เห็นใจ ผู้อื่น
56.	พ.ศ. 2557	กตัญญู รู้หน้าที่ เป็นเด็กดี มีวินัย สร้างไทย ให้มั่นคง	✓								
57.	พ.ศ. 2558	ความรู้ คู่คุณธรรม นำสู่อนาคต									
58.	พ.ศ. 2559	เด็กดี หมั่นเพียร เรียนรู้ สู่อนาคต									
59.	พ.ศ. 2560	เด็กไทย ใส่ใจศึกษา พาชาติมั่นคง									

ที่มา: วิจัยพิเศษ สารานุกรมเสรี จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/วันเด็กแห่งชาติ_\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วันเด็กแห่งชาติ_(ประเทศไทย))

จากตารางที่ 2-3 คำขวัญวันเด็กระหว่างปี พ.ศ.2499-พ.ศ.2560 ด้านวินัย ในรอบ 61 ปี เน้นเกี่ยวกับความมีวินัยทุกด้านมีความถี่ทั้งสิ้น 26 ครั้ง แบ่งความถี่ในแต่ละด้าน ดังนี้

ลำดับ	ด้าน	ความถี่ (ครั้ง)
1.	วินัย	18
2.	ความรับผิดชอบ	-
3.	การตรงต่อเวลา	-
4.	ความซื่อสัตย์สุจริต	7
5.	การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์	-
6.	รู้จักกาลเทศะ	-
7.	เคารพสิทธิผู้อื่น	-
8.	การมีจิตอาสา	1
9.	การเสียสละ	-
10.	ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	-

ตอนที่ 3 หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความหมายของวินัย

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของ “วินัย” ไว้ดังนี้

วรรณิภา ศุภชัยพงศ์ และคณะ (2546) กล่าวถึง การมีวินัยในตนเอง หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกอบรมให้รู้จักปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

ศศิภา จงรักโชคชัย (2560) กล่าวถึงวินัยว่า หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เรียบร้อย ซึ่งจะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน อีกทั้งวินัยยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านศีลธรรม จริยธรรมและทักษะสังคมที่มนุษย์ควรมี ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ข้อ คือ

1. วินัยเกี่ยวกับทักษะทางสังคมทั่วไป เช่น เก็บของเป็นที่ ตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ
2. วินัยเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น กินนอนเป็นเวลา การเข้าห้องน้ำ อาบน้ำ แปรงฟัน การแต่งตัว ถือเป็นการช่วยเหลือตัวเองได้ตามวัย

3. วินัยเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง เช่น ควบคุมอารมณ์ได้ รู้จักการรอคอย อดทน ไม่โกรธจนกริตร้องหรือขว้างปาข้าวของจนควบคุมตนเองไม่ได้ เป็นต้น

วินัยทั้งสามข้อข้างต้นเป็นวินัยพื้นฐานที่ควรจะต้องมีในเด็กเล็กเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต อย่างไรก็ตาม เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เด็กที่มีปัญหาเรื่องวินัย คือ เด็กที่ไม่สามารถควบคุมตนเองในเรื่องต่างๆ อาจเพียงบางเรื่อง หรือหลายๆเรื่องรวมกันจากทั้งสามข้อข้างต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะเล็กหรือใหญ่นั้นก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและความถี่ของการแสดงออก ซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรู้จักวิธีรับมืออย่างถูกต้องเหมาะสม หากพฤติกรรมของลูกเป็นปัญหาในระดับที่ไม่สามารถควบคุมได้ พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ และนักจิตวิทยา โดยเฉพาะวินัยในข้อที่สาม คือวินัยเกี่ยวกับการควบคุมตนเองนั้นเป็นข้อที่สำคัญและท้าทายที่สุด นั่นคือ เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อไม่ให้กลายเป็นเด็กที่เอาแต่ใจตนเอง ก้าวร้าว หรือขาดความยับยั้งชั่งใจในเรื่องต่างๆ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อตัวเด็กเองและผู้อื่นได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สาเหตุของการขาดวินัย

ศศิภา จงรักโชคชัย (2560) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กขาดวินัยจนเป็นปัญหา สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยจากธรรมชาติของตัวเด็กเอง เด็กก็คือเด็ก โดยธรรมชาติของเด็กเล็กเมื่อเบื่อ เหนื่อยล้า หรือหิว หรือรู้สึกตัวเองถูกทิ้งและไม่ได้ได้รับความสนใจจากผู้ใหญ่ เขาก็อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ก้าวร้าว เอาแต่ใจ เพื่อเรียกร้องความสนใจ ปัจจัยนี้เป็นเพียงอาการชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นปัญหา เพียงแต่พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องรู้จักควบคุมดูแลไม่ให้ปัญหาเกิดซ้ำๆ หรือรุนแรงจนเกินควบคุมแล้วกลายเป็นปัญหาพฤติกรรมระยะยาว

2. ปัจจัยแวดล้อมอันเป็นผลมาจากผู้ใหญ่รอบตัวเด็กเองที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ก้าวร้าว เอาแต่ใจ ขาดวินัยและการควบคุมตนเอง เช่น เด็กที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก มีการหย่าร้าง เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่ใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและวาจา เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีผู้ปกครองใกล้ชิดเป็นผู้ป่วยทางจิตหรือมีอาการซึมเศร้าตลอดเวลา ซึ่งตัวอย่างเหล่านี้เป็นกลุ่มเด็กที่มีปัจจัยเสี่ยงสูงมากที่จะเกิดปัญหาเรื่องวินัยจนเป็นปัญหาสังคมในอนาคตได้ นอกจากนี้ อีกปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือพฤติกรรมต้นแบบที่เด็กเอาเป็นแบบอย่าง ซึ่งก็คือพฤติกรรมของผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กใช้เวลาอยู่ด้วยบ่อยที่สุดนั่นเอง วัยเด็กเล็กเป็นวัยแห่งการจดจำและเลียนแบบ ดังนั้นเขาจึงจำและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิดเขา หากต้นแบบดีหรือไม่ดีก็ย่อมมีผลกับเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

3. ปัจจัยด้านโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดภาวะขาดวินัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้น หรือโรค ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) ซึ่งเป็นโรคที่พบได้ในเด็กหลายๆ คน อาการคือเด็กจะไม่สามารถจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานและอยู่ไม่สุข หรือมีความยากลำบากในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง มีความหุนหันพลันแล่น ซึ่งอาการอาจรุนแรงมากจนส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ การเรียน และการเข้าสังคมกับผู้อื่น โรคสมาธิสั้นพบได้บ่อยในทุกประเทศทั่วโลก ในต่างประเทศพบว่าประมาณ 3-5 % ของเด็กวัยเรียนเป็นโรคนี้อยู่ ซึ่งควรได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

1. หลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการเสริมสร้างวินัยด้านคุณธรรมจริยธรรม (อัชรา เอ็บซุซลิลี, 2559) มีหลักการดังนี้

1) ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะมุ่งอนาคต คือเป็นผู้มีความตั้งใจจริง มีสมาธิจดจ่อในสิ่งที่ต้องการประพฤติปฏิบัติ สามารถควบคุมตนเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ รู้จักอดทน รอคอยไม่หวั่นไหวง่าย มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง มีเหตุผล ทั้งนี้จำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณลักษณะดังกล่าวแก่ผู้เรียน เช่น มอบหมายงานที่เขาสามารถทำได้สำเร็จ ให้กำลังใจ ฝึกให้เขามีความอดทน สร้างสถานการณ์ที่ท้าทายความสามารถแต่ไม่ยากจนเกินไป วางเงื่อนไขให้เขามุ่งมั่นสู่ความสำเร็จโดยสม่ำเสมอ เคารพกฎกติกา รักษาความสัตย์สุจริตอย่างเคร่งครัด

2) เป็นต้นแบบพร้อมกับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกด้าน เช่น ความเมตตา จริตใจ ขยัน ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ยุติธรรม ฯลฯ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยอาจใช้วิธีพูดคุย อภิปราย วิเคราะห์ วิจรณ์ จากสถานการณ์จริงรอบตัว หรือจากสื่อต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นของเด็ก และเสริมแทรกแนวคิดที่ถูกต้องเพิ่มเติมโดยไม่ให้เขารู้สึกว่ากำลังถูกอบรมสั่งสอนหรือบังคับควบคุม หลีกเลี่ยงการอบรมแบบออกคำสั่ง บังคับให้เชื่อฟังอย่างเดียวโดยไม่อธิบายเหตุผล เพื่อให้เขารู้สึกเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

3) พ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศของการมีคุณธรรมจริยธรรม เช่น การเคารพกฎกติกา การห่วงใยดูแลช่วยเหลือกัน ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความอดทนรับผิดชอบ รู้จักรอคอย ฯลฯ ให้คุณธรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตจริง ๆ ของเด็ก

4) สร้างให้เด็กมีวินัยในตนเอง การมีวินัยในตนเองจะทำให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้จากภายใน โดยไม่จำเป็นต้องมีมาตรการจากภายนอกมากำกับ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด มีใคร

เห็นหรือไม่ เขาก็จะดำรงตนอยู่ในความดีงามได้ตลอดเวลา บุคคลจะมีวินัยในตนเองได้ จำเป็นต้องเป็นผู้เคารพตนเอง ภาคภูมิใจในตนเอง มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ มีปัญญา เลื่อมใสในคุณความดีที่เป็นสากล ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวจะพัฒนาขึ้นในเนื้อแท้ของบุคคลที่เติบโตขึ้นมาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศของความรักความเอื้ออาทรอย่างเหมาะสม มีกรอบของเสรีภาพที่สมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและผู้อื่น (เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นเท่าเทียมกัน) ได้รับการอบรมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พร้อมกับมีต้นแบบที่สอดคล้องกับการอบรมเป็นแบบฉบับให้เรียนรู้ตั้งแต่วัยทารก มีการวางเงื่อนไขที่เหมาะสมกับวัย หากทำผิดสมควรได้รับการลงโทษ ก็ควรเป็นการลงโทษตามเงื่อนไขข้อตกลง โดยมีเหตุผลที่เด็กยอมรับได้ว่าเขาทำผิดจริง เป็นการลงโทษเพื่อให้เกิดความหลากหลาย มิใช่เป็นการลงโทษเพื่อสนองอารมณ์โกรธแค้นของผู้ลงโทษ หรือลงโทษแบบที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน อับอาย

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับวินัยทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา
- 2) ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (2555) ให้ความหมายของ ซื่อสัตย์สุจริต ว่าหมายถึง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจาและใจ เช่น ไม่คดโกง ไม่พูดปด ไม่หลอกลวง ไม่ลักขโมย ไม่ลอกการบ้าน ฯลฯ

- 3) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น
- 4) ด้านการมีจิตอาสา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เศรษฐกร มงคลจาดุรงค์ (2546) กล่าวถึงความหมายของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นว่า หมายถึง ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้และแสดงออกถึงความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการทราบความต้องการของผู้อื่น รู้จักการส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีความรู้ความสามารถตามความต้องการของผู้อื่น รู้จักการส่งเสริมและช่วยเหลือให้ผู้อื่นมีความรู้ความสามารถตามความต้องการของผู้อื่นอย่างถูกต้อง รู้จักให้ออกาสผู้อื่น สามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ในทางบวก รวมถึงความสามารถในการรู้ถึงทัศนคติและความคิดเห็นของคนในกลุ่ม อ่านสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1) การเข้าใจผู้อื่น (Understanding others) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นที่แสดงออกได้ โดยสังเกตจากภาษาพูด (Verbal) และภาษา ท่าทาง (Non-Verbal)

2) การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ (Service orientation) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น คิดหาวิธีการในการช่วยเหลือและดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้

3) การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น (Developing others) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ความมุ่งหมายของผู้อื่นและช่วยสนับสนุนให้ผู้อื่นได้ก้าวหน้าไปสู่ความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ การรู้จัก ส่งเสริมผู้อื่นประกอบด้วย

3.1) สนใจใส่ใจในความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้อื่น

3.2) ช่วยสนับสนุนให้ผู้อื่นได้ก้าวหน้าไปสู่ความมุ่งหมายที่ต้องการเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจและความถนัดของผู้นั้น เช่น การให้แนะนำ การให้กำลังใจ

4) การรู้จักให้โอกาสผู้อื่น (Leveraging diversity) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผู้อื่นและให้โอกาสผู้อื่นในการปรับปรุงตนเองหรือทำให้สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม ได้แก่

4.1) ไม่ด่วนตัดสินผู้อื่น

4.2) มองโลกในแง่ดีหรือทางบวก รู้จักประเมินผู้อื่นในทางบวก ให้เข้าใจว่า พฤติกรรมและการกระทำทุกอย่างต้องมีสาเหตุ

4.3) เปิดโอกาสให้ผู้ที่ผิดพลาดได้มีโอกาสแก้ตัวใหม่

5) การตระหนักรู้ถึงทัศนคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Political awareness) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ในด้านความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม ได้แก่

5.1) การรับรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มได้จากการสังเกต

5.2) การรับรู้และเข้าใจในการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

5.3) การรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของคนในกลุ่มได้ว่ารู้สึกต่อกันอย่างไร

5.4) สรุปความคิดเห็นของคนในกลุ่มได้จากการสังเกต วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์

จิตอาสา จิตสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล (สมพงษ์ สิงหะพล, 2542 อ้างถึงใน กรรยา พรรณนา, 2559) กล่าวถึงจิตสำนึกของบุคคลว่ามีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จิตสำนึกด้านนี้การศึกษาไทยมุ่งมั่นปลูกฝังมานาน เป็นจิตสำนึกแบบคลาสสิกที่ทุกสังคมพยายามสร้างให้เกิดขึ้น เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความมานะอดทน

2) จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นจิตสำนึกที่คนไทยส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมมาจากพื้นฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมไทย

3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์ เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นจิตสำนึกที่คนไทยยังไม่ค่อยมี เช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อส่วนรวม

กรรยา พรรณนา (2559) กล่าวถึง การเสริมสร้างจิตสาธารณะว่า จิตสาธารณะเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ดังนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ใกล้หรือรอบตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัว ครู-อาจารย์ สังคมกลุ่มเพื่อน วัดหรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนต่าง ๆ จัดได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมของผู้เรียนและมีผลต่อการเรียนรู้ (จิตสาธารณะ) ของผู้เรียนได้โดยตรง การสร้างจิตสำนึกจึงต้องอาศัยสถาบันทางสังคมหลายส่วนร่วมมือกัน ดังนี้

1) สถาบันครอบครัว ผลงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า เด็กที่ไม่มีจิตสาธารณะมีสาเหตุมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก ๆ ครอบครัวแตกแยก ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัว เด็กจึงขาดแบบอย่างที่ดีและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่เหมาะสม แนวทางเบื้องต้นในการปลูกฝังจิตสาธารณะก็คือ พ่อแม่ผู้ปกครองควรหาเวลาอยู่กับลูกให้มากที่สุด โดยอาจทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ฝึกให้เด็กมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ หรือรับรู้สภาพปัญหาของครอบครัวบ้าง ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาจิตสาธารณะของเด็ก ส่งเสริมให้ลูกเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนสังคมบ้างตามโอกาส และมีความรักความเมตตาต่อกันในครอบครัว เห็นอกเห็นใจกัน เข้าใจกัน นอกจากนี้พ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ทั้งในเรื่องการเสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ทำอะไรให้หนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ๆ เสมอ ความรักความเมตตา

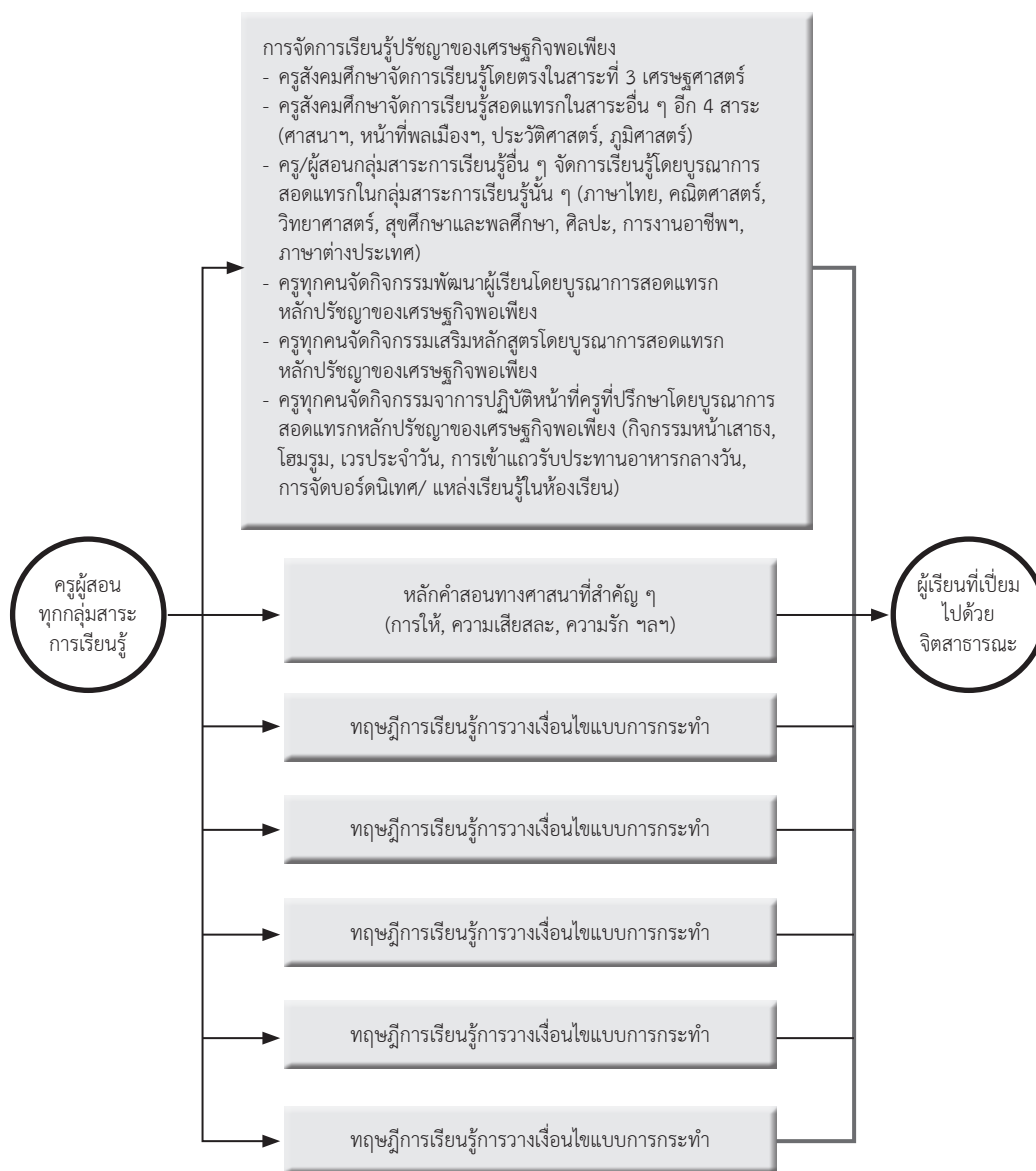
ต่อเพื่อนมนุษย์ ปฏิบัติให้ลูกเห็นเป็นประจำสม่ำเสมอ ลูกจะค่อย ๆ เลียนแบบพฤติกรรมที่ดีของพ่อแม่ไปปฏิบัติตนเป็นนิสัยต่อไป

2) สถาบันการศึกษา การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนา ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของการศึกษาให้ถูกต้องโดยธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยมีจุดหมายรวบยอดว่า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีจิตสำนึกเป็นมนุษย์ที่เต็มที การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นที่การสร้างจิตสำนึกภายใน คือ การพัฒนาจิตใจที่เป็นรากฐานของความเป็นมนุษย์ ไม่ควรเน้นที่การพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพที่ปราศจากพื้นฐานทางจริยธรรม เพราะอาจจะเป็นการส่งเสริมให้บุคคลออกไปประกอบวิชาชีพด้วยจิตสำนึกผิดพลาดแล้วก็ไปสร้างระบบการทำงานที่ผิด เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

3) สถาบันศาสนา มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากต่อการปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะให้กับผู้คนในสังคม วิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นได้ดีที่สุดก็คือการสอนด้วยตัวเอง อันหมายถึง การที่ผู้อยู่ในสถาบัน องค์การทางศาสนา พึงต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมในด้านการช่วยเหลือส่วนรวม บ้าน วัด และโรงเรียน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณลักษณะความดีงามของจิตใจของเด็กและเยาวชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อการอบรมขัดเกลานิสัยใจคอและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนอย่างที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

4) สื่อมวลชน มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการกระจายความคิด ความรู้ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่การรับรู้ของประชาชน ความร่วมมือจากสื่อมวลชนจะช่วยสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้แก่คนในสังคม สื่อมวลชนจึงควรเป็นผู้มีจิตสาธารณะด้วย หมายถึง ต้องคำนึงถึงผลที่จะกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ในการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ สื่อควรส่งเสริมและเพิ่มการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมรายการเกี่ยวกับเด็กให้มากขึ้น เป็นต้น ส่วนในด้านของครูผู้สอนก็สามารถนำเอาสื่อมวลชนเข้ามาไว้ในห้องเรียนเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียนได้

กรรยา พรรณนา (2559) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะไว้ดังนี้

ภาพที่ 2-1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะ (กรรยา พรรณนา, 2559)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2558) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้จากการเสนอผลการศึกษาคำใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน อายุ 10 ถึง 17 ปี ทั้งในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ทำให้โคลเบอร์กสรุปว่า พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีอย่างน้อย 6 ขั้น ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างทางการรู้การคิดของบุคคลที่เกี่ยวกับหลัก กฎเกณฑ์ คุณธรรม และค่านิยมที่บุคคลรับรู้มา รายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีของโคลเบอร์ก อยู่ในเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral development) และจริยศึกษา (Moral education)

เมื่อได้ทฤษฎีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้ว โคลเบอร์กและคณะ ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กและผู้ใหญ่ ที่มีพัฒนาการล่าช้ามาแต่เดิม พบว่า ได้ผลดีสำหรับเด็กในโรงเรียน โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุในช่วง 10-11 ขวบ จะพัฒนาทางด้านนี้ได้ง่ายที่สุด แม้กระนั้นก็ตาม ได้มีการรายงานถึงผลดีในการพัฒนาจริยธรรมและพฤติกรรมของนักโทษในคุกด้วยวิธีของโคลเบอร์กด้วย

ผู้เขียนตำรา (Hersh, Paolitto, & Reimer, 1979) กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับผลงานของโคลเบอร์กจะช่วยให้ครูอาจารย์ได้ประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) ทำให้ครูอาจารย์ตระหนักว่า บทบาทที่สำคัญของตนคือการเป็นผู้พัฒนาจริยธรรมของนักเรียน
- 2) เพิ่มความไวต่อการเข้าใจลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเนื้อหาที่ครูสอนและในวิธีการสอนที่ครูใช้ และช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมและรู้จักเลือกเนื้อหาที่จะสอนและวิธีสอนเพื่อทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมรวดเร็วขึ้น
- 3) มีความสามารถที่จะวางแผนและดำเนินการตามหลักสูตรจริยศึกษาอย่างมีหลักทางวิชาการ

โคลเบอร์ก ค้นพบว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของพือาเจต์ การที่เด็กจะวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี สิ่งใดผิด สิ่งใดถูกต้องอาศัยการใช้เหตุผลและความคิดเชิงนามธรรม ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้นเป็นต้นไป (Formal operational stage) ส่วนเด็กเล็กกว่านั้นจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับต้น ๆ เท่านั้น (อัครา เอิบสุขสิริ, 2559) โคลเบอร์ก อธิบายทฤษฎีทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ระดับ แต่ละระดับประกอบด้วย 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมของตนเอง (Preconventional level)

การตัดสินใจจริยธรรมในระดับนี้จะอยู่บนพื้นฐานความต้องการของตนเองและกฎเกณฑ์ข้อบังคับของผู้มีอำนาจเหนือกว่า

ขั้นที่ 1 จริยธรรมจากภายนอก หรือก่อนกฎเกณฑ์ (Heteronymous morality)

ขั้นนี้พฤติกรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่น (อายุ 2-7 ปี)

ขั้นที่ 2 การได้รับผลตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือทำความดีเพื่อรางวัล (Instrumental purpose and exchange) (อายุ 7-10 ปี)

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional level)

การตัดสินใจจริยธรรมในระดับนี้จะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของครอบครัว การเห็นด้วยของผู้อื่น ค่านิยม กฎเกณฑ์ของสังคมและกฎหมายของบ้านเมือง

ขั้นที่ 3 การยอมรับของสังคม (Mutual interpersonal expectation relationships and interpersonal conformity) บุคคลจะทำความดีเพื่อให้กลุ่มหรือสังคมให้การยอมรับตน เช่น ทำในสิ่งที่ เป็นข้อตกลงของกลุ่มเพื่อให้ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (อายุ 10-13 ปี)

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (Social system and conscience) ขั้นนี้บุคคลจะคิดว่าการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้คือการทำ ความดี (อายุ 13-16 ปี)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ เป็นจริยธรรมที่เกิดจากวิจรรณญาณ (Postconventional moral reasoning)

จริยธรรมในระดับนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่คนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นความดีงามที่เป็นสากลนิยม

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล (Social contract and individual rights) ความดีงามในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ซึ่งยอมรับ เช่น อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย หรือครูที่ทุ่มเทเสียสละเวลาอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตาอย่างจริงใจ (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ 6 คุณธรรมตามหลักสากลนิยม (Universal ethical principle) รู้สึกเกลียดกลัวความชั่ว จะไม่ยอมทำสิ่งที่ผิดเป็นอันขาด (เกิดกับเพียงบางคนเท่านั้น) ความดีงามในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติจากจิตสำนึกที่ดีงามของตนโดยไม่ต้องการผลตอบแทนใด ๆ และพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่คนทั่วโลกยอมรับว่าเป็นความถูกต้องดีงาม

สรุป พฤติกรรมตามทฤษฎีทางจริยธรรมของมนุษย์ของโคลเบอร์ก ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1	กระทำพฤติกรรม เพราะกลัวการถูกลงโทษ หรือเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่น	อายุ 2-7 ปี
ขั้นที่ 2	กระทำพฤติกรรม เพราะต้องการได้รับผลตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือทำเพื่อรางวัล	อายุ 7-10 ปี
ขั้นที่ 3	กระทำพฤติกรรม เพื่อให้สังคมยอมรับ	อายุ 10-13 ปี
ขั้นที่ 4	กระทำพฤติกรรมตามหน้าที่ ตามการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคม กำหนดไว้	อายุ 13-16 ปี
ขั้นที่ 5	กระทำพฤติกรรมตามความเห็นชอบของตน พฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ชื่นชม ยอมรับ	อายุ 16 ปีขึ้นไป
ขั้นที่ 6	กระทำพฤติกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นพฤติกรรมจากจิตสำนึกที่ตีงาม	

นอกจากนี้ อัชรา เอ็บสุขสิริ (อัชรา เอ็บสุขสิริ, 2559) ยังกล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจึงต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทาง สติปัญญาด้วย เช่น ในวัยแรกเกิดถึงประมาณ 7 ขวบ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอาจต้องใช้ การเล่นนิทาน การตุ๊กตั้นแบบที่เด็กรักศรัทธาชื่นชมควบคู่กับการเสริมแรงและการลงโทษ หรือ ในช่วงวัยรุ่นการปลูกฝังคุณธรรมต้องใช้ตัวแบบทางสังคม เช่น ดาราหรือกลุ่มเพื่อนและถ้า 2 ระดับแรกบุคคลได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมมาแล้ว ในวัยผู้ใหญ่เขาจะสามารถ คิดวิเคราะห์เลือกค่านิยมที่เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ตีงามได้

ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน

การนำทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสันมาประยุกต์ใช้ อัชรา เอ็บสุขสิริ (2559) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

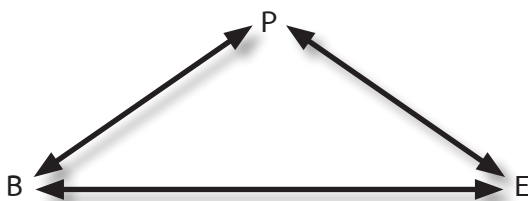
ระดับอนุบาล อายุประมาณ 3-5 ปี เป็นขั้นตอนที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ธรรมชาติของเด็กวัยนี้กำลังซุกซน ช่างพูด และอยู่ในโลกจินตนาการ ผู้ใหญ่สามารถ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยนี้ด้วยการให้โอกาสเขาได้ค้นคว้าทดลองการเล่นแบบต่าง ๆ โดย ผู้ใหญ่คอยดูแลป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย ขยันตอบ ขยันถาม กระตุ้นให้เขาสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยค้นหาคำตอบด้วยตนเอง การปลูกฝังคุณธรรมความตีงามต่าง ๆ สามารถกระทำ ผ่านการเล่นนิทานและการเล่นสมมติ

ระดับประถมศึกษา อายุประมาณ 2-16 ปี อีริคสันเชื่อว่าถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมเขาจะพัฒนาลักษณะกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร ซึ่งพ่อแม่และครูต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยนี้ด้วยการมอบหมายงานหรือภาระรับผิดชอบที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับความสามารถของเขา เป็นงานที่ไม่ง่ายหรือยากเกินไป แต่ควรมีลักษณะท้าทายความสามารถ ถ้าเขาประสบความสำเร็จต้องรีบชื่นชมให้กำลังใจ เมื่อใดที่เกิดความผิดพลาดควรช่วยชี้แนะว่าผิดเพราะอะไร จะแก้ไขได้อย่างไร คอยสังเกตเวลาที่เขาทำงานหรือเรียนหนังสือว่าเขามีข้อสงสัยหรือมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือหรือไม่

ระดับมัธยมศึกษา อายุประมาณ 12-18 ปี เป็นวัยที่มีความสำคัญมาก เหมือนเป็นระยะหัวเลี้ยวของชีวิตถ้าเลี้ยวถูกทางก็จะสามารถไปถึงเป้าหมายของชีวิตได้ แต่ถ้าเลี้ยวผิดก็เท่ากับหลงทางชีวิตจะเดินอย่างไรก็แทบไม่มีโอกาสไปถึงจุดความสำเร็จในชีวิตได้เลย เด็กที่เลี้ยวถูกทางคือเด็กที่รู้จักตัวเองรู้ว่าตนเป็นใคร ต้องการอะไรในชีวิต มีความสามารถด้านใดมากน้อยเพียงใด ชอบหรือไม่ชอบอะไร พ่อแม่และครูต้องช่วยเขาให้สามารถค้นพบตนเองอย่างถูกต้องให้ได้ ให้เขามีโอกาสสำรวจตัวเองหลาย ๆ ด้าน จนกว่าจะรู้สึกว่าจะไป ส่งเสริมให้เขามีความเชื่อมั่น มีความคิดริเริ่มโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่าคุณลักษณะเหล่านี้จะต้องพัฒนาตั้งแต่ในวัยก่อนหน้าแล้วก็ตาม แต่ถ้าสังเกตพบว่าเด็กยังไม่พัฒนา ก็ควรหาช่องทางช่วยเหลือให้มากที่สุดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) ซึ่งอาจจะเขียนได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2-2 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ
ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556)

การที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้น ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียม บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น ๆ (Bandura, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) ดังปัจจัยที่กำหนดซึ่งกันและกันที่ละคู่ ดังนี้

ระหว่าง P \longleftrightarrow B แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม สิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึก จะกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ในขณะที่เดียวกันการกระทำของบุคคลก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของเขา ลักษณะของร่างกายและระบบการรับรู้และระบบประสาทที่มีผลต่อพฤติกรรมและศักยภาพของบุคคล เช่นเดียวกับระบบการรับรู้และโครงสร้างของสมองก็ปรับเปลี่ยนได้โดยประสบการณ์ทางพฤติกรรมเช่นกัน (Greenough et al., 1978 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556)

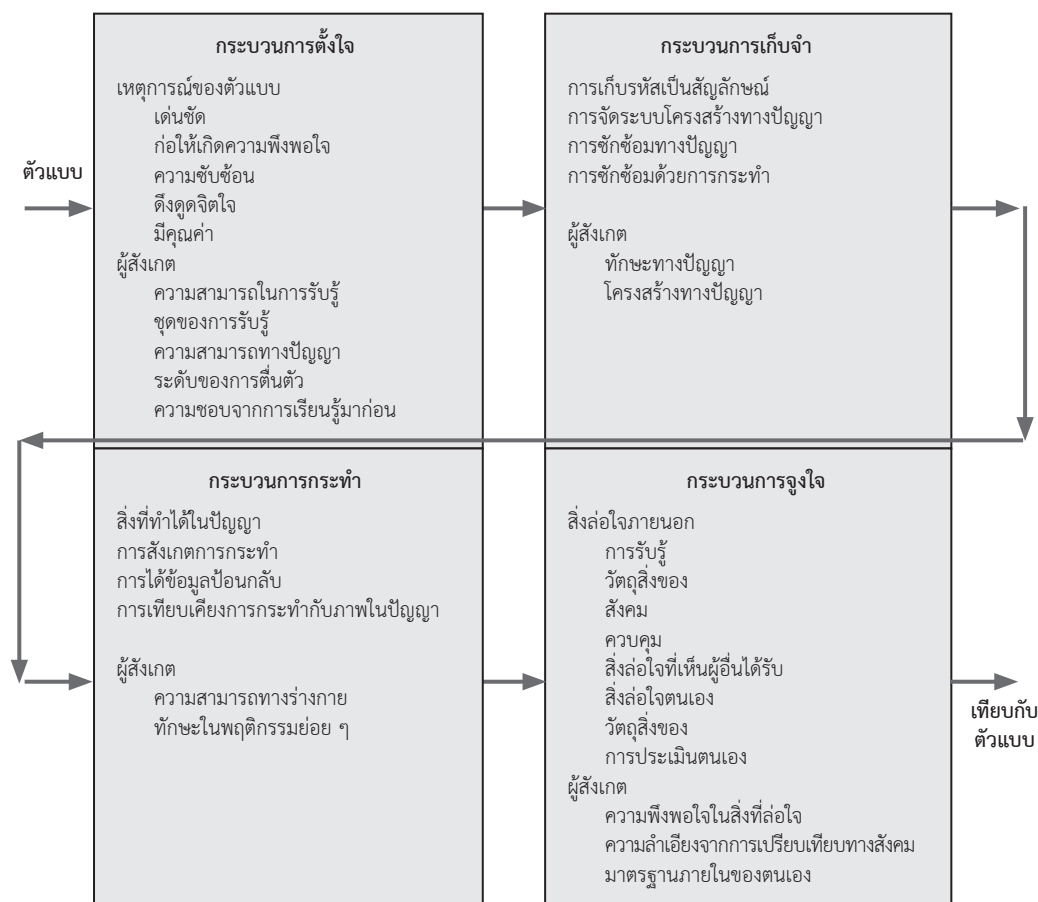
ระหว่าง E \longleftrightarrow P เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคลนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคมที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์โดยการผ่านแบบการสอนและการชักจูงทางสังคม ขณะเดียวกันบุคคลจะกระตุ้นปฏิกิริยาสนองตอบที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ จากลักษณะทางกายภาพของเขา เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ และความน่าสนใจของร่างกาย ที่ค่อนข้างจะแยกออกจากสิ่งที่เขาพูดและกระทำ นอกจากนี้การสนองตอบนั้นยังขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานภาพทางสังคม

ของเขาอีกด้วย เช่น เด็กที่ถูกมองว่าเป็นเด็กก้าวร้าวจะกระตุ้นให้เพื่อนมีปฏิริยาสนองตอบที่แตกต่างไปจากเด็กที่ถูกมองว่าไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าสภาพทางสังคมของเขาและลักษณะที่ปรากฏนั้น สามารถมีผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมก่อนที่เขาจะพูดหรือกระทำการใด ๆ เอง

ระหว่าง B \longleftrightarrow E เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วยสภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลใด ๆ ต่อบุคคล จนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น เช่น ครูผู้สอนจะไม่มีอิทธิพลต่อเด็กจนกว่าเด็กจะเข้าเรียน ผู้ปกครองจะไม่ชมเด็กถ้าเด็กยังไม่แสดงพฤติกรรมที่จะให้ชม เป็นต้น เนื่องจากทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้นบุคคลจึงเป็นทั้งผู้ก่อให้เกิดและเป็นทั้งผลิตผลของสภาพแวดล้อม การมีผลซึ่งกันและกันนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม จากเดิมซึ่งมองว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กเช่นใดมาเป็นทั้งผู้ปกครอง และเด็กมีอิทธิพลต่อกันและกันเช่นใดแทน

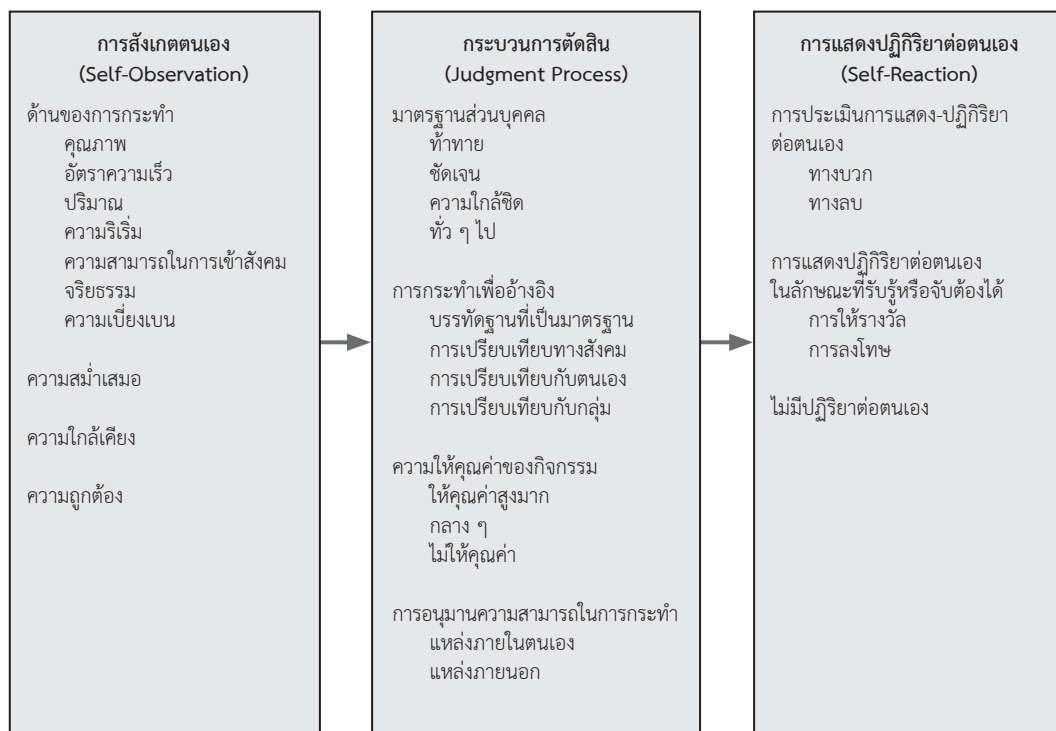
นอกจากปัจจัยทั้ง 3 ที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว Bandura ยังได้ขยายแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีกโดยที่เขากล่าวว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่อาจมีหน้าที่อื่น ๆ อีก การเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้ว แต่ค่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในธรรมชาติโดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้ Bandura จึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จะต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมปัญญาของ Bandura จึงได้เน้นแนวคิด 3 ประการ คือ

1) แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) ประกอบด้วย 4 กระบวนการ

ภาพที่ 2-3 กระบวนการของการเรียนรู้จากการสังเกต
 ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556)

2) แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation)

ภาพที่ 2-4 กระบวนการกำกับตนเอง
(Bandura, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2556)

3) แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 4 ปัจจัย (Evans, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาชิต, 2556) คือ

3.1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนจำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จไปพร้อมกับการทำให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น และจะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ

3.2) การใช้ตัวแบบ (Modeling) การได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่า เขาก็จะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้

3.3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) วิธีนี้ใช้ง่ายและใช้กันทั่วไป แต่การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ซึ่งถ้าจะให้ได้ดีผล ควรใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ

3.4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน บุคคลที่ถูกระตุ้นอารมณ์ทางลบ จะทำให้เกิดความวิตกกังวล เครียด กลัว และนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง แต่ถ้าบุคคลสามารถลดหรือระงับการถูกระตุ้นทางอารมณ์ได้ จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนดีขึ้น

หลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2560) กล่าวถึงหลักการของการฝึกวินัยตามแนวคิดของนักจิตวิทยา ดังนี้

1. มนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม เสรีภาพของมนุษย์และเคารพเจตจำนงอิสระของปัจเจก จึงเน้นสร้างให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ที่นำไปสู่ความรับผิดชอบในตัวเอง หรือผู้เรียนในพื้นที่ทางการศึกษา ผ่านการชวนคุย หรือสร้างสภาพแวดล้อม ทั้งยังหาแบบอย่างมาเป็นตัวแบบ (model) ในการปฏิบัติ และสิ่งสำคัญยังได้เน้นว่า วินัยจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กเข้าใจว่าพวกเขาจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อตนเองและคนหมู่มาก พวกเขา ก็จะค่อยๆสร้างวินัยที่เกิดจากในตัวตนของพวกเขาเองขึ้นมาทีละเล็กทีละน้อย

2. พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ไม่ค่อยให้คุณค่าต่อสิทธิเสรีภาพและการเคารพกันบนฐานความเท่าเทียมอย่างเต็มที่ ทว่ากลับเน้นการฝึกโดยการลงโทษแล้วให้รางวัล ด้วยการทำซ้ำ ๆ จนกระทั่งกลายเป็นนิสัย หากแต่ก็ไม่อาจทำให้เข้าใจถึงความหมายว่า เหตุใดต้องมีกิริยาและวิถีปฏิบัติตามที่ถูกฝึกอบรมมา แม้วินัยที่ถูกสร้างผ่านกฎหมายในสังคมทั่วไปที่อยู่นอกเหนือไปจากสังคมโรงเรียนนั้นก็อาจไม่บรรลุผลได้เช่นกัน กล่าวคือ การสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในหมู่ชนที่จะสร้างสรรค์หรือระคับประคองสังคมให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและชีวิตรวมหมู่เมื่ออยู่ร่วมกัน สิ่งที่มีกบเจอบ่อยครั้ง เช่น เมื่อใช้รถบริการโดยสารสาธารณะอย่างเช่นแท็กซี่ เราค้นหาสายคาดเข็มขัดนิรภัยสำหรับคนนั่งเบาะหลัง คนขับแท็กซี่ก็มักอาจจะบอกว่า ไม่ต้องคาดเข็มขัดก็ได้ ตำรวจไม่มี หรือคนขับรถจำนวนมากในบ้านเราก็บอกว่าไม่ต้องคาดก็ได้ ตำรวจไม่มีแถวนี้ การบังคับให้คาดเข็มขัด ซึ่งเป็นวินัยการขับซึ่งรถยนต์กับความรับผิดชอบต่อชีวิตตนและคนอื่น หรือต่อทรัพย์สินและอื่นๆ ในสังคมเมือง หรือสังคมที่ไม่มีการเดินทางด้วยเท้า นั้นจึงไม่ค่อยเกิดมรรคผลเท่าที่ควร

หลักการที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
หลักการที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2559) กล่าวถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกว่า “ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูกเป็นพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นพัฒนาทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสติปัญญาและบุคลิกภาพรวมทั้งการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้และระเบียบวินัยในตัวเด็ก”

การฝึกวินัยต้องอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดี

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2559) กล่าวว่า การฝึกวินัยให้กับลูกต้องมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์ที่ดีก่อน เพราะหากคุณกับลูกไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่ว่าจะตั้งกฎที่เข้าทำอย่างไร หรือออกคำสั่งอย่างหนักแน่นแค่ไหนก็ตาม ลูกก็จะพยายามต่อต้าน และไม่เชื่อฟัง ยิ่งพยายามจะสั่งอะไร ก็จะทำตรงข้ามมากขึ้นเท่านั้น

ความสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้ลูกรู้ว่าคุณทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปด้วยความรัก ดังนั้น แม้จะดุว่าหรือหลุดปากตำหนิลูกแรงไปหน่อย หรือตั้งกฎที่ลูกไม่ชอบก็ตาม ลูกจะพยายามทำ พยายามอดทน เพราะเขารักคุณ และอยากทำให้คุณมีความสุขและพอใจในตัวเขา

ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีจะทำให้ลูมองคุณในเชิงลบ คิดว่าคุณชอบใช้อำนาจ และชอบจับผิดคุณไม่เคยเห็นว่าเขาทำอะไรดีเลย และคุณตั้งกฎขึ้นมาเพื่อให้เขาปฏิบัติตามไม่ได้ และจะได้หาโอกาสลงโทษเขา ลูกจะไม่อดทนกับกฎ และไม่ยอมทำตามคำสั่ง เพราะเขาไม่รู้ว่าจะทำไปทำไม และเพื่อใคร

หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกมีหลักการสำคัญ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2559) มีดังนี้

1. แสดงความรักต่อลูกด้วยการกอดการหอมแก้ม การลูบศีรษะ และตบไหล่ ชมเชยเมื่อลูกทำดี รวมทั้งการบอกว่าคุณรักเขา นี่เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กมีความสุข และรู้สึกว่าคุณรักเขาอย่างแท้จริง

2. แสดงความสนใจลูก ต้องให้ความสนใจลูกอย่างพอเหมาะ วิธีแสดงความสนใจที่ดีก็คือ หาเวลาทำ “อะไร” ด้วยกันกับลูก “อะไร” นั้นอาจเป็นการนั่งคุยกัน รับประทานอาหารพร้อมกัน หรือมีกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ร่วมกัน การทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกันจะทำให้ลูกรู้สึกคุ้นเคยและใกล้ชิด ความใกล้ชิดนี้เป็นการฝึกวินัยไปโดยไม่รู้ตัว เพราะเด็กมักจะเลียนแบบผู้ที่เขาคู่คุ้นเคยและใกล้ชิด ลูกจะเรียนแบบอุปนิสัยที่มีระเบียบวินัยของคุณได้โดยที่คุณไม่ต้องสอนมากมาย

3. มีเวลาให้ลูก ความสัมพันธ์ที่ดีที่หมายความว่าจะต้องมีเวลาให้ลูกอย่างเพียงพอ คุณไม่อาจจะสั่งให้ใครคนหนึ่งทำอะไรอย่างเต็มใจได้หากไม่เคยมีเวลาพูดคุยหรือทำอะไรร่วมกัน ถ้าหากทั้งวันคุณไม่มีเวลาพูดคุยหรือเล่นกับลูกเลย เอาแต่ทำงาน กลับบ้านดึก คุณพบหน้าลูกคุณก็จะสั่งให้ลูกท่องหนังสือ เก็บข้าวของให้เรียบร้อย หรือหยุดเล่นวิดีโอเกม นอกจากลูกจะไม่ทำตามคำสั่งแล้ว ลูกอาจเกิดความรู้สึกโกรธและมีปฏิกิริยาต่อต้านขึ้นมาได้ เพราะรู้สึกว่าคุณเจอหน้าก็เอาแต่สั่ง ๆ อย่างเดียว

4. ยอมรับความแตกต่างระหว่างคุณกับลูก ลูกจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคุณได้ง่ายขึ้น หากลูกรู้ว่าคุณเป็นคนมีใจกว้าง ยอมรับในตัวเขา ยอมรับความคิดเห็น ความรู้สึกและการกระทำของเขา แม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากคุณก็ตาม การที่คุณยอมรับในตัวลูกไม่ได้หมายความว่าคุณเห็นด้วยกับเขาเสมอไป แต่หมายความว่าคุณพยายามเข้าใจเขา แม้เขาจะแตกต่างไปจากคุณในแง่ความรู้สึก ความคิด หรือการกระทำก็ตาม ทั้งหมดนี้จะทำให้ลูกยอมรับนับถือตนเองมากขึ้น เกิดความเชื่อมั่น และภาคภูมิใจในตนเอง เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น และนั่นก็คือจุดเริ่มต้นของการสร้างวินัยในตนเอง และด้วยตนเองอย่างแท้จริง การแสดงความยอมรับนับถือในตัวลูกทำได้โดย

4.1 ฟังลูกพูดให้จบด้วยความใจเย็น

4.2 อย่ารีบร้อนตัดสินความคิดหรือการกระทำของลูกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี หรือไม่เข้าท่า หากใช้เวลาวิเคราะห์สักนิดจะพบว่า ความคิดหรือการกระทำของลูกก็มีเหตุผลดีตามสมควรทีเดียว แต่หากคิดดูหลายตลบแล้วยังรู้สึกไม่เห็นมีอะไรดีเลย ก็ควรค่อย ๆ พูดกับลูก และชี้แจงให้เห็นข้อดีข้อเสียหรือแง่มุมของคุณ

4.3 ให้ออกาสูกตัดสินใจในเรื่องบางเรื่องเองบ้าง หากเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสำคัญ ก็อาจจะกำหนดขอบเขตให้ลูกเลือกบ้าง เพื่อจะได้แน่ใจว่าลูกจะไม่ตัดสินใจออกนอกกลุ่มนอกทาง

5. พ่อคือบุคคลสำคัญ เด็กผู้ชายมีปัญหาเรื่องวินัยมากกว่าเด็กผู้หญิง สาเหตุที่สำคัญเป็นเพราะว่าพ่อไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูกชายอย่างแท้จริง ในขณะที่เด็กหญิงมีแม่อยู่เคียงข้างเป็นแบบฉบับในชีวิต สำหรับเด็กผู้ชายแล้วพ่อคือบุคคลที่สำคัญมากที่จะช่วยสร้างระเบียบวินัยขึ้นในตัวลูก พ่อเป็นบุคคลที่เด็กผู้ชายจะยึดถือเป็นแบบอย่าง เป็นแหล่งแห่งพลังและแรงจูงใจ ความกล้าหาญและอดทน

พระครูอุเทศสุตากรณ์ (2558) กล่าวถึง หลักจริยธรรมที่เด็กและเยาวชนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ มีดังนี้

1. จริยธรรมว่าด้วยความกตัญญูกตเวที คำว่า กตัญญู หมายถึง ความเป็นผู้รู้คุณ ทั้งคุณของคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่

2. จริยธรรมว่าด้วยความมีระเบียบวินัย ระเบียบวินัย คือ ข้อกำหนด กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ข้อบังคับที่มีอยู่ของสถานที่หรือสถาบันที่ตนเกี่ยวข้องตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม คือครอบครัว ไปจนถึงสังคมขนาดใหญ่ได้แก่ประเทศชาติ

3. จริยธรรมว่าด้วยความสามัคคี ความสามัคคีคือ ความพร้อมเพรียงกัน หมายถึง การร่วมมือ ร่วมแรงและร่วมใจกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้กิจกรรมนั้นจะสำเร็จได้ด้วยดีและเร็วพลัน

4. จริยธรรมว่าด้วยการคบเพื่อน ควรเลือกคบแต่คนดีเนื่องจากเพื่อนดีจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

5. จริยธรรมว่าด้วยความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน สนใจและใส่ใจในการศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ

6. จริยธรรมว่าด้วยหลักการเรียนเก่ง ต้องขยันสดับรับฟัง ต้องคิดตาม ต้องได้ถามเมื่อสงสัย และเขียนจารึกบันทึกไว้

7. จริยธรรมว่าด้วยการรู้จักตนเอง การรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้จักฐานะ ตำแหน่งหน้าที่ เพศ ภูมิของตนเอง ว่า เป็นใคร มีฐานะอย่างไร มีหน้าที่อย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับตนเอง

8. จริยธรรมว่าด้วยความจริงใจซื่อตรง ก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความจริงใจซื่อตรงนี้ก็คือ ความจริงใจต่อตนเอง ต่อผู้อื่นต่อหน้าที่ที่เรามีต่อการทำงานที่เราทำ ต่อประเทศชาติ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริตด้วย

9. จริยธรรมว่าด้วยหลักที่ควรงดเว้น 5 ประการ หลักที่ควรงดเว้นสำหรับเด็กและเยาวชน เรียกก็อย่างหนึ่งว่า เบญจศีล มี 5 ประการ

10. จริยธรรมว่าด้วยหลักที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ หลักที่เด็กและเยาวชนควรปฏิบัติ เรียกก็อย่างว่า เบญจธรรม มี 5 ประการ

11. จริยธรรมว่าด้วยความรู้การระงับอารมณ์ การการระงับอารมณ์ คือ การรู้จักประพฤติดตนเป็นคนมีความเคารพอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนโยนต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับตนตามฐานะ และวัยตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ด้วย

12. จริยธรรมว่าด้วยความรักชาติศาสน์กษัตริย์และวัฒนธรรมไทย ชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันหลักที่สำคัญของคนไทยทุกคน

การใช้การลงโทษในการแก้ปัญหาระเบียบวินัย

ครูควรพิจารณาก่อนว่า การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสมควรจะแก้ด้วยการลงโทษหรือไม่ เพราะการลงโทษจะให้ผลตามมาที่ไม่ถึงปรารถนาในด้านจิตใจ ละมักจะเป็นเหตุให้นักเรียนมีความรู้สึกไม่ดีต่อครูและโรงเรียน O Leary K.D. และ O leary S.E. (O Leary K.D. และ O leary S.E., 1972 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการลงโทษดังต่อไปนี้

1. ควรจะใช้การลงโทษน้อยที่สุด
2. อธิบายให้นักเรียนผู้ถูกลงโทษทราบว่าเพราะเหตุใดครูจึงจำเป็นต้องลงโทษเขา
3. นักเรียนควรจะมีโอกาสเลือกระหว่างการได้รับโทษเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่ดี และการได้รับแรงเสริมเมื่อแสดงพฤติกรรมดี
4. ให้แรงเสริมแก่นักเรียนที่ทำพฤติกรรมดีตรงข้ามกับพฤติกรรมไม่ดี
5. หลีกเลี่ยงการทำโทษให้เจ็บกาย หรือเจ็บใจ
6. ไม่ควรทำโทษนักเรียนในขณะที่ครูเองไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง เช่น โกรธนักเรียนที่ประพฤติก่อความวุ่นวายในการเรียนการสอน
7. ควรจะลงโทษนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในขณะที่ครูเห็นนักเรียนเริ่มทำทันที ไม่ควรจะรอทำโทษ เมื่อพฤติกรรมได้ผ่านไปแล้ว

การลงโทษให้เจ็บกาย (Corporal Punishment)

การลงโทษวิธีนี้ไม่สมควรจะใช้อย่างยิ่ง เพราะนอกจากนักเรียนจะต่อต้านการลงโทษแบบนี้แล้ว การลงโทษให้เจ็บกายก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการที่จะห้ามพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ให้เกิดขึ้นอย่างถาวรด้วย เหตุผลที่ไม่ควรใช้การลงโทษให้เจ็บกาย (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) มีดังต่อไปนี้

1. การทำโทษให้เจ็บกายไม่ได้แก้สาเหตุที่นักเรียนทำพฤติกรรมผิด
2. ทำให้นักเรียนที่ได้รับโทษจะมีความรู้สึกไม่ดีต่อครูและโรงเรียน บางกรณีอาจจะยังทำให้นักเรียนประพฤติดียิ่งขึ้น
3. การทำโทษในขณะที่ครูมีอารมณ์โกรธ อาจจะเป็นผลให้เกิดความรุนแรง ทำให้เกิดอันตรายกับนักเรียนได้
4. การทำโทษพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยทำโทษให้เจ็บกาย จะทำให้นักเรียนอื่นขาดความนับถือครูและกลัวครูโดยใช่เหตุ
5. การทำโทษให้เจ็บกายจะทำให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ต่ำ
6. ทำให้นักเรียนคิดว่าวิธีแก้ปัญหาคือจะทำด้วยการให้พลังผิด ๆ ซึ่งเป็นการสอนวิธีแก้ปัญหาคือผิดของครูโดยไม่ได้ตั้งใจ

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะวินัยนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อินดล เดชเสถียร (2557) ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะวินัยนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ 21 ตัวบ่งชี้ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1) คุณลักษณะการเคารพสิทธิของผู้อื่น มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การยอมรับสิ่งที่มีอยู่ในตัวบุคคล ให้เกียรติและนับถือผู้อื่นด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ล่วงเกินหรือล่วงละเมิดต่อผู้อื่น

2) คุณลักษณะความเชื่อมั่นในตนเอง มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความกล้าหาญแสดงออกในทางที่เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

3) คุณลักษณะการมุ่งอนาคต มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความสามารถคาดการณ์ตัดสินใจล่วงหน้า มีการวางแผนเลือกกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเหมาะสมถูกต้องเพื่อประสบความสำเร็จในอนาคต ความสามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรือเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตน

4) คุณลักษณะการตรงต่อเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาทำงานหรือปฏิบัติภารกิจทันตามเวลาที่กำหนด ทำงานด้วยความกระตือรือร้นมุ่งมั่นเต็มใจ ทำงานเสร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5) คุณลักษณะความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนการทำงานด้วยความตั้งใจ มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จ มีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

6) คุณลักษณะความซื่อสัตย์สุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความจริงใจน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ไม่ลักขโมยไม่คดโกงไม่หลอกลวง มีความซื่อตรงทั้งต่อหน้าและลับหลังทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

7) คุณลักษณะความเป็นผู้นำ มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความสามารถในการปกครองดูแล มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ทำให้ประสานงานผลักดันจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติภารกิจตามความคิดคำแนะนำคำสั่งด้วยความเต็มใจ

ตอนที่ 4 แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานวิธีการปลูกฝังวินัยเด็กปฐมวัย

ดวงตา คุณเกษมกิจ (2555) กล่าวถึง วิธีการปลูกฝังวินัยเด็กปฐมวัย ว่า การปลูกฝังวินัย ต้องมีกลวิธีเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. การสร้างวินัยในเชิงบวก เป็นวิธีที่ใช้เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกปลอดภัยและมีความเชื่อมั่น การสร้างวินัยในเชิงบวกจะสร้างสัมพันธภาพที่ดี ช่วยพัฒนาความสามารถทางอารมณ์และสังคม ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตัวเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ และเสริมสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์นั้น ๆ การสร้างวินัยเชิงบวกควรคำนึงถึง

1.1 ถูกภาษา ถูกท่าทาง ถูกจังหวะเวลา ถูกกับวัย อธิบายได้ดังนี้

ถูกภาษาถูกท่าทาง หมายถึง การใช้คำพูดที่สั้น กระชับแต่ได้ใจความ ให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติได้ง่าย เช่น ครูควรพูดด้วยเสียงและท่าทางที่หนักแน่นว่า “หนูควรทานข้าวให้เสร็จก่อนแล้วจึงไปเล่น” “ของเล่นกล่องนี้มีไว้สำหรับต่อ หนูควรเล่นให้ถูกวิธี” “หนูควรรอให้ครูพูดให้จบก่อน” เป็นต้น

ถูกจังหวะเวลา หมายถึง การอบรมในเวลาที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและอารมณ์ของเด็ก

ถูกกับวัย หมายถึง การจัดตารางเวลาหรือกิจวัตรประจำวันให้เหมาะสมกับพัฒนาการ โดยให้มีสัดส่วนของเวลาในการทำงาน พักผ่อนและเล่นอย่างเพียงพอ โดยปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัย

1.2 การใช้ท่าทีที่หนักแน่นและจริงจัง เมื่อผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กแสดงพฤติกรรมใดแล้วเด็กอดเอื้อน ไม่ยอมทำทันที วิธีหนึ่งที่ได้ผลคือ ต้องพูดให้หนักแน่นและจริงจังเพื่อให้เด็กเรียนรู้ว่าจำเป็นต้องทำ ณ เวลานั้นจริง ๆ อาจใช้ท่าทีประกอบด้วย เช่น จูงมือเด็กให้ไปทำสิ่งที่ต้องทำ ยกตัวอย่างในกรณีที่เด็กไม่ยอมทำการบ้าน แม้จะพูดเตือนหลายครั้งแล้วก็ตาม เพื่อให้เด็กทำการบ้าน ผู้ใหญ่ต้องแสดงให้เห็นว่าคำพูดที่พูดออกมานั้น หมายความว่า เด็กต้องทำการบ้านแล้วจริง ๆ โดยอาจบอกด้วยเสียงหนักแน่นและใช้คำพูดว่า “เอาสมุดการบ้านออกมาแล้วให้หนึ่งลงทำเดี๋ยวนี้” หรือหากเด็กยังคงอดเอื้อน ไม่ยอมทำ ก็อาจจะต้องจูงมือเด็กไปเอาสมุดดินสอมาให้ทำ และนั่งเฝ้าจนเด็กทำจนเสร็จ หากจำเป็นจริง ๆ

1.3 การให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้เด็กยอมรับในกติกาและให้ความร่วมมือได้มากกว่าการที่ผู้ใหญ่เป็นคนกำหนดเอง ตัวอย่างข้อตกลงร่วมกัน เช่น ข้อตกลงในการรับประทานอาหารหรือการเล่นในสนามเด็กเล่น เป็นต้น

1.4 การใช้เหตุผล ผู้ใหญ่ต้องอธิบายเหตุผลอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เด็กเข้าใจได้ง่ายและสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นอย่างยิ่งในการใช้วิธีนี้คือวัยของเด็ก เพราะยิ่งเด็กอายุน้อยเท่าไร การให้เหตุผลยิ่งต้องกระชับ สั้น ง่าย และได้ใจความมากเท่านั้น เช่น “เตารีดไม่ใช่ของเล่นเพราะมันร้อน” หรือ “เล่นมิดไม้ได้เพราะมันจะบาดมือหนู” เป็นต้น

1.5 การให้รางวัล หากเด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมอยู่แล้วและผู้ใหญ่ต้องการให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ต่อไป ผู้ใหญ่ควรให้รางวัลเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมนั้น อาจเป็นการกล่าวชมด้วยวาจา หรือแสดงกิริยาชื่นชมพอใจ อนึ่งการให้รางวัลเด็กอาจทำได้อีกรูปแบบหนึ่ง คือให้เมื่อเด็กหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1.6 การใช้สิ่งทดแทน หรือการเบี่ยงเบนความสนใจ เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังมีความเป็นตัวตนสูง ดังนั้นการที่ผู้ใหญ่ไม่ทำให้ทำในสิ่งที่เด็กต้องการ นอกเหนือไปจากการให้เหตุผลเพื่อแสดงให้เด็กเข้าใจแล้ว ผู้ใหญ่ควรให้เด็กพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างอิสระ รวมถึงหาสิ่งอื่น ๆ ให้เด็กทำทดแทนเพื่อหันเหความสนใจของเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ถ้าไม่ต้องการให้เด็กขีดเขียนฝาผนัง ควรเตรียมกระดาษไว้ให้เด็กเขียนแทน เป็นต้น

1.7 ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และถูกต้องให้กับเด็ก การเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ รอบข้าง ดังที่ศาสตราจารย์แบบดูรา (A. Bandura) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ การเรียนรู้ของเด็กจึงเกิดจากการทำตามผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด โดยดูจากการกระทำของผู้ใหญ่มากกว่าการสั่งสอนด้วยวาจา

2. การสร้างวินัยเชิงลบ วิธีนี้ใช้สำหรับป้องกันและจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก ช่วยหยุดหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กได้ การสร้างวินัยเชิงลบสามารถทำในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเลิกให้ความสนใจ การเพิกเฉย หรือการถอดถอนสิ่งที่ต้องการ ธรรมชาติของเด็กต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น ดังนั้นเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ผู้ใหญ่อาจใช้วิธีเลิกให้ความสนใจขณะที่เด็กกำลังกระทำพฤติกรรมนั้น และให้ความสนใจหรือให้รางวัลในกรณีที่เด็กที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แทน

2.2 การลงโทษ ควรเป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อใช้วิธีการอื่นไม่ได้ผล ผู้ใหญ่ต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจถึงสาเหตุที่ถูกทำโทษโดยไม่ใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง การลงโทษยังแบ่งออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การดุด้วยวาจาหรือการตำหนิ ควรใช้เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และใช้ต่อเมื่อการพูดด้วยเหตุผลไม่ได้ผลแล้ว อย่างไรก็ตาม การลงโทษรูปแบบนี้อาจใช้ได้ผลดีเฉพาะกับเด็กบางคนเท่านั้น

2.2.2 การแยกเด็กออกไปอยู่ตามลำพัง คือ การให้เด็กออกนอกบริเวณที่กำลังทำกิจกรรมนั้นอยู่ หรือแยกไปอยู่ในบริเวณที่ครูจัดไว้เพื่อให้เด็กได้ใช้เวลาอยู่กับตัวเอง และคลายความโกรธ ความเสียใจ หรือความซบซึ้งใจ หากจะใช้วิธีนี้จะต้องคำนึงถึงเรื่องระยะเวลาที่จะให้เด็กแยกไปอยู่ลำพังด้วย ควรจำกัดเวลาให้เหมาะสมกับวัย เช่น เด็กอายุ 5 ปี เวลาที่เด็กออกไปอยู่ตามลำพังควรจะนานประมาณ 5 นาที เป็นต้น

2.2.3 การปรับ คือ การที่เด็กได้รับผิดชอบกับของที่เด็กทำเสียหายไป ทั้งนี้ความเหมาะสมในการใช้วิธีนี้ขึ้นอยู่กับของที่เด็กได้ทำเสียหายหรือชำรุด

2.2.4 การตี ข้อได้เปรียบของวิธีนี้ คือ สามารถหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กได้รวดเร็ว แต่ควรเป็นทางเลือกสุดท้ายของการลงโทษและไม่ควรทำพร่ำเพรื่อ เนื่องจากเมื่อเด็กถูกตี เด็กจะเกิดความคับข้องใจและระบายความรู้สึกโดยการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวจากผู้ใหญ่ เช่น ชก ต่อย หยิก ตี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุดที่ผู้ใหญ่ต้องระลึกไว้เสมอ ไม่ว่าจะเลือกใช้วิธีการลงโทษแบบใดก็ตาม นั่นคือการลงโทษควรเป็นไปในทางเดียวกัน และมีมาตรฐานเดียวกันกับเด็กทุกคน ต้องมีความยุติธรรมและเที่ยงตรงในการตัดสิน และควรยุติการลงโทษเมื่อเห็นว่าเด็กสามารถควบคุมตนเองไม่ให้กระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีก การลงโทษควรมีระดับที่แตกต่างกันตามพฤติกรรมที่เด็กแสดง

การปลุกฝังวินัยสามารถทำได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้ปกครองและครูส่วนใหญ่มักใช้วิธีการเชิงลบมากกว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ปกครองและครูมิได้แก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด แต่กลับรอให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไปจนต้องลงโทษ การหยุดพฤติกรรมของเด็กจึงเกิดจากความเกรงกลัวเฉพาะหน้า อีกทั้งพฤติกรรมเหล่านั้นก็มีได้หมดไปและพร้อมจะแสดงออกมาอีกครั้งเมื่อไม่อยู่ในสายตาผู้ใหญ่ หรือเวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง นอกจากนี้การปลุกฝังวินัยเชิงลบยังก่อให้เกิดผลกระทบกับพฤติกรรมของเด็กในระยะยาว เช่น ก่อให้เกิดความก้าวร้าว เกิดพฤติกรรมต่อต้าน และพฤติกรรมรุนแรง เนื่องจากเด็กเห็นแบบอย่างที่คุณใหญ่ทำ ในทางกลับกัน การปลุกฝังวินัยในเชิงบวก แม้จะเห็นผลได้ช้า ทั้งยังอาศัยเวลาและความสม่ำเสมอ แต่ผลที่ได้รับคือเด็กจะเกิดวินัย

ศศิภา จงรักโชคชัย (2560) กล่าวถึงการช่วยเหลือ หรือการแก้ปัญหาลูกไม่มีวินัยว่า ไม่ควรใช้วิธีการบังคับและใช้ความรุนแรง เพราะมีโอกาสที่จะทำให้เด็กที่ถูกกระทำเกิดความบอบช้ำทางใจจนเป็นปมไปตลอดชีวิตได้ เพราะฉะนั้น พ่อแม่ต้องทำความเข้าใจวิธีการลงโทษ และให้รางวัลที่ถูกต้อง และเข้าใจด้วยการคาดหวังในเรื่องระเบียบวินัยในเด็กเล็กต้องเป็นไปตามวัยด้วย เช่น การคาดหวังให้เด็กเล็กวิ่งข้างสำรวจไม้รื้อคันข้าวของนั้นเป็นไปได้ยากมาก หลักการของการฝึกระเบียบวินัยในเด็กเล็ก จึงต้องเป็นไปตามธรรมชาติของวัยเขาเช่นเดียวกัน การสอน

เรื่องระเบียบวินัยนั้น ถือเป็นการสอนเรื่องมาตรฐานทางสังคมและศีลธรรมขั้นพื้นฐาน ทำให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องการเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น ทำให้เด็กๆสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเสนอตารางการฝึกวินัยของเด็ก 7 วิธีหลัก ๆ แต่ละวิธีนั้นจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของเด็กที่แตกต่างกันออกไปด้วย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นทุกวิธีต้องการความสม่ำเสมอในการสอน และผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีก่อน จึงจะใช้วิธีการต่างๆให้ได้ประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ตารางที่ 2-8 เทคนิคการฝึกวินัยในเด็กให้เหมาะสมตามวัย 7 วิธี

เทคนิคการฝึกวินัยในเด็ก	วัยทารก อายุ 1 เดือน - 1 ปี	วัยหัดเดิน 1-3 ปี	วัยก่อนเรียน/วัยเรียน 3-12 ปี	วัยรุ่น 12-18 ปี
1. การเสริมแรงทางบวก	+	+	+	+
2. การเบี่ยงเบนความสนใจ	+	+	+	0
3. การอธิบายด้วยคำพูด	0	+/0	+	+
4. การขอเวลานอก	0	+	+	0
5. การตั้งกฎ	0	0	+	+
6. การกักบริเวณ	0	0	+	+
7. การรางวัลหรือสิ่งที่ชอบ	0	0	+	+

**** 0 = ไม่ได้ผล / + = ได้ผล

ที่มา: ศศิภา จงรักโชคชัย (2560)

จากตารางดังกล่าวจะเห็นได้ว่า วิธีการที่ใช้ได้ผลครอบคลุมกับเด็กเล็กจนถึงก่อนวัยรุ่น คือ วิธีการเสริมแรงทางบวก วิธีการเบี่ยงเบนความสนใจ และวิธีการขอเวลานอก โดยสองวิธีแรกนั้นสามารถใช้กับเด็กวัยทารกได้ ขณะที่วิธีหลัง ได้แก่ การขอเวลานอกนั้น ยังไม่สามารถใช้ได้ เพราะเด็กยังเล็กเกินไปสำหรับการสื่อสารด้วยวาจา บทความนี้จะอธิบายความหมายของทั้งสามวิธีที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ได้แก่

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ การให้สิ่งเสริมแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลพึงพอใจ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบ่อยขึ้น ตัวอย่างการเสริมแรงที่ง่ายและได้ผล คือ การพูดชมเชย การพูดให้กำลังใจ รอยยิ้ม การปรบมือ รวมถึงการให้รางวัลเล็กน้อย ๆ ที่เด็กชอบเพื่อเสริมแรงพฤติกรรมพึงประสงค์ จะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ ทำตาม

ระเบียบวินัยอย่างเต็มที่ เมื่อใดที่ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี พ่อแม่จึงควรชมเชยหรือให้รางวัลเขาในทันที เพื่อให้เขาเกิดแรงจูงใจที่จะทำต่อไป

2. การเบี่ยงเบนความสนใจ (Redirecting) คือ การขัดจังหวะให้หยุดทำพฤติกรรมนั้น ๆ โดยใช้วิธีอื่นหรือสิ่งอื่นเบนความสนใจเด็กไปโดยทันทีทันใด โดยทั่วไปสิ่งที่เป็นตัวช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของเด็ก ๆ ทุกยุคทุกสมัยก็คือของเล่น แต่บางทีก็ไม่ได้ผลทุกครั้งไป เพราะฉะนั้นพ่อแม่อาจจะต้องใช้ไหวพริบเฉพาะหน้าหรือเทคนิคส่วนตัว เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ วิธีนี้ใช้ได้ดีในเด็กเล็กเมื่อเราต้องการให้เด็กควบคุมตนเอง บางครั้งเด็กเล็กก็ยังควบคุมตนเองได้ยาก การเบี่ยงเบนความสนใจจากพฤติกรรมที่เด็กกำลังหงุดหงิดออกไปสู่ความสนใจอื่น ก็จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

3. การขอเวลานอก (Time-out) หรือ การแยกเด็กให้อยู่ตามลำพังชั่วคราว เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมอย่างหนึ่ง โดยให้เด็กออกมาจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือมีสิ่งเร้าอยู่ โดยให้เด็กนั่งเฉย ๆ ที่มุมห้องที่ไม่มีของเล่นหรือโทรทัศน์ และเป็นพื้นที่ที่ไม่มีสิ่งเร้า และน่าเบื่อสำหรับเด็ก แต่ต้องไม่นานแล้วและมีความปลอดภัย เมื่อครบกำหนดเวลา และเด็กสงบสติอารมณ์ได้แล้วอย่างน้อย 15 วินาทีขึ้นไป พ่อแม่จึงค่อยพูดคุยกับเขาว่าพฤติกรรมที่เขาทำก่อนหน้านั้นไม่เหมาะสมอย่างไร วิธีการนี้เหมาะที่จะใช้กับเด็กอายุตั้งแต่ 18 เดือน จนถึง 5-6 ขวบ และใช้หลักเวลา time-out 1 นาทีต่ออายุเด็ก 1 ปี (สูงสุด 5 นาที) โดยตลอดระยะเวลา time-out นี้เด็กจะต้องไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์ใด ๆ กับผู้อื่น

หลักการ และแนวทางในการสร้างโรงเรียนคุณธรรม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) กล่าวถึงหลักการ และแนวทางในการสร้างโรงเรียนคุณธรรม มีกระบวนการดังนี้

“โรงเรียนคุณธรรม” หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้ แนวทางในการสร้างโรงเรียนคุณธรรม อันดับแรกผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูต้องตั้งใจ ต้องสนใจ และตัดสินใจจะพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมก่อน จากนั้นจึงคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

1. ความสมัครใจและเต็มใจ จะพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม ทุกคนควรตระหนักและมั่นใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีคุณธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนในโรงเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความคิดริเริ่มของคณะครูและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นหลักสำคัญ

2. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำ เป็นการปฏิบัติด้วยตนเอง
3. มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ นำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนการปฏิบัติงานคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยอาจกำหนดแผนการปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมไว้อย่างน้อย คราวละ 1 ปี
4. โครงการคุณธรรม จะเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการเพิ่มงบประมาณจากงบประมาณปกติ

แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน
- 2) การกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
- 3) การจัดทำโครงการคุณธรรม
- 4) การลงมือร่วมกันปฏิบัติ
- 5) การนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขั้นตอนการชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน

1.1 จัดประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน สร้างความรู้ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นเพื่อความมั่นใจในการสมัครใจทำงาน และตัดสินใจร่วมกัน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองบุคลากรทางการศึกษา พนักงานเจ้าหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ค้าขายในโรงเรียน เป็นต้น หากโรงเรียนสามารถสร้างความเข้าใจได้ระดับหนึ่งแล้ว ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในลำดับกว้างออกไป เช่น ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

1.2 แต่งตั้งและมอบหมายงานให้คณะทำงานรับผิดชอบ ในการวางแผน การลงมือปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแผนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวาระการทำงาน 1 ปี

1.3 สรุปรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุดแข็ง (ปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ) และจุดอ่อนหรือข้อด้อยของโรงเรียน รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ โอกาส (สภาพภายนอกที่เอื้อให้โรงเรียนมีผลงาน เช่น ประชาชนต้องการให้ลูกหลานมีอาชีพ โรงเรียนจึงควรให้ความรู้ด้านทักษะอาชีพ เป็นต้น) และสภาพภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานของโรงเรียน เช่น เศรษฐกิจไม่ดี ชุมชนยากจนมาก เป็นต้น รวมทั้งพิจารณาทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่างๆ ของ

โรงเรียนด้วย เพื่อให้โรงเรียนรู้จักตนเอง และเลือกใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงของโรงเรียน

1.4 จัดเตรียมผู้เข้าประชุมระดมสมอง โดยจัดกลุ่มผู้เข้าประชุมที่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น 1) กลุ่มครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา 2) กลุ่มนักเรียนแกนนำระดับมัธยมศึกษา 3) กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นต้น การพิจารณาจัดประชุมแต่ละกลุ่มที่มีพื้นฐานหน้าที่ความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการมีความรู้ ความเข้าใจใกล้เคียงกัน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการพัฒนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน นอกจากนี้ ขนาดของกลุ่ม ควรมีปริมาณที่ช่วยให้ทุกคนในกลุ่ม มีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้ในแผนงาน

1.5 จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ตามที่กำหนดไว้ในแผนงานตามความจำเป็น สำหรับการ จัดหาวิทยากร ขอให้พิจารณาตามความเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน

2. ขั้นตอนการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

จัดประชุมระดมสมอง จะเลือกใช้กิจกรรมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือประชุมอภิปรายหารือ ฯลฯ ก็ได้ และดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก เช่น มาโรงเรียนสาย ลอกการบ้านเพื่อน เป็นต้น หรือ ช่วยกันวิเคราะห์หาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ต้องการเห็นได้ในโรงเรียน เช่น ช่วยติวเพื่อน เดินแถวให้เป็นระเบียบ ทั้งขยะให้เป็นที่เป็นที่ เป็นต้น โดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิด ดังนี้

คำถาม : ในโรงเรียนนี้มีปัญหาอะไรบ้างที่อยากแก้ หรือ สิ่งดี ๆ ที่ทุกคนอยากเห็น อยากทำมีอะไรบ้าง

2.2 รวบรวมและจัดกลุ่มความคิดเห็นให้เป็นเรื่องๆ แล้วสรุปความเข้าใจของที่ประชุมให้ตรงกัน

2.3 ค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย โดยใช้ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุม (ตามข้อ 2.1 และ ข้อ 2.2) ขอให้ที่ประชุมร่วมกันค้นหาคุณธรรมที่จะใช้แก้ปัญหาที่อยากแก้ หรือ คุณธรรมที่จะใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ยากเห็น อยากทำ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

2.4 จัดกลุ่ม “คุณธรรมเป้าหมาย” ให้เป็นเรื่อง ๆ โดยรวบรวมรายการคุณธรรมเป้าหมายที่ได้จากการระดมสมอง แล้วนำมาจัดกลุ่ม เลือกรวมที่มีความหมายใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน กรณีมีคำศัพท์แตกต่างกันหลากหลาย ควรหาหรือในที่ประชุม และให้เลือกใช้คำศัพท์ที่มีความเข้าใจตรงกัน ไม่ต้องตีความ

2.5 จัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมาย โดยให้ที่ประชุมร่วมกันจัดลำดับคุณธรรมจำนวนหลายเรื่องมาก) ควรคัดเลือกมาเพียง 3 เรื่องก่อน เพื่อใช้เป็นคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน

2.6 กำหนดคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือ คุณธรรมเป้าหมายหมายถึง คุณธรรมที่ทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยการคิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้น เป็นคุณธรรมที่มีคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ดีของโรงเรียน และสามารถใช้เป็นหลักในการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ของโรงเรียนได้ ในระยะเริ่มต้นไม่ควรกำหนดคุณธรรมเป้าหมายจำนวนมากหลายข้อ ควรกำหนดประมาณ 3 ข้อ เพื่อความสะดวกต่อการพัฒนา

2.7 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย โดยนำคุณธรรมเป้าหมายแต่ละข้อ มากำหนดรายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติ ควรแบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุมตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในกลุ่มเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการคิดวิเคราะห์และเสนอแนะพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อประพฤติปฏิบัติของกลุ่มเดียวกันได้

2.8 กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน กล่าวคือ เมื่อนำคุณธรรมเป้าหมายแต่ละข้อ มากำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติเพิ่มเติมให้ครบแล้ว จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” ซึ่งหมายถึง คุณธรรมเป้าหมายที่มีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติไว้ด้วย ซึ่งจะจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ข้อปฏิบัติของครู ผู้บริหาร และนักเรียน เป็นต้น

คุณธรรมอัตลักษณ์ จะใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม พฤติกรรมบ่งชี้แต่ละข้อ จะใช้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในโรงเรียน หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการให้เกิดขึ้น มากน้อยระดับไหน อย่างไร โรงเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณ โดยมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายใด จำนวนเท่าไร และเป้าหมายเชิงคุณภาพ โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นต้น

2.9 กำหนดนโยบายและ/หรือข้อตกลงร่วมกัน โดยนำเสนอผลการประชุมระดมสมองในส่วนของคุณธรรมเป้าหมาย และ คุณธรรมอัตลักษณ์ ที่มีการจำแนกพฤติกรรมบ่งชี้ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายแล้ว เพื่อให้ทุกคนที่เข้าประชุมมีความเข้าใจตรงกัน และร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย/ข้อตกลงว่าจะนำมาปฏิบัติด้วยกัน โดยอาจนำเสนอในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

3. ขั้นตอนการจัดทำโครงการคุณธรรม

โครงการคุณธรรม คือ โครงการความดีเชิงรุก ที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ ในรูปแบบของโครงการกลุ่ม ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงการทำความดี เพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ อย่าง

เป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ขยายการมีส่วนร่วมไปยังบุคคลต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน “ร่วมกันทำดี อย่างมีปัญญา” การจัดทำโครงการคุณธรรม (Moral Project) จะแบ่งกลุ่มตามความสนใจ โครงการเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรืออาจแบ่งตามระดับชั้นเรียน แบ่งตามชมรมความสนใจ แล้วจัดเป็นประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ หรือประชุมอภิปรายหารือ หรือประชุมระดมสมอง โดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งกลุ่มต้องการให้โรงเรียนมีการแก้ไขโดยตั้งคำถามให้ทุกคนคิดวิเคราะห์ เช่น พฤติกรรมของเพื่อนๆ ที่อยากปรับปรุง หรือคุณธรรมพื้นฐานของโรงเรียนมีข้อใดยังไม่ดีทำบ้าง เป็นต้น

3.2 ควรจัดลำดับปัญหาที่สำคัญด่วนที่สุด ที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า ควรรีบแก้ไข เลือกมา 1 ปัญหาตามความเห็นของที่ประชุม

3.3 หาสาเหตุของปัญหา โดยนำปัญหาที่คัดเลือกแล้ว มาระดมสมองหาสาเหตุของปัญหานั้นๆ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุปัจจัยภายในและ/หรือปัจจัยภายนอกอย่างไรบ้าง อาจใช้การอภิปราย หาเหตุผลนำข้อมูลสถิติ ข้อเด่น ข้อด้อย ความเป็นไปได้ ความเร่งด่วนมาพิจารณาประกอบ เพื่อหาข้อยุติในการตัดสินใจเลือกเป็นประเด็นปัญหาที่อยากแก้ไขมากที่สุด

3.4 กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาที่ปัญหานั้น ๆ โดยนำปัญหาที่คัดเลือกมากำหนดเป้าหมายทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง นักเรียนชั้นไหน จำนวนเท่าไร ฯลฯ เป็นต้น และกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ หมายถึง พฤติกรรมอะไรที่ต้องการให้เกิดขึ้น หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างไร

3.5 กำหนดชื่อโครงการ ที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และควรสะท้อนกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น “โครงการลด ละ เลิก บุหรี่-เมรัยฯ” “โครงการรักษัสัตว์ รักษาสังคม” เป็นต้น

3.6 กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา หรือ วิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น จะมีแผนอย่างไร

3.7 หลักธรรม/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน ใช้หลักธรรมอะไรเป็นหลักคิดในการดำเนินโครงการ น้อมนำพระราชดำรัส/พระราชดำริ/คำสอน อะไรมาเป็นหลักในการดำเนินโครงการ โครงการแต่ละโครงการสามารถมีคุณธรรมหลายข้อเป็นหลักคิดในการปฏิบัติโครงการได้

3.8 การเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยที่ประชุมพิจารณาการเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ได้อย่างไร โครงการแต่ละโครงการสามารถเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์หลายข้อได้ โดยพิจารณาถึงกระบวนการในการปฏิบัติโครงการและคุณธรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น

3.9 กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดหรือประเมินผลว่า มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอะไร ไปมากน้อยเพียงไรในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

3.10 จัดทำร่างเอกสารโครงการงานคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมด แล้วจัดทำเป็น เอกสารร่างโครงการ เพื่อนำไปทดลองปฏิบัติสักระยะหนึ่ง แล้วปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สถานการณ์และบริบทของโรงเรียน ก่อนนำไปใช้จริง

3.11 จัดทำเป็นโครงการงานคุณธรรม โดยนำข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้จาก การทดลองทุกขั้นตอน มาเรียบเรียงให้อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียนโครงการงานคุณธรรม หรือรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน

4. ขั้นตอนการลงมือร่วมกันปฏิบัติ

4.1 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ โดยอาจมีนักเรียนรวมกลุ่มกันเองเพื่อทำความเข้าใจ ตามความสนใจ หรือ ครูคัดเลือกเยาวชนแกนนำของโรงเรียนสัก 8-10 คน เป็นผู้รับผิดชอบ โครงการ มีครูที่ปรึกษา 1- 3 คน พิจารณาตามขอบเขตและขนาดของงาน สมาชิกกลุ่มไม่ควร จำกัดจำนวน ควรเป็นไปตามความสนใจและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

4.2 กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้นในแต่ละเดือน และเป้าหมาย ระยะยาวในแต่ละภาคการศึกษา

4.3 กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน

4.4 ลงมือปฏิบัติด้วยกันตามแผนปฏิบัติงานในทุกกิจกรรมนักเรียนจะได้เรียนรู้จาก การลงมือทำ โดยการสังเกต คิดพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมให้นำไปสู่ความสำเร็จ ประการสำคัญ ได้เรียนรู้จากการร่วมกันทำงานเป็นทีมงานที่ดีด้วยกัน

4.5 เมื่อจบแต่ละกิจกรรมย่อย ให้ทำ AAR (After Action Review) เป็นการพูดคุย กัน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น และควรให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้ในสมุดเป็นรายบุคคล

4.6 เผยแพร่เอกสารโครงการงานคุณธรรม โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม และการประชุมทุกขั้นตอน มาเรียบเรียงให้กระชับ อ่านเข้าใจง่าย อาจใช้รูปแบบการเขียน โครงการงานคุณธรรม หรือรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความสะดวก และทั่วถึงในการนำไปเผยแพร่ให้ทุกคนทราบ นำไปใช้ และใช้ในการประเมินผลได้

5. ขั้นตอนการนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน

การทำโครงการต่าง ๆ ควรมีคณะทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาหารือ รวมทั้งเป็นที่เลี้ยงส่งงาน และให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่จำเป็นอย่างมีกัลยาณมิตร เพื่อให้งานบรรลุผลตามขั้นตอน เป้าหมายและกำหนดเวลาที่คาดหวังไว้ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งก่อนและหลังการทำงาน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยพิจารณาตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ

เทคนิคการฝึกวินัยให้เด็กสำหรับครู

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2559) กล่าวถึงเทคนิคการฝึกวินัยให้เด็กสำหรับครู ไว้ดังนี้

1. ทำห้องเรียนให้น่าอยู่

เด็กจะให้ความร่วมมือดีประพุดิตนมีวินัยและสนใจการเรียนมากขึ้นเมื่อบรรยากาศในห้องเรียนดี ดังนั้น ครูควรทำห้องเรียนให้เป็นสถานที่ที่น่าอยู่ เช่น ทำให้สะอาดสะอ้าน มีการจัดบอร์ดหรือมุมที่น่าสนใจ น่าของง่าย ๆ เช่นกระดาษสีสวย ๆ มาตกแต่งให้ห้องดูไม่น่าเบื่อ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ครูอาจทำเป็นโครงการและกระตุ้นให้นักเรียนทั้งชั้นมีส่วนร่วมคิดร่วมทำด้วย วิธีนี้จะทำให้เด็กรู้สึกตนเป็นเจ้าของห้องและเป็นส่วนหนึ่งของห้อง รวมทั้งเกิดความรักห้องรักโรงเรียนขึ้นมา

2. บอกเด็กให้ชัดเจนว่าสิ่งที่ทำไปนั้นไม่ดีตรงไหนและควรแก้ไขอย่างไร

วิธีนี้เรียกว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับในเชิงแก้ไขหรือ corrective Feedback เมื่อครูเห็นเด็กทำไม่ดีการตำหนิตีเด็กโดยไม่ชี้ให้ชัดเจนว่า เด็กควรแก้ไขตรงจุดไหนนั้นไม่ใช่วิธีการสร้างสรรค์เท่าใดนัก ครูควรบอกเด็กว่าสิ่งที่ถูกต้องนั้นคืออะไร การตำหนิตีเด็กจะทำให้ครูเกิดอารมณ์โกรธ ยิ่งตำหนิก็จะยิ่งโกรธ ส่วนเด็กเองก็จะรู้สึกโกรธครูแทนที่จะรู้สึกสำนึกผิด และยิ่งกว่านั้นบางทีเด็กจะรู้สึกเสียหน้าที่ถูกตำหนิต่อหน้าเพื่อน ๆ และอาจพาลโกรธครูไปหมดทุกคนและไม่ยอมไปโรงเรียนเลยก็ได้

3. “จับถูก” บ้าง อย่าคอยแต่ “จับผิด”

หากคุณต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้นครูจะต้อง “จับถูก” เด็กบ้าง คือ หักสังเกตเมื่อเด็กทำดี ไม่ใช่คอยแต่ “จับผิด” เมื่อเห็นเด็กทำไม่ดีก็คอยแต่จะตำหนิลงโทษ เพราะเวลาเด็กทำดีครูก็ไม่เคยสนใจ เด็กที่กำลังเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตนเองก็ต้องการให้ผู้ใหญ่สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดี ดังนั้นหากครูเห็นพฤติกรรมดี ๆ ที่เด็กทำ ครูต้องให้ความสนใจทันที อย่าเพิกเฉยหรือปล่อยให้ผ่านไปโดยที่ไม่ได้คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญ

4. ให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี

การสอนหรือสั่งให้เด็กทำดีอย่างเดียวไม่พอ ครูต้องให้แรงเสริมเมื่อเด็กทำดีด้วยแรงเสริมอาจเป็นคำชมเป็นส่วนตัวหรือต่อหน้าเพื่อนๆ รวมไปถึงการให้รางวัล เช่น สติกเกอร์

คะแนนพิเศษ ฯลฯ การให้แรงเสริมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกเด็กว่าพฤติกรรมที่ทำไปนั้นเป็นสิ่งที่ครูชอบและเสริมให้เด็กทำพฤติกรรมที่ดีนั้นบ่อยขึ้น

วิธีให้แรงเสริมอาจจะทำเป็นระบบ โดยจัดเป็นโปรแกรมการให้รางวัลครูจะให้คะแนน เกรียง เพ็ญศรี เพลงสติ๊กเกอร์ทุกครั้งที่ได้มีพฤติกรรมที่ดี แล้วให้เด็กสะสมเพื่อนำมาแลกของรางวัลที่หลัง โปรแกรมนี้อาจใช้กับทั้งห้อง กับกลุ่มย่อย หรือกับเด็กเป็นคนๆ ไปก็ได้ และอาจจัดโปรแกรมต่อเนื่องไปตลอดเทอม เช่น ในเทอมต้นนี้ครูตั้งใจจะฝึกนักเรียนให้พูดจาไพเราะ ไม่ตะโกนพูดคำหยาบและฝึกการส่งงานให้ตรงเวลา ครูก็อาจแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มและถ้ากลุ่มใดไม่พูดคำหยาบเลยในแต่ละวัน รวมทั้งส่งงานตรงเวลา ครูจะให้คะแนนกลุ่มนั้นและบันทึกคะแนนไว้ในสมุด เมื่อครบเดือนหรือครบเทอมแล้วก็มารวมคะแนนเพื่อแลกของรางวัลตามที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า

5. วางแผนในการสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ

ครูต้องสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กด้วย โดยสังเกตว่าเด็กทำอะไรได้ดีบ้าง แล้วเริ่มช่วยให้เด็กทำสิ่งนั้นมากยิ่งขึ้น เป็นขั้นเป็นตอนไป เช่น ถ้าครูสังเกตเห็นว่าเด็กเป็นคนที่ชอบบริการผู้อื่น ครูอาจมอบหมายหน้าที่ให้เด็กทำโดยตั้งให้เป็นฝ่ายบริการของห้อง ช่วยจัดการสิ่งต่าง ๆ ในห้องให้เรียบร้อย รับผิดชอบในการแจกสมุด หรือเก็บการบ้าน เป็นต้น การจะแก้ปัญหาพฤติกรรมในเด็กโดยการไปเพ่งเล็งพฤติกรรมที่ไม่ดีอย่างเดียวนั้นจะไม่ค่อยได้ผล ครูต้องสร้างพฤติกรรมเชิงบวก (หรือพฤติกรรมที่ดี) ให้มาแทนที่พฤติกรรมเชิงลบ (หรือพฤติกรรมที่ไม่ดี) เช่น ฝึกให้เด็กพูดเบา ๆ แทนที่จะตะโกนในห้อง หรือฝึกให้เด็กนั่งทำงานอยู่กับที่จนเสร็จ แทนที่จะลุกเดินเพ่นพ่าน การฝึกให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องจะได้ผลกว่าการมาคอยดูว่าเมื่อเด็กทำผิด เพราะเด็กอาจไม่รู้ว่าสิ่งที่เหมาะสมหรือที่ตนควรทำนั้นคืออะไร และจะทำได้อย่างไร

6. หลีกเลี่ยงการให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

บางครั้งครูก็ให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยไม่รู้ตัว โดยให้ความสนใจเมื่อเด็กทำผิดคอยทักท้วงว่าอย่าทำอย่างนั้นหรือใช้วิธีลงโทษที่ทำให้เด็กได้ความสนใจจากเพื่อน ๆ

การใช้วิธี time out เมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมโดยให้เด็กออกไปอยู่นอกห้องก็เป็นวิธีที่ดี หลักการของวิธีนี้มีอยู่ว่าให้เด็กออกไปจากสถานการณ์ที่สนุกหรือน่าสนใจ (ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนหรือการทำกิจกรรมที่สนุก) แต่หลายครั้งวิธีนี้ก็ไม่ได้ผลเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

- ห้องเรียน (หรือกิจกรรมการเรียน หรืออื่นๆที่กำลังทำอยู่นั้น) เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับเด็ก เมื่อครูให้เด็กออกไปนอกห้องเด็กก็จะรู้สึกดีกว่านั่งอยู่ในห้อง หากเป็นเช่นนี้เด็กก็จะทำผิดซ้ำ ๆ เพื่อจะได้ถูกไล่ออกไปนอกห้องเรื่อย ๆ

- ระยะเวลาที่ออกนอกห้องนั้นนานเกินไปเช่นนานเกิน 10 นาที จนเด็กรู้สึกชินกับการนั่งหรือยืนอยู่คนเดียว
- เด็กมีสิ่งที่น่าสนใจทำขณะอยู่นอกห้อง เช่น มีเพื่อนห้องอื่นแวะมาพูดคุยด้วย หรือมีของเล่นชิ้นเล็ก ๆ มาเล่น
- การที่ถูกไล่ออกไปนอกห้องทำให้เด็กไม่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ตนไม่ชอบ เช่น นั่งเรียนวิชาที่ยากหรือวิชาที่ครูผู้สอนดุมาก
- ครูไม่ให้แรงเสริมเมื่อเด็กทำตัวดีขึ้น เด็กจึงกลับไปทำตัวแหย่อย่างเดิม

7. การสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างกัน

บรรยากาศที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และกับเพื่อนนักเรียนด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้แผนการฝึกระเบียบวินัยเป็นไปด้วยดี ควรมีการพูดคุยชมเชย หัวเราะสนุกสนานกันในห้องเรียนบ้าง หรือให้เด็กรู้ถึงความห่วงใยและความจริงใจของครู สิ่งเหล่านี้จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ดีขึ้น และเด็กจะให้ความร่วมมือกับครูมากขึ้น

8. เป็นตัวอย่างที่ดี

ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย หากครูอยากให้นักเรียนควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ไม่หงุดหงิดง่าย พุดจาไพเราะ แต่ครูเองกับชีโมโห และพูดคำหยาบ นักเรียนก็คงไม่สามารถเลิกนิสัยหงุดหงิดง่าย หรือคำคำหยาบได้อย่างแน่นอน

ตอนที่ 5 สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีหน่วยงานองค์กร มูลนิธิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยในเยาวชน หรือด้านคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีออกสู่สังคม มีหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. ศูนย์เสมอรักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ
2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ
3. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

1. ศูนย์เสมอรักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์เสมอรักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานที่ทำการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติที่ทันสมัย ฉลอง ๑๐๐ ปีการลูกเสือไทย รวมทั้งยังได้ลงนามประกาศกระทรวงฯ จัดตั้ง “ศูนย์เสมอรักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อให้เป็นศูนย์กลางดูแลแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือसारวัตรนักเรียนซึ่งถูกยกเลิกไป นอกจากจะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ

ในกิจการลูกเสือร่วมกับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติแล้ว ยังทำหน้าที่ส่งเสริมป้องกันแก้ไข และคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนนักศึกษาด้วย ดังนั้น เพื่อให้มีศูนย์กลางในการประสานงานและการขับเคลื่อนการทำงานการส่งเสริมความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสนองเจตนารมณ์ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 จึงได้ลงนามในประกาศกระทรวงฯ ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2552 จัดตั้ง “ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน โดยให้อำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา โดยการรับแจ้งเหตุจากสายด่วน 1579 และดำเนินการแก้ไข
- 2) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานสถานศึกษา ในการป้องกันแก้ไขปัญหาความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา และคุ้มครองสิทธิของนักเรียนและนักศึกษา
- 3) ปฏิบัติงานส่งเสริมและคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาร่วมกับองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ เครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 4) ประสาน ติดตาม จัดทำกรณีศึกษาและบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษา
- 5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานการส่งเสริมความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษาของเครือข่ายศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ
- 6) กำหนดให้มีศูนย์วิทยุสื่อสารเสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงจัดระบบและบริหารจัดการให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเครือข่ายการส่งเสริมความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 7) ประสาน ตรวจสอบ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและนักศึกษา สถานศึกษา ที่ประสบเหตุภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 8) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ

“มูลนิธิยุวสถิรคุณ” เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งขึ้นภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ก่อตั้งเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2557 ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ในฐานะประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณ กล่าวถึงที่มาของมูลนิธิ เป้าหมาย โครงสร้างการทำงาน และการน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนที่ดี มีคุณธรรม และมีคุณภาพทางการศึกษา (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2557)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณ กล่าวถึงที่มาในการก่อตั้งมูลนิธิยุวสถิรคุณ พร้อมกับอธิบายความหมายของชื่อ “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” ว่า “ยุว” หมายถึง เยาวชน “สถิร” คือ เสถียร หมายถึง ความมั่นคง ส่วนคำว่า “คุณ” คือ ความดีงาม มูลนิธิมีโครงสร้างการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ศูนย์ ประกอบด้วย ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง และศูนย์จิตวิทยาการศึกษา โดยได้ตั้งเจตนาหรือวัตถุประสงค์ของมูลนิธิไว้ 3 ข้อหลัก ๆ คือ เราจะส่งเสริมกิจกรรมที่จะนำไปสู่การสร้างคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นการสร้างคุณธรรม มีรูปแบบจากโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ในโครงการของพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ตั้งเป็นศูนย์ในมูลนิธิ คือ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม โดยมีคุณปราโมทย์ โชติมงคล เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ส่วนที่สอง ทำเรื่อง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดย ดร.ปริยานุช และทีมงาน ซึ่งทำงานขับเคลื่อนตั้งศูนย์ในมูลนิธิ เรียกว่า ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ส่วนศูนย์ที่สาม คือ ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา เป็นศูนย์ใหม่ เน้นเรื่องจิตวิทยาการศึกษา โดย คุณหมอธีระเกียรติ เป็นผู้นำ (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2557)

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน

1) จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และการเรียนรู้ระหว่างครูและนักเรียนในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้ความรู้ ความเข้าใจ สามารถเข้าถึงและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเอง สถานศึกษา และชุมชน รวมถึงการบ่มเพาะความซื่อสัตย์สุจริต การปลูกฝังอบรมจริยธรรมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรม

2) จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและเด็ก ให้ครูรัก เมตตา และห่วงใยเด็ก และให้เด็กเคารพนับถือครู ตามจารีตประเพณี

3) เสริมสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีและอุดมการณ์ของครู เพื่อให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

4) มอบทุนการศึกษาระดับปริญญาตรีให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อให้กลับไปปฏิบัติหน้าที่เป็นครู/บุคลากรทางการศึกษาในชุมชนหรือท้องถิ่นในภูมิลำเนาของตัวเอง

5) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และสื่อสารเพื่อการสร้างภาคีเครือข่ายครู บุคลากรทางการศึกษา เด็กและเยาวชน รวมทั้งจัดทำและผลิตสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการจัดอบรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและเห็นคุณค่าในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) จัดตั้งสถาบันการเรียนรู้เพื่อการศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกประเทศหรือส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้และคุณธรรม

7) ศึกษาวิจัยและให้ทุนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ครูและเด็กมีความรู้และคุณธรรม สามารถน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สถาปัตยกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการเรียนรู้ สปท. ซึ่งได้นำเสนอกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การสร้างเด็กและเยาวชน ให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย ภูมิใจไทย ไปสร้างชาติ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด “STAR STEMS” ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก (รัฐบาลไทย, 2560) คือ

STAR ได้แก่

Student-คนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ

Teacher-กระตุ้นความคิด กระตุ้นจินตนาการ แนะนำ กำกับ

Academic-บูรณาการสาระวิชา ความดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รับผิดชอบ

Revolution-ทุกอย่างต้องปรับเปลี่ยน พลิกผันทันที

STEMS เป็นการเรียนรู้แบบ Situation Based Learning: SbL พร้อมสอดแทรกเรื่องคุณธรรม ความเป็นไทยตลอดเวลา ได้แก่

Scientific Thinking หลักเหตุและผล

Thai-Technology หลักภูมิปัญญาไทย ศาสตร์พระราชา

English-Engineering หลักประสิทธิภาพ ระบบและการสื่อสารภาษาอังกฤษ

Moral-Mathematics หลักพิสูจน์ด้วยหลักตรรกะและคุณธรรม

Socio Geology หลักความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับภูมิสังคม

ซึ่งแนวคิดนี้ต่อเป้าหมายการพัฒนาคนไทยได้ตามเป้าหมายของการศึกษาชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 54 วรรค 4 ที่ระบุไว้ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย รัก-ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญตามความถนัด รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” เป็นอีกกลไกหนึ่งที่มีความพร้อมสำหรับบูรณาการกับการเรียนการสอนทุกสาระวิชา โครงการพิเศษ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกรูปแบบ ทั้งนี้ โครงการโรงเรียนคุณธรรม ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความก้าวหน้าในหลายส่วน (รัฐบาลไทย, 2560) ดังนี้

1) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการใน 2 ส่วน คือ คณะกรรมการดำเนินงานอำนวยการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม เพื่อจัดทำข้อเสนอด้านนโยบายในการจัดการศึกษาให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม พร้อมกำหนดแนวทาง

การนิเทศติดตาม และให้คำปรึกษาแนะนำ และคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม โดยมีผู้แทนองค์กรหลักและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นคณะทำงาน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ จัดทำระบบนิเทศและประเมินผล ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังเข้าร่วมโครงการ 70 บุคคลต้นแบบ 7 ล้านความดี เพื่อปลูกฝังคุณธรรม 4 ประการแก่เด็กและเยาวชน ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา

2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโรงเรียนในสังกัด สพฐ. เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมในปี 2560 จำนวน 10,000 แห่ง และในปลายปีนี้คาดว่าจะขยายผลให้ครอบคลุมโรงเรียนสังกัด สพฐ. อย่างน้อย 30,000 แห่ง มีครูวิทยากร 135,529 คน ศึกษานิเทศก์ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 675 คน ทีมขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมด่วนพิเศษ (Express Moral Service: EMS) ระดับภูมิภาค 40 คน ทีมเคลื่อนที่เร็วโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (Roving Teams: RT) ระดับเขตตรวจราชการ 225 คน

3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ดำเนินโครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งผู้อำนวยการที่บรรจุใหม่ ผู้อำนวยการสถานศึกษารับการประเมินคุณภาพภายใน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาบรรจุใหม่และที่ได้รับคัดเลือก 398 คน เตรียมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพวิทยากรพี่เลี้ยง 40 คน ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาวิทยากรแกนนำสถานศึกษาคุณธรรมให้แก่ครู ผู้บริหารและบุคลากรอาชีวศึกษา 489 คน และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผู้นิเทศอาสาติดตามสถานศึกษาคุณธรรม 100 คน

4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้และเผยแพร่โครงการพระราชดำริ โครงการเสริมสร้างอุดมการณ์รักชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ในสถาบันอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมคุณธรรมความซื่อตรงของผู้นำนักศึกษา โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยพลังนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้มีแผนที่จะถอดบทเรียนความสำเร็จการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยคุณธรรม พร้อมสำรวจความสมัครใจเข้าร่วมโครงการในปีต่อไป

5) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบและกลไกเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอยู่ระหว่างพัฒนารูปแบบกลไกการเสริมสร้างวินัย 4 ด้าน (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ และการมีจิตอาสา เสียสละ) พร้อมคู่มือ เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียนตัวอย่างเป็นเวลา 3 เดือน นอกจากนี้ยังมีโครงการประเมินความเป็นพลเมืองของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 6 สภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีระบบและกลไกในการเสริมสร้างระเบียบวินัย หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมผู้เรียน ตาม “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งระบบกลไกและความร่วมมือของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จะมีความเข้มงวดแตกต่างกันไป และปรากฏเป็นกิจกรรมภายใต้ภาระงาน ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.1 กิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 กิจกรรมนักเรียน
 - 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร
 - 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม
 - 3.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์
4. รูปแบบการเสริมสร้างวินัยของเด็ก จากการทำวิทยานิพนธ์ของครู

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เป็นกระบวนการในการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน การส่งต่อ และการรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานจะมีเครื่องมือ หลักฐานการตรวจสอบที่มีคุณภาพ และอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ตัวอย่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนดอยหลวงรัชมิ่งคลาภิเษก อำเภอ ดอยหลวง จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

ภาระงาน	ชื่อเอกสาร	หมายเหตุ
การรู้จักนักเรียนรายบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระเบียบสะสม (ปพ.8) 2. แบบบันทึกการเยี่ยมบ้าน 3. แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) 4. แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) 5. แบบทดสอบความสนใจทางอาชีพ 6. แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ 7. แบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ New ! 	<p>ใช้ระบบ online</p> <p>ใช้ระบบ online</p> <p>ใช้ระบบ online</p> <p>ใช้ระบบ online</p>
การคัดกรองนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. แบบสรุปการคัดกรองนักเรียน 	
การส่งเสริมนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. บันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม 3. บันทึกการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน 4. เอกสารกิจกรรมพิเศษเสริมหลักสูตร เช่น ชุมนุม จิตอาสา ฯลฯ 	ตามที่ปฏิบัติจริง
การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. บันทึกการพบปะผู้ปกครอง / สื่อสัมพันธ์บ้านโรงเรียน 3. งานวิจัยชั้นเรียน 4. การศึกษาเคสรายกรณี (Case Study) 5. บันทึกกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมซ่อมเสริมกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนคู่ใจ กิจกรรมประชุม อบรม สัมมนา แพน IIP ฯลฯ 6. แบบรายงานการว่ากล่าวตักเตือน / ทัณฑ์บน 7. แบบสรุปการลงโทษ 8. เกณฑ์การตัดคะแนน 	ตามที่ปฏิบัติจริง
การส่งต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. บันทึกการส่งต่อ 2. บันทึกแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน 	
การรายงานผลการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบกำกับติดตามการดำเนินงาน 2. แบบรายงานผลการดำเนินงานรายภาคเรียน 3. แบบสรุปผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 	

ที่มา: โรงเรียนคอยหลวง รัชมิ่งคลาสิก (http://www.doiluangrat.ac.th/ระบบดูแลช่วยเหลือเด็ก)

2. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เป็นภาระงานของโรงเรียนตามกลยุทธ์ ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งปรากฏภายใต้งานกิจการนิสิต หรืองานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน หรือเสนอเป็นโครงการของโรงเรียนในแต่ละปีงบประมาณ

ตัวอย่างโครงการส่งเสริมคุณธรรม

โครงการส่งเสริมคุณธรรม โรงเรียนอนุบาลลานสัก (www.abl.ac.th) มีดังนี้

โครงการ	พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม สร้างความเป็นไทย
สนองกลยุทธ์ สพฐ.	กลยุทธ์ที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบ ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและห่างไกลยาเสพติด
สนองกลยุทธ์โรงเรียน	กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมคุณธรรม ความเป็นไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริง
สอดคล้องมาตรฐานการศึกษาของ สพฐ.	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
สอดคล้องมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
ลักษณะโครงการ	โครงการใหม่
กลุ่มงานที่รับผิดชอบ	งานบริหารทั่วไป
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	โรงเรียนอนุบาลลานสัก
ผู้รับผิดชอบ	นายวรรณมา จันทราศรี
ระยะเวลาในการดำเนินการ	1 พฤษภาคม 2558 - 25 มีนาคม 2559

1) หลักการและเหตุผล

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความเหมาะสมตามกาลเวลาและของสังคมไทย ดังปรากฏจากนโยบายทางการปฏิรูปการศึกษาให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เน้นการปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้คนสามารถพัฒนาสู่การเป็นคนที่มีสมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง

ดังนั้น โรงเรียนอนุบาลลานสัก จึงได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการในการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

2) วัตถุประสงค์

- 2.1) เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 2.2) เพื่อให้ผู้เรียนมีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ
- 2.3) เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
- 2.4) เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3) เป้าหมาย

ด้านปริมาณ

- 3.1) ผู้เรียนร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- 3.2) ผู้เรียนร้อยละ 80 มีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

ด้านคุณภาพ

ผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลลานสักทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในทุกกิจกรรมตามที่โครงการกำหนด

4) วิธีดำเนินการ

4.1 ชั้นเตรียมการ (P)

4.1.1 ศึกษานโยบายของโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และ สพฐ. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

4.1.2 ศึกษาผลการดำเนินโครงการฯ ในปีที่ผ่านมา

4.1.3 ศึกษาบริบทและสภาพความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการ

4.1.4 จัดทำโครงการนำเสนอต่อฝ่ายบริหาร

4.2 ชั้นดำเนินการ (D)

4.2.1 ประชุมคณะทำงานเพื่อชี้แจงโครงการและมอบหมายภาระงาน

4.2.2 ดำเนินงานตามโครงการ

กิจกรรมส่งเสริมสวดมนต์วันพุธ

4.3 ชั้นนิเทศติดตามผล (C)

ผู้รับผิดชอบโครงการฯ นิเทศติดตามการดำเนินงาน และคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมของผู้เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามภาระงานที่โครงการฯ กำหนด

4.4 ชั้นประเมินและรายงานผล (A)

4.4.1 สรุปประเมินโครงการฯ

4.4.2 จัดทำรายงานโครงการฯ นำเสนอฝ่ายบริหาร

5) ผู้เข้าร่วมโครงการฯ

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.2 คณะครูโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.3 นักเรียนโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.4 คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.5 ผู้ปกครองผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.6 ประชาชนในหมู่บ้านเขตบริการของโรงเรียนอนุบาลลานสัก

5.7 พระสงฆ์วัดลานสัก, วัดลานสัก, วัดปากเหมือง

6) ระยะเวลาดำเนินการ

7) สถานที่

8) งบประมาณในการดำเนินการ

9) การประเมินผลการดำเนินงาน

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เครื่องมือที่ใช้
<p>ด้านปริมาณ</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้เรียนร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ผู้เรียนร้อยละ 80 มีความเอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูต่เวทิต่อผู้มีพระคุณ <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ผู้เรียนร้อยละ 80 ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ผู้เรียนร้อยละ 80 มีความตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 	<p>สัมภาษณ์</p> <p>สังเกต</p> <p>ทดสอบ</p> <p>สำรวจ</p> <p>ประเมินผล</p>	<p>แบบสัมภาษณ์</p> <p>แบบสังเกต</p> <p>แบบทดสอบ</p> <p>แบบสำรวจ</p> <p>แบบประเมินผล</p>
<p>ด้านคุณภาพ</p> <p>ผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลลานสักทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในทุกกิจกรรมตามที่โครงการกำหนด</p>	<p>ประเมินผล</p>	<p>แบบประเมินผล</p>

10) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เรียนโรงเรียนอนุบาลลานสัก ได้รับการพัฒนาและเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถ จัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็น กิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

3.2 กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

งานกิจกรรมนักเรียน เป็นภาระงานหลักของทุกโรงเรียน ทุกโรงเรียนจะปรากฏในด้านนี้ แต่จะไม่ปรากฏชัดเป็นระบบกลไกที่เข้าใจง่ายชัดเจน ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย บทบาท ขอบข่ายงาน เป็นต้น

ตัวอย่างงานกิจกรรมนักเรียน

กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนสตรีรัตนทบุรี (www.satrinon.ac.th/website/desc_pok.pdf) มีดังนี้

กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน

ครูทุกคนเป็นคณะกรรมการกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน สามารถกล่าวตักเตือน อบรมนักเรียน หวังที่จะเห็นนักเรียนเป็นผู้มีความงามทั้งทางกายวาจา ใจ คือ แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ สง่างาม สมวัย ประพฤติปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน

ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนโรงเรียนสตรีรัตนทบุรีทุกคนให้มีความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตดี เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และคนดีของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

นโยบายการบริหารกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน

- 1) มุ่งพัฒนาระบบการบริหารงานและควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 2) ส่งเสริมและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ
 - 3) มุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนด้านความเป็นกุลสตรี มีคุณธรรมจริยธรรมระเบียบวินัย และค่านิยมที่พึงประสงค์
 - 4) มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความประพฤติดี ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย
 - 5) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน เพื่อรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท การพนัน สื่อลามก ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของนักเรียน
 - 6) มุ่งพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง
- นอกจากนี้ ยังกำหนดขอบข่าย งานสำนักงานกิจการนักเรียน ขอบข่ายงานระดับชั้นและครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ขอบข่ายงานคณะสี ขอบข่ายงานสร้างเสริมวินัยนักเรียน ขอบข่ายงานเครือข่ายผู้ปกครอง ขอบข่ายงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและโรคเอดส์ ขอบข่ายงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ขอบข่ายงานส่งเสริมประชาธิปไตย ขอบข่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ขอบข่ายงานรักษาความปลอดภัย และขอบข่ายงานนิเทศภายใน และตรวจสอบติดตาม ประเมินผล ขอยกตัวอย่างขอบข่ายงานบางด้าน ดังนี้

ขอบข่ายงานสร้างเสริมวินัยนักเรียน

- 1) เป็นที่ปรึกษาและดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน
- 2) กำหนดขอบข่ายหน้าที่ ประธานและคณะกรรมการนักเรียน
- 3) ให้คำปรึกษาคณะกรรมการนักเรียนในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนและ

โรงเรียน

- 4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน

- 5) ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน

- 6) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ขอบข่ายงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

นักเรียน

- 1) จัดโครงการ กิจกรรมที่พัฒนานักเรียนตามนโยบายโรงเรียนและหลักสูตร

สถานศึกษา

- 2) ประสานงานกับหัวหน้าระดับชั้น หัวหน้าคณะสี หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำวิชาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

- 3) ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน

- 4) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4. รูปแบบการเสริมสร้างวินัยของเด็ก จากการทำวิทยานิพนธ์ของครู

เกิดจากการมองเป็นปัญหาด้านวินัยภายในโรงเรียน และต้องการมีระบบการเสริมสร้างวินัยในเด็กที่ชัดเจน หรือเป็นระบบที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ตัวอย่างรูปแบบการเสริมสร้างวินัยของเด็ก จากการทำวิทยานิพนธ์ของครู

รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย

รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย โดย นวพร

หาญณรงค์ (2545) เป็นการ จัดกิจกรรมแบบบูรณาการการเล่น จำนวน 45 แผน มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมสร้างสรรค์ ระยะเวลา 30 นาที

กิจกรรมเสรี ระยะเวลา 30 นาที

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ระยะเวลา 30 นาที

ทุกกิจกรรมจะจัดลงในแต่ละวัน ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์

สัปดาห์ที่ 1 เน้นการจัดประสบการณ์ในด้านการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 2 เน้นการจัดประสบการณ์ในด้านการเก็บของเข้าที่ ทบทวนการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 3 เน้นการจัดประสบการณ์ในด้านการเข้าแถว ทบทวนการปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำกิจกรรม ทบทวนการเก็บของเข้าที่

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

ภาพที่ 2-6 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย
ที่มา: นวพร หาญณรงค์ (2545)

กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) เป็นการจัดประสบการณ์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันของกลุ่ม ร่วมกันตัดสินใจ
- 2) เป็นกิจกรรมที่สามารถให้เด็กเลือกได้ตามความสนใจ โดยให้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีร่วมกันและปฏิบัติตามกฎ กติกาการเล่น
- 3) เปิดโอกาสให้เด็กคิดหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเล่น และแสดงความคิดเห็นให้สมาชิกทราบ
- 4) เป็นกิจกรรมที่เป็นการเล่นปนเรียน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสนุกสนาน
- 5) ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเป็นผู้ชี้แนะ และสาธิตการเล่น
- 6) มีการทบทวนข้อตกลงที่มีร่วมกัน เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่ถาวร
- 7) ให้การเสริมแรงตามความเหมาะสม เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ
- 8) มีการปรับพฤติกรรมในทันที เมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขึ้น โดยให้คำถาม การให้การเสริมแรง การชี้แนะจากครู

ตอนที่ 7 ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีดังนี้ไปนี้

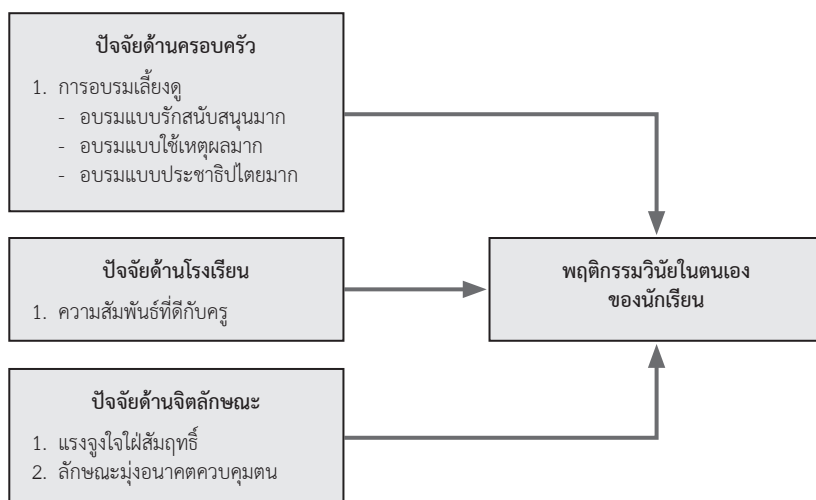
สิทธิพล อัจฉินทร์ และน็ออน พิณประดิษฐ์ (2549) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเอง และนวัตกรรมหรือวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเอง จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การอบรมสั่งสอนจากครู ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ความมีวินัยในตนเองของอาจารย์ ความมีวินัยในตนเองของกลุ่มเพื่อนสนิท ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ปัจจัยภายในตัวบุคคล (การควบคุมอีโก้ ซูเปอร์อีโก้) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การส่งเสริมและควบคุมระเบียบวินัย อาชีพของบิดา สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และอิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นต้น

2. นวัตกรรมหรือวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมดนตรี กิจกรรมแนะแนว การฝึกจิตลักษณะ การจัดกลุ่มแบบหลากหลาย การบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบร่วมมือกันสร้างวินัย เป็นต้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมวินัยในตนเองมากขึ้น

ดุจเดือน พันธุนาวิน (2550) สรุปปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมวินัยในตนเอง ในรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศว่า ปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก เป็นปัจจัยเชิงเหตุจากครอบครัว ปรากฏผลส่วนหนึ่งว่านักเรียนที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก และนักเรียนที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมวินัยในตนเองมากด้วย ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

สำหรับปัจจัยเชิงเหตุด้านที่สองของฝ่ายสถานการณ์ คือ ปัจจัยเชิงเหตุด้านโรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยเชิงเหตุด้านโรงเรียนในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมวินัยในตนเอง โดยพบว่านักเรียนที่มีความสัมพันธ์กับครูในทางที่ดีมาก นักเรียนผู้นั้นก็มีพฤติกรรมวินัยในตนเองมากด้วย โดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านสถานการณ์สามารถทำนายพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียนได้ 17.3 %

ภาพที่ 2-9 ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา
ที่มา: ดุจเดือน พันธุนาวิน (2550)

บรรยากาศทางระเบียบวินัย (Disciplinary climate)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ (2559) กล่าวถึง บรรยากาศทางระเบียบวินัย (Disciplinary climate) ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. บรรยากาศทางระเบียบวินัยส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ ทุกระบบโรงเรียนที่มีบรรยากาศทางระเบียบวินัยเชิงลบ นักเรียนมักมีผลการประเมินต่ำ ดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยของนักเรียนไทยอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับญี่ปุ่นและเวียดนาม และเกือบจะต่ำที่สุดในเอเชียด้วยกัน ยกเว้นมาเลเซีย

2. โรงเรียนที่มีบรรยากาศทางระเบียบวินัยเชิงลบ มักมีนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ด้อยเปรียบด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม หรือในโรงเรียนที่นักเรียนมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันมากหรือในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู

3. ในเอเชียด้วยกัน นักเรียนไทยขาดเรียนทั้งวันหรือไม่เข้าชั้นเรียนบางวิชาเกือบสูงที่สุด

4. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้มากที่สุด คือ การก่อกวนชั้นเรียนและการหนีเรียน นอกจากนี้ สสวท. ยังกล่าวถึงงานวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนที่พบว่า “การเรียนต้องมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นระเบียบและมีความร่วมมือร่วมใจทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งครูและนักเรียนต้องเห็นคุณค่าของกิจกรรมทางวิชาการและผลการเรียนรู้ของนักเรียน บรรยากาศในโรงเรียน ครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อครูเอาใจใส่ นักเรียนอย่างจริงจัง นักเรียนก็สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นและไม่มีปัญหาทางระเบียบวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่เสียเปรียบ”

ผลกระทบของบรรยากาศทางระเบียบวินัย

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ (2559) กล่าวถึงผลกระทบของบรรยากาศทางระเบียบวินัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ และค่าเฉลี่ย OECD (องค์การความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD)) ว่า “การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยและผลการประเมินคณิตศาสตร์ ให้ข้อมูลว่าสำหรับค่าเฉลี่ย OECD เมื่อดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยเปลี่ยนไป 1 หน่วย คะแนนคณิตศาสตร์เปลี่ยนไป 18.2 คะแนน ซึ่งจะเห็นว่าเป็นค่าที่สูงมาก และสำหรับไทยข้อมูลชี้ว่า นักเรียนที่มีดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยกลุ่มต่ำสุด (Bottom Quarter) มีคะแนนคณิตศาสตร์เฉลี่ย 404 คะแนน แต่กลุ่มบนสุด (Top Quarter) มีคะแนนคณิตศาสตร์เฉลี่ย 440 คะแนน หรือถ้าดูตามค่าดัชนี พบว่าเมื่อดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยเปลี่ยนไป 1 หน่วย คะแนนคณิตศาสตร์เปลี่ยนไป 17.6 คะแนน ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย OECD ข้อมูลจึงชี้ชัดว่า ถ้าดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยของ

นักเรียนไทยสูงเท่ากับของนักเรียนญี่ปุ่น เซียงไฮ้-จีน หรือแม้แต่เวียดนาม คะแนนคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยจะสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่”

นอกจากบรรยากาศทางระเบียบวินัยในห้องเรียนแล้ว บรรยากาศทางการเรียนที่รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน เช่น เจตคติที่ดีต่อการมาเรียน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน นักเรียนหนีโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการมาโรงเรียนสาย การขาดเรียน และการออกจากโรงเรียนกลางคัน สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียน ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

บรรยากาศในโรงเรียนจากปัจจัยที่เกี่ยวกับนักเรียนและครู

PISA สอบถามครูใหญ่ด้านพฤติกรรมอื่น ๆ ของนักเรียนที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียน เป็นต้นว่า นักเรียนหนีเรียน ขาดเรียนบางชั่วโมงเรียน มาโรงเรียนสาย ก่อกวนชั้นเรียน ไม่รวมกิจกรรมภาคบังคับหรือแม้แต่กิจกรรมทัศนศึกษา นักเรียนขาดความเคารพครู การใช้เหล้าและ/หรือยาเสพติด ชมชู้หรือรังแกเพื่อน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

โดยสรุปจากรายงานของครูใหญ่ชี้ว่า ปัจจัยที่ขัดขวางการเรียนมากที่สุด คือ การก่อกวนชั้นเรียน และการขาดเรียนส่งผลขัดขวางการเรียนสูงที่สุด สูงกว่าการใช้เหล้าและ/หรือยาเสพติด การที่นักเรียนเกเรชมชู้หรือรังแกเพื่อน การไม่ร่วมกิจกรรมภาคบังคับ หรือการไม่แสดงความเคารพครู อย่างไรก็ตาม มีจุดที่ควรเป็นกังวล คือ เมื่อเปรียบเทียบรายงานของครูใหญ่ของไทยจาก PISA 2003 ถึง PISA 2012 ที่ชี้ว่า นักเรียนไม่เข้าชั้นเรียนเป็นบางวิชาเพิ่มขึ้น 10.9% นักเรียนใช้เหล้าและ/หรือยาเสพติดเพิ่มขึ้น 5.3% นักเรียนชมชู้รังแกเพื่อนเพิ่มขึ้น 2.5% (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

บรรยากาศทางการเรียนจากปัจจัยด้านครู

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ (2559) กล่าวว่า โดยเฉลี่ยในโรงเรียนไทยครูใหญ่รายงานว่าไม่มีปัญหาอุปสรรคจากปัจจัยด้านครู โดยทั่วไปครูใหญ่รายงานเชิงบวกสูงมาก โดยเฉพาะเรื่องการทำครูต้องสอนนักเรียนหลายชาติพันธุ์ หรือที่มีความสามารถหลากหลายในชั้นเรียนเดียวกัน ทั้งนี้เพราะโรงเรียนไทยประมาณสามในสี่มีการคัดแยกกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ ทั้งที่ผลการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ชี้ว่า การแบ่งแยกกลุ่มนักเรียนไม่ส่งผลทางบวกต่อคุณภาพการเรียนรู้

ปัจจัยด้านพฤติกรรมของครูส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนค่อนข้างสูง สำหรับค่าเฉลี่ย OECD ดัชนีที่เปลี่ยนไปหนึ่งหน่วยทำให้คะแนนคณิตศาสตร์เปลี่ยนไป 10 คะแนน และสำหรับประเทศไทยส่งผลทำให้คะแนนคณิตศาสตร์ เปลี่ยนไป 17 คะแนนต่อหนึ่งหน่วยดัชนี แต่สำหรับ

เวียดนาม พฤติกรรมของครูไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน แสดงว่านักเรียนเวียดนามมีความมุ่งมั่นสูงมาก ประกอบกับในเอเชีย นักเรียนเวียดนามมีค่าดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยสูงมากเป็นรองแค่นักเรียนญี่ปุ่นเท่านั้น นอกจากนี้บรรยากาศทางระเบียบวินัยยังมีความสัมพันธ์กับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนและของโรงเรียนซึ่งเชื่อมโยงไปสัมพันธ์กับการขาดแคลนครู เพราะโรงเรียนที่ยากจนมักขาดแคลนครูคุณภาพสูง การปรับปรุงบรรยากาศทางระเบียบวินัยจึงต้องมุ่งไปแก้ไขที่ตัวแปรทั้งสองนี้ด้วย

จุดยุติ (End Point)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ (2559) กล่าวถึงจุดยุติ (End Point) ไว้ดังนี้

1. โรงเรียนที่มีบรรยากาศทางระเบียบวินัยเชิงลบ นักเรียนมักมีผลการประเมินต่ำ นักเรียนไทยมีค่าดัชนีบรรยากาศทางระเบียบวินัยอยู่ในระดับเกือบจะต่ำที่สุดเมื่อเทียบประเทศในเอเชียด้วยกัน
2. โรงเรียนที่มีบรรยากาศทางระเบียบวินัยต่ำ นักเรียนมักมาโรงเรียนสายหรือขาดเรียน บางชั่วโมงหรือทั้งวัน
3. ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าถ้านักเรียนไทยมีบรรยากาศทางระเบียบวินัยดีขึ้น มีความเป็นไปได้ที่จะมีผลการประเมินสูงขึ้น
4. เรื่องระเบียบวินัยเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนภาพคุณภาพการเรียนรู้ได้ชัดเจนพอสมควร จึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะจำเป็นกว่าการเปลี่ยนหลักสูตร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวินัยในเด็ก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวินัยในเด็ก อุมพร ตรังคมบัติ (2559) กล่าวว่าปัจจัยดังนี้

1. ตัวเด็ก

อายุ

อายุเป็นปัจจัยที่พ่อแม่ต้องคำนึงถึงในการอบรมลูก ลูกแต่ละวัยมีความคิด ความรู้สึก และการกระทำแตกต่างกันไป ในเด็กเล็ก ๆ นั้นความสามารถที่จะเข้าใจเหตุผล จดจำคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎระเบียบ หรืออดทนต่อความคับข้องใจนั้นยังน้อย ดังนั้นเด็กเล็กจะรักษาวินัยไม่ได้ดีเท่ากับเด็กโต อย่างไรก็ตามในเด็กที่โตขึ้นแม้จะเข้าใจเหตุผลและควบคุมตนเองได้มากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็จะมีความเป็นตัวของตัวเองสูงขึ้น มีอารมณ์หลากหลาย และมีประสิทธิภาพหรือการโต้ตอบทางอารมณ์ที่รุนแรง และเป็นอันตรายได้ ลักษณะแบบนี้ทำให้การฝึกระเบียบวินัยในเด็กโตไม่ใช่เรื่องง่ายเท่าไรนัก หากไม่ได้วางพื้นฐานไว้ให้ตั้งแต่วัยเด็กยังเล็ก

การทำงานของสมอง

สมองมีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ของบุคคลโดยเฉพาะสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในขอบเขตที่ดีพอ ในผู้ป่วยที่มีปัญหาของสมองส่วนหน้า เช่น เด็กที่มีสมองอักเสบหรือมีอุบัติเหตุทางสมอง เมื่อฟื้นตัวแล้วอาจมีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ได้ เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว อยู่ไม่นิ่ง การควบคุมตนเองไม่ดี ปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่ได้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย หรือไม่ก็เฉยเมยไม่สนใจสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมและอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ทำให้การฝึกระเบียบวินัยและการอบรมสั่งสอนเป็นไปได้ยากเช่นกัน

ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา

เด็กที่มีความสามารถทางเชาวน์ปัญญาต่ำ มักมีปัญหาในด้านความเข้าใจเหตุผล การจดจำ และการปฏิบัติตามคำสั่ง เด็กที่มีระดับไอคิวตั้งแต่ 80 ลงมา มักจะมีความจำไม่ดี ผู้ปกครองสังเกตเห็นว่าสิ่งอะไรไปก็มักจะจำไม่ได้หรือสอนอะไรไปไม่นานก็ลืม การมีสติปัญญาต่ำ ทำให้ความเข้าใจเหตุและผลไม่ดีไปด้วย ไม่รู้ว่าทำไมตนต้องทำตามคำสั่งนี้ และทำไปแล้วจะเกิดประโยชน์อย่างไร ในเด็กปกติการเข้าใจเหตุและผลของกฎระเบียบต่าง ๆ จะทำให้เด็กรู้ว่ากฎระเบียบหรือคำสั่งนั้นเป็นสิ่งที่ดี และตนควรจะปฏิบัติตาม นอกจากนี้เด็กยังมีความสามารถมองไปข้างหน้าในอนาคตว่า หากตนปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของพ่อแม่แล้วจะเกิดผลดีอย่างไร สิ่งนี้จะเป็แรงจูงใจให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่งสอนนั้น อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าในเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาสูงจะมีวินัยดีกว่าเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาต่ำเสมอไป บ่อยครั้งที่เด็กฉลาดก็สามารถหาวิธีหลบหลีกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือทำการฝ่าฝืนกฎโดยผู้ใหญ่อาจจับไม่ได้เลยไม่ทันแบบที่เรียกว่า “ฉลาดแกมโกง” ก็ได้

โรคสมาธิบกพร่อง

เด็กที่เป็นโรคสมาธิบกพร่อง หรือที่แพทย์เรียกว่า Attention deficit disorder (ADD) นั้น มักมีปัญหาสมาธิไม่ดี ขี้ลืม จำคำสั่งไม่ค่อยได้ ซน อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพันเล่น ควบคุมอารมณ์และความโกรธของตนเองไม่ได้ โรคสมาธิบกพร่องเกิดจากสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ทำงานบกพร่อง ความบกพร่องนี้เป็นความบกพร่องของการทำงานของวงจรในสมอง ไม่ใช่ความบกพร่องทางโครงสร้าง การรักษาโรคนี้จำเป็นจะต้องมีการฝึกพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และในบางรายอาจจะต้องกินยาที่ช่วยเพิ่มสมาธิ เด็กที่เป็นโรคนี้แต่ไม่ได้รับการรักษาที่เหมาะสมอาจเกิดปัญหาพฤติกรรมรุนแรง เช่น ดื้อ ก้าวร้าว ประสบความล้มเหลวในการเรียน และมีปัญหาทางอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า และวิตกกังวลตามมาในที่สุด

พื้นอารมณ์

พื้นอารมณ์ (temperament) หมายถึงแนวโน้มของเด็กในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัวในเด็กที่มีพื้นอารมณ์แบบที่เรียกว่าเด็กเลี้ยงง่าย (Easy child) จะมีลักษณะอารมณ์ดีปรับตัวง่ายเข้าหาผู้อื่นได้ง่าย ไม่มีปฏิกิริยารุนแรง มีสมาธิดีและมีความอดทนสูง แต่พื้นอารมณ์แบบที่เรียกว่าเด็กเลี้ยงยาก (Difficult child) นั้นจะมีลักษณะอารมณ์หงุดหงิดง่ายและแปรปรวนเร็ว ปรับตัวกับสิ่งใหม่ ๆ ได้ยาก เข้าหาผู้อื่นยาก มีปฏิกิริยารุนแรง และอดทนต่อความคับข้องใจได้น้อย ลักษณะแบบนี้ทำให้ยากต่อการฝึกระเบียบวินัย และทำให้พ่อแม่ที่ใจเย็นที่สุดเกิดอารมณ์เสียได้ง่าย ดังนั้น พ่อแม่ที่มีลูกแบบเด็กเลี้ยงยากนี้จำเป็นต้องมีทักษะที่ดีและมีประสิทธิภาพพอจึงจะจัดการกับลูกได้

ปัญหาทางอารมณ์

อารมณ์ที่ไม่ดีในเด็ก เช่น อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์เศร้า รวมทั้งปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น รู้สึกว่าไม่มีใครรัก รู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต ฯลฯ เหล่านี้จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมเชิงลบออกมา เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว ชอบทะเลาะ ดื้อ ไม่เชื่อฟัง และอาจมีการเรียกร้องความสนใจแบบต่าง ๆ เช่น โโกหกหนีโรงเรียน หนีออกจากบ้านและเกร เป็นต้น ดังนั้นในเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและขาดระเบียบวินัย สิ่งที่สำคัญก็คือต้องหาว่ามีสาเหตุมาจากปัญหาทางอารมณ์ของเด็กหรือไม่ ปัญหาทางอารมณ์ในเด็กส่วนใหญ่มักเกิดจากครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง หรือแยกทางกัน หรือเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เนื่องจากความจำเป็นด้านอื่น ๆ เช่น พ่อแม่ต้องทำงาน เป็นต้น หากแก้ปัญหาดังกล่าวได้แล้วเด็กมักจะมีพฤติกรรมดีขึ้น และสามารถฝึกระเบียบวินัยได้ง่ายขึ้นด้วย

2. ตัวพ่อแม่

พ่อแม่เองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การฝึกวินัยรูปประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ทัศนคติของพ่อแม่

พ่อแม่จำนวนมากคิดว่าการฝึกวินัยลูกเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ หลายคนคิดว่าเด็กจะดีเองหรือจะเรียนรู้ได้เองโดยไม่จำเป็นต้องสอนอย่างจริงจัง ทัศนคติแบบนี้ทำให้เด็กคิดว่าวินัยเป็นสิ่งที่ไม่สำคัญ และตนไม่จำเป็นต้องมีวินัยก็ได้ เด็กแบบนี้จะเติบโตขึ้นมาแบบขาดวินัยและจะมีปัญหาพฤติกรรมในที่สุด

ความตั้งใจจริงของพ่อแม่

พ่อแม่หลายคนรู้ว่าวินัยเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องสอนวินัยให้แก่เด็ก แต่พ่อแม่ก็ไม่ได้ทำอะไรอย่างจริงจัง อาจเป็นเพราะว่ามัวยุ่งอยู่กับอาชีพการงาน หากมีเวลาการสอน ไม่มีเวลาที่ไม่สอน ไม่ได้พยายามทำการฝึกวินัยอย่างมีแบบแผน และไม่ได้อุทิศเวลาและพลังที่เพื่อฝึกฝนลูก การขาดความตั้งใจสิ่งนี้ทำให้การฝึกวินัยเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ และวันหนึ่งเมื่อเกิดปัญหา

ขึ้นมาพ่อแม่ก็จะตระหนักว่าตนเองได้ละเลยสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งไป นั่นคือการฝึกอบรมระเบียบวินัยให้ลูก แต่เมื่อพ่อแม่จะมาเริ่มต้นอีกครั้งก็สายเกินไปเสียแล้ว

วินัยตัวพ่อแม่

บ่อยครั้งที่พ่อแม่เองเป็นคนไม่มีวินัย เพราะไม่ได้ถูกฝึกวินัยมาตั้งแต่เด็ก เมื่อมีลูกก็แสดงนิสัยที่ไร้วินัยให้ลูกเห็น เช่น วางข้าวของไม่เป็นที่เป็นทาง เมื่อใช้กระดาษชำระแล้วก็ทิ้งไว้เกลื่อนพื้น เสื้อผ้าที่ใส่แล้วก็วางพาดไปตามที่ต่าง ๆ แทนที่จะใส่ในตะกร้าซัก บางทีพ่อแม่เป็นคนไม่ตรงต่อเวลา ไปสายเสมอไม่ว่าจะนัดกับใคร เป็นต้น การที่พ่อแม่ขาดวินัยในตนเองทำให้ลูกเติบโตมาอย่างขาดวินัยด้วย เพราะเด็ก ๆ มักจะเลียนแบบพ่อแม่

อารมณ์ของพ่อแม่

การวิจัยพบว่า พฤติกรรมในเด็กเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของพ่อแม่ แม่ที่มีอารมณ์เศร้าและหงุดหงิดง่ายมักจะมีปฏิกิริยาต่อเด็กรุนแรงกว่าที่ควรเมื่อเด็กทำผิด ความหงุดหงิดของแม่และการลงโทษเด็กรุนแรง อาจเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กโกรธและมีพฤติกรรมก้าวร้าวขึ้นมา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการฝึกวินัย หากความสัมพันธ์ระหว่างกันไม่ดี ลูกก็มักจะต่อต้านกฎระเบียบที่พ่อแม่ตั้งขึ้น ลูกจะมีปฏิกิริยาเมื่อพ่อแม่พยายามสั่งสอนหรือลงโทษเพื่อควบคุมให้ลูกอยู่ในวินัย และบ่อยครั้งที่ลูกจะเข้าใจความประสงค์ของพ่อแม่ผิด ๆ เช่น คิดว่าที่พ่อแม่ตั้งกฎมาก็เพื่อเป็นเผด็จการ ที่พ่อแม่คอยสอดส่องดูก็เพื่อจับผิดหรือที่พ่อแม่ตีก็เพื่อทำให้เจ็บและเพื่อแก้แค้นที่ทำผิด เป็นต้น

หากความสัมพันธ์กับลูกเป็นไปด้วยดีลูกจะยอมรับและนับถือ เมื่อพูดเขาจะฟัง เมื่อตั้งกฎเขาจะพยายามปฏิบัติตามแม้มันจะยากก็ตาม และเมื่อถูกลงโทษเขาจะไม่โกรธหรือเคียดแค้น (แม้ว่ามีปฏิกิริยาบ้างในช่วงแรกก็ตาม) ทั้งนี้เพราะรู้ว่าคุณปรารถนาดีต่อเขา ความสัมพันธ์ที่ดีไม่ได้หมายความว่าต้องตามใจลูกทุกอย่างเพื่อให้ลูกรักและไม่ให้ลูกโกรธหรือหงุดหงิดใจ แต่หมายถึงการรู้จักว่าลูกเป็นใคร มีอุปนิสัยอย่างไร ชอบอะไร มีความใฝ่ฝันอย่างไร มีจุดเด่นและจุดด้อยตรงไหน คุณจะรู้จักลูกได้ต่อเมื่อคุณใช้เวลาไปกับเขาอย่างมีคุณภาพ ในขณะที่พยายามทำความรู้จักกับลูกนั้นลูกก็จะค่อย ๆ รู้จักคุณอย่างแท้จริง และอย่างลึกซึ้งด้วย ในกระบวนการรู้จักกันนี้ลูกจะค่อย ๆ เรียนแบบคุณโดยไม่รู้ตัว และหากคุณมีวินัย มีคุณลักษณะที่ดีแล้วเขาจะซึมซับสิ่งดี ๆ จากคุณเข้าไปในตัวอย่างแน่นอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 ยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษารูปแบบและกลไก

ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์เอกสารรายงาน

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าข้อมูล

การวิจัยในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการ และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อค้นหาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย โดยดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลเอกสารทางวิชาการ

เอกสาร หลักฐานทางวิชาการทั้งที่อยู่ในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล แหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงาน และสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

- 1) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูอาวุโสที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 15 ปี โดยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์
- 2) การสืบค้นข้อมูลจากหลักฐาน ทั้งแหล่งปฐมภูมิ และแหล่งทุติยภูมิ
- 3) แบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน (ครู, ผู้บริหาร, กรรมการสถานศึกษา, ผู้ปกครอง)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก/ แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อค้นหาสภาพปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก/ แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกำหนดประเด็นการสร้างแบบสอบถามจากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

3) สร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก/ แบบสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.1) แนวคำถามสัมภาษณ์/ สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างขึ้นเพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ มากกว่า 15 ปีขึ้นไป เพื่อค้นหาข้อมูล แนวทางการดำเนินงานด้านวินัยของแต่ละโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ โดยกำหนดประเด็นการสอบถาม และนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพเพื่อค้นหารูปแบบการเสริมสร้างวินัยต่อไป

3.2) แบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

4) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ดังนี้

4.1) รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง ทับศรี

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีณ ชูชื่น

โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา

4.3) ดร.วสันต์ นาวเหนียว

ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1

4.4) ครูชไมพร งามยิ่งยวด

ครูโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพฯ

คณะนักวิจัยใช้วิธีการส่งแบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of item-objective congruence: IOC) ถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ไกล การให้ค่าคะแนนความเห็นแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- +1 หมายถึง เห็นด้วย หรือยอมรับในคุณภาพของงาน
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือกำกวมในคุณภาพของงาน
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย หรือยังไม่ยอมรับในคุณภาพของงาน

เมื่อได้แบบประเมินกลับคืนมาเรียบร้อยแล้ว ได้คัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า +0.50 ขึ้นไป ผลประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1) แนวคำถามสัมภาษณ์/ สทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าระหว่าง 0.75-1.00 ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.83

2) แบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน ได้ค่าระหว่าง 0.00-1.00 ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.96 โดยตัดข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ถึง 0.50 ออกจำนวน 2 ข้อ

จากนั้นปรับปรุงรายละเอียดตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน แจกในที่ประชุมโครงการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ณ โรงแรมเทาทอง มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ 1-4 มิถุนายน 2560 ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมมาจากสังกัด สพ. สพม. ทั่วประเทศ ครอบคลุมทั้ง ครู บุคลากรทางการศึกษาศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 468 ชุด ซึ่งแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ จำนวน 9 ชุด

2) นำแบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน แจกในงานประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่องทิศทางของศึกษาศาสตร์กับการปรับตัวสู่อนาคต วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ จังหวัดสงขลา โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 113 ชุด ซึ่งแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ จำนวน 16 ชุด

3) นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาคีย์ข้อมูล จำนวน 556 ชุด และนำผลมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 1.2 ศึกษา ค้นคว้า และสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์ สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์

วัตถุประสงค์

ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย โดยดำเนินการ ดังนี้

แหล่งข้อมูล

สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีรายชื่อ ดังนี้

1. โรงเรียนพรหมพิรามวิทยา จ.พิษณุโลก วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เวลา 13.30 น.
 - 1) นายบุญศักดิ์ ไมตรีจิตร์ ผู้อำนวยการชำนาญพิเศษ
 - 2) นายวีรชัย แจ้งไม้ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
 - 3) นางจันทร์แรม ชุนทอง รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
 - 4) นางสุรรัตน์ บุญจันทร์ รองผู้อำนวยการชำนาญการ
 - 5) นางสาวรณเพ็ญ เกิดวงษ์หงส์ ครูชำนาญการพิเศษ
 - 6) นางสาวสุนทรี วัตทอง ครูชำนาญการพิเศษ
 - 7) นายพงษ์ศักดิ์ พจสัมพันธ์ ครูชำนาญการพิเศษ
 - 8) นายพจนารถ จำนงค์วัย ครูชำนาญการ
 - 9) นายชวลิต พรหมพร ครูชำนาญการพิเศษ
2. โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เวลา 09.00 น.
 - 1) นางสาวเพ็ญรพี กลับกุล ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ
 - 2) นายอภิชาฎ พงษ์ภู่ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ
 - 3) นางจินตนา ทองผดุงโรจน์ หัวหน้าฝ่ายปกครอง ครู ชำนาญการพิเศษ
 - 4) จ.ส.อ.เกรียงไกร มีสายมงคล ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง (ข้าราชการบำนาญ)

3. โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม กรุงเทพฯ วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 เวลา 09.00 น.
 - 1) นายวันชัย ทองเกิด ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - 2) นางชไมพร งามยิ่งยวด ครูชำนาญการพิเศษ

ขั้นตอนที่ 3 ยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษา

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยก (ร่าง) เอกสารการรายงาน สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 2. เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 3. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะ เคารพสิทธิผู้อื่น การมีจิตอาสา เสียสละ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 4. เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 5. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา
 6. เพื่อศึกษาสภาพระบอบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 7. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย
 8. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย
- เมื่อยก (ร่าง) เอกสารการรายงาน สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย เรียบร้อยแล้ว จึงตรวจสอบคุณภาพเอกสารโดยการวิพากษ์

ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์เอกสารรายงาน

ตรวจสอบข้อเสนอผลการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ มากกว่า 15 ปี อย่างน้อย 5 คน เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบผลการศึกษา โดยการวิพากษ์รายงานผลการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จัดขึ้นในวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมไทยจารย์ อาคาร 2 ชั้น 3 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรุงเทพมหานคร รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. ดร.ดิเรก พรสีมา	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
2. ดร.ชวลิต โพธิ์นคร	สำนักงานเลขาธิการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ดร.ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิคณะศึกษาศาสตร์
4. ดร.บุญลือ ทองอยู่	ผู้ทรงคุณวุฒิคณะศึกษาศาสตร์
5. ดร.ศิริลักษณ์ เส็งมี	โรงเรียนวัดบุญญราศี
6. นายวิทยา อรุณแสงฉาน	โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ชลบุรี
7. นายสำเนา เนื้อทอง	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
8. นายสมชาย นัยเนตร	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษา
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ได้แก่ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและวัดผล หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือมีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา สาขาการวิจัยและวัดผล

ข้อสรุปจากการประชุมวิพากษ์

ข้อสรุปจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ มีดังนี้

1. คำจำกัดความของคำว่า “วินัย” แตกต่างอย่างไรกับคำว่า “คุณธรรม” “ค่านิยม” “วินัยขั้นสูง” หรือ “วินัยขั้นต่ำ” มีสิ่งใดเป็นตัวบ่งชี้ หากไม่สามารถให้คำจำกัดความที่ชัดเจน จะส่งผลกระทบต่อการระบุตัวแปร
2. กรอบแนวคิดในงานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ยังไม่ชัดเจน ถึงแม้ว่าการศึกษาวินัยไม่จำเป็นต้องมีตัวแปร แต่จำเป็นต้องดูเนื้อหาร่วมด้วย ทั้งนี้ โดยหลักการ จำเป็นต้องระบุตัวแปรของการศึกษาให้ชัดเจน
3. ควรใช้คำศัพท์ทางวิชาการและมีความทันสมัย โดยยึดตามราชบัญญัติ หมวดคำศัพท์ทางการศึกษา

4. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ควรกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกให้มีความชัดเจน ไม่ใช่เก็บข้อมูลจากแหล่งใดก็ได้ ควรเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง

5. ประเด็นที่รัฐบาลให้ความสำคัญ ขณะนี้ คือความสุจริตและความพอเพียง ซึ่งเป็นศาสตร์ของพระราชา หากเป็นไปได้ ควรนำทั้ง 2 ประเด็น สอดแทรกในสาระของผลงาน เพื่อความสมบูรณ์และสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐบาล

6. ข้อเสนอแนะที่นักวิจัยระบุค่อนข้างกว้างและไม่มีความชัดเจน ควรให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ เพราะบางข้อเสนอแนะเสนอให้การเสริมสร้างวินัยเป็นนโยบายชาติ 20 ปี ซึ่งเห็นว่าไกลตัวและมีความเป็นไปได้น้อย

7. ควรระบุตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อวินัยให้มีความชัดเจน เช่น ครู มีผลอย่างไร และครูต้องได้รับการพัฒนาอย่างไรบ้าง ต้องผลิตนิตศครูอย่างไรเพื่อให้มีความพร้อมต่อการฝึกวินัยให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องดำเนินการอย่างไร สื่อควรมีรูปแบบและการนำเสนอต่อสาธารณะชนอย่างไร เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนะยังไม่มีมีความชัดเจน ซึ่งเข้าใจว่าการนำเสนอเป็นผลจากการค้นพบที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น จึงควรมีเหตุผลสนับสนุนที่ชัดเจนหากเป็นข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐ และบางข้อเสนอเป็นวาระแห่งชาติ แต่ยังไม่ค้นพบวิธีปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเป็นวาระแห่งชาติดังกล่าว

9. การดำเนินการสร้างวินัยให้กับเยาวชน มีวิธีการอย่างไรและผู้ใดมีบทบาทสำคัญ ซึ่งจากผลการศึกษาที่นำเสนอแนะนั้น หากให้เกิดการยอมรับและสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ควรมีการอ้างอิงค่าทางสถิติ ระบบครอบครัวจะเชื่อมโยงกับระบบของโรงเรียนอย่างไร ชุมชนมีส่วนเสริมสร้างวินัยอย่างไร และเด็กบางส่วนเมื่อจบการศึกษาและออกจากระบบของการฝึกฝน อาจกลายเป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่ง จึงต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและการติดตามร่วมด้วย

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์

นำข้อมูลจากข้อเสนอแนะโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการวิพากษ์ การสังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัย และจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด มาเขียนรายงานการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ตอนที่ 6 ผลการศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 7 ผลการศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ตอนที่ 8 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)

4) มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564) นโยบายของรัฐบาลตามแนวทางทั้ง 3 ฉบับนี้ กล่าวถึงความสำคัญของ “วินัย” ไว้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคม เช่น พ.ร.บ.การศึกษา ที่ให้ความสำคัญกับ “วินัย” แต่ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรง แต่ “วินัย” นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้าน “คุณธรรมจริยธรรม” กล่าวไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 คือ ดังนี้

“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้”

ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นั้น กล่าวถึง “วินัย” ไว้ใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 3 เป้าหมายหมายถึง 1 คือผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญของเป้าหมายที่ 1 เช่น ร้อยละของผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ร้อยละของผู้เรียนทุกระดับการศึกษา มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัย และมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่วนหนึ่ง คือ “สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศ ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และส่วนที่ 5 การขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งได้มีการกล่าวถึงความสำคัญของ “วินัย” ไว้ถึง 4 ส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ภาพรวมของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึงหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ เรื่อง “วินัย” ไว้ดังนี้

หลักการข้อที่ 2 ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี...

หลักการข้อที่ 4 ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลักและลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทยและสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้

“เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายแลจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก...”

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12

จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลัก ภายใต้ประเด็น การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เรื่อง “วินัย” เน้น “การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม”

2) ส่วนที่ 2 การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศสถานการณ์และแนวโน้มภายใน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 กล่าวถึงปัญหาสังคมของคนไทยด้าน “วินัย” ไว้ในสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมไทย ข้อย่อยที่ 2.3.7 คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ

3) ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

มีเป้าหมาย “เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต” และมีเป้าหมายรวมว่า “คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง และมีความเป็นไทย”

4) ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มียุทธศาสตร์ทั้งสิ้น 10 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ “วินัย” ในสถานศึกษามี 2 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งเน้นค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ “วินัยในสถานศึกษา” ในข้อ 4) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิด “โรงเรียนสุจริต” เพื่อสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง พลุกจืดสำนึก ทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ

จากนโยบายทั้ง 3 ฉบับ สรุปได้ว่า การพัฒนาคนโดยเฉพาะด้าน “วินัย” เป็นสิ่งสำคัญ จำเป็น เร่งด่วน ที่จะต้องเร่งพัฒนาให้บุคคลมีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพราะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป

นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกฉบับก็คือ มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ออกมาตรการการป้องกันเชิงรุก ให้สถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อคัดกรอง แยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เชิญผู้ปกครองมารับทราบข้อมูล และกำหนด

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และกำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจและดำเนินตาม นอกจากนี้ยังระบุขั้นตอนการป้องปราม และแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา ไว้อย่างชัดเจนเป็นระบบ

2. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งได้ออกมาตรการตาม “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546” และ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548” โดยกำหนดมาตรการการดำเนินการกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ทั้งระดับสถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรการการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด แบ่งเป็นมาตรการสำหรับโรงเรียนหรือสถานศึกษา และมาตรการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิดสำหรับโรงเรียนหรือสถานศึกษา และมาตรการลงโทษสำหรับนักเรียนที่กระทำความผิด

โดย ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ซึ่ง ราชกิจจานุเบกษา (2548) ได้กำหนดระเบียบเรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 ระบุถึงการลงโทษนักเรียนที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี 4 สถาน ดังนี้

- 1) ว่ากล่าวตักเตือน
- 2) ทำทัณฑ์บน
- 3) ตัดคะแนนความประพฤติ
- 4) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

นอกจากนี้ ยังระบุห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาดั้ววิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุของนักเรียนนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติการณ์ประกอบการลงโทษด้วย

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 นี้ ส่งผลให้ ผู้สอนไม่สามารถใช้ไม้เรียวลงโทษเด็กด้วยการ “ตี” ได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์/ สทนหา กลุ่มครู ครูบางส่วนให้ความเห็นว่า “การลงโทษโดยการตี สำหรับเด็กบางคน บางกลุ่ม ยังคงมีความจำเป็นอยู่ เพราะวิธีการว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนน หรือทำกิจกรรมให้

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นั้น ใช้ไม่ได้ผล และไม่มีผลต่อชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ เด็กยังคงกระทำความผิดอยู่ เพราะสุดท้ายแล้วอย่างไรก็ได้เลื่อนชั้น”

ตอนที่ 2 ผลการศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยหนุนต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559
3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)
4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. คำขวัญวันเด็กประเทศไทย

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ คุณภาพผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กล่าวถึง “วินัย” ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเองได้

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิด ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2) กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือ แบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความตั้งใจ ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

คำขวัญวันเด็ก เป็นคำขวัญที่นายกรัฐมนตรีมอบให้เด็กไทยทุกปี เพื่อให้ทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญของเด็กอันเป็นอนาคตของชาติในภายหน้า และให้เด็กไว้เป็นข้อคิดเตือนใจ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2499-พ.ศ.2560 ส่วนใหญ่จะเน้นคุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้าน “วินัย” ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยเล็งเห็นความสำคัญ เห็นควรปลูกฝังให้เด็กไทยมีระเบียบวินัย อันเป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ด้านมาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น ไม่พบมาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรที่เป็นอุปสรรค

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจต์

ขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรม พือาเจต์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559) คือ

1) เฮเทรอนอมัส (Heteronomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากผู้มีอำนาจเหนือตน และถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตาม เปลี่ยนแปลงไม่ได้

2) ออโทโนมัส (Autonomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์คือ ข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ คือ ความร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญและคิดถึงแรงจูงใจของผู้กระทำ

ลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นเฮเทรอนอมัส

เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กโต เด็กวัยนี้จะมีความเชื่อถือดังต่อไปนี้

- 1) พฤติกรรมใดจะถูกต้องหรือ “ดี” ก็ต่อเมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
- 2) กฎเกณฑ์มีไว้สำหรับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและแก้ไขไม่ได้
- 3) ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาด ถ้าใครทำตามกฎเกณฑ์เป็น “คนดี” และคนที่ไม่ทำตามกฎเกณฑ์เป็น “คนไม่ดี”
- 4) การใช้จรรยาวิพากษ์หรือการประณามตัดสินว่า ใคร “ผิด” “ถูก” ไม่คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจหรือเจตนาของผู้กระทำ

ลักษณะของพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นออโทโนมัส

เด็กที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะเป็นเด็กที่มีอายุ 9 ขวบขึ้นไป เด็กวัยนี้จะมีความเชื่อ ดังต่อไปนี้

- 1) กฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลและกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากบุคคลที่ใช้กฎเกณฑ์นั้นตกลงกันว่าจะเปลี่ยน
- 2) กฎเกณฑ์จะมีความหมายหรือมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อบุคคลที่จะต้องปฏิบัติตามรับกฎเกณฑ์นั้น
- 3) การร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม

4) การใช้จรรยาวิพากษ์หรือประเมินตัดสินว่า ใคร “ผิด” “ถูก” คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจหรือเจตนาของผู้กระทำ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2559) กล่าวว่า ข้อสรุปที่สำคัญของพินิจจากการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมก็คือ พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้นและขั้นกับวัย คล้ายคลึงกับพัฒนาการทางเขาวนปัญญา เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางสังคม เด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ จะยอมรับมาตรฐานทางจริยธรรมหรือกฎเกณฑ์จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู และเด็กที่โตกว่า เด็กจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดและเชื่อว่ากฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น คือตั้งแต่ 9 ขวบขึ้นไป จะมีความคิดว่ากฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคลและผู้ที่ใช้กฎเกณฑ์จะต้องมีความร่วมมือและนับถือซึ่งกันและกัน และกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory)

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2558) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้จากการเสนอผลการศึกษาคำการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน อายุ 10 ถึง 17 ปี ทั้งในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ทำให้โคลเบอร์กสรุปว่า พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมของมนุษย์นั้นมีอย่างน้อย 6 ขั้น ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างทางการรู้การคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลัก กฎเกณฑ์ คุณธรรม และค่านิยมที่บุคคลรับรู้มา รายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎีของโคลเบอร์กอยู่ในเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) พัฒนาการทางจริยธรรม (Moral development) และจริยศึกษา (Moral education)

เมื่อได้ทฤษฎีพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแล้ว โคลเบอร์กและคณะได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กและผู้ใหญ่ที่มีพัฒนาการล่าช้ามาแต่เดิม พบว่า ได้ผลดีสำหรับเด็กในโรงเรียน โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุในช่วง 10-11 ขวบ จะพัฒนาทางด้านนี้ได้ง่ายที่สุด แม้กระนั้นก็ตาม ได้มีการรายงานถึงผลดีในการพัฒนาจริยธรรมและพฤติกรรมของนักโทษในคุกด้วยวิธีของโคลเบอร์กด้วย

ผู้เขียนตำรา (Hersh, Paolitto, & Reimer, 1979) กล่าวว่าไว้ว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับผลงานของโคลเบอร์กจะช่วยให้ครูอาจารย์ได้ประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทำให้ครูอาจารย์ตระหนักว่า บทบาทที่สำคัญของตนคือการเป็นผู้พัฒนาจริยธรรมของนักเรียน
2. เพิ่มความไวต่อการเข้าใจลักษณะทางจริยธรรมที่ปรากฏในเนื้อหาที่ครูสอนและในวิธีการสอนที่ครูใช้ และช่วยให้ครูเข้าใจลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมและรู้จักเลือกเนื้อหาที่จะสอนและวิธีสอนเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางจริยธรรมรวดเร็วขึ้น

3. มีความสามารถที่จะวางแผนและดำเนินการตามหลักสูตรจริยศึกษาอย่างมีหลักทางวิชาการ

โคลเบอร์ก ค้นพบว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของพือาเจต์ การที่เด็กจะวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี สิ่งใดผิด สิ่งใดถูกต้องอาศัยการใช้เหตุผลและความคิดเชิงนามธรรม ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้นเป็นต้นไป (Formal operational stage) ส่วนเด็กเล็กกว่านั้นจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในระดับต้น ๆ เท่านั้น (อัชรา เอ็บสุซลิริ, 2559) โคลเบอร์ก อธิบายทฤษฎีทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ระดับ แต่ละระดับประกอบด้วย 2 ขั้นย่อย ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมของตนเอง (Preconventional level)

การตัดสินใจจริยธรรมในระดับนี้จะอยู่บนพื้นฐานความต้องการของตนเองและกฎเกณฑ์ข้อบังคับของผู้มีอำนาจเหนือกว่า

ขั้นที่ 1 จริยธรรมจากภายนอก หรือก่อนกฎเกณฑ์ (Heteronymous morality) ขั้นนี้พฤติกรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับความเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่น (อายุ 2-7 ปี)

ขั้นที่ 2 การได้รับผลตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือทำความดีเพื่อรางวัล (Instrumental purpose and exchange) (อายุ 7-10 ปี)

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ (Conventional level)

การตัดสินใจจริยธรรมในระดับนี้จะขึ้นอยู่กับความคาดหวังของครอบครัว การเห็นด้วยของผู้อื่น ค่านิยม กฎเกณฑ์ของสังคมและกฎหมายของบ้านเมือง

ขั้นที่ 3 การยอมรับของสังคม (Mutual interpersonal expectation relationships and interpersonal conformity) บุคคลจะทำความดีเพื่อให้กลุ่มหรือสังคมให้การยอมรับตน เช่น ทำในสิ่งที่ เป็นข้อตกลงของกลุ่มเพื่อให้ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (อายุ 10-13 ปี)

ขั้นที่ 4 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (Social system and conscience) ขั้นนี้บุคคลจะคิดว่าการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้คือการทำความดี (อายุ 13-16 ปี)

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ เป็นจริยธรรมที่เกิดจากวิจารณญาณ (Postconventional moral reasoning)

จริยธรรมในระดับนี้ขึ้นอยู่กับการที่คนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นความดีงามที่เป็นสากลนิยม

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมและสิทธิส่วนบุคคล (Social contract and individual rights) ความดีงามในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ชื่นชมยอมรับ เช่น อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย หรือครูที่ทุ่มเทเสียสละเวลาอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตาอย่างจริงใจ (อายุ 16 ปีขึ้นไป)

ขั้นที่ 6 คุณธรรมตามหลักสากลนิยม (Universal ethical principle) รู้สึกเกลียดกลัวความชั่ว จะไม่ยอมทำสิ่งที่ผิดเป็นอันขาด (เกิดกับเพียงบางคนเท่านั้น) ความดีงามในขั้นนี้เป็นพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติจากจิตสำนึกที่ดีงามของตนโดยไม่ต้องการผลตอบแทนใด ๆ และพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่คนทั่วโลกยอมรับว่าเป็นความถูกต้องดีงาม

สรุป พฤติกรรมตามทฤษฎีทางจริยธรรมของมนุษย์ของโคลเบอร์ก ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1	กระทำพฤติกรรม เพราะกลัวการถูกลงโทษ หรือเกรงกลัวอำนาจของผู้อื่น	อายุ 2-7 ปี
ขั้นที่ 2	กระทำพฤติกรรม เพราะต้องการได้รับผลตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือทำเพื่อรางวัล	อายุ 7-10 ปี
ขั้นที่ 3	กระทำพฤติกรรม เพื่อให้สังคมยอมรับ	อายุ 10-13 ปี
ขั้นที่ 4	กระทำพฤติกรรมตามหน้าที่ ตามการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้	อายุ 13-16 ปี
ขั้นที่ 5	กระทำพฤติกรรมตามความเห็นชอบของตน พฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ชื่นชมยอมรับ	อายุ 16 ปีขึ้นไป
ขั้นที่ 6	กระทำพฤติกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นพฤติกรรมจากจิตสำนึกที่ดีงาม	

นอกจากนี้ อัจฉรา เอิบสุขสิริ (อัจฉรา เอิบสุขสิริ, 2559) ยังกล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญา วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจึงต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย เช่น ในวัยแรกเกิดถึงประมาณ 7 ขวบ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอาจต้องใช้การเล่านิทาน การตุ้ตันแบบที่ได้กรักรัศรัทธาชื่นชมควบคู่กับการเสริมแรงและการลงโทษ หรือในช่วงวัยรู้เรื่องการปลูกฝังคุณธรรมต้องใช้ตัวแบบทางสังคม เช่น ดาราหรือกลุ่มเพื่อนและถ้า 2 ระดับแรกบุคคลได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมมาแล้ว ในวัยผู้ใหญ่เขาจะสามารถคิดวิเคราะห์เลือกค่านิยมที่เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามได้

3. ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson: Eight stages of Psychosocial Development)

อชรา เอิบสุขศิริ (2559) กล่าวถึง การนำทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสันมาประยุกต์ใช้ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1) ระดับอนุบาล อายุประมาณ 3-5 ปี เป็นขั้นตอนที่เด็กกำลังพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ธรรมชาติของเด็กวัยนี้กำลังซุกซน ช่างพูด และอยู่ในโลกจินตนาการ ผู้ใหญ่สามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยนี้ด้วยการให้โอกาสเขาได้ค้นคว้าทดลองการเล่นแบบต่าง ๆ โดยผู้ใหญ่คอยดูแลป้องกันไม่ให้เกิดอันตราย ขยันตอบ ขยันถาม กระตุ้นให้เขาสนองความอยากรู้อยากเห็นโดยค้นหาคำตอบด้วยตนเอง การปลูกฝังคุณธรรมความดีงามต่าง ๆ สามารถกระทำผ่านการเล่านิทานและการเล่นสมมติ

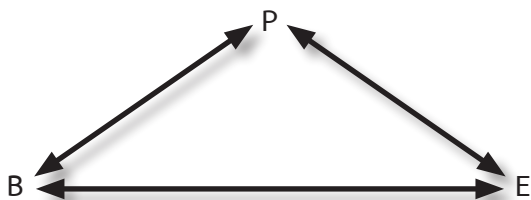
2) ระดับประถมศึกษา อายุประมาณ 2-16 ปี อีริกสันเชื่อว่าถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสมเขาจะพัฒนาลักษณะกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร ซึ่งพ่อแม่และครูต้องเข้าใจธรรมชาติของวัยนี้ด้วยการมอบหมายงานหรือภาระรับผิดชอบที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับความสามารถของเขา เป็นงานที่ไม่ง่ายหรือยากเกินไป แต่ควรมีลักษณะท้าทายความสามารถ ถ้าเขาประสบความสำเร็จต้องรีบชื่นชมให้กำลังใจ เมื่อใดที่เกิดความผิดพลาดควรช่วยชี้แนะว่าผิดเพราะอะไร จะแก้ไขได้อย่างไร คอยสังเกตเวลาที่เขาทำงานหรือเรียนหนังสือว่าเขามีข้อสงสัยหรือมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือหรือไม่

3) ระดับมัธยมศึกษา อายุประมาณ 12-18 ปี เป็นวัยที่มีความสำคัญมาก เหมือนเป็นระยะหัวเลี้ยวของชีวิตถ้าเลี้ยวถูกทางก็จะสามารถไปถึงเป้าหมายของชีวิตได้ แต่ถ้าเลี้ยวผิดก็เท่ากับหลงทางชีวิตจะเดินอย่างไรก็แทบไม่มีโอกาสไปถึงจุดความสำเร็จในชีวิตได้เลย เด็กที่เลี้ยวถูกทางคือเด็กที่รู้จักตัวเองรู้ว่าตนเป็นใคร ต้องการอะไรในชีวิต มีความสามารถด้านใดมากน้อยเพียงใด ชอบหรือไม่ชอบอะไร พ่อแม่และครูต้องช่วยเขาให้สามารถค้นพบตนเองอย่างถูกต้องให้ได้ ให้เขามีโอกาสสำรวจตัวเองหลาย ๆ ด้าน จนกว่าจะรู้สึกว่ามีอะไรส่งเสริมให้เขามีความเชื่อมั่น มีความคิดริเริ่มโดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ แม้ว่าคุณลักษณะเหล่านี้จะต้องพัฒนาตั้งแต่ในวัยก่อนหน้าแล้วก็ตาม แต่ถ้าสังเกตพบว่าเด็กยังไม่พัฒนายังก็ควรหาช่องทางช่วยเหลือให้มากที่สุด เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะ

ที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) ซึ่งอาจจะเขียนได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4-1 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ
ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556)

การที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้น ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียม บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น ๆ (Bandura, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) ดังปัจจัยที่กำหนดซึ่งกันและกันที่ละคู่ ดังนี้

ระหว่าง P \longleftrightarrow B แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึก และการกระทำ ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม สิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึก จะกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ในขณะที่เดียวกันการกระทำของบุคคลก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของเขา ลักษณะของร่างกายและระบบการรับรู้และระบบประสาทที่มีผลต่อพฤติกรรมและศักยภาพของบุคคล เช่นเดียวกับระบบการรับรู้และโครงสร้างของสมองก็ปรับเปลี่ยนได้โดยประสบการณ์ทางพฤติกรรมเช่นกัน (Greenough et al., 1978 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556)

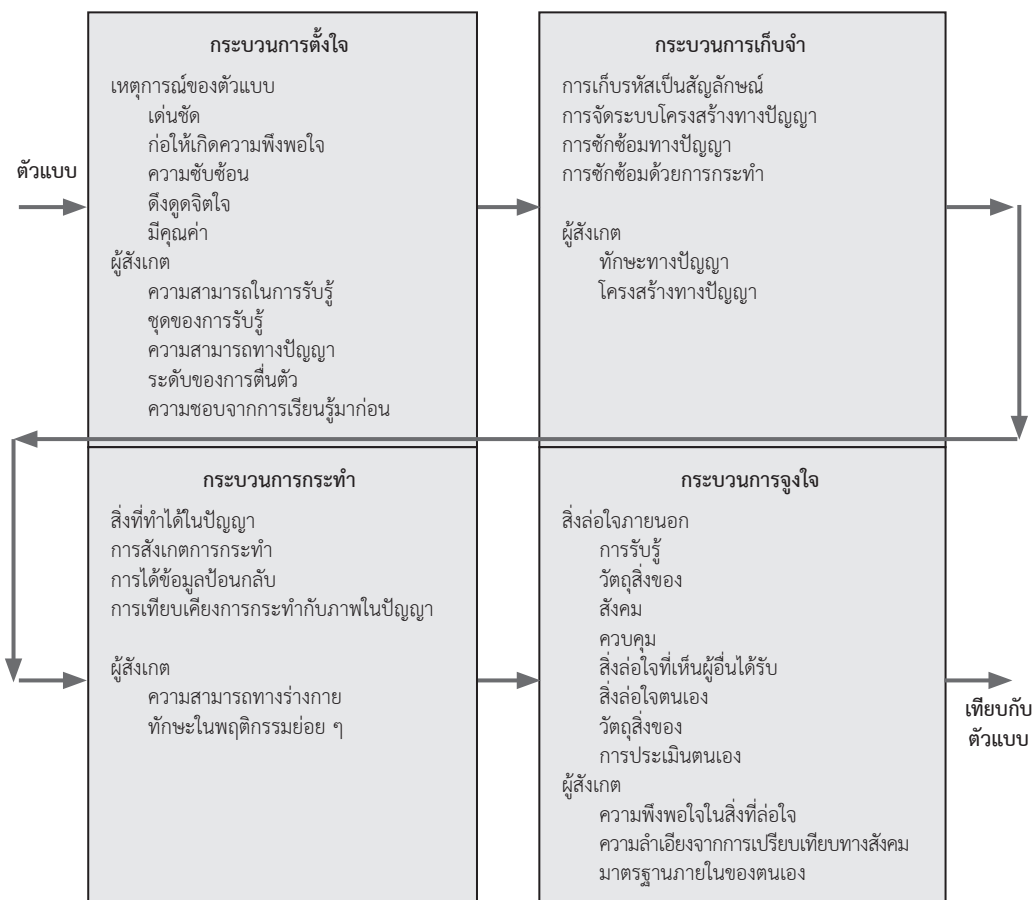
ระหว่าง E \longleftrightarrow P เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของบุคคลนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยอิทธิพลทางสังคมที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการสนองตอบทางอารมณ์โดยการผ่าน

ตัวแบบการสอนและการชักจูงทางสังคม ขณะเดียวกันบุคคลจะกระตุ้นปฏิกิริยาสนองตอบที่แตกต่างกันจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ จากลักษณะทางกายภาพของเขา เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย เชื้อชาติ เพศ และความน่าสนใจของร่างกาย ที่ค่อนข้างจะแยกออกจากสิ่งที่เขาพูดและกระทำ นอกจากนี้การสนองตอบนั้นยังขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานภาพทางสังคมของเขาอีกด้วย เช่น เด็กที่ถูกมองว่าเป็นเด็กก้าวร้าวจะกระตุ้นให้เพื่อนมีปฏิกิริยาสนองตอบที่แตกต่างไปจากเด็กที่ถูกมองว่าไม่กล้าแสดงออก เป็นต้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าสภาพทางสังคมของเขาและลักษณะที่ปรากฏนั้น สามารถมีผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมก่อนที่เขาจะพูดหรือกระทำสิ่งใดนั่นเอง

ระหว่าง B \longleftrightarrow E เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม และสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของเรา พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมถูกเปลี่ยนไปด้วยสภาพแวดล้อมจะมีอิทธิพลใด ๆ ต่อบุคคล จนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น เช่น ครูผู้สอนจะไม่มีอิทธิพลต่อเด็กจนกว่าเด็กจะเข้าเรียน ผู้ปกครองจะไม่ชมเด็กถ้าเด็กยังไม่แสดงพฤติกรรมที่จะให้ชม เป็นต้น เนื่องจากทั้งพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้นบุคคลจึงเป็นทั้งผู้ก่อให้เกิดและเป็นทั้งผลิตผลของสภาพแวดล้อม การมีผลซึ่งกันและกันนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองของกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม จากเดิมซึ่งมองว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อเด็กเช่นใดมาเป็นทั้งผู้ปกครอง และเด็กมีอิทธิพลต่อกันและกันเช่นใดแทน

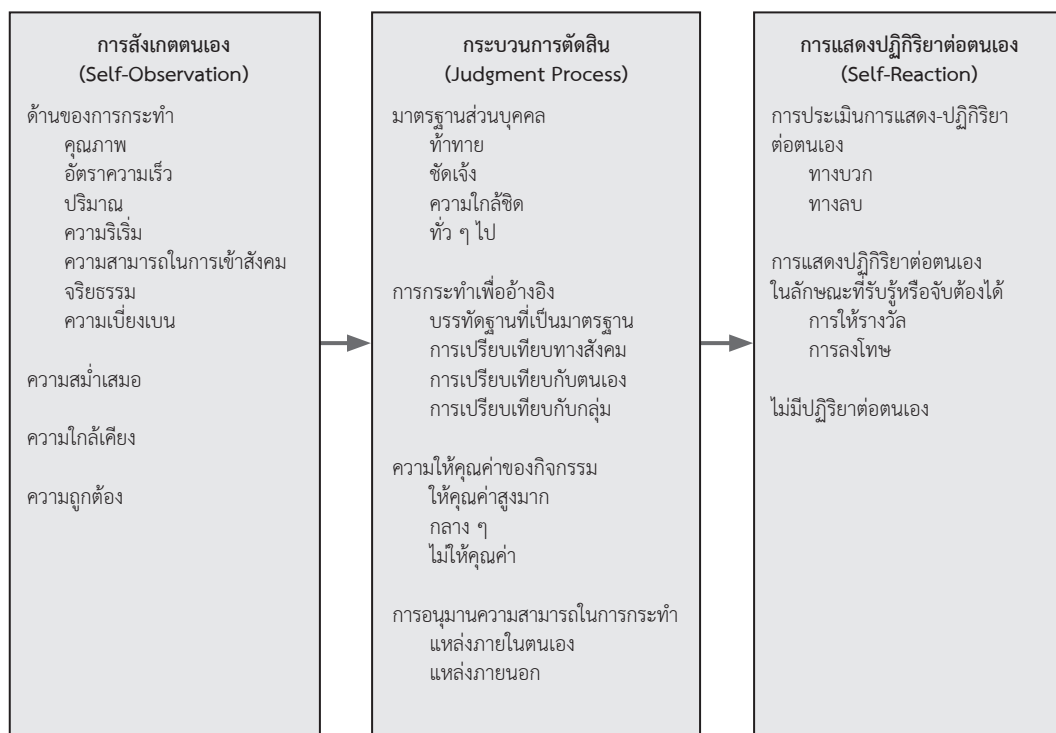
นอกจากปัจจัยทั้ง 3 ที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว Bandura ยังได้ขยายแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีกโดยที่เขากล่าวว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่อาจมีหน้าที่อื่น ๆ อีก การเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการกำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้ว แต่ค่อนข้างจะไม่มีประสิทธิภาพในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ในธรรมชาติโดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้ Bandura จึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมปัญญาของ Bandura จึงได้เน้นแนวคิด 3 ประการ คือ

1) แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) ประกอบด้วย 4 กระบวนการ

ภาพที่ 4-2 กระบวนการของการเรียนรู้จากการสังเกต
ที่มา: สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556)

2) แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-Regulation)

ภาพที่ 4-3 กระบวนการกำกับตนเอง
(Bandura, 1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556)

3) แนวคิดของการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 4 ปัจจัย (Evans, 1989 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556) คือ

3.1) ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ (Mastery Experiences) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนจำเป็นที่จะต้องฝึกให้เขามีทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จไปพร้อมกับการทำให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถจะกระทำเช่นนั้น และจะไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ

3.2) การใช้ตัวแบบ (Modeling) การได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน และได้รับผลกรรมที่พึงพอใจก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่า เขาก็จะสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้

3.3) การใช้คำพูดชักจูง (Verbal Persuasion) วิธีนี้ใช้อย่างกว้างขวาง แต่การใช้คำพูดชักจูงนั้นไม่ค่อยจะได้ผลนัก ซึ่งถ้าจะให้ได้ผล ควรใช้ร่วมกับการทำให้บุคคลมีประสบการณ์ของความสำเร็จ

3.4) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Emotional Arousal) การกระตุ้นทางอารมณ์มีผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน บุคคลที่ถูกกระตุ้นอารมณ์ทางลบ จะทำให้เกิดความวิตกกังวล เครียด กลัว และนำไปสู่การรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง แต่ถ้าบุคคลสามารถลดหรือระงับการถูกกระตุ้นทางอารมณ์ได้ จะทำให้การรับรู้ความสามารถของตนดีขึ้น

จากทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า การเสริมสร้างวินัยมีหลักการ ดังนี้

1. การปลูกฝังคุณธรรมต้องสอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาล โดยต้องเน้นการอธิบายเหตุและผลของการเสริมสร้างวินัย

2. เด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมจากบิดามารดา ครูและเด็กโต ดังนั้น ตัวแบบมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กในช่วงนี้มาก ตัวแบบจึงต้องมีความประพฤติที่ดี เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมตาม

3. การเสริมแรงมีอิทธิพลต่อเด็กมาก ควรให้การเสริมแรงทางบวกควบคู่ในการแสดงพฤติกรรมด้านดีของเด็ก และไม่ควรเสริมแรงทางลบ หรือควรใช้เป็นทางเลือกสุดท้าย

4. การปลูกฝังคุณธรรมช่วงวัยรุ่นต้องใช้ตัวแบบทางสังคม เช่น ดาราหรือกลุ่มเพื่อน และถ้าบุคคลได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมตั้งแต่วัยเด็กแล้ว ในวัยผู้ใหญ่ย่อมสามารถคิดวิเคราะห์เลือกค่านิยมที่เป็นคุณธรรมจริยธรรมที่พึงปรารถนาได้

5. การย้ำพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อแสดงถึงความสำคัญ และให้เด็กสามารถควบคุมกำกับตนเองได้

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ค้นคว้า สังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัย การลงพื้นที่ เพื่อสอบถามแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษา ดังนี้

วิธีการปลูกฝังวินัยเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน

เน้นการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การเล่านิทานคุณธรรม ทุกครั้งก่อนเริ่มเรียน และร่วมกันสรุปว่า นิทานเรื่องนี้สอนอะไร การมีพฤติกรรมดังกล่าวมีประโยชน์อย่างไร เพื่อเป็นการปูพื้นฐานทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก

2) ด้านความประพฤติ หรือการแสดงพฤติกรรมของเด็ก

2.1) เน้นการใช้วินัยเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและปลอดภัย วินัยเชิงบวกที่ทำได้ง่าย ๆ เช่น การใช้เหตุผล การให้รางวัล เป็นต้น การใช้เหตุผล ต้องอธิบายให้ชัดเจนว่าสิ่งที่ทำไม่ได้อย่างไร ต้องแก้ไขอย่างไร

2.2) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี การเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ รอบข้าง การเรียนรู้ของเด็กจึงเกิดจากการทำตามการกระทำของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมากกว่าการสั่งสอนด้วยวาจา ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เช่น ถ้าต้องการให้เด็กรักษาความสะอาดในห้องเรียน ครูก็ต้องทำความสะอาดห้องให้เด็กเห็น และทำทุกครั้งเมื่อมาถึงโรงเรียน เมื่อเด็กเห็นว่าครูทำความสะอาดห้อง ก็จะทำพฤติกรรมเลียนแบบ

2.3) ตรวจสอบความเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ การตรวจสอบความเรียบร้อยในด้านต่าง ๆ เช่น การวางรองเท้า การเข้าแถว การเก็บของเล่นให้เรียบร้อย ฯลฯ ความสม่ำเสมอ จะเป็นการย้ำให้เด็กอยู่ในความประพฤติที่ต้องการตลอดเวลา และเด็กต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยครูควรอธิบายเหตุผลประกอบด้วยว่า ถ้าปฏิบัติแล้วมีข้อดีอย่างไรบ้าง ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะเกิดผลเสียอย่างไร การเข้าใจถึงเหตุและผลจะทำให้เด็กปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ปฏิบัติตามเพราะกลัวถูกลงโทษ ระยะเวลาเริ่มต้นอาจสร้างแรงจูงใจด้วยการให้แรงเสริม เช่น ให้ดาว ให้รางวัล หรือชมเชยเด็กทุกครั้งเมื่อปฏิบัติตาม

2.4) สร้างข้อตกลงกับผู้ปกครอง อธิบายแนวทาง กระบวนการของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครองรับทราบให้ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาระหว่างเด็กกับครู ผู้ปกครองควรพูดคุยกับครูประจำชั้นก่อน และหาข้อสรุปหรือร่วมกันแก้ไขปัญหา

3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม

จัดสภาพแวดล้อม/ ห้องเรียนให้น่าอยู่ ดูแลแล้วสบายตาสบายใจ สะอาด ปลอดภัย สำหรับเด็กเล็ก ทั้งนี้ ครูอาจตั้งกฎ กติกาในห้องเรียนเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามวัยที่ผู้เรียนสามารถ ปฏิบัติตามได้ เช่น การวางรองเท้า ต้องวางให้เป็นระเบียบเป็นแนวเดียวกัน การปูที่นอนและเก็บ เข้าที่ให้เรียบร้อย การแขวนแก้วน้ำ เป็นต้น

วิธีการปลูกฝังวินัยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

วิธีการปลูกฝังวินัยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แนวทางของ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม นั่นคือ การสร้าง “โรงเรียนคุณธรรม” ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

- 1) ความสมัครใจและเต็มใจ จะพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม
- 2) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันทำ เป็นการปฏิบัติด้วยตนเอง
- 3) มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน
- 4) โครงการคุณธรรม จะเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการเพิ่มงบประมาณ

จากงบปกติ

แนวปฏิบัติในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นตอนการชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกัน

1.1) จัดประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้างในโรงเรียน สร้างความรู้จักความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นเพื่อความมั่นใจในการสมัครใจทำงาน และตัดสินใจร่วมกัน

1.2) แต่งตั้งและมอบหมายงานให้คณะทำงานรับผิดชอบ

1.3) สรุปข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยภายในของโรงเรียน ได้แก่ จุดแข็ง (ปัจจัยส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ) และจุดอ่อนหรือ ข้อด้อยของโรงเรียน รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายนอก

1.4) จัดเตรียมผู้เข้าประชุมระดมสมอง เพื่อประโยชน์ในการมีความรู้ ความเข้าใจ ใกล้เคียงกัน ทั้งเรื่องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการพัฒนา และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

1.5) จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์

2) ขั้นตอนการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2.1) วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน พฤติกรรมที่ไม่ ต้องการให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอีก

2.2) รวบรวมและจัดกลุ่มความคิดเห็นให้เป็นเรื่องๆ แล้วสรุปความเข้าใจของที่ประชุมให้ตรงกัน

2.3) ค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย โดยใช้ข้อมูลความคิดเห็นของที่ประชุม

2.4) จัดกลุ่ม “คุณธรรมเป้าหมาย”

2.5) จัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมาย

2.6) กำหนดคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นที่ทราบทั่วกัน

2.7) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้/ข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมเป้าหมาย

2.8) กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน

2.9) กำหนดนโยบายและ/หรือข้อตกลงร่วมกัน

3) ขั้นตอนการจัดทำโครงการคุณธรรม

3.1) วิเคราะห์ปัญหา หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3.2) ควรจัดลำดับปัญหาที่สำคัญด่วนที่สุด

3.3) หาสาเหตุของปัญหา

3.4) กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา นั้น ๆ

3.5) กำหนดชื่อโครงการที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และควรสะท้อนกิจกรรมและกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

3.6) กำหนดวิธีแก้ไขปัญหา หรือวิธีดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น จะมีแผนอย่างไร

3.7) ใช้หลักธรรมอะไรเป็นหลักคิดในการดำเนินโครงการ

3.8) การเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3.9) กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

3.10) จัดทำร่างเอกสารโครงการคุณธรรม

3.11) จัดทำเป็นโครงการคุณธรรม

4) ขั้นตอนการลงมือร่วมกันปฏิบัติ

4.1) แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ

4.2) กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน

4.3) กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน

4.4) ลงมือปฏิบัติด้วยกันตามแผนปฏิบัติงาน

4.5) เมื่อจบแต่ละกิจกรรมย่อย ให้ทำ AAR (After Action Review)

4.6) เผยแพร่เอกสารโครงการคุณธรรม

5) ขั้นตอนการนิเทศติดตามประเมินผลและเสริมแรงกัน ควรมีคณะทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาหารือ รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงสอนงาน และให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่จำเป็นอย่างมีกัลยาณมิตร

การจัดการชั้นเรียน

Emmer และคณะ (Emmer และคณะ, 1989 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559) สรุปรงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดระเบียบวินัยในห้องเรียนว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการที่จะมีการจัดห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพก็คือ การป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของครูสองคนที่สอนนักเรียนชั้นเรียนเดียวกันแต่มีความแตกต่างในการจัดการห้องเรียน คือ ครูคนหนึ่งสามารถจะจัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและครูอีกคนหนึ่งไม่สามารถที่จะจัดการห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ พบว่าพฤติกรรมของครูสองคนแตกต่างกันมาก ครูที่จัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นผู้ที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยเกิดขึ้นได้ดี ทำให้ครูใช้เวลาสอนอย่างเต็มที่ เป็นผลให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง ครูประเภทนี้มีพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

1) เน้นความสำคัญของนักเรียน โดยครูหาวิธีที่จะให้นักเรียนร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการห้องเรียนและวิธีป้องกันปัญหาระเบียบวินัย จากการวิจัยพบว่า ถ้าหากให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบในกฎเกณฑ์ และมีแรงจูงใจ และมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น

2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยด้วยตนเอง โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกของนักเรียน และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบของนักเรียน

3) การตั้งกฎระเบียบของห้องเรียน Emmer และคณะพบว่า หลักสำคัญที่ครูจะต้องคำนึงถึงในการสร้างกฎระเบียบของห้องเรียน คือ (1) จำนวนของกฎระเบียบจะต้องสั้น (2) อธิบายกฎระเบียบแต่ละข้อให้นักเรียนฟังอย่างแจ่มแจ้ง ในขณะที่อธิบายก็อนุญาตให้นักเรียนถามได้ พร้อมกับบอกเหตุผลให้นักเรียนทราบความจำเป็นที่จะต้องมีการมีกฎระเบียบ รวมทั้งเน้นว่ากฎระเบียบทุกข้อมีความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียน

4) ควรจะมีรายการของกฎระเบียบทุกข้อและระบุผลที่ตามมาของการประพฤติผิดกฎระเบียบด้วย

5) ระบุด้วยว่าจะมีรางวัล หรือแรงเสริมบวกอะไรบ้างสำหรับคนที่มีพฤติกรรมไม่ผิดกฎระเบียบ

นอกจากนี้ Emmer และคณะ (1994) ได้แนะนำว่าจะมีกฎระเบียบสั้น ๆ และแตกต่างกันไปตามระดับชั้นต่าง ๆ ด้วย ระเบียบที่ครูควรจะใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

กฎระเบียบสำหรับชั้นประถมศึกษา

1) มีความสุภาพ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2) นับถือทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น เช่น ก่อนจะหยิบของจากโต๊ะเพื่อนหรือครูต้องขออนุญาต

3) รู้จักเป็นผู้ฟังที่ดีเมื่อคนอื่นพูด
4) ไม่ตี ผลัก และทำร้ายเพื่อนทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งผู้อื่นให้เจ็บกาย

5) ยึดถือกฎข้อบังคับของโรงเรียนเป็นหลักความประพฤติ

กฎระเบียบสำหรับชั้นมัธยมศึกษา

1) นำวัสดุสิ่งของที่จำเป็นเกี่ยวกับการเรียนมาโรงเรียนทุกครั้ง เป็นต้นว่า ดินสอ ปากกา สมุดโน้ต และหนังสือ

2) เข้าห้องเรียนตรงเวลาและนั่งตามที่ของตนเอง พร้อมที่จะเริ่มงานเมื่อถึงเวลา

3) นับถือและสุภาพต่อทุกคน

4) นับถือทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น

5) ตั้งใจฟังและนั่งตามที่ของตนเองเวลาที่มีคนพูด ซึ่งหมายถึง ในขณะที่ครูและเพื่อนร่วมชั้นกำลังพูด

6) เชื่อฟังและเคารพกฎของโรงเรียนและยึดถือเป็นหลักของความประพฤติ

โดยครูอาจจะเพิ่มกฎระเบียบอื่น ๆ แล้วแต่ความจำเป็น โดยขอให้นักเรียนร่วมมือในการตั้งกฎระเบียบเพิ่ม อย่างไรก็ตาม ในการตั้งกฎระเบียบ ครูควรคำนึงถึงวัยและวุฒิภาวะทางด้านสติปัญญาของนักเรียน ภูมิหลัง และวัฒนธรรมที่บ้านของนักเรียนด้วย

2. ผลการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลงานวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4-1 การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
1	การศึกษาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดย : ไซตชัย สวัสดิวัฑฒ์ (2552) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์	มีการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มากที่สุดคือ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับกระทรวงและของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.09$) ด้านความสะอาด ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการแสดงความรัก ($\bar{X} = 3.99$) ด้านการตรงต่อเวลา ($\bar{X} = 3.90$) ด้านการเข้าแถว ($\bar{X} = 3.75$) และด้านที่ดีที่สุดคือ ด้านการแต่งกาย ($\bar{X} = 3.72$) ผลการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามเขตพื้นที่อำเภอ พบว่า การเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน
2	การเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยชัยภูมิ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดย : สมหมาย ภิญญาเดม (2551) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านการแต่งกายของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยชัยภูมิ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	กำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างวินัยในตนเอง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกำหนด 2 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมประกอบด้วย กิจกรรมอบรมคุณธรรม กิจกรรมรับส่งนักเรียนหน้าประตูโรงเรียน กิจกรรมเพื่อนดูแลเพื่อน และกลยุทธ์ การเสริมแรง ประกอบด้วยกิจกรรมพบพ่อครูแม่ครู (โฮมรูม) และกิจกรรมประกวดนักเรียนต้นแบบ ผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านการแต่งกายอย่างถูกต้องตามระเบียบครบทุกคน

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
3	<p>การดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหินมุงคล อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา</p> <p>โดย : กิติพงษ์ ศรีตระกูล (2551) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหินมุงคล อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา</p>	<p>กิจกรรมสมานักเรียน ได้แก่ กิจกรรมกำหนดบทบาทและความตระหนัก กิจกรรมปฏิบัติบทบาทหน้าที่และกิจกรรรมย่อยองคนดี กิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้แก่ กิจกรรมประกวดเรียงความเรื่องความซื่อสัตย์และกิจกรรรมแข่งขันการตอบปัญหา เรื่องความซื่อสัตย์และกิจกรรรมชมรมได้แก่ชมรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชมรมกีฬา และกิจกรรมชมรมรักธรรมชาติ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์และความสามัคคี หลังจากการดำเนินงานมากกว่าก่อนการดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนจำนวน 40 คนและในการปฏิบัติงานผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ส่งผลให้การดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย</p>
4	<p>การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนเกษมสิมวิททยาการ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี</p> <p>โดย : ชวัญชัย สีถากาล (2551) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา 3 ด้าน คือ ด้านการมาเรียน ด้านการเข้าเรียนและร่วมกิจกรรม และด้านการกลับบ้านตามเวลา</p>	<p>กลยุทธ์การพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน ผลจากการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ปรากฏว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผน โครงการ และกิจกรรมด้านการเสริมสร้างวินัยในตนเองครบรอบคลุมทั้ง 3 ด้าน นักเรียนในโรงเรียนมีวินัยด้านการตรงต่อเวลา นักเรียนเห็นความสำคัญของการตรงต่อเวลามาโรงเรียนเร็วขึ้น ทันเวลารวมกิจกรรมเคารพธงชาติ และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ทางโรงเรียนกำหนด สามารถกลับบ้านตรงตามเวลาอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน สอดแทรกกิจกรรม การประชุมผู้ปกครอง และกิจกรรมเยี่ยมบ้านเพื่อประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน ผลการพัฒนานักเรียนมีพัฒนาการด้านตรงเวลาดีขึ้น เช่น นักเรียนมาโรงเรียนตรงเวลา เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง เข้าร่วมตรงตามเวลา ส่งงานตรงตามกำหนดเวลา มีความพึงพอใจเพิ่มเติมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น และกลับบ้านตรงตามเวลา มีจำนวนลดลงเหลือเพียงแค่ 3 คน จากจำนวนนักเรียนที่ต้องพัฒนาทั้งหมด 15 คน นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและมีความเหมาะสม อยู่ในระดัที่นำพอใจ</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
5	การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนอุดม นครลพบุรี อำเภอเมืองอย่าง จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนตรงต่อเวลา โดย : <i>ฉันทโชค กาวไสย</i> (2551) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่บ้านโนนอุดม นครลพบุรี อำเภอเมืองอย่าง จังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งพัฒนา นักเรียนให้เป็นคนตรงต่อเวลา ความถูกต้องตามระเบียบของ ความถูกต้องตามระเบียบของ เครื่องแต่งกาย และความรับผิดชอบ ในด้านการรักษาความสะอาด เขตรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย	ใช้กิจกรรมตรงเวลากับบัดดี้ เพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนด้านการตรงต่อเวลา โดยการให้ตัวแบบที่ดีให้เป็นแบบอย่างและร่วมดำเนินกิจกรรมไปพร้อมกับนักเรียนที่มีวินัย ด้านการตรงต่อเวลา ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวทำให้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดีและ มีความตระหนักรู้ในด้านการตรงต่อเวลา โดยนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ตรงต่อเวลา ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.8 ในการดำเนินกิจกรรมแต่งกายได้ดำเนินการกิจกรรม อนาคตความดี โดยใช้คะแนนและรางวัลเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนมีความสนใจในการ แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้นักเรียนแต่งกายถูกต้อง ตามระเบียบมากยิ่งขึ้น โดยสังเกตได้จากกรแต่งกายสะอาดเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น รู้จักรักษาความสะอาดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายและเป็นเงื่อนใจให้นักเรียนพัฒนาตนเอง โดยนักเรียนมีพฤติกรรมแต่งกายไม่ถูกรับเย็บลดเหลือเพียงร้อยละ 0.9 ด้านการรักษา ความสะอาดได้ดำเนินการกิจกรรมเชิงรุกและ เป็นการทำสัญลักษณ์เป็นสิ่งล่อใจ ในการทำความดีอีกด้วยยังมีกิจกรรมแรงจูงใจ การมอบใบประกาศและเชิดชูเกียรติ ทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะด้านการดูแล รักษาความสะอาดของห้องเรียน ความสะอาดของเขตบริเวณที่รับผิดชอบ และ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ
6	การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านโนนงาม อำเภอากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดย : <i>มงกุฎเพชร ก้อนะลา</i> (2551) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	พัฒนาวินัยนักเรียนด้าน ความรับผิดชอบตามกรอบเนื้อหา 2 ด้าน คือ ความมีวินัยในตนเอง และมีวินัยต่อสังคม	กิจกรรมประกวดห้องเรียนดีเด่นและกิจกรรมประกวดบริเวณเขตพื้นที่รับผิดชอบ นำอยู่ โดยวิธีการวิจัยปฏิบัติการ จำนวน 2 วงรอบ ดังนี้ วงรอบที่ 1 มุ่งเน้นที่จะพัฒนาวินัยนักเรียนในด้านความรับผิดชอบตามกรอบ ที่กำหนดไว้ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่การแต่งกายสะอาดและถูกระเบียบของ โรงเรียน ความรับผิดชอบต่อสังคมได้แก่ การรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ในรูปแบบกิจกรรมตามโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ จำนวน 3 กิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
7	การเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียน เสียงทองพิทยาคม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ โดย : ชัยทัศน์ เรืองบุญ (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านการแต่งกาย และ การเข้าแถวโรงเรียนเสียงทองพิทยาคม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กิจกรรมการแต่งกายสะอาดและถูระเบียบ 2. กิจกรรมประกวดห้องเรียนดีเด่น 3. กิจกรรมประกวดบริเวณเขตรับผิดชอบนำอยู่ <p>วงรอบที่ 2 แก่โรงเรียนที่ประกาศความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน แต่ยังไม่สามารถบรรลุตามมุ่งหมายตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งหมดจึงได้ทำการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มกฎเกณฑ์ในการดำเนินการ เช่น เชิญผู้ปกครองมาพบหากแต่งกายไม่เรียบร้อย 3 ครั้ง</p> <p>วงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การนิเทศภายใน กลยุทธ์การเสริมแรง ซึ่งมีกิจกรรมการเสริมแรง คือ การประกวดการแต่งกาย และการประกวดการเข้าแถว ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมด้านการแต่งกายไม่เหมาะสมลดลง</p> <p>วงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน และกลยุทธ์การให้คำปรึกษาในการพัฒนางานกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์จากวงรอบที่ 1 ทำให้การเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามกลยุทธ์บางอย่างก็ใช้ไม่ได้กับนักเรียนบางกลุ่ม เช่น กลยุทธ์การประกวดการแต่งกาย และการประกวดการเข้าแถว ไม่สามารถใช้กับนักเรียนที่สนใจเพื่อนได้ กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียนใช้ไม่ได้กับนักเรียนที่อยู่บ้านเพียงลำพัง ซึ่งโรงเรียนจะต้องหากลยุทธ์ที่หลากหลายมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักเรียน จึงจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและเป็นการแก้ปัญหาอย่างถาวรต่อไป</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
8	การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ โดย : นลิกานต์ ต่อสกุล (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน 3 ด้าน คือ ด้านการแต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา และด้านคุณเมือจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ	การดำเนินการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยมาเรียนด้วยวิธีการใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมมอบหน้าเสาธง การนิเทศกำกับติดตาม และกิจกรรมนักเรียนตัวอย่างด้วยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ทำให้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น นักเรียนต้องได้รับการเอาใจใส่ทั้งจากครูและผู้บริหารโรงเรียนรักษาความประพฤติเป็นผู้มีวินัยไร้เดียงสาตลอดไป
9	การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านชีเหล็ก เหล่าสมบุญรัตน์ อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร โดย : เบญจมาศ จักริตา (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนบ้านชีเหล็กเหล่าสมบุญรัตน์ อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิส และแมกแกทธ์ การกำหนด	กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ การมีส่วนร่วม การเสริมแรง และกำกับติดตาม ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม การเสริมแรง การนิเทศติดตาม ส่งผลให้นักเรียน รู้วิธีการแก้ไขปัญหาและพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่สามารถพัฒนาได้ดีขึ้น การพัฒนาด้านการแต่งกาย ในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเสริมแรง การนิเทศติดตาม นักเรียนสามารถแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียนทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและส่งผลให้เกิดวินัยในตนเองด้านการแต่งกาย
10	การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนราชสิมาวิทยาลัย 2 อำเภอเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดย : รุ่งอรุณ เทียมลม (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนโรงเรียนราชสิมาวิทยาลัย 2 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม	กลยุทธ์การระดมสมองและการนิเทศโดยใช้กิจกรรมการสอนสอดแทรกในวิชาที่เรียน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมการประกวดความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่รับผิดชอบ ทำให้นักเรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนราชสิมาวิทยาลัย 2 ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการรับผิดชอบที่ดีขึ้น

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
11	<p>การพัฒนาการเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม โดย : สิ้นชัย โภษาแสง (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัย นักเรียนด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ใน 2 ด้าน ได้แก่ วินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>วงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวินัยนักเรียนของโรงเรียนมากขึ้น การบริหารงานวินัยนักเรียนมีความเป็น การเสริมสร้างชัดเจน มีมาตรการในการป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และมีการพัฒนานักเรียน บางส่วนเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมแบ่ง เขตพื้นที่รับผิดชอบ ส่งผลให้โรงเรียนสะอาดน่าอยู่ สวยงาม เสริมสร้างบรรยากาศ ในการเรียนรู้ กิจกรรมการอบรมทิวทัศน์กร์ทำให้นักเรียนแต่งกายและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน มีความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดมากขึ้น และ กิจกรรมดนตรีนาหว้าพิทย เมื่อผ่านการพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับรางวัล คนดีศรีนาหว้าพิทย เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนคนอื่น</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
12	<p>การพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียน อนุบาลรัฐพันธุ์ 1 อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ โดย : <i>แก้วจินดา เปรมประยูร (2552)</i> มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียน อนุบาลรัฐพันธุ์ 1 อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความ รับผิดชอบต่ตนเอง และ ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน</p>	<p>วงรอบที่ 1 จากการใช้กลยุทธ์การประชุมระดมสมอง และการนิเทศติดตาม ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมกลยุทธ์นิเทศ การจัดกิจกรรมตามวิเศษ กิจกรรม การประกวดการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่รับผิดชอบ กิจกรรมการประกวดห้องเรียน คุณภาพ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่ตนเองดีขึ้น พฤติกรรมการมาสาย การไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้าเรียนไม่ตรงเวลา การส่งงานไม่ทันกำหนดมีจำนวนลดน้อยลง และด้านความ รับผิดชอบต่อโรงเรียน นักเรียนให้ความสำคัญในการช่วยกันรักษาความสะอาดห้องเรียน และบริเวณพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนหลายคนไม่เข้าใจบทบาทและ หน้าที่ของตนจึงต้องได้รับการพัฒนาในรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมระดมสมอง และการนิเทศติดตาม ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ การจัดกิจกรรมกลยุทธ์ การจัดกิจกรรมตามวิเศษ กิจกรรมการประกวดการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ ที่รับผิดชอบ การประกวดห้องเรียนคุณภาพ ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบ ต่อตนเอง นักเรียนมีความเข้าใจและตระหนักในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมาทัน เข้าแถวเคารพธงชาติ การส่งงานบ้านของนักเรียนตรงเวลามากยิ่งขึ้น และวินัยด้าน ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน นักเรียนรู้จักรักษาการทิ้งขยะเป็นที่ รู้จักช่วยเหลือเพื่อน รักษาความสะอาดห้องเรียน มีการจัดแต่งปรับปรุงห้องเรียนให้อุดมการณ์เรียนรู้ และ รู้จักรักษาริเวณพื้นที่ที่รับผิดชอบมากยิ่งขึ้น</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
13	<p>การพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/6 โรงเรียนอนุบาลสกสกลนคร อำเภอเมืองสกสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดย : <i>ไฉไลศรี เพชรใต้</i> (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน</p>	<p>วงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม จัดกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ การเล่นทาน ประกอบละครสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมประกอบเพลง การแสดงบทบาทสมมติ ทำให้นักเรียนทุกคนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีการพัฒนาเสริมสร้างความมีระเบียบวินัย ในตนเอง ในด้านความรับผิดชอบ คีซึ้นแสดงว่าการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยในตนเองของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย และส่งผลให้ได้รับคำยกย่องชมเชยว่า เป็นแบบอย่างของนักเรียนที่ดี</p>
14	<p>การพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยในตนเอง ของนักเรียนโรงเรียน บ้านหนองแสงดงอู่บาง อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร โดย : <i>เทพเทวี สมบูรณ์</i> (2552) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ 2 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวมหรือสังคม</p>	<p>ใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม โดยจัดกิจกรรมร่วมพัฒนา กลยุทธ์การเสริมสร้าง โดยจัดกิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง กลยุทธ์กำกับติดตาม โดยจัดกิจกรรมคณิกนักเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน ช่วยเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ได้เป็นที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตามยังมีจุดอ่อนคือนักเรียนบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมวินัย ครู ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเอาใจใส่ คอยให้คำแนะนำ ตักเตือน ดูแลอย่างใกล้ชิด และควรรีบบการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง / ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
15	การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์ดำ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดย : ชุมชัย ฉวยจิต (2552) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	เพื่อศึกษาการดำเนินงานด้านการสร้างเสริมวินัยนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์ดำ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ด้านการรักษาความสะอาดของร่างกาย สิ่งของเครื่องใช้ ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน สาธารณสมบัติทั่วไป ด้านการแต่งกาย ที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการแสดงความเคารพตามแบบมารยาทไทย ด้านการกราบ และการไหว้	ใช้กลยุทธ์การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ มีกิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินการหลากหลาย และการนิเทศภายใน กำหนดให้มีโครงการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด ด้านการแต่งกาย และด้านการแสดงความเคารพ 3 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และโครงการพ่อแม่คนที่ 2 ผลดำเนินการในวงรอบที่ 1 นักเรียนจำนวน 30 คน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ร้อยละ 80 ในวงรอบที่ 2 นักเรียนจำนวน 6 คน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ร้อยละ 100
16	การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่บ้านเงิน อำเภอปางงิ้วจังหวัดพะเยา โดย : สมจิตร์ พรหมแก้ว (2552) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัย และเพื่อศึกษาความต้องการของครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาในการเสริมสร้างวินัยในแก่นักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่บ้านเงิน อำเภอปางงิ้วจังหวัดพะเยา	สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการได้ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโครงการต่าง ๆ ส่วนสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของครูผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ระดับเห็นด้วยปานกลาง ด้านพฤติกรรมนักเรียนของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษามากกว่าด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
17	<p>การพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนตะตอบวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดย : กิรินทร์ แสงแก้ว (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยนักเรียนโรงเรียนตะตอบวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ</p>	<p>ความต้องการการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยของครูในภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน รองลงมาได้แก่ ด้านการให้ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการจัดกิจกรรม ตามคู่มือเสริมสร้างวินัยนักเรียน ตามลำดับ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ส่วนความต้องการการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง วินัยนักเรียนของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ เห็นด้วยมา มีด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาสูงกว่า ด้านพฤติกรรมการวินัยของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา</p>
			<p>ใช้กลยุทธ์การพัฒนา การอบรมหน้าเสาธง การแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำความสะอาด การฝึกอบรมระเบียบวินัยนักเรียน และการประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทำความสะอาด สามารถพัฒนาวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้บรรลุเป้าหมายตามกรอบ การพัฒนา คือ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสะอาด ด้านการเข้าแถว และด้าน การแต่งกาย จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้นำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้พัฒนาการเสริมสร้าง วินัยนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง / ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
18	<p>การพัฒนาดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง วินัยของนักเรียนโรงเรียนศรีแก้วพิทย อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>โดย : พัทธ์ชัย จักรบุตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาดำเนินงาน แบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง วินัยของนักเรียนโรงเรียนศรีแก้วพิทย อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ศรีสะเกษ</p>	<p>กิจกรรมที่ใช้พัฒนาการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน คือ กิจกรรมการรับนักเรียนหน้าประตูโรงเรียน กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธงในตอนเช้า เกี่ยวกับวินัยด้านการแต่งกาย และวินัยด้านการรักษาความสะอาด กิจกรรมแนะแนว เกี่ยวกับวินัยด้านการแต่งกายและวินัยด้านการรักษาความสะอาด กิจกรรมการแบ่งพื้นที่ รับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ประจำสัปดาห์เกี่ยวกับวินัยด้านการแต่งกาย และวินัยด้านการรักษาความสะอาด กิจกรรมประกวดนักเรียนต้นแบบ กิจกรรมประกวดการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ รับผิดชอบ และความสะอาดห้องเรียน และกิจกรรมเยาวชนไทยใส่ใจกิจกรรม ผลดำเนินการปรากฏว่านักเรียนประพฤติตนดีลดลง ด้านการแต่งกายมีพฤติกรรม การขาดวินัยด้านการแต่งกาย จำนวน 70 คน ลดลงเหลือ 40 คน ด้านการรักษา ความสะอาด จากนักเรียน 90 คน ลดลงเหลือ 30 คน</p>
19	<p>การพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบโรงเรียน บ้านกันจรรย์ อำเภอศรีภูมิ จังหวัดสุรินทร์</p> <p>โดย : สุนิฎิกา ภูเขียว (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน การเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบ</p>	<p>ใช้กลยุทธ์การระดมพลังสร้างสรรค์ การเสริมแรงด้วยการให้ชมเชยย้อนกลับโดยใช้ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการประกวดความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน กิจกรรม การอบรมคุณธรรม ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ มีความตระหนัก และรับผิดชอบตนเอง และส่วนรวมได้เต็มตามศักยภาพของนักเรียน ที่มีอยู่ ดังนั้นในการพัฒนาครั้งต่อไปควรมีการตรวจสอบภูมิหลังของนักเรียนในกลุ่ม เป้าหมายโดยยึดเป็นประเด็นหลักในการเสนอแนะให้หน่วยงานอื่นได้เข้าร่วมตรวจสอบ และดูแลรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เกิดพลังในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดไป</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
20	การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมชุมนุมโรงเรียน บ้านหนองปรือคิมวง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดย : วิสูตร ไรดี (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ และเพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาวินัยระหว่างก่อนได้รับการพัฒนากับหลังได้รับการพัฒนา	<ol style="list-style-type: none"> ใช้กิจกรรมชุมนุม ด้วยกลยุทธ์มีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น แต่มีนักเรียนส่วนน้อยที่มีวินัยด้านความรับผิดชอบไม่ผ่านเกณฑ์ จึงมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเสริมแรงในการพัฒนา ทำให้นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกคน การเปรียบเทียบผลการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระหว่างก่อนได้รับการพัฒนากับหลังได้รับการพัฒนา พบว่า นักเรียนทั้ง 4 ชุมนุม มีคะแนนการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบหลังได้รับการพัฒนาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
21	การพัฒนาดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร โดย : ศิริ หล้าททอง (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ใน 2 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน	ใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วมโครงการพัฒนางานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบ 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมประกวดมารยาท กิจกรรมประกวดการแต่งกายถูกระเบียบโรงเรียน กิจกรรมประกวดช่อดอกไม้ที่รับผิดชอบ กิจกรรมรณรงค์เรียนน่าน้อย และการนิเทศกำกับติดตาม ทำให้นักเรียนแต่งกายชุดนักเรียน ชุดกีฬา ชุดลูกเสือ เนตรนารี ชุดรักษาความปลอดภัยตามระเบียบโรงเรียน ทำความเคารพครูขณะเดินผ่าน พูดจาคำสุภาพ ห้องเรียนดูเป็นระเบียบ สะอาด มีการตกแต่งห้องสวยงาม บริเวณทั่วไปในโรงเรียนสะอาด ไม่มีขยะ แต่ยังมีนักเรียนพูดจาไม่สุภาพระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยเฉพาะเพื่อนสนิทและรุ่นพี่ที่พูดกับรุ่นน้อง จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ กิจกรรมประกวดมารยาทและกิจกรรมอบรมนักเรียนในวันสุดท้าย ทำให้นักเรียนมีกิริยามารยาทเรียบร้อย พูดจาสุภาพทั้งกับครูและนักเรียนด้วยกันทุกคน

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
22	การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนสมมติวิทยาการ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ โดย : อาทิตย์ พรหมดวง (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	เพื่อการพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ด้านการแต่งกายและด้านการตรงต่อเวลา โรงเรียนสมมติวิทยาการ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์	<p>วงรอบที่ 1 แนวการดำเนินงานยึดกรอบกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย</p> <p>1) กิจกรรมการประชุมระดมความคิด 2) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัย ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างนิสัย โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการแต่งกายและการปฏิบัติตามกติกาให้ตรงต่อเวลา กิจกรรมสัมพันธ์ บ้าน โรงเรียน ชุมชน และ 3) การมีเหตุติดตามผลจากการดำเนินกิจกรรมโดยสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าให้เกิดความตระหนัก รวมทั้งขอความร่วมมือ นักเรียนส่วนใหญ่มิพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ยังคงพบว่ามีนักเรียนส่วนน้อยที่ยังปฏิบัติตามกติกาตรงต่อเวลา จึงได้พัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมพัฒนาวินัย (เชิงบวก) และการมีเหตุติดตามผล พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายและด้านการตรงต่อเวลา เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ด้านการแต่งกายนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน และด้านการตรงต่อเวลานักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ทันเวลาหรือภายในเวลาที่กำหนดนัดหมาย</p>
23	การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนวังไฉ่แดงพิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดย : อำนวยา ยอดปรวศ์ (2553) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	มีความมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างวินัยของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนวังไฉ่แดงพิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา	<p>ใช้โครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย กิจกรรมการแต่งกายสะอาดและถูระเบียบ กิจกรรมประกวดห้องเรียนดีเด่น และกิจกรรมประกวดปริเวณตรึงมิตรของบ่นออยู่ พบว่า ช่วยเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการดำเนินการนักเรียนมีส่วนร่วมและเห็นความสำคัญในแต่ละกิจกรรม หากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้นักเรียนมีวินัย และเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคมต่อไป</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
24	<p>การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนหนองพะองเดวิทยา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยะบี โดย นวรัตน์ ปรี (2553) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์</p>	<p>เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนหนองพะองเดวิทยา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาระยะบี</p>	<p>การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเรื่องเสริมสร้างวินัย พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสูงสุดเรื่องการอบรมสั่งสอนไม่ใช้กลืนใจ ร้อยละ 90.74 และต่ำสุดเรื่องการใช้เสียงให้เหมาะสมและมีมารยาทในการรับประทานอาหาร ร้อยละ 5.55 ด้านการปลูกฝังวินัยพบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสูงสุดเรื่องการตรงต่อเวลา ร้อยละ 91.20 และต่ำสุดเรื่องมารยาทเข้าแถวในทันเวลา ร้อยละ 5.09 สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเรื่องการเสริมวินัยด้านการชี้แนะและแนะนำ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านคุณดูแลรักษาของใช้ภายในบ้าน ร้อยละ 88.88 และต่ำสุดด้านการทำความสะอาดผู้ปกครองที่บ้าน ทั้งก่อนไปโรงเรียนและกลับถึงบ้าน ร้อยละ 8.33 ด้านการตัดกัเดือน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสูงสุดด้านการไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ร้อยละ 92.13 และต่ำสุดเรื่องการไม่พกพาโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียน ร้อยละ 7.41</p>
25	<p>การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง ประถมศึกษาเขตละ เขต 1 โดย : ชูโฮลา ขวัญดาวิน (2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา</p>	<p>เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 จำนวนตามตัวแปร สถานภาพ และอายุไม่แตกต่างกัน และวุฒิการศึกษา และ เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน</p>	<p>1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยสภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก</p> <p>2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 จำนวนตามตัวแปร สถานภาพ และวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ และอายุไม่แตกต่างกัน</p> <p>3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ปกครอง นักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านการจัดรูปแบบได้แก่ ควรมีการอบรมเรื่องระเบียบวินัยให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมได้แก่ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ของโรงเรียนควรเอื้ออำนวยต่อการจัดการกิจกรรม</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
26	การพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอนายูง จังหวัดชัยภูมิ โดย มลลิกา จันทนบ (2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี	เพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ในการเสริมสร้างวินัยในตนเอง ของนักเรียน และเพื่อศึกษา ผลการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ในการเสริมสร้างวินัยในตนเอง ของนักเรียน	<p>ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ควรมีการสอดแทรกเรื่องการเสริมสร้างวินัยในช่วงสอน ด้านการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้าน ได้แก่ ควรให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้าน การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในทุกด้าน และด้านการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ได้แก่ ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในทุกด้าน</p> <p>1. ด้านความตระหนัก ครูมีความตระหนักมากขึ้นหลังจากการศึกษาคูเมืองวินัย การแต่งกาย และจากการศึกษาดูงาน สังเกตได้จากครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น ในการเอาใจใส่นักเรียน มีความพยายามในการตักเตือนให้นักเรียนปฏิบัติในเรื่องวินัย การแต่งกาย และสามารถยกย่องชมเชยนักเรียนที่แต่งกายเรียบร้อย</p> <p>2. ด้านความรู้ ครูมีความรู้ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับระเบียบการแต่งกายให้ตรงกับ วันที่โรงเรียนกำหนด รวมถึงมารยาทในการปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง ครูได้นำเทคนิค วิธีการในการจัดการเรียนรู้อื่นๆ มาใช้ในการปฏิบัติจริงของนักเรียนไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย มีระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้อื่นๆ มากขึ้น มีครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่ให้ความร่วมมือ</p> <p>3. ด้านการนำความรู้ไปใช้ ครูได้นำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ที่ควรรับผิดชอบในเรื่องระเบียบวินัย การแต่งกาย และมารยาทในการปฏิบัติกิจกรรม หน้าเสาธงทันที ครูสามารถตักเตือนและให้คำแนะนำนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีระเบียบในการแต่งกายมากขึ้น สามารถยกย่องชมเชยนักเรียนที่ปฏิบัติกิจกรรม ส่วนใหญ่ได้นำเทคนิควิธีการจัดการศึกษาดูงานมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อื่นๆ และให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี แต่มีครูส่วนน้อยเท่านั้นที่ยังไม่สนใจ</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
27	<p>การเสริมสร้างวินัยในตัวเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนยอดแก่งสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษใต้ (2554) โดย : องอาจ วรweise (2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และผลการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนยอดแก่งสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษใต้ (เขต 3)</p>	<p>1. ก่อนการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนยอดแก่งสงเคราะห์ มีปัญหา ดังนี้</p> <p>ด้านความมีวินัย คือ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ไม่ตรงต่อเวลา ไม่รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ไม่เข้าแถวในเวลาดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และทิ้งขยะไม่ถูกที่</p> <p>ด้านความรับผิดชอบ คือ ไม่ส่งงานตรงตามที่กำหนด ขาดความร่วมมือระหว่างกัน</p> <p>ด้านความซื่อสัตย์ คือ ไม่มีความซื่อสัตย์ซื่อ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดความมุ่งมั่นและความพยายามในการแสวงหาความรู้</p> <p>ด้านการประหยัดและออม คือ ไม่รู้จักอดออม การเลือกซื้อสิ่งของเป็นไปตามยุคสมัย ไม่มีการวางแผนการใช้จ่ายเงิน ใช้ทรัพย์สินที่หาไม่ได้ไม่คุ้มค่า</p> <p>ด้านความซื่อสัตย์ คือ หลีกเลี่ยงการทำงาน เมื่อเก็บสิ่งของตกหล่นได้ไม่แจ้งให้คุณครูทราบ</p> <p>2. ผลการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนยอดแก่งสงเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวันพระ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมร้อยรัดดวงใจ และกิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน ปรากฏว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดีขึ้นผ่านเกณฑ์ที่กำหนด</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
28	การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนดงบังอ้อวิทยลัย โดย : วิจิตรชัย อาสนวิทย์ (2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	เพื่อศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างวินัย เพื่อพัฒนาการเสริมสร้างวินัย และเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนดงบังอ้อวิทยลัย อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์	<p>กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา ดังนี้</p> <p>การเสริมสร้างวินัยด้านการแต่งกายและด้านการศึกษาความเคารพ ได้แก่ กิจกรรมรับ-ส่งนักเรียนที่ประตูทางเข้าโรงเรียน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมอบรมให้ความรู้ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมการปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก และกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน</p> <p>การเสริมสร้างวินัยด้านการรักษาความสะอาดและด้านการเข้าแถว ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมอบรมให้ความรู้ กิจกรรมการปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคการเสริมแรงทางบวก ประกอบด้วย การยกย่องชมเชย โดยการชมเชยทันทีเมื่อพบนักเรียนมีระเบียบวินัย และการชมเชยนักเรียนในกิจกรรมโฮมรูม การให้รางวัลแก่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่รักษาระเบียบวินัย กิจกรรมคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง กิจกรรมคัดเลือกห้องเรียนตัวอย่าง กิจกรรมประกวดระเบียบแถว และการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดทุกคน</p>
29	การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนหนองกุงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดย : วีระเดช นรินทร์รัมย์ (2554) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของโรงเรียนหนองกุงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2	<p>กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ประกอบด้วยการอบรมนักเรียนหน้าเสาธงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมโฮมรูมสุดสัปดาห์ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยกิจกรรมรณรงค์การแต่งกายถูกระเบียบตลอดวัน กิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดของร่างกายตลอดวัน กิจกรรมรณรงค์การเข้าแถว กิจกรรมแบ่งกลุ่มศึกษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน และกิจกรรมรักษาความสะอาดห้องเรียน</p> <p>ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันนักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคมอยู่ในระดับน้อยในด้านการรักษาความสะอาดของร่างกาย การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ความเป็นระเบียบในการเข้าแถว การทิ้งขยะถูกที่ และการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน หลังจากใช้กลยุทธ์แล้วทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้น ผลการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับมาก</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
30	ปัญหาและการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ จังหวัดชลบุรี โดย: <i>พิพิพจน์ ทรวงวล</i> (2556) มหาวิทยาลัยบูรพา	เพื่อศึกษาปัญหาและการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหาวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย 2. ปัญหาการประพฤติผิดวินัยนักเรียน จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีการประพฤติผิดวินัยนักเรียนสูงกว่านักเรียนหญิงในทุก ๆ ด้าน 3. ปัญหาการประพฤติผิดวินัยนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่ก่ล้งศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการแต่งกาย และด้านความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงด้านความประพฤติด้านเดียวเท่านั้นที่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีปัญหาการประพฤติผิดวินัยมากกว่าระดับชั้นประถมศึกษา 4. ผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ตามความคิดของนักเรียนสรุปได้ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 4.1 ด้านการแต่งกาย เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน จัดกิจกรรมการแต่งกายสะอาดและถูระเบียบ จัดทำคู่มือการพัฒนาวินัยนักเรียน จัดกิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง และลงโทษผู้ประพฤติผิดวินัยอย่างจริงจัง 4.2 ด้านความรับผิดชอบ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดทำคู่มือการพัฒนาวินัยนักเรียน จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจัดกิจกรรมประกวดห้องเรียนดีเด่น และลงโทษผู้ประพฤติผิดวินัยอย่างจริงจัง 4.3 ด้านความประพฤติ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดกิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง จัดทำคู่มือการพัฒนาวินัยนักเรียน จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และลงโทษผู้ประพฤติผิดวินัยอย่างจริงจัง

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
31	การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้วิธีสะท้อนความคิดแบบผสมผสาน โดย : <i>ประภาพร อัมกะดี (2556)</i> มหาวิทยาลัยรังสิต	มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กิจกรรม 4 แบบ คือ โหมโรง การอบรมคุณธรรม พื้นแบบและรักษ์สะอาด เพื่อแก้ปัญหาการขาดวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนมีความตระหนักในการรักษาวินัยทั้งต่อตนเอง และต่อส่วนรวม 2. บทบาทของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน คือ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ สังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอ และมีเวลาที่จะพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่เด็ก ในส่วนของครู มีบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้วินัย เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดและมีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอน ทั้งวิชาการและจริยธรรม เมื่อเกิดปัญหาครูต้องปรึกษากับผู้ปกครองทันที เพื่อแก้ปัญหาเด็กร่วมกัน 3. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีพฤติกรรมการมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง แต่งกายสะอาดถูกต้องตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบของโรงเรียน
32	รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 โดย : <i>ชนิษฐา ชัยประโคน (2556)</i> มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน มี 5 พฤติกรรม ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมุ่งเสริมสร้างวินัย มี 8 ตัวชี้วัด 2) การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน มี 11 ตัวชี้วัด 3) การพัฒนาการเรียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างวินัย มี 10 ตัวชี้วัด 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาวินัย มี 11 ตัวชี้วัด และ 5) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัย มี 10 ตัวชี้วัด 2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
		<p>3) นำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน</p>	<p>3. ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำครู ด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนเพิ่มขึ้นหลังการทดลองใช้รูปแบบ 'ได้คำร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย เท่ากับ 71.37 ประเมินโดยใช้แบบประเมิน พฤติกรรมภาวะผู้นำได้คำร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย เท่ากับ 57.79 และจากการติดตามผลการพัฒนา พบว่า ครูมีพฤติกรรมภาวะผู้นำที่พัฒนาขึ้น โดยมีคำร้อยละ ความก้าวหน้า เท่ากับ 20.65</p>
33	<p>การศึกษบทบาทของผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนพิบูลธรรมเวทวิทยา จังหวัดพิจิตร โดย : วีรชิตพงษ์ ทิศจันทร์ (2555) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์</p>	<p>เพื่อศึกษบทบาทของผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน โรงเรียนพิบูลธรรมเวทวิทยา จังหวัดพิจิตร</p>	<p>บทบาทของผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนพิบูลธรรมเวทวิทยา จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมผู้ปกครองมีส่วนร่วมเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้ปกครองเสริมสร้างวินัยของนักเรียนเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการแต่งกาย ด้านความสะอาด ด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียน ด้านการแสดง ความเคารพ และด้านการตรงต่อเวลาอยู่ในระดับมาก และด้านการเข้าแถวอยู่ในระดับปานกลาง</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
34	<p>การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดย: <i>สุบชัย โกสินาม</i> (2558) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม</p>	<p>เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี เพื่อดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮีและเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2</p>	<p>1. สภาพปัจจุบันพบปัญหาและความต้องการ คือ นักเรียนยังมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบไม่เป็นที่น่าพอใจ ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบด้านการแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การไม่มีความกระตือรือร้นในการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง มีการหยอกล้อคุยกันเสียงดังเข้าแถวและในเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ และขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม</p> <p>2. ผลการดำเนินงานจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมการณรงค์แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ กิจกรรมรณรงค์ความซื่อสัตย์กิจกรรมรณรงค์การตรงต่อเวลา กิจกรรมรณรงค์ปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมแข่งเซตรับผิดชอบภายในโรงเรียน และกิจกรรมประกวดห้องเรียนสะอาด ผลการวิเคราะห์การสังเกตจากการจัดกิจกรรมณรงค์การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ๖3618 มีการปฏิบัติโดยรวมคิดเป็นความถี่ 96.51 ผลการจัดกิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดของร่างกายมีการปฏิบัติรวมคิดเป็นความถี่ 98.36 และการจัดกิจกรรมรณรงค์แบ่งเขตรับผิดชอบภายในบริเวณโรงเรียนโดยรวมคิดเป็นความถี่ 98.36 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 90 ขึ้นไป ส่วนการประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีจำนวนตามรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ทรงผมไม่ยาวเกินกว่าที่ระเบียบของโรงเรียนกำหนดไว้ ร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นอย่างตั้งใจ และเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอและสง่างามที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามหน้าที่ของตนเอง</p>

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	วัตถุประสงค์	แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย
35	<p>การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัญมศึกษา เขต 23</p> <p>โดย <i>ชาญชัย ศรีเพชร (2557)</i> มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร</p>	<p>เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา การมีวินัยของนักเรียน เพื่อหา แนวทางเสริมสร้างวินัยนักเรียน และติดตามผลการเสริมสร้างวินัย โรงเรียนสว่างแดนดิน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัญมศึกษา สกลนคร เขต 23</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพปัญหา พบว่า นักเรียนมีพื้นฐานด้านวินัยความรับผิดชอบตนเองและต่อโรงเรียนค่อนข้างน้อย คณะครูและนักเรียนมีความตระหนักที่จะได้รับการเสริมสร้างวินัย 2. แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ใช้แนวทางประชุมสัมมนา นำตัวแทนที่นำเสีย การมีส่วนร่วม และทำกิจกรรมทำประจำทำต่อเนื่อง พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบตนเองและต่อโรงเรียนมากขึ้น ทั้งการแต่งกายตามปกติและการแต่งกายตามกิจกรรมตรงตาม วันที่โรงเรียนกำหนดได้ถูกต้อง ต้องเรียนและบริเวณที่มอบหมายสะอาดเรียบร้อย ไม่มีขยะ 3. ผลการเสริมสร้างวินัยนักเรียน พบว่า วินัยด้านความรับผิดชอบตนเอง พบว่า นักเรียนมีวินัยด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้ และเข้าใจ กฎ ระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น สามารถปฏิบัติตนและแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีพฤติกรรมแต่งกายดีขึ้นโดยแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนทุกประการ อ่อนน้อม รู้จักการทำความเคารพครูและเคารพสิทธิของผู้อื่น วินัยด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน พบว่า นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน เขตพื้นที่รับผิดชอบ และบริเวณอาคาร การดูแลห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อยและพื้นที่ที่แบ่งให้รับผิดชอบ พบว่า บริเวณสวนหย่อมที่รับผิดชอบสะอาดสวยงามดูแลต้นไม้ได้อย่างดีเยี่ยม เป็นไปตามวิสัยที่ต้องการ

ผลการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยนักเรียนจะพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ และกิจกรรม ดังนี้

กลยุทธ์	กิจกรรมพัฒนาวินัย	การลงโทษ
<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วม - การเสริมแรง - การประชุมเชิงปฏิบัติการ - การศึกษาดูงาน - การนิเทศภายใน - การให้คำมั่นสัญญา - การกำกับติดตาม - การระดมสมอง - การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ - กลยุทธ์การระดมพลังสร้างสรรค์ 	<p>การเข้าค่าย/ อบรมคุณธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมอบรมคุณธรรม กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์เกี่ยวกับวินัยด้านการแต่งกาย และวินัยด้านการรักษาความสะอาด กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวันพระ <p>การประกวด/ แข่งขัน</p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมประกวดนักเรียนต้นแบบ กิจกรรมการประกวดความสะอาดห้องเรียน กิจกรรมแข่งขันการตอบปัญหาเรื่องความซื่อสัตย์ กิจกรรมการประกวดการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ที่รับผิดชอบ กิจกรรมประกวดบริเวณเขตรับผิดชอบนำอยู่ การประกวดการแต่งกาย การประกวดการเข้าแถว กิจกรรมประกวดมารยาท <p>การพบปะครู</p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมโฮมรูมสุดสัปดาห์ กิจกรรมพบพ่อครูแม่ครู (โฮมรูม) <p>การพบปะผู้ปกครอง/ ชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมเยี่ยมบ้านเพื่อประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมสัมพันธ์ บ้าน โรงเรียน ชุมชน <p>การจับคู่กับเพื่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเพื่อนดูแลเพื่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - เชิญผู้ปกครองมาพบหากแต่งกายไม่เรียบร้อย 3 ครั้ง - ลงโทษผู้ประพฤติผิดวินัยอย่างจริงจัง

กลยุทธ์	กิจกรรมพัฒนาวินัย	การลงโทษ
	<p>กิจกรรมตรงเวลากับบัดดี้ เพื่อพัฒนาวินัยนักเรียน ด้านการตรงต่อเวลา โดยการให้ตัวแบบที่ดีให้เป็นแบบอย่าง และร่วมดำเนินกิจกรรมไปพร้อมกับนักเรียนที่ไม่มีวินัย ด้านการตรงต่อเวลา ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดีและมีความตระหนักในด้าน การตรงต่อเวลา</p> <p>กิจกรรมกัลยาณมิตร</p> <p>การพูดหน้าเสาธง</p> <p>กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง การนิเทศกำกับติดตาม และกิจกรรมนักเรียนตัวอย่าง</p> <p>กิจกรรมรับส่งนักเรียนหน้าประตูโรงเรียน</p> <p>สถานักเรียน</p> <p>กิจกรรมกำหนดบทบาทและสร้างความตระหนัก</p> <p>กิจกรรมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่</p> <p>กิจกรรมยกย่องคนดี</p> <p>การส่งเสริมการอ่าน</p> <p>กิจกรรมประกวดเรียงความ เรื่องความซื่อสัตย์</p> <p>กิจกรรมรักการอ่าน</p> <p>ชมรม/ ชุมนุม</p> <p>ชมรมผู้บำเพ็ญประโยชน์</p> <p>กิจกรรมชมรมกีฬา</p> <p>กิจกรรมชมรมรักษัธรรมชาติ</p> <p>กิจกรรมเยาวชนไทยใส่ใจกิจกรรม</p> <p>กิจกรรมชุมนุม ด้วยกลยุทธ์การมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียน ส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบ</p> <p>การรณรงค์</p> <p>กิจกรรมรณรงค์การแต่งกายถูกระเบียบตลอดวัน</p> <p>กิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดของร่างกาย ตลอดวัน</p> <p>กิจกรรมรณรงค์การเข้าแถว</p>	

กลยุทธ์	กิจกรรมพัฒนาวินัย	การลงโทษ
	<p>อื่น ๆ</p> <p>กิจกรรมแบ่งกลุ่มสื้ทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน กิจกรรมรักษาความสะอาดห้องเรียน กิจกรรมตาวีเศษ กิจกรรมการแต่งกายสะอาดและถูกระเบียบ กิจกรรมธนาคารความดี โดยใช้คะแนนและรางวัล เป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนมีความสนใจในการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ กิจกรรมธงเขียวตรงแดง เป็นการให้สัญลักษณ์เป็นสิ่งล่อใจในการทำความดีอีกทั้งยังมีการเสริมแรงคือ การมอบใบประกาศและเชิดชูเกียรติให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยเฉพาะด้านการดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน ความสะอาดของเขตบริเวณที่รับผิดชอบ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ</p> <p>การเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ กิจกรรมประกอบเพลง การแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมคลินิกนักเรียน กิจกรรมพัฒนาวินัย (เชิงบวก) กิจกรรมร้อยรัดดวงใจ กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน</p> <p>โครงการ</p> <p>โครงการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด ด้านการแต่งกาย และด้านการแสดงความเคารพ 3 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และโครงการพ่อแม่คนที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ใช้แนวทางประชุมสัมมนา น้ำดีแทนที่น้ำเสีย และทำดีทุกวันทำประจำ ทำต่อเนื่อง</p>	

กลยุทธ์	กิจกรรมพัฒนาวินัย	การลงโทษ
	<p>ข้อเสนอแนะ</p> <p>การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ควรมีการสอดแทรกเรื่องการเสริมสร้างวินัยในชั่วโมงสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนในโครงการ ต่างๆ ได้แก่ ควรให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในทุกด้าน และด้านการจัดกิจกรรมตามคู่มือเสริมสร้างวินัยนักเรียน ได้แก่ควรมีการควบคุมดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดในการแต่งกายของนักเรียน</p> <p>บทบาทของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน คือ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ สังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอ และมีเวลาที่จะพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่เด็ก ในส่วนของครู มีบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้มีวินัย เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดและมีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอน ทั้งวิชาการและจริยธรรม เมื่อเกิดปัญหาครูต้องปรึกษากับผู้ปกครองทันทีเพื่อแก้ปัญหาเด็กร่วมกัน</p> <p>1. ภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียน มี 5 พฤติกรรม ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมุ่งเสริมสร้างวินัย มี 8 ตัวชี้วัด 2) การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน มี 11 ตัวชี้วัด 3) การพัฒนานักเรียนอย่างสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างวินัย มี 10 ตัวชี้วัด 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนาวินัย มี 11 ตัวชี้วัด และ 5) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาวินัย มี 10 ตัวชี้วัด</p>	

3. ผลการสัมภาษณ์/ สทนากลุ่มโรงเรียนที่มีนโยบาย แนวทาง และกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีผลการศึกษาดังนี้

3.1 กรณีศึกษาโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างวินัยนักเรียนจนประสบความสำเร็จ เรียกว่าบางมูลนากโมเดล (Bangmulnak Model)

ความเป็นมา

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม และโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ได้ร่วมกันเป็นภาคีและลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยมีเป้าหมาย คือ การส่งมอบหลักสูตรการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำไปใช้กับโรงเรียนทั่วประเทศ ลักษณะของโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม จะมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ. ศ. 2551 ซึ่งมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมชุมนุม/ ชมรม และกิจกรรมเพื่อสังคม/ สาธารณประโยชน์ โดยให้เป็นกิจกรรมที่พัฒนาและส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับครูและนักเรียน โดยมีนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมคุณธรรมหรือโครงการคุณธรรมและมีครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งมีแผนงานโครงการจำนวน 12 กิจกรรม ดังนี้

ขับเคลื่อนด้วยระบบ 3-6-3 คือ ยุทธศาสตร์ 3 ด้าน

- 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ยึดหลักครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
- 2) ยุทธศาสตร์พัฒนานักเรียน ซึ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการทำกิจกรรมการส่งเสริมด้านจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 3) ยุทธศาสตร์พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

โดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมได้แก่

- 1) เสริมสร้างระเบียบวินัย
- 2) ใส่ใจเสริมสร้างความดี
- 3) มากมีความกตัญญูกตเวที
- 4) พร้อมมีจริยธรรม
- 5) น้อมนำจิตอาสา
- 6) พัฒนาโรงเรียนสีขาว

และกระตุ้นให้เกิดคุณธรรมเป้าหมาย (อัตลักษณ์) 3 ประการคือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง”

การขับเคลื่อนในระบบ 3-6-3 นั้นจะผลักดันผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียน คือ โครงการคุณธรรมที่นักเรียนร่วมคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติเอง โดยมีคณะครูเป็นที่ปรึกษาเป็นการฝึกปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างสมบูรณ์

อัตลักษณ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากร และนักเรียน จากคุณธรรมเป้าหมาย (อัตลักษณ์) 3 ประการคือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อ พอเพียง” และพัฒนาอัตลักษณ์ที่นำไปสู่ความยั่งยืนเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2557 คือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อ พอเพียง จิตอาสา” มีอัตลักษณ์ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 อัตลักษณ์ผู้บริหาร ครู และบุคลากรโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

ซื่อสัตย์	รับผิดชอบต่อ	พอเพียง	จิตอาสา
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ - ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน - ไม่โกหกและมีสัจจะ - ไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตรงต่อเวลา - แต่งกายถูกระเบียบ - รับผิดชอบต่อหน้าที่ - ยิ้มไหว้ทักทาย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี - ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า - ประหยัดและออม 	<ul style="list-style-type: none"> - เสียสละเวลาแรงกายแรงใจเพื่อส่วนรวม - จิตอาสาพัฒนาโรงเรียน - สอนเสริมให้นักเรียน - บริจาคสิ่งของ เงิน

ตารางที่ 4-2 อัตลักษณ์นักเรียนโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

ชื่อสัตว์	รับผิดชอบ	พอเพียง	จิตอาสา
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่พูดคำหยาบ - วาจาสุภาพ - ห่างไกลสารเสพติด - ไม่ทะเลาะวิวาท - รักนวลสงวนตัว - ไม่เล่นการพนัน - ไม่ลักขโมย - ไม่กระโชกทรัพย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ - การเดินแถวเข้าแถว - การวางรองเท้า - กิจกรรมหน้าเสาธง - วินัยในชั้นเรียน - ยืมให้ทั่วทั่กาย - มีสัมมาคารวะ (อ่อนน้อมถ่อมตน) - ตอบแทนผู้มีพระคุณ - เชื้อฟังกผู้ปกครองและครู - ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง - มีความขยันอดทนและเอาใจใส่ต่อการเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี - ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า - ประหยัดและออม 	<ul style="list-style-type: none"> - เสียสละเวลาแรงกายแรงใจเพื่อส่วนรวม - จิตอาสาพัฒนาโรงเรียน - จิตอาสาสอนเพื่อนและน้อง - บริจาคสิ่งของ เงิน

อัตลักษณ์สภาพแวดล้อม

1. สถานที่ภายในโรงเรียนสะอาด เป็นระเบียบร่มรื่นสวยงาม
2. มีแหล่งเรียนรู้หลากหลายพอเพียงที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
3. มีความร่วมมือจากชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
4. มีชมรมเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ภาพที่ 4-1 โครงการคุณธรรม ภายใต้ 6 พันธกิจ 3 คุณธรรม
ที่มา: สราวุธ ตันยาลักษณ์ (2554)

กระบวนการสร้างโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ตารางที่ 4-3 กระบวนการสร้างโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ
<p>ขั้นตอนที่ 1 ประชุมสรุปปัญหา</p>	<p>เริ่มด้วยการประชุม การคุยกันแบบเปิดใจว่าโรงเรียนมีปัญหาวินัยในด้านใด ปัญหาจริง ๆ คืออะไร แล้วจะแก้อย่างไร จนได้ข้อสรุป</p> <p>ข้อสรุปของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม</p> <p>การแก้ปัญหาด้านวินัย ต้องแก้ปัญหที่ตนเอง เริ่มที่ตนเอง ถ้านักเรียนมีปัญหา หรือปัญหาเกิดที่นักเรียน ต้องให้นักเรียนเป็นผู้แก้ปัญหาเอง โดยหาสาเหตุของปัญหาว่าคืออะไร และจะแก้ปัญหายังไง</p>
<p>ขั้นตอนที่ 2 วางคุณธรรมเป้าหมาย</p>	<p>กำหนดเป้าหมาย หรือคุณธรรมเป้าหมายว่าจะใช้อะไรเป็นตัวนำ เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายได้</p> <p>ข้อสรุปของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม</p> <p>คุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน (ปี พ.ศ. 2554) คือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง”</p> <p>การพัฒนาอัตลักษณ์ที่นำไปสู่ความยั่งยืนเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2557 คือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง จิตอาสา”</p> <p>บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันคิดว่า จะพัฒนาตนเองในเรื่องใด เพื่อไปสู่คุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน (อัตลักษณ์ผู้บริหารและครูและบุคลากร และอัตลักษณ์นักเรียน)</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3 ขยายผลสู่นักเรียนแกนนำ</p>	<p>จัดอบรมนักเรียนแกนนำ เพื่อร่วมกันหาข้อสรุปอัตลักษณ์นักเรียน โดยนักเรียนร่วมกันกำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง</p> <p>ข้อสรุปของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม</p> <p>ได้อัตลักษณ์นักเรียนตามคุณธรรมเป้าหมาย 3 ด้าน (ตารางที่ 4-2)</p>

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการ
<p>ขั้นตอนที่ 4 จัดทำโครงการคุณธรรม</p>	<p>โครงการของนักเรียน นักเรียนแต่ละห้องร่วมวางแผนการทำโครงการคุณธรรมอย่างน้อยห้องเรียนละ 1 โครงการ โดยร่วมกันคิด วางแผน และดำเนินการเอง โดยวิธีการคิดว่าจะทำโครงการอะไรมาจาก 2 แนวคิด คือ “ความดีที่อยากทำ กับปัญหาซ้ำ ๆ ที่อยากแก้” ว่า ความดีอะไรที่อยากทำ หรือปัญหาซ้ำ ๆ ที่อยากแก้คืออะไร โดยมีคุณครูเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ ภายใต้งาน 6 พันธกิจ และ 3 คุณธรรม (ดังภาพที่ 4-1) ขั้นตอนกิจกรรมโครงการ (อย่างน้อยห้องละ 1 โครงการ) ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดปัญหา 2. วิเคราะห์สาเหตุ (ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน) 3. หาทางแก้ 4. วิธีดำเนินการ (ลงมือปฏิบัติ) 5. หลักธรรม/ แนวคิด ใช้หลักธรรมควบคู่กับการดำเนินงาน <p>โครงการของครู เป็นโครงการที่ครูต้องการพัฒนาตนเอง หรือต้องการจะพัฒนานักเรียน หรือพัฒนาโรงเรียน</p>
<p>ขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันลงมือปฏิบัติ</p>	<p>วิธีดำเนินการ มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการแต่ละห้อง โดยมีครูที่ปรึกษา 1- 3 คน 2. กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานในแต่ละภาคการศึกษา 3. กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน 4. ลงมือปฏิบัติด้วยกันตามแผน 5. สะท้อนผลการปฏิบัติ โดยการทำ AAR (After Action Review) เพื่อแลกเปลี่ยนพูดคุยปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น 6. เผยแพร่โครงการโดยการจัดเวทีนำเสนอตอนสิ้นปีการศึกษา
<p>ขั้นตอนที่ 6 ติดตามและเสริมแรง</p>	<p>การให้นักเรียนแต่ละห้องดำเนินงานโครงการคุณธรรมด้วยตนเอง ย่อมเกิดปัญหาอุปสรรคที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ร่วมกัน บางปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยกลุ่มกันเอง บางปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ ครูที่ปรึกษาต้องทำหน้าที่นิเทศติดตาม และคอยเสริมแรงให้กำลังใจในการดำเนินงาน ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้โครงการคุณธรรมบรรลุผลตามขั้นตอน</p>

จากความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนด้านวินัยนักเรียน จึงได้มีการนำสู่การขยายผล สู่โรงเรียนเครือข่ายรอบ ๆ โรงเรียน โรงเรียนที่ขยายผลสำเร็จ เป็นเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม มีดังนี้

โรงเรียนระดับมัธยม ได้แก่

- 1) โรงเรียนสามง่ามชนูปถัมภ์
- 2) โรงเรียนห้วยยาววิทยาคม
- 3) โรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ

โรงเรียนประถม ได้แก่

- 1) โรงเรียนอนุบาลบางมูลนาก
- 2) โรงเรียนบางมูลนาก (ราษฎร์อุทิศ)

กระบวนการติดตาม ดูแลพฤติกรรมนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ความสำเร็จของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีเครือข่ายของผู้ปกครองที่เข้มแข็ง ที่มีบทบาทในการติดตามดูแลพฤติกรรมบุตรหลานอย่างใกล้ชิดร่วมกับครูที่ปรึกษา ซึ่งกระบวนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง มีดังนี้

ตารางที่ 4-4 กระบวนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

ขั้นตอน	วิธีการ
<p>ขั้นตอนที่ 1</p> <p>รวมกลุ่มผู้ปกครอง</p>	<p>รวมกลุ่มผู้ปกครองที่เห็นด้วยกับกระบวนการของโรงเรียนคุณธรรม โดยอาศัยผู้ปกครองที่มีภาวะผู้นำในการสร้างเครือข่าย ในระยะแรกอาจเป็นการรวมกลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ครูเกษียณ เป็นต้น</p>
<p>ขั้นตอนที่ 2</p> <p>สร้างความเข้าใจให้ตรงกัน</p>	<p>เวลามีปัญหาแล้วผู้ปกครองไม่เข้าใจโรงเรียน ค่าโรงเรียน ต้องอธิบายกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนให้เข้าใจให้ตรงกันว่า โรงเรียนมีแนวทางอย่างไร อธิบายให้เห็นถึงประโยชน์ของการเข้ามาเป็นเครือข่าย คือ การแก้ปัญหาพฤติกรรมของบุตรหลานตนเอง การแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่ได้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนฝ่ายเดียว เพราะเด็กอยู่โรงเรียนไม่กี่ชั่วโมง หลังจากนั้นคือที่บ้าน ต้องช่วยกันแก้ไข ทำโรงเรียนเป็นเวทีให้ผู้ปกครองสามารถสอบถามพฤติกรรมของบุตรหลานได้ โดยจะต้อง</p> <p>“ไม่เสียเวลา สร้างประโยชน์ให้โรงเรียนได้ เป็นคนดีจิตอาสาได้”</p> <p>เมื่อผู้ปกครองเข้าใจตรงกันแล้ว ก็เริ่มขยายสู่ผู้ปกครองคนอื่น ๆ ต่อไป หรือผู้ปกครองเริ่มเห็นเป็นรูปธรรม ก็ค่อย ๆ เข้ามาร่วมเครือข่าย</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3</p> <p>วางโครงสร้างเครือข่าย</p>	<p>เริ่มกระบวนการผู้ปกครองเครือข่าย ผู้ปกครองจิตอาสา โดยร่วมกันพัฒนาโครงสร้างงานชัดเจน บทบาทหน้าที่ และกิจกรรม ด้านโครงสร้าง มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการระดับห้อง 15 คน เพื่อเป็นตัวแทนของห้อง ทำงานควบคู่กับที่ปรึกษา ดูแลลูก ๆ ติดตามพฤติกรรมนักเรียน เรื่องการเรียน การแก้ปัญหาที่จะแฉบลง 2. คณะกรรมการระดับโรงเรียน มาจากตัวแทนของห้อง ๆ ละ 3 คน (162 คน) แต่งตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ ไปเป็นบอร์ดของโรงเรียน คณะกรรมการของโรงเรียน เพื่อทำงานในระดับนโยบายของโรงเรียน บอร์ดนี้จะคัดสรรคณะกรรมการทำงาน คัดเลือกระดับชั้นละ 3 คน รวม 18 คน (คณะกรรมการทำงาน ดำเนินงาน) 3. คณะกรรมการดำเนินงาน 18 คน (คณะทำงาน ประสานงาน) ขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ประสานงาน แก้ปัญหา

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีการ
<p>ขั้นตอนที่ 4 ชี้แจงแนวทาง</p>	<p>จัดประชุมชี้แจงแนวทางให้ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาเข้าโรงเรียนครั้งแรก โดยจัดประชุมทั้งสิ้น 3 ครั้ง ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมเพื่อรับทราบแนวทางการทำงาน กระบวนการทำงานของโรงเรียน วิถีชีวิต ปลูกฝังจิตสำนึก และคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน จำนวน 18 คน 2. ประชุมครั้งที่ 2 ในสัปดาห์สุดท้ายก่อนเปิดเทอมแรก เพื่อสรุปปัญหาต่าง ๆ ให้คณะกรรมการดำเนินงาน 3. ประชุมครั้งที่ 3 ในสัปดาห์สุดท้ายก่อนเปิดเทอมใหญ่ สรุปงานเพื่อส่งต่อให้คณะกรรมการดำเนินงานต่อไป
<p>ขั้นตอนที่ 5 ทำกิจกรรมร่วม</p>	<p>วางแผนกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน เป็นเจ้าของโรงเรียน ผูกพันกับโรงเรียน ไม่รู้สึกเงินอายุเวลาเข้ามาในโรงเรียน</p> <p>กิจกรรมหลัก 4 ด้าน (ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการระดับโรงเรียน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยืมไหว้ทักทาย ตัวแทนผู้ปกครองห้องละ 3 ครั้ง/ เทอม โดยตัวแทนผู้ปกครองมายืนรับนักเรียนหน้าโรงเรียนตอนเช้า เวลา 06.00 น. พร้อมคุณครู หมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป 2. เดินดูโรงเรียน ให้คุ้นชินกับสถานที่ มีจุดไหนต้องการให้โรงเรียนพัฒนาหรือไม่ 3. เคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ สวดมนต์ร่วมกับนักเรียน ทำกิจกรรมหน้าเสาธงร่วมกับนักเรียน 4. ประชุมร่วมกับครูที่ปรึกษา ครูที่ปรึกษามีหน้าที่เตรียมข้อมูลเด็กที่พ่อแม่มาทำกิจกรรมว่าลูกมีปัญหาอะไรบ้าง และปัญหาารวมของห้อง งานโรงเรียน แลกเปลี่ยนปัญหาที่บ้านกับที่โรงเรียน เพื่อเข้าใจเด็กตรงกัน <p>การนำพาการทำกิจกรรมโดยคณะกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมนี้สิ้นสุดเวลา 9.30 น.</p>

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

1) ความจริงจังในการดำเนินงานของครู ความสม่ำเสมอ ความเข้มข้นตั้งแต่ นักเรียนเข้าสู่รั้วโรงเรียน โดยการอบรมเด็กตั้งแต่แรกเข้าเพื่อเข้าสู่กระบวนการ และอบรมซ้ำ เพื่อให้รู้วัฒนธรรมของโรงเรียนคุณธรรม วิธีการทำโครงการคุณธรรม วิธีชีวิตตั้งแต่เข้ามาโรงเรียน จนถึงอยู่ที่บ้านว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร

2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ ชุมชน ผู้ปกครองต้องเข้าอบรม 2 รอบ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง จะมีกระบวนการผู้ปกครองเครือข่าย กรรมการผู้ปกครอง 15 คน/ 1 ห้องเรียน โดยจัดอบรมผู้ปกครองอย่างเข้มเพื่อขยายผลไปสู่ผู้ปกครองท่านอื่น นอกจากนี้ ยังมีเครือข่าย ผู้ปกครองจิตอาสา

ปัจจัยความยั่งยืน

การทำกิจกรรมของผู้ปกครองจนเป็นวิถีชีวิต เพราะกว่าเด็กจะจบจากโรงเรียน คือ 6 ปี ผู้ปกครองนักเรียนใหม่ที่เข้ามา จะค่อย ๆ เรียนรู้กระบวนการแล้วเดินตามแนวทาง ที่วางไว้

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีหน่วยงานองค์กร มูลนิธิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยในเยาวชน หรือด้านคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีออกสู่สังคม มีหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ
2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ
3. สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

1. ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานที่ทำการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ ที่ทันสมัย ฉลอง 100 ปีการลูกเสือไทย รวมทั้งยังได้ลงนามประกาศกระทรวงฯ จัดตั้ง “ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อให้เป็นศูนย์กลางดูแลแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือสารวัตรนักเรียนซึ่งถูกยกเลิกไป นอกจากนี้จะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือในกิจการลูกเสือ ร่วมกับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติแล้ว ยังทำหน้าที่ส่งเสริมป้องกันแก้ไข และคุ้มครองความ

ประพฤตินักเรียนนักศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนนักศึกษาด้วย ดังนั้น เพื่อให้มีศูนย์กลางในการประสานงานและการขับเคลื่อนการทำงานการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสนองเจตนารมณ์ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 จึงได้ลงนามในประกาศกระทรวงฯ ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2552 จัดตั้ง “ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เป็นหน่วยงานภายในสำนักการลูกเสือยุวกาชาด และกิจการนักเรียน

2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ

“มูลนิธิยุวสถิรคุณ” เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งขึ้นภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ก่อตั้งเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2557 ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ในฐานะประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณ กล่าวถึงที่มาของมูลนิธิเป้าหมาย โครงสร้างการทำงาน และการน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนที่ดี มีคุณธรรม และมีคุณภาพทางการศึกษา (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2557)

ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณ กล่าวถึงที่มาในการก่อตั้งมูลนิธิยุวสถิรคุณ พร้อมกับอธิบายความหมายของชื่อ “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” ว่า “ยุว” หมายถึง เยาวชน “สถิร” คือ เสถียร หมายถึง ความมั่นคง ส่วนคำว่า “คุณ” คือ ความดีงาม มูลนิธิมีโครงสร้างการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ศูนย์ ประกอบด้วย ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง และศูนย์จิตวิทยาการศึกษา โดยได้ตั้งเจตนาหรือวัตถุประสงค์ของมูลนิธิไว้ 3 ข้อหลัก ๆ คือ เราจะส่งเสริมกิจกรรมที่จะนำไปสู่การสร้างคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นการสร้างคุณธรรม มีรูปแบบจากโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ในโครงการของพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ตั้งเป็นศูนย์ในมูลนิธิ คือ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม โดยมีคุณปราโมทย์ โชติมงคล เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ส่วนที่สอง ทำเรื่อง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดย ดร.ปรียานุช และทีมงาน ซึ่งทำงานขับเคลื่อนตั้งศูนย์ในมูลนิธิ เรียกว่า ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ส่วนศูนย์ที่สาม คือ ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา เป็นศูนย์ใหม่เน้นเรื่องจิตวิทยาการศึกษา โดย คุณหมอธีระเกียรติ เป็นผู้นำ (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2557)

3. สภาพขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการเรียนรู้ สปท. ซึ่งได้นำเสนอกระบวนการคิดที่จะนำไปสู่การสร้างเด็กและเยาวชน ให้เป็นพลเมืองดี มีวินัย ภูมิใจไทย ไปสร้างชาติ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด “STAR STEMS” ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก (รัฐบาลไทย, 2560) คือ

STAR ได้แก่

Student-คนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ

Teacher-กระตุ้นความคิด กระตุ้นจินตนาการ แนะนำ กำกับ

Academic-บูรณาการสาระวิชา ความดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รับผิดชอบ

Revolution-ทุกอย่างต้องปรับเปลี่ยน พลิกผันทันที

STEMS เป็นการเรียนรู้แบบ Situation Based Learning: SBL พร้อมสอดแทรก เรื่องคุณธรรม ความเป็นไทยตลอดเวลา ได้แก่

Scientific Thinking หลักเหตุและผล

Thai-Technology หลักภูมิปัญญาไทย ศาสตร์พระราชา

English-Engineering หลักประสิทธิภาพ ระบบและการสื่อสารภาษาอังกฤษ

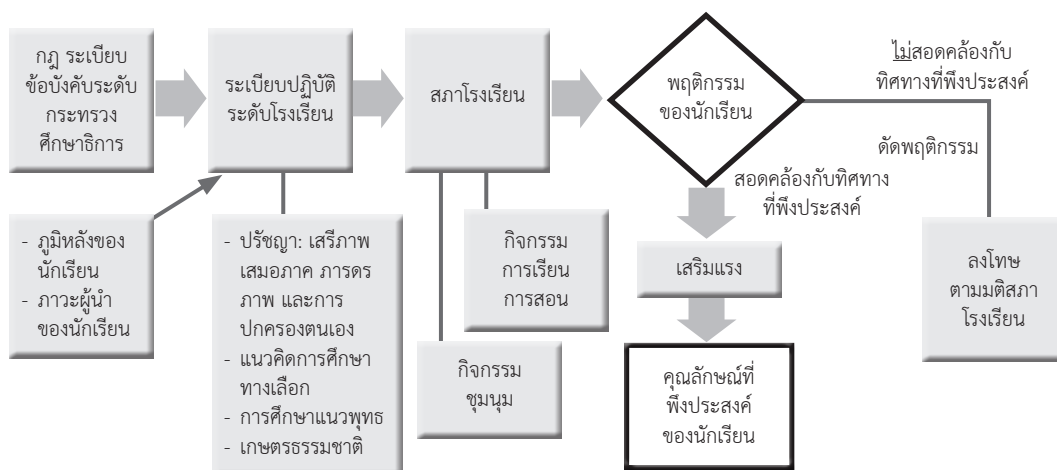
Moral-Mathematics หลักพิสูจน์ด้วยหลักตรรกะและคุณธรรม

Socio Geology หลักความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับภูมิสังคม

ตอนที่ 6 ผลศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุน การเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

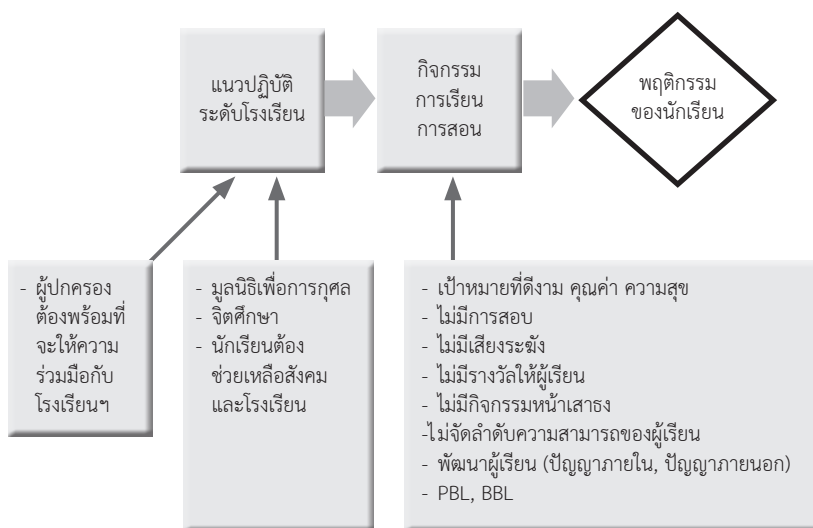
ผลศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อสรุปจากการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร งานวิจัย ลงศึกษาโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ภาพรวมของประเทศไทย พบว่า มีระบบกลไก รูปแบบ โดยรวมของการพัฒนาวินัยนักเรียน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง มีกฎ กติกา ให้นักเรียนปกครองกันเอง มีการกำกับดูแลทั้งชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากจะเป็นการฝึกระเบียบวินัยด้วยกันเองแล้ว เด็กจะได้ทักษะชีวิตจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกันเอง การปกครองกันเอง ออกกฎระเบียบกันเอง เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ที่เน้นความรักและเสรีภาพ เป็นการหล่อหลอม นำเด็กที่มีปัญหา ครอบครัวยากลำบาก มาปรับพฤติกรรม ให้เสรีภาพ และความรัก มีสถานนักเรียน มีการออกกติกากันเอง และเคารพกติกาของสังคม การลงโทษ คือการตัดสิทธิ์ต่าง ๆ วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง มีรูปแบบความร่วมมือ ดังภาพที่ 4-1

ภาพที่ 4-1 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย
ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
รูปแบบที่ 1 วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง

รูปแบบที่ 2 วินัยทั้งกายและใจ หรือวินัยแบบเน้นหลักธรรมในการกำกับตน เป็นการฝึกทั้งกายภาพภายนอก และจิตภายใน คือการฝึกตลอดเวลา หล่อหลอมทั้งกาย ใจ จิตวิญญาณ เช่น โรงเรียนสัตยาไสย ใช้ปรัชญาแนวคิดวิถีพุทธ ตั้งแต่ตื่นเช้า จนกระทั่งเข้านอน เน้นเรื่องการฝึกจิต เป็นโรงเรียนกึ่งนอนที่โรงเรียน โรงเรียนที่ 2 คือ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์ เป็นโรงเรียนกึ่งนอน เน้นกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาฝึก อีกโรงเรียนหนึ่ง คือ โรงเรียนมีชัยพัฒนา - โรงเรียนไม้ไผ่ (Bamboo School) จ.บุรีรัมย์ เป็นต้น วินัยตามรูปแบบนี้ ดังภาพที่ 4-2

ภาพที่ 4-2 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย
ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม รูปแบบที่ 2 วินัยทั้งกายและใจ
หรือวินัยแบบเน้นหลักธรรมในการกำกับตน

รูปแบบที่ 3 วินัยตามกฎ ระเบียบ เป็นการฝึกแบบให้นักเรียนเคารพกฎ กติกา ระบบฝึกนักเรียน เช่น ห้ามใส่รองเท้าขึ้นอาคาร ให้รางวัลสำหรับเด็กที่ทำดี และลงโทษสำหรับเด็กที่ทำผิดกติกา ใช้กระบวนการเรียนการสอนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกด้วย ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทย จะใช้การฝึกวินัยแบบนี้ ผลของการฝึกจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความจริงจังของการดำเนินงานเป็นหลัก

ความร่วมมือตามรูปแบบนี้ ปรากฏให้เห็นทุกโรงเรียน เนื่องจากเป็นข้อบังคับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตาม “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งระบบกลไกและความร่วมมือของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จะมีความเข้มงวดแตกต่างกันไป และปรากฏเป็นกิจกรรมภายใต้ภาระงาน ดังนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.1 กิจกรรมแนะแนว

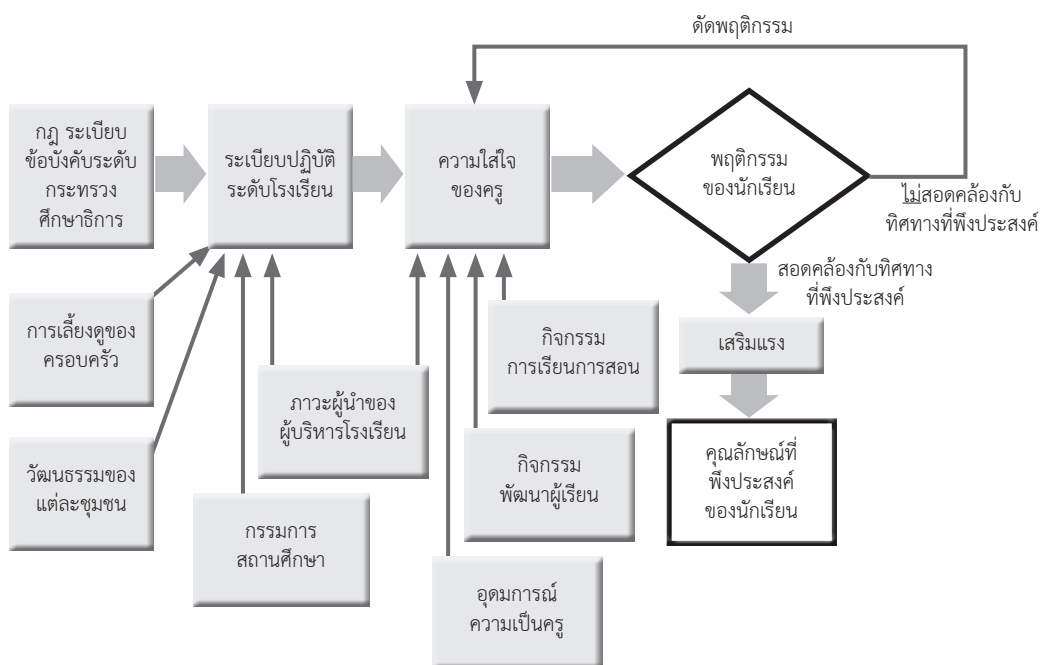
3.2 กิจกรรมนักเรียน

1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม

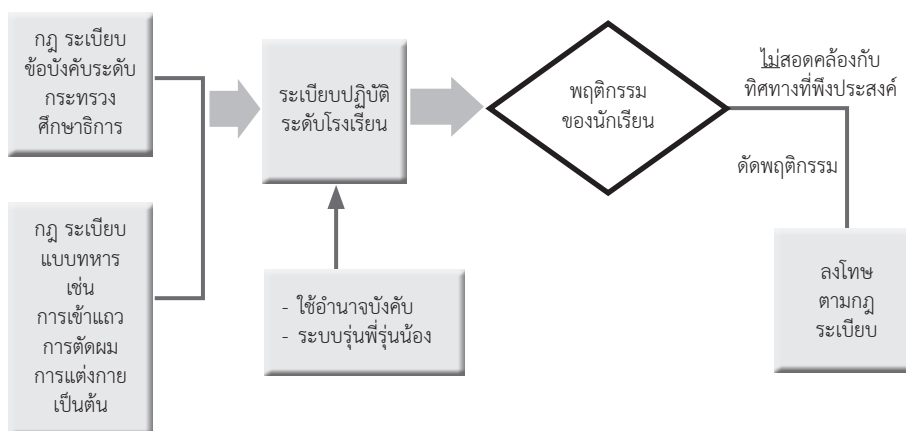
3.3 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

วินัยตามกฎ ระเบียบ ในรูปแบบนี้ มีรูปแบบความร่วมมือ ดังภาพที่ 4-3

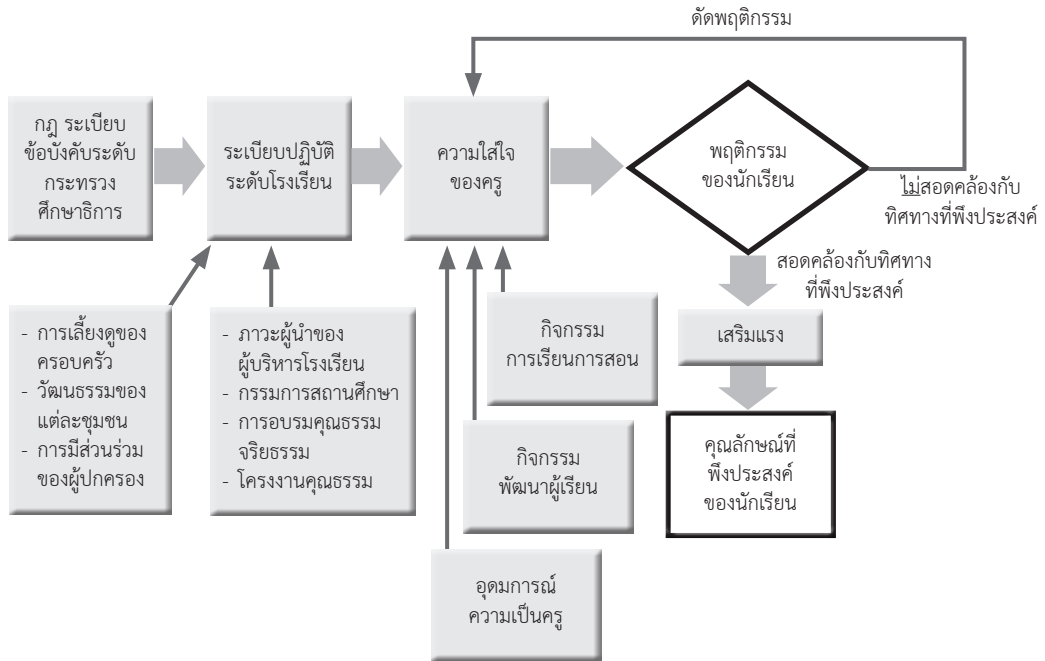
ภาพที่ 4-3 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม รูปแบบที่ 3 วินัยตามกฎ ระเบียบ

รูปแบบที่ 4 วินัยแบบทหาร คือนำวินัยทหารมาฝึกอบรมผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย เป็นการฝึกแบบเข้มข้น ตามกฎ ระเบียบ การทำผิดกฎผิดระเบียบ เน้นการลงโทษ การปฏิบัติวินัยต่าง ๆ เน้นการฝึกแบบซ้ำ ๆ เพื่อให้ปฏิบัติจนเกิดเป็นความเคยชิน ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่เริ่มต้นโดยการรับนโยบายจากกองทัพ เช่น โรงเรียนกองทัพบกอบุณณ์ ช่างกล ขส.ทบ. วินัยตามรูปแบบนี้ ดังภาพที่ 4-4

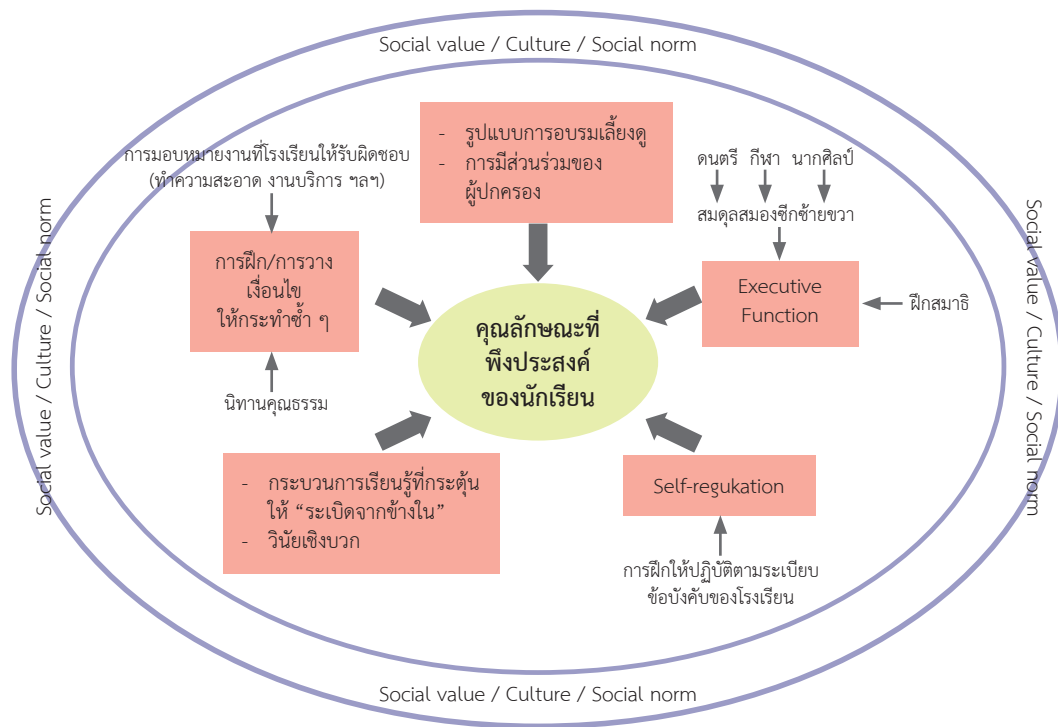
ภาพที่ 4-4 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรูปแบบที่ 4 วินัยแบบทหาร

รูปแบบที่ 5 วินัยจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยให้บทบาทผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ประสานงาน พูดคุยกับครูที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน และเน้นการพัฒนานักเรียนโดยการใช้โครงการคุณธรรม เช่น โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร วินัยตามรูปแบบนี้ ดังภาพที่ 4-5

ภาพที่ 4-5 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามรูปแบบที่ 5 วินัยจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

โดยสรุป ระบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 รูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขสำคัญของประเทศไทย คือ เงื่อนไขแรก บ้าน โรงเรียน และชุมชนต้องร่วมมือกัน ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น เพราะประเทศญี่ปุ่นนั้น การเสริมสร้างวินัยเป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่ปลูกฝังตั้งแต่ครอบครัว เงื่อนไขที่สอง คือ การปลูกฝังวินัยในวัยเยาว์ คือ ระดับประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจเหตุและผลง่าย ๆ ได้บ้างแล้ว ถ้าครูระดับประถมมีการกำกับดูแล เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การแต่งกาย การแขวนสิ่งของ การวางรองเท้า การทำความสะอาดห้องเรียน ฯลฯ จะมีอิทธิพลอย่างมาก และเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศไทย คือ ควรเน้น “วินัยเชิงบวก” มากกว่า “วินัยเชิงลบ” วินัยเชิงบวกจะทำให้เด็กกระทำพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ เข้าใจในเหตุและผลของการปฏิบัติ ซึ่งจะปลูกฝังในตัวเด็กอย่างยั่งยืน ไม่ใช่กระทำเพราะกลัวการลงโทษเท่านั้น

ภาพที่ 4-6 ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

ตอนที่ 7 ผลการศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีผลการสังเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัยในทางบวก

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ผู้สร้างผลงาน/ ปี พ.ศ./ สถานที่	ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	
						ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม
1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัย ในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ; โดย : อธิภาภรณ์ คงอนันต์ / 2552 / มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ปกครองเป็นแม่เพียงคนเดียว พี่ชายเรียนต่อต่างประเทศ ครอบครัวอบอุ่น แม่เป็นแบบอย่างที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	
2	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย สภาพแวดล้อมกับพฤติกรรม เชิงจริยธรรมด้านความมีวินัย ในตนเองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร; โดย : วิภากร ยะสาครธรรม / 2546 / มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ปกครองเป็นแม่เพียงคนเดียว พี่ชายเรียนต่อต่างประเทศ ครอบครัวอบอุ่น แม่เป็นแบบอย่างที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวอบอุ่น

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ผู้สร้างผลงาน/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่บ้าน	ปัจจัยส่วนบุคคล	
10	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัย ในตนเองของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร; โดย : สิริมาว ธงศิลา / 2557/ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	(อุทกพรหมภักดี ๑๑๕๓๖๖๖ ๒๕๖) นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ นครราชสีมา	ครอบครัวอบอุ่นและสมาชิกใน ครอบครัวมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี ครูผู้สอนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	ครูผู้สอนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	
11	ปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัย ในตนเองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3; โดย : สิริกร สิ้นสม / 2558/ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์		ครอบครัวอบอุ่นและสมาชิกใน ครอบครัวมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี ครูผู้สอนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	ครูผู้สอนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี โรงเรียนมีคุณธรรมและ ค่านิยมที่ดี	

ตารางที่ 4-2 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัยในเชิงลบ

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ผู้สร้างผลงาน/ปี พ.ศ./สถาบัน	ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม
		พฤติกรรมก้าวร้าว	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	-	อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์
1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ; โดย : <i>ธีระภาภรณ์ ดงอนันต์ / 2552 / มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย</i>		✓		✓
2	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมจริงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร; โดย : <i>ไวฑูรย์ ยะสุกรวรรณ / 2546 / มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา</i>		✓		
3	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดย : <i>นุศตรา ฤติย์ประเสริฐ / 2546 / มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</i>		✓		
4	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก โดย : <i>เกษราภรณ์ จันทร์ชัย ; พัสตราภรณ์ คำไธส ; วรวิชัย สุขสบาย / 2552 / มหาวิทยาลัยนเรศวร</i>	✓			
5	การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ; โดย : <i>จิราพร อรุณทุลฑทรัพย์ / 2541 / มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ</i>				
6	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษสุพรรณบุรี โดย : <i>สุนิษา รัตน์ปาน / 2553 / มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง</i>				

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง/ ผู้สร้างผลงาน/ ปี พ.ศ./ สถาบัน	ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม
7	ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดร้อยเอ็ด โดย : สมทมาภย วิมลชะโย / 2553/ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	พฤติกรรมก้าวร้าว			
8	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด โดย : วันเพ็ญ ชนะพันธ์ / มหาวิทยาลัยมหาสารคาม				
9	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการเกิดกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ; โดย : อรวรรณ พานิช/สุรพงศ์ / 2542/ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ				
10	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร; โดย : สิริวิภา ธงคิด / 2557/ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง				
11	ปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3; โดย : สิริกร สีนสม / 2558/ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	✓			

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้บุคคลมีวินัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจมุ่งมั่นที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจทั้งในโรงเรียนและการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากที่บ้าน

1.2 ความอดทน หมายถึง ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย ให้สามารถเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่ท้อแท้และไม่บ่น

1.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในลักษณะของการตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าถูก กล้าแสดงออกในการคิด การพูด การกระทำ การออกความเห็นในการทำงานใด ๆ ด้วยความมั่นใจ

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียนคิดเป็นเกรดเฉลี่ยสะสมของการเรียน

1.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นมานะอดทน ความพยายามอย่างเต็มที่ของนักเรียนที่จะทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพื่อให้ตนเองสำเร็จลุล่วงในสิ่งที่มุ่งหมายไว้โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ

1.6 ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และยอมรับว่าตนนั้นจะประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ตนมุ่งหวังหรือไม่นั้นย่อมเกิดจากความสามารถหรือการกระทำของตนที่สามารถควบคุมกำหนดการกระทำต่าง ๆ ได้ กระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลเพราะเชื่อว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ

1.7 การมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถที่จะคาดการณ์ล่วงหน้า และวางแผนในอนาคต สามารถบังคับตนเองให้รู้จักอดทน รอคอย และบังคับตนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนและสังคมได้

1.8 เจตคติต่อวินัยในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคล ซึ่งมีต่อพฤติกรรมมีวินัยในตนเอง เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่จะตัดสินใจว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ

1.9 ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข

1.10 ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวแล้ว และสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข แสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี มีแบบแผนของการปรับตัวที่ดี เนื่องด้วยชีวิตทุกชีวิตต้องมีการปรับตัว เพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง (<https://www.novabizz.com/>)

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม บิดามารดา ผู้ปกครองมีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไป และไม่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป และยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณบิดามารดาหรือ ผู้ปกครองก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของตนและทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีความรู้สึกว่าคุณบังคับ และให้ทำตามความต้องการของบิดามารดาหรือ และบิดามารดา ผู้ปกครอง มักใช้คำพูดที่ทำให้ตนรู้สึกอาย ขาดความมั่นใจในการทำตามความคิดของตน

2.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

2.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองลงโทษด้วยการเหมียน ทูตให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิตด้วยการดูว่า แสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิบางอย่าง

2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2.6 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองและพี่น้องมีความผูกพันรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน ร่วมปรึกษาหารือกันเมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้นภายในครอบครัว

2.7 ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพการเงินของครอบครัวสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องอำนวยความสะดวก การพักผ่อนหย่อนใจ การเรียน และการใช้จ่ายทั่วไป

2.8 สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ซึ่งการวิจัยของ โวหาร ยะสารวรรณ (2546) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางบ้าน 2 ด้าน คือ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

2.9 การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองหรือบิดา มารดา ที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียน ได้แก่ การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ กฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรม มีค่านิยมการประหยัดอดออม การรักษาความสะอาด การจัดเก็บของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย การบริจาคสิ่งของตามโอกาส การกลับบ้านตรงเวลา การเอาใส่ใจครอบครัว การกล่าวชมนักเรียนเมื่อมีความประพฤติที่เหมาะสม การดักเตือนเมื่อนักเรียนมีความประพฤติไม่เหมาะสม การให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

3.1 การปฏิบัติตนของครู หมายถึง การเตรียมการสอน พฤติกรรมการสอน การเอาใจใส่ดูแลนักเรียน รวมถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและนักเรียนที่สอนอีกด้วย

3.2 พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน หมายถึง การกระทำของบุคคลในกลุ่มที่มีมักจะคล้อยตามกันหรือกระทำพฤติกรรมเช่นเดียวกันเพื่อบ่งบอกถึงการเป็นสมาชิกภายในกลุ่มนั้น ๆ

3.3 การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน หมายถึง บรรยากาศการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ กฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในชุมชน รวมถึงการเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของบุคคลในชุมชน และนักเรียนจะได้รับการยอมรับยกย่องชมเชยในพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองและได้รับการติเตียนจากบุคคลในสังคมเมื่อมีพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองเช่นกัน

3.4 การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/ เสริมสร้างวินัย หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน ด้านการจัดกิจกรรมจริยศึกษา และด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา

3.5 การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียน 3 ด้าน คือ พฤติกรรมของครู กลุ่มเพื่อนและการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา

3.6 บรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในห้องเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจ อารมณ์ และพฤติกรรมของผู้เรียนในการเรียนการสอน

3.7 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูที่แสดงกับนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทั้งในทางที่ดีและไม่ดีต่อครู ทั้งในด้านการสอน ความสนใจเอาใจใส่ต่อผู้เรียน การอบรมกล่อมเกลานิภัยใจคอ ความประพฤติของนักเรียน มีความยุติธรรมช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน ให้ความร่วมมือและคำปรึกษาแก่ผู้เรียนด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม

3.8 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนและเพื่อน ที่ปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ด้านการเรียน เรื่องส่วนตัว การและเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน และการสนทนาในเรื่องส่วนตัว ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนม ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันด้วยความรักและสามัคคี

3.9 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ขั้นตอนของโรงเรียนในการคัดกรองช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

4.1 สภาพชุมชน หมายถึง บรรยากาศการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ กฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในชุมชน รวมถึงการเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของบุคคลในชุมชน และนักเรียนจะได้รับการยอมรับยกย่องชมเชยในพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองและได้รับการติเตียนจากบุคคลในสังคมเมื่อมีพฤติกรรมขาดวินัยในตนเองเช่นกัน

4.2 การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน/ อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงผ่านสื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ทีวีทัศน์ โทรทัศน์ ตลอดจนภาพยนตร์ บทเพลง สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และสื่อต่าง ๆ ที่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของนักเรียนในเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การพูดหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งที่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมหรือไม่พึงประสงค์ของสังคมก็ตาม คือ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และโทรทัศน์

4.3 อิทธิพลของตัวแบบ (ครู ผู้ปกครอง ตัวแบบผ่านสื่อ) หมายถึง ผลที่เกิดจากตัวแบบทางพฤติกรรม และตัวแบบสัญลักษณ์ ซึ่งทำให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตัวแบบนั้น ๆ ในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง การพึ่งตนเอง การควบคุมอารมณ์ และความอดทนประกอบด้วยตัวแบบ 2 ด้าน ได้แก่

- ตัวแบบทางพฤติกรรม หมายถึง การมีตัวแบบที่นักเรียนอยู่ใกล้ชิด ได้แก่ พ่อแม่ ครู เพื่อน แสดงพฤติกรรมความมีวินัยให้นักเรียนเห็นส่งผลให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น

- ตัวแบบสัญลักษณ์ หมายถึง การมีตัวแบบที่แสดงผ่านสื่อ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือ คอมพิวเตอร์ หรือสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และส่งผลให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรม ความมีวินัยตามสื่ออื่น ๆ

นอกจากนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย ยังพบปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้บุคคลมีวินัยเชิงลบ ดังนี้

1. พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกทั้งต่อหน้าและลับหลัง ส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการขว้างปา ทำลายสิ่งของ ใช้อาวุธและกิริยาไม่สุภาพเหมาะสม เช่น บังคับจิตใจผู้อื่น กลั่นแกล้งและทำลายข้าวของผู้อื่น พุดคุยแหย่ให้ผู้อื่นทะเลาะกัน พุดจาตูกูคูหมิ่น หยาบคาย เป็นต้น

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีอบรมเลี้ยงดูที่บุตรหรือเด็กในปกครองรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนจากบิดามารดา หรือผู้ปกครองเท่าที่ควร ไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร หรือผู้ปกครองชอบใช้อารมณ์ในการเลี้ยงดู

3. อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ ทีวี โทรทัศน์ ตลอดจนภาพยนตร์ บทเพลง สิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และสื่อต่าง ๆ ที่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลอกเลียนแบบของนักเรียนในเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การพูดหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งที่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมหรือไม่พึงประสงค์ของสังคมก็ตาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลในตอนต้น นำมากำหนดประเด็นการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวินัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n=556)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	117	21.04
หญิง	347	62.41
ไม่ระบุ	92	16.55
รวม	556	100.00
2. สถานะ		
ครู	534	96.04
ผู้ปกครอง	1	0.18
กรรมการสถานศึกษา	4	0.72
ไม่ระบุ	17	3.06
รวม	556	100.00
3. ประสบการณ์ทำงาน		
1-5 ปี	5	0.90
6-10 ปี	238	42.80
11-15 ปี	98	17.60
16-20 ปี	46	8.30
21-25 ปี	34	6.10
26-30 ปี	18	3.20
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	27	4.90
ไม่ระบุ	90	16.20
รวม	556	100.00

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน		
1-5 ปี	25	4.50
6-10 ปี	240	43.20
11-15 ปี	128	23.00
16-20 ปี	61	10.90
21-25 ปี	41	7.40
26-30 ปี	14	2.50
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	21	3.80
ไม่ระบุ	26	4.70
รวม	556	100.00
5. ขนาดของโรงเรียน		
เล็ก	65	11.69
กลาง	207	37.23
ใหญ่	115	20.68
ใหญ่พิเศษ	74	13.31
ไม่ระบุ	95	17.09
รวม	556	100.00

จากตารางที่ 4-3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.41 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 21.04 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 16.55 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 96.04 รองลงมาคือ ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 3.06 กรรมการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.72 และผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 0.18 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.80 รองลงมาคือ ประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.60 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 16.20 ประสบการณ์ทำงาน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.30 ประสบการณ์ทำงาน 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.10 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.90 ประสบการณ์ทำงาน 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.20 และประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.90 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.20

ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.00 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.90 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.40 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 4.70 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.50 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนมากกว่า 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.80 และประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.50 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.23 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 20.68 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 17.09 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 13.31 และโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 11.69 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

2.1 ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 4-4

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน (n=556)

ตัวแปร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ปัจจัยบางประการ						
ปัจจัยส่วนบุคคล	3.51	0.68	มาก	4.50	0.47	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่บ้าน	3.53	0.69	มาก	4.31	0.47	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	3.79	0.60	มาก	4.52	0.45	มากที่สุด
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	3.76	0.53	มาก	4.35	0.47	มาก
การสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน	3.44	0.54	ปานกลาง	4.19	0.42	มาก

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-3.79 โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.79$ SD = 0.60) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 3.76$ SD = 0.53) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ($\bar{X} = 3.53$ SD = 0.69) และปัจจัยส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.51$ SD = 0.68) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.31-4.52 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$ SD = 0.45) รองลงมาคือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.50$ SD = 0.47) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 4.35$ SD = 0.47) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.31$ SD = 0.47) ตามลำดับ

ส่วนการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ส่วนการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42

2.2 ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนบุคคล (n=556)

ปัจจัยส่วนบุคคล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 7 เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน	3.54	0.96	มาก	4.62	0.60	มากที่สุด
ข้อ 9 เพศของนักเรียน	3.51	0.97	มาก	4.06	1.03	มาก
ข้อ 13 สร้างความซาบซึ้งกับดนตรี ความงาม ศิลปะเพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา (จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์)	3.47	0.88	ปานกลาง	4.41	0.74	มาก
ข้อ 31 การสร้างประสบการณ์ด้านดนตรี ศิลปะ จินตนาการ เพื่อสร้างความสมดุล การทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา	3.57	0.83	มาก	4.50	0.66	มาก
ข้อ 43 กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด สร้างสรรค์ความรู้ด้วยนักเรียนเอง	3.63	0.88	มาก	4.56	0.65	มากที่สุด
ข้อ 50 ความรับผิดชอบ	3.50	1.04	ปานกลาง	4.61	0.65	มากที่สุด
ข้อ 51 ความอดทน	3.42	1.07	ปานกลาง	4.61	0.65	มากที่สุด
ข้อ 52 ความเชื่อมั่นในตนเอง	3.59	0.99	มาก	4.58	0.67	มากที่สุด
ข้อ 53 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.39	0.97	ปานกลาง	4.48	0.75	มาก
ข้อ 54 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.41	0.97	ปานกลาง	4.53	0.69	มากที่สุด
ข้อ 55 ความเชื่ออำนาจในตน	3.38	0.93	ปานกลาง	4.34	0.81	มาก
ข้อ 56 การมุ่งอนาคตและควบคุมตน	3.32	0.94	ปานกลาง	4.41	0.71	มาก
ข้อ 57 เจตคติต่อวินัยในตนเอง	3.44	1.00	ปานกลาง	4.55	0.66	มากที่สุด
ข้อ 58 ความฉลาดทางอารมณ์	3.45	0.98	ปานกลาง	4.56	0.64	มากที่สุด
ข้อ 59 ความสามารถในการปรับตัว	3.60	0.92	มาก	4.59	0.63	มากที่สุด
ปัจจัยส่วนบุคคลโดยรวม	3.51	0.68	มาก	4.50	0.47	มาก

จากตารางที่ 4-5 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.32-3.63 โดยข้อ 43 กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด สร้างสรรค์ความรู้ด้วยนักเรียนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.63$ SD = 0.88) รองลงมาคือ ข้อ 59 ความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 3.60$ SD = 0.92) ข้อ 52 ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.59$ SD = 0.99) ข้อ 31 การสร้างประสบการณ์ด้านดนตรี ศิลปะ จินตนาการ เพื่อสร้างความสมดุลการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ($\bar{X} = 3.57$ SD = 0.83) ข้อ 7 เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 3.54$ SD = 0.96) ข้อ 9 เพศของนักเรียน ($\bar{X} = 3.51$ SD = 0.97) ข้อ 50 ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.50$ SD = 1.04) ข้อ 13 สร้างความซาบซึ้งกับดนตรี ความงาม ศิลปะเพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา (จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์) ($\bar{X} = 3.47$ SD = 0.88) ข้อ 58 ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 3.45$ SD = 0.98) ข้อ 57 เจตคติต่อวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 3.44$ SD = 1.00) ข้อ 51 ความอดทน ($\bar{X} = 3.42$ SD = 1.07) ข้อ 54 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 3.41$ SD = 0.97) ข้อ 53 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 3.39$ SD = 0.97) ข้อ 55 ความเชื่ออำนาจในตน ($\bar{X} = 3.38$ SD = 0.93) ข้อ 56 การมุ่งอนาคตและควบคุมตนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.32$ SD = 0.94) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.06-4.62 โดยข้อ 7 เคารพในสิทธิซึ่งกันและกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.62$ SD = 0.60) รองลงมาคือ ข้อ 50 ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.61$ SD = 0.65) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 51 ความอดทน ($\bar{X} = 4.61$ SD = 0.65) ข้อ 59 ความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 4.59$ SD = 0.63) ข้อ 52 ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 4.58$ SD = 0.67) ข้อ 43 กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด สร้างสรรค์ความรู้ด้วยนักเรียนเอง ($\bar{X} = 4.56$ SD = 0.65) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 58 ความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.56$ SD = 0.64) ข้อ 57 เจตคติต่อวินัยในตนเอง ($\bar{X} = 4.55$ SD = 0.66) ข้อ 54 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 4.53$ SD = 0.69) ข้อ 31 การสร้างประสบการณ์ด้านดนตรี ศิลปะ จินตนาการ เพื่อสร้างความสมดุลการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ($\bar{X} = 4.50$ SD = 0.66) ข้อ 53 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 4.48$ SD = 0.75) ข้อ 13 สร้างความซาบซึ้งกับดนตรี ความงาม ศิลปะเพื่อกระตุ้นการทำงานของสมองซีกขวา (จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์) ($\bar{X} = 4.41$ SD = 0.74) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 56 การมุ่งอนาคตและควบคุมตน ($\bar{X} = 4.41$ SD = 0.71) ข้อ 55 ความเชื่ออำนาจในตน ($\bar{X} = 4.34$ SD = 0.81) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 9 เพศของนักเรียน ($\bar{X} = 4.06$ SD = 1.03) ตามลำดับ

2.3 ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่บ้าน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่บ้าน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน (n=556)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 4 ให้ความอบอุ่น รัก และสนับสนุน	3.91	0.86	มาก	4.69	0.56	มากที่สุด
ข้อ 5 สื่อสารสองทางที่ชัดเจนระหว่างพ่อแม่กับลูก	3.53	0.89	มาก	4.57	0.61	มากที่สุด
ข้อ 6 ส่งเสริมให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง และพึ่งตนเอง	3.45	0.96	ปานกลาง	4.54	0.65	มากที่สุด
ข้อ 8 ให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ	3.56	0.91	มาก	4.46	0.68	มาก
ข้อ 10 ความรู้ เจตคติ และทักษะของพ่อแม่ ในการเลี้ยงดูลูก	3.46	0.98	ปานกลาง	4.52	0.62	มากที่สุด
ข้อ 11 ศาสนาที่ครอบครัวนับถือ	3.42	1.10	ปานกลาง	4.07	1.12	มาก
ข้อ 12 เด็กถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายาย หรือญาติผู้สูงอายุมากกว่าพ่อแม่	3.89	0.97	มาก	3.78	1.22	มาก
ข้อ 14 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	3.52	0.88	มาก	4.46	0.68	มาก
ข้อ 15 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด	3.20	1.00	ปานกลาง	3.90	1.01	มาก
ข้อ 16 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์	3.44	1.04	ปานกลาง	4.53	0.74	มากที่สุด
ข้อ 17 การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางความรู้สึกมากกว่าทางกาย	3.30	0.94	ปานกลาง	3.82	1.20	มาก
ข้อ 18 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว	3.24	0.99	ปานกลาง	4.18	0.84	มาก
ข้อ 32 การกระตุ้นการทำงานของสมองให้ทำงานตามบทบาทหน้าที่ตั้งแต่ปฐมวัย (Executive Function)	3.54	0.89	มาก	4.55	0.68	
ข้อ 33 วิธีชีวิตประจำวันของครอบครัวที่เด็กพักอาศัย	3.62	0.94	มาก	4.37	0.81	มาก
ข้อ 34 ค่านิยมของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามวินัย กฎกติกา	3.49	0.92	ปานกลาง	4.46	0.72	มาก
ข้อ 36 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	3.46	0.99	ปานกลาง	4.11	0.92	มาก

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 37 ระดับสถานภาพทางสังคมของครอบครัว	3.47	0.97	ปานกลาง	4.16	0.92	มาก
ข้อ 38 ระดับการศึกษาของพ่อและแม่	3.46	1.01	ปานกลาง	4.15	0.95	มาก
ข้อ 39 ความสมบูรณ์ของครอบครัว (หย่าร้าง/ พ่อแม่อยู่ครบกันเป็นครอบครัว/ อยู่กับปู่ย่า ตายาย อยู่สถานสงเคราะห์เด็ก)	3.71	1.08	มาก	4.04	1.15	มาก
ข้อ 60 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	3.59	0.98	มาก	4.53	0.72	มากที่สุด
ข้อ 61 ฐานะทางเศรษฐกิจ	3.37	1.01	ปานกลาง	4.26	0.89	มาก
ข้อ 62 สภาพแวดล้อมทางบ้าน	3.52	1.01	มาก	4.38	0.78	มาก
ข้อ 63 การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง	3.62	0.97	มาก	4.48	0.74	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน	3.53	0.69	มาก	4.31	0.47	มาก

จากตารางที่ 4-6 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.20-3.91 โดยข้อ 4 ให้ความอบอุ่น รัก และสนับสนุนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ($\bar{X} = 3.91$ SD = 0.86) รองลงมาคือ ข้อ 12 เด็กถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายาย หรือญาติผู้สูงอายุ มากกว่าพ่อแม่ ($\bar{X} = 3.89$ SD = 0.97) ข้อ 39 ความสมบูรณ์ของครอบครัว (หย่าร้าง/ พ่อแม่อยู่ครบกันเป็นครอบครัว/อยู่กับปู่ย่า ตายาย อยู่สถานสงเคราะห์เด็ก) ($\bar{X} = 3.71$ SD = 1.08) ข้อ 33 วิถีชีวิตประจำวันของครอบครัวที่เด็กพักอาศัย ($\bar{X} = 3.62$ SD = 0.94) ซึ่งเท่ากับกับ ข้อ 63 การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.62$ SD = 0.97) ข้อ 60 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ($\bar{X} = 3.59$ SD = 0.98) ข้อ 8 ให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ ($\bar{X} = 3.56$ SD = 0.91) ข้อ 32 การกระตุ้นการทำงานของสมองให้ทำงานตามบทบาทหน้าที่ตั้งแต่ปฐมวัย (Executive Function) ($\bar{X} = 3.54$ SD = 0.89) ข้อ 5 สื่อสารสองทางที่ชัดเจนระหว่างพ่อแม่กับลูก ($\bar{X} = 3.53$ SD = 0.89) ข้อ 14 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.52$ SD = 0.88) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 62 สภาพแวดล้อมทางบ้าน ($\bar{X} = 3.52$ SD = 1.01) ข้อ 34 ค่านิยมของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามวินัย กฎกติกา ($\bar{X} = 3.49$ SD = 0.92) ข้อ 37 ระดับสถานภาพทางสังคมของครอบครัว ($\bar{X} = 3.47$ SD = 0.97) ข้อ 10 ความรู้ เจตคติ และทักษะของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก ($\bar{X} = 3.46$ SD = 0.98) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 36 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

($\bar{X} = 3.46$ SD = 0.99) และข้อ 38 ระดับการศึกษาของพ่อและแม่ ($\bar{X} = 3.46$ SD = 1.01) ข้อ 6 ส่งเสริมให้ลูกเป็นตัวของตัวเองและพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 3.45$ SD = 0.96) ข้อ 16 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ($\bar{X} = 3.44$ SD = 1.04) ข้อ 11 ศาสนาที่ครอบครัวนับถือ ($\bar{X} = 3.42$ SD = 1.10) ข้อ 61 ฐานะทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.37$ SD = 1.01) ข้อ 17 การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางความรู้สึกมากกว่าทางกาย ($\bar{X} = 3.30$ SD = 0.94) ข้อ 18 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว ($\bar{X} = 3.24$ SD = 0.99) ส่วนข้อ 15 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.20$ SD = 1.00) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.78-4.69 โดยข้อ 4 ให้ความอบอุ่น รัก และสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.69$ SD = 0.56) รองลงมาคือ ข้อ 5 สื่อสารสองทางที่ชัดเจนระหว่างพ่อแม่กับลูก ($\bar{X} = 4.57$ SD =) ข้อ 32 การกระตุ้นการทำงานของสมองให้ทำงานตามบทบาทหน้าที่ตั้งแต่ปฐมวัย (Executive Function) ($\bar{X} = 4.55$ SD=0.68) ข้อ 6 ส่งเสริมให้ลูกเป็นตัวของตัวเองและพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 4.54$ SD = 0.65) ข้อ 16 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ($\bar{X} = 4.53$ SD = 0.74) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 60 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ($\bar{X} = 4.53$ SD = 0.72) ข้อ 10 ความรู้ เจตคติ และทักษะของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก ($\bar{X} = 4.52$ SD = 0.62) ข้อ 63 การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.48$ SD = 0.74) ข้อ 8 ให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ ($\bar{X} = 4.46$ SD = 0.68) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 14 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.46$ SD = 0.68) และข้อ 34 ค่านิยมของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามวินัย กฎกติกา ($\bar{X} = 4.46$ SD = 0.72) ข้อ 62 สภาพแวดล้อมทางบ้าน ($\bar{X} = 4.38$ SD = 0.78) ข้อ 33 วิถีชีวิตประจำวันของครอบครัวที่เด็กพักอาศัย ($\bar{X} = 4.37$ SD = 0.81) ข้อ 61 ฐานะทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.26$ SD = 0.89) ข้อ 18 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว ($\bar{X} = 4.18$ SD = 0.84) ข้อ 37 ระดับสถานภาพทางสังคมของครอบครัว ($\bar{X} = 4.16$ SD = 0.92) ข้อ 38 ระดับการศึกษาของพ่อและแม่ ($\bar{X} = 4.15$ SD = 0.95) ข้อ 36 ระดับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ($\bar{X} = 4.11$ SD = 0.92) ข้อ 11 ศาสนาที่ครอบครัวนับถือ ($\bar{X} = 4.07$ SD = 1.12) ข้อ 39 ความสมบูรณ์ของครอบครัว (หย่าร้าง/ พ่อแม่อยู่ครบกันเป็นครอบครัว/อยู่กับปู่ย่า ตายาย อยู่สถานสงเคราะห์เด็ก) ($\bar{X} = 4.04$ SD = 1.15) ข้อ 15 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ($\bar{X} = 3.90$ SD = 1.01) ข้อ 17 การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางความรู้สึกมากกว่าทางกาย ($\bar{X} = 3.82$ SD = 1.20) ข้อ 12 เด็กถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายาย หรือญาติผู้สูงอายุมากกว่าพ่อแม่ ($\bar{X} = 3.78$ SD = 1.22) ส่วนข้อ 12 เด็กถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายาย หรือญาติผู้สูงอายุมากกว่าพ่อแม่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.78$ SD = 1.22) ตามลำดับ

2.4 ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (n=556)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 20 กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	3.77	0.79	มาก	4.54	0.64	มากที่สุด
ข้อ 21 กฎ ระเบียบของโรงเรียน	3.82	0.80	มาก	4.55	0.68	มากที่สุด
ข้อ 22 การให้รางวัล/ ยกย่อง	3.76	0.83	มาก	4.55	0.66	มากที่สุด
ข้อ 23 การลงโทษ	2.68	0.98	ปานกลาง	2.30	1.19	น้อย
ข้อ 30 การกำหนดหน้าที่ให้รับผิดชอบระหว่างเรียน เช่น ทำความสะอาดห้องเรียน ลบกระดานดำ กวาดพื้น ถูพื้น ขนอาหาร เก็บภาชนะอาหาร ล้างแก้ว ล้างจานชาม ทิ้งขยะ เรียงรองเท้า เก็บของเข้าที่ การถอดรองเท้าเมื่อขึ้นอาคารเรียน ฯลฯ	3.90	0.87	มาก	4.64	0.62	มากที่สุด
ข้อ 41 กฎ ระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวข้องกับวินัยของโรงเรียน	3.71	0.85	มาก	4.46	0.70	มาก
ข้อ 44 ระดับความเอาใจใส่ของครูประจำชั้น	3.93	0.82	มาก	4.67	0.59	มากที่สุด
ข้อ 46 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน	3.86	0.77	มาก	4.56	0.65	มากที่สุด
ข้อ 47 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	3.81	0.80	มาก	4.51	0.71	มากที่สุด
ข้อ 64 การปฏิบัติตนของครู	3.91	0.84	มาก	4.58	0.70	มากที่สุด
ข้อ 66 การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน	3.64	0.93	มาก	4.50	0.70	มากที่สุด
ข้อ 67 การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/เสริมสร้างวินัย	3.69	0.93	มาก	4.56	0.65	มากที่สุด
ข้อ 68 การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา	3.65	0.91	มาก	4.54	0.68	มากที่สุด
ข้อ 69 บรรยากาศในชั้นเรียน	3.83	0.84	มาก	4.62	0.62	มากที่สุด
ข้อ 70 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.97	0.86	มาก	4.68	0.59	มากที่สุด
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนโดยรวม	3.79	0.60	มาก	4.52	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 4-7 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.68-3.97 โดยข้อ 70 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.97$ SD = 0.86) รองลงมาคือ ข้อ 44 ระดับความเอาใจใส่ของครูประจำชั้น ($\bar{X} = 3.93$ SD = 0.82) ข้อ 64 การปฏิบัติตนของครู ($\bar{X} = 3.91$ SD = 0.84) ข้อ 30 การกำหนดหน้าที่ให้รับผิดชอบระหว่างเรียน เช่น ทำความสะอาดห้องเรียน ลบกระดานดำ กวาดพื้น ถูพื้น ขนอาหาร เก็บภาชนะอาหาร ล้างแก้ว ล้างจานชาม ทิ้งขยะ เรียงรองเท้า เก็บของเข้าที่ การถอดรองเท้าเมื่อขึ้นอาคารเรียน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.90$ SD = 0.87) ข้อ 46 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X} = 3.86$ SD = 0.77) ข้อ 69 บรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.83$ SD = 0.84) ข้อ 21 กฎ ระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.82$ SD = 0.80) ข้อ 47 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.81$ SD = 0.80) ข้อ 20 กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.77$ SD = 0.79) ข้อ 22 การให้รางวัล/ยกย่อง ($\bar{X} = 3.76$ SD = 0.83) ข้อ 41 กฎ ระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวข้องกับวินัยของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.71$ SD = 0.85) ข้อ 67 การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/เสริมสร้างวินัย ($\bar{X} = 3.69$ SD = 0.93) ข้อ 68 การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา ($\bar{X} = 3.65$ SD = 0.91) ข้อ 66 การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน ($\bar{X} = 3.64$ SD = 0.93) ส่วนข้อ 23 การลงโทษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.68$ SD = 0.98)

ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.30-4.68 โดยข้อ 70 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.68$ SD = 0.59) รองลงมาคือ ข้อ 44 ระดับความเอาใจใส่ของครูประจำชั้น ($\bar{X} = 4.67$ SD = 0.59) ข้อ 30 การกำหนดหน้าที่ให้รับผิดชอบระหว่างเรียน เช่น ทำความสะอาดห้องเรียน ลบกระดานดำ กวาดพื้น ถูพื้น ขนอาหาร เก็บภาชนะอาหาร ล้างแก้ว ล้างจานชาม ทิ้งขยะ เรียงรองเท้า เก็บของเข้าที่ การถอดรองเท้าเมื่อขึ้นอาคารเรียน ฯลฯ ($\bar{X} = 4.64$ SD = 0.62) ข้อ 69 บรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.62$ SD = 0.62) ข้อ 64 การปฏิบัติตนของครู ($\bar{X} = 4.58$ SD = 0.70) ข้อ 46 ระดับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.56$ SD = 0.65) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 67 การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/เสริมสร้างวินัย ($\bar{X} = 4.56$ SD = 0.65) ข้อ 21 กฎ ระเบียบของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.55$ SD = 0.68) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 22 การให้รางวัล/ยกย่อง ($\bar{X} = 4.55$ SD = 0.66) ข้อ 20 กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.54$ SD = 0.64) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 68 การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา ($\bar{X} = 4.54$ SD = 0.64) ข้อ 47 สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.51$ SD = 0.71) ข้อ 66 การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน ($\bar{X} = 4.50$ SD = 0.70) ข้อ 41 กฎ ระเบียบที่เข้มงวดเกี่ยวข้องกับวินัยของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.46$ SD = 0.70) ส่วนข้อ 23 การลงโทษมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.30$ SD = 1.19) ตามลำดับ

2.5 ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (n=556)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 1 กำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย	3.65	0.82	มาก	4.53	0.62	มากที่สุด
ข้อ 2 กำหนดกฎระเบียบวินัย	3.82	0.87	มาก	4.58	0.62	มากที่สุด
ข้อ 3 กระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎ	3.72	0.86	มาก	4.59	0.61	มากที่สุด
ข้อ 19 วัฒนธรรมของชุมชนที่นักเรียนพักอาศัยประจำ	3.60	0.89	มาก	4.18	0.86	มาก
ข้อ 24 สื่อสังคมออนไลน์	4.13	0.92	มาก	3.93	1.14	มาก
ข้อ 25 สื่อมวลชนระดับชาติ	3.54	0.93	มาก	3.93	0.98	มาก
ข้อ 26 ตัวแบบ (Role model) ครู/ ดารา/ ผู้ปกครอง	3.98	0.88	มาก	4.24	0.87	มาก
ข้อ 27 ความร่วมมือและการสื่อสารที่เป็นระบบชัดเจนระหว่างครูกับผู้ปกครอง	3.61	0.83	มาก	4.53	0.65	มากที่สุด
ข้อ 28 ความร่วมมือ กำหนดนโยบายทิศทางความต้องการการสร้างวินัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในที่ตั้งของโรงเรียน	3.50	0.86	ปานกลาง	4.52	0.65	มากที่สุด
ข้อ 29 การมีส่วนร่วมกำกับควบคุมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดในชุมชน	3.44	0.92	ปานกลาง	4.46	0.68	มาก
ข้อ 35 ปทัสถานทางสังคมที่เด็กพักอาศัย (Social norm)	3.49	0.91	ปานกลาง	4.27	0.79	มาก
ข้อ 40 การมีโอกาสเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตของเด็ก	3.85	0.91	มาก	4.29	0.87	มาก
ข้อ 42 การยกย่อง การลงโทษ เมื่อมีการปฏิบัติดีหรือปฏิบัติผิดวินัยที่กำหนด	3.68	0.82	มาก	4.42	0.73	มาก

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 45 ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อน	4.05	0.79	มาก	4.35	0.75	มาก
ข้อ 48 สภาพสังคมในหมู่เพื่อนทั้งในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน	3.84	0.85	มาก	4.31	0.84	มาก
ข้อ 49 การเข้าถึงสื่อมวลชน โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์	3.83	0.94	มาก	4.16	0.87	มาก
ข้อ 65 พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน	3.87	0.87	มาก	4.37	0.82	มาก
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยรวม	3.76	0.53	มาก	4.35	0.47	มาก

จากตารางที่ 4-8 ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.44-4.13 โดยข้อ 24 สื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.13$ SD = 0.92) รองลงมาคือ ข้อ 45 ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อน ($\bar{X} = 4.05$ SD = 0.79) ข้อ 26 ตัวแบบ (Role model) ครู/ ดารา/ ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.98$ SD = 0.88) ข้อ 65 พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.87$ SD = 0.87) ข้อ 40 การมีโอกาเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตของเด็ก ($\bar{X} = 3.85$ SD = 0.91) ข้อ 48 สภาพสังคมในหมู่เพื่อนทั้งในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 3.84$ SD = 0.85) ข้อ 49 การเข้าถึงสื่อมวลชน โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ ($\bar{X} = 3.83$ SD=0.94) ข้อ 2 กำหนดกฎระเบียบวินัย ($\bar{X} = 3.82$ SD = 0.87) ข้อ 3 กระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎ ($\bar{X} = 3.72$ SD = 0.86) ข้อ 42 การยกย่อง การลงโทษ เมื่อมีการปฏิบัติดีหรือปฏิบัติผิดวินัยที่กำหนด ($\bar{X} = 3.68$ SD = 0.82) ข้อ 1 กำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 3.65$ SD = 0.82) ข้อ 27 ความร่วมมือและการสื่อสารที่เป็นระบบชัดเจนระหว่างครูกับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.61$ SD = 0.83) ข้อ 19 วัฒนธรรมของชุมชนที่นักเรียนพักอาศัยประจำ ($\bar{X} = 3.60$ SD = 0.89) ข้อ 25 สื่อมวลชนระดับชาติ ($\bar{X} = 3.54$ SD = 0.93) ข้อ 28 ความร่วมมือ กำหนดนโยบายทิศทางการต้องการการสร้างวินัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในที่ตั้งของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.50$ SD = 0.86) ข้อ 35 ปทัสถานทางสังคมที่เด็กพักอาศัย (Social norm) ($\bar{X} = 3.49$ SD = 0.91) ส่วนข้อ 29 การมีส่วนร่วมกำกับควบคุมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดในชุมชนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.44$ SD = 0.92) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.93-4.59 โดยข้อ 3 กระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.59$ SD = 0.61) รองลงมาคือ ข้อ 2 กำหนดกฎระเบียบวินัย ($\bar{X} = 4.58$ SD = 0.62) ข้อ 1 กำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัย ($\bar{X} = 4.53$ SD = 0.62) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 27 ความร่วมมือและการสื่อสารที่เป็นระบบชัดเจนระหว่างครูกับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.53$ SD = 0.65) ข้อ 28 ความร่วมมือ กำหนดนโยบายทิศทางการต้องการการสร้างวินัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับกรรมการสถานศึกษาและชุมชนในที่ตั้งของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$ SD = 0.65) ข้อ 29 การมีส่วนร่วมกำกับควบคุมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดในชุมชน ($\bar{X} = 4.46$ SD = 0.68) ข้อ 42 การยกย่อง การลงโทษ เมื่อมีการปฏิบัติดีหรือปฏิบัติผิดวินัยที่กำหนด ($\bar{X} = 4.42$ SD = 0.73) ข้อ 65 พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.37$ SD = 0.82) ข้อ 45 ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อน ($\bar{X} = 4.35$ SD = 0.75) ข้อ 48 สภาพสังคมในหมู่เพื่อนทั้งในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียน ($\bar{X} = 4.31$ SD = 0.84) ข้อ 40 การมีโอกาสเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตของเด็ก ($\bar{X} = 4.29$ SD = 0.87) ข้อ 35 ปทัสถานทางสังคมที่เด็กพักอาศัย (Social norm) ($\bar{X} = 4.27$ SD = 0.79) ข้อ 26 ตัวแบบ (Role model) ครู/ ดารา/ ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.24$ SD = 0.87) ข้อ 19 วัฒนธรรมของชุมชนที่นักเรียนพักอาศัยประจำ ($\bar{X} = 4.18$ SD = 0.86) ข้อ 49 การเข้าถึงสื่อมวลชนโดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ ($\bar{X} = 4.16$ SD = 0.87) ส่วนข้อ 24 สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{X} = 3.93$ SD = 1.14) ซึ่งเท่ากับกับข้อ 25 สื่อมวลชนระดับชาติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.93$ SD = 0.98)

2.6 ค่าสถิติเชิงบรรยายของการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4-9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน (n=556)

การสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 1 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่โรงเรียนเป็นสำคัญ	3.85	0.78	มาก	4.40	0.78	มาก
ข้อ 2 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่ครอบครัวเป็นสำคัญ	3.42	1.06	ปานกลาง	4.59	0.67	มากที่สุด
ข้อ 3 การสร้างวินัยนักเรียนต้องเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสื่อมวลชน	3.72	1.00	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด
ข้อ 4 ปัจจัยพื้นฐานของการสร้างวินัยของนักเรียน คือ วินัยต้องเริ่มที่บ้าน ส่วนโรงเรียนเป็นหน่วยสนับสนุน สานต่อ	3.49	1.02	ปานกลาง	4.65	0.63	มากที่สุด
ข้อ 5 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมีกลไกความร่วมมือสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง	3.67	0.93	มาก	4.68	0.56	มากที่สุด
ข้อ 6 การสร้างวินัยนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีนโยบาย กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะเน้นเป้าหมายวินัยด้านใด	3.43	0.94	ปานกลาง	4.41	0.73	มาก
ข้อ 7 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมาจากความต้องการร่วมกันของชุมชนกับโรงเรียน	3.46	0.91	ปานกลาง	4.49	0.67	มาก
ข้อ 8 โรงเรียนกับผู้ปกครอง/ ชุมชน/ กรรมการสถานศึกษา ต้องมีระบบการสื่อสาร ระบบการประสานงาน โดยต้องมีการประชุมพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง	3.83	0.98	มาก	4.61	0.63	มากที่สุด
ข้อ 9 วินัยนักเรียน ฐานที่สำคัญที่สุดต้องเริ่มสร้างร่วมกันในช่วงวัยอนุบาล และประถมศึกษา	3.73	0.94	มาก	4.68	0.56	มากที่สุด
ข้อ 10 ระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียนในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีระบบที่ชัดเจนและใกล้ชิด	3.51	0.93	มาก	4.59	0.59	มากที่สุด

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

การสร้างความเข้มแข็ง เกี่ยวกับวินัยนักเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ข้อ 11 การสร้างวินัยนักเรียน บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่โรงเรียนมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นของนักเรียนคนนั้น	3.80	0.82	มาก	4.48	0.72	มาก
ข้อ 12 การสร้างวินัยนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญในการชี้แนะและส่งสัญญาณว่าตั้งใจ มุ่งมั่น เอาใจใส่ต่อการสร้างวินัยนักเรียนอย่างเต็มที่	3.57	0.86	มาก	4.51	0.69	มากที่สุด
ข้อ 13 กลไกสำคัญของการสร้างวินัยนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการสร้างจากการกระตุ้นจากภายในตนเองของนักเรียนมากกว่าการสร้างเงื่อนไขเชิงบังคับหรือการวางเงื่อนไขภายนอก	3.53	0.92	มาก	4.54	0.67	มากที่สุด
ข้อ 14 กลไกที่มีประสิทธิภาพต่อการสร้างวินัยนักเรียนคือ การจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการผ่านกระบวนการเรียนการสอนในทุกรายวิชาและร่วมมือต่อเนื่องไปยังครอบครัวที่ต้องดูแลให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับครูที่โรงเรียน	3.57	0.86	มาก	4.61	0.58	มากที่สุด
ข้อ 15 การสร้างวัฒนธรรมครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่สร้างวินัยตั้งแต่ที่บ้านเป็นพื้นฐานและเงื่อนไขที่มั่นคงของการสร้างวินัยนักเรียน	3.46	1.03	ปานกลาง	4.68	0.59	มากที่สุด
การสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนโดยรวม	3.44	0.54	ปานกลาง	4.19	0.42	มาก

จากตารางที่ 4-9 การสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.42-3.85 โดยข้อ 1 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่โรงเรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.85$ SD = 0.78) รองลงมาคือ ข้อ 8 โรงเรียนกับผู้ปกครอง/ชุมชน/ กรรมการสถานศึกษา ต้องมีระบบการสื่อสาร ระบบการประสานงาน โดยต้องมีการประชุมพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ($\bar{X} = 3.83$ SD = 0.98) ข้อ 11 การสร้างวินัยนักเรียน บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่โรงเรียนมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นของนักเรียนคนนั้น ($\bar{X} = 3.80$ SD = 0.82) ข้อ 9 วินัยนักเรียน ฐานที่สำคัญที่สุดต้องเริ่มสร้างร่วมกันในช่วงวัยอนุบาล และประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.73$ SD = 0.94) ข้อ 3 การสร้างวินัยนักเรียนต้องเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสื่อมวลชน ($\bar{X} = 3.72$ SD = 1.00) ข้อ 5 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมีกลไกความร่วมมือสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.67$ SD = 0.96) ข้อ 12 การสร้างวินัยนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการชี้แนะและส่งเสริมว่าตั้งใจ มุ่งมั่น เอาใจใส่ต่อการสร้างวินัยนักเรียนอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 3.57$ SD = 0.86) ซึ่งเท่ากับข้อ 14 กลไกที่มีประสิทธิภาพต่อการสร้างวินัยนักเรียนคือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการผ่านกระบวนการเรียนการสอนในทุกรายวิชา และร่วมมือต่อเนื่องไปยังครอบครัวที่ต้องดูแลให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับครูที่โรงเรียน ($\bar{X} = 3.57$ SD = 0.86) ข้อ 13 กลไกสำคัญของการสร้างวินัยนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการสร้างจากการกระตุ้นจากภายในตนเองของนักเรียนมากกว่าการสร้างเงื่อนไขเชิงบังคับ หรือการวางเงื่อนไขภายนอก ($\bar{X} = 3.53$ SD = 0.92) ข้อ 10 ระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียนในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีระบบที่ชัดเจนและใกล้ชิด ($\bar{X} = 3.51$ SD = 0.93) ข้อ 4 ปัจจัยพื้นฐานของการสร้างวินัยของนักเรียน คือ วินัยต้องเริ่มที่บ้าน ส่วนโรงเรียนเป็นหน่วยสนับสนุน สานต่อ ($\bar{X} = 3.49$ SD = 1.02) ข้อ 7 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมาจากความต้องการร่วมกันของชุมชนกับโรงเรียน ($\bar{X} = 3.46$ SD = 0.91) ซึ่งเท่ากับข้อ 15 การสร้างวัฒนธรรมครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่สร้างวินัยตั้งแต่ที่บ้าน เป็นพื้นฐานและเงื่อนไขที่มั่นคงของการสร้างวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 3.46$ SD = 1.03) ข้อ 6 การสร้างวินัยนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีนโยบาย กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะเน้นเป้าหมายวินัยด้านใด ($\bar{X} = 3.43$ SD = 0.94) ส่วนข้อ 2 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่ครอบครัวเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.42$ SD = 1.06) ตามลำดับ

ส่วนการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.44-4.77 โดยข้อ 3 การสร้างวินัยนักเรียนต้องเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.77$ SD = 0.50) รองลงมาคือ ข้อ 5 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมีกลไกความร่วมมือสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับ

ผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.68$ SD = 0.56) ซึ่งเท่ากับข้อ 9 วินัยนักเรียน ฐานที่สำคัญที่สุดต้องเริ่มสร้างร่วมกันในช่วงวัยอนุบาล และประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.68$ SD = 0.56) และข้อ 15 การสร้างวัฒนธรรมครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูที่สร้างวินัยตั้งแต่ที่บ้าน เป็นพื้นฐานและเงื่อนไขที่มั่นคงของการสร้างวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.68$ SD = 0.59) ข้อ 4 ปัจจัยพื้นฐานของการสร้างวินัยของนักเรียน คือ วินัยต้องเริ่มที่บ้าน ส่วนโรงเรียนเป็นหน่วยสนับสนุน สานต่อ ($\bar{X} = 4.65$ SD = 0.63) ข้อ 8 โรงเรียนกับผู้ปกครอง/ ชุมชน/ กรรมการสถานศึกษา ต้องมีระบบการสื่อสาร ระบบการประสานงาน โดยต้องมีการประชุมพูดคุยกันอย่างใกล้ชิดอย่างน้อยภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง ($\bar{X} = 4.61$ SD = 0.63) ซึ่งเท่ากับข้อ 14 กลไกที่มีประสิทธิภาพต่อการสร้างวินัยนักเรียนคือ การจัดกิจกรรมการพัฒนาวินัยนักเรียนที่บูรณาการผ่านกระบวนการเรียนการสอนในทุกรายวิชา และร่วมมือต่อเนื่องไปยังครอบครัวที่ต้องดูแลให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับครูที่โรงเรียน ($\bar{X} = 4.61$ SD = 0.58) ข้อ 2 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่ครอบครัวเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.59$ SD = 0.67) ซึ่งเท่ากับข้อ 10 ระบบและกลไกความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียนในการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมีระบบที่ชัดเจนและใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.59$ SD = 0.59) ข้อ 13 กลไกสำคัญของการสร้างวินัยนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นการสร้างจากการกระตุ้นจากภายในตนของนักเรียนมากกว่าการสร้างเงื่อนไขเชิงบังคับ หรือการวางเงื่อนไขภายนอก ($\bar{X} = 4.54$ SD = 0.67) ข้อ 12 การสร้างวินัยนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการชี้แนะและส่งสัญญาณว่าตั้งใจ มุ่งมั่น เอาใจใส่ต่อการสร้างวินัยนักเรียนอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 4.51$ SD = 0.69) ข้อ 7 การสร้างวินัยนักเรียนต้องมาจากความต้องการร่วมกันของชุมชนกับโรงเรียน ($\bar{X} = 4.49$ SD = 0.67) ส่วนข้อ 11 การสร้างวินัยนักเรียนบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่โรงเรียนมากที่สุดคือ ครูประจำชั้นของนักเรียนคนนั้น ($\bar{X} = 4.48$ SD = 0.72) ข้อ 6 การสร้างวินัยนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีนโยบาย กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะเน้นเป้าหมายวินัยด้านใด ($\bar{X} = 4.41$ SD = 0.73) ส่วนข้อ 1 การสร้างวินัยนักเรียนบทบาทหลักอยู่ที่โรงเรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.40$ SD = 0.78) ตามลำดับ

ตอนที่ 8 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอเชิงนโยบาย แบ่งระดับ ดังนี้

1. ระดับหน่วยงานกำหนดนโยบาย

1.1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความชัดเจนและความต่อเนื่องเชิงนโยบายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เงื่อนไขสำคัญคือ การเริ่มปลูกฝังมาจากการอบรมเลี้ยงดูระดับครอบครัว และการฝึกฝน เอาใจใส่อย่างจริงจังและ

ต่อเนื่องโดยครูในระดับประถมศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่กำหนดนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน และต้องมีความเข้มข้น จริงจัง ต่อเนื่อง มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงนโยบายต่อเนื่องตลอดเวลา

1.2 ครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมากที่สุด เพราะนักเรียนวัยประถมศึกษาตอนต้น จะเป็นวัยที่เริ่มก่อตัวของบุคลิกภาพ และหากได้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งกับครอบครัวด้วยจะยิ่งทำให้การสร้างวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ภาวะการนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการสร้างวินัยนักเรียนจะเป็นตัวส่งสัญญาณที่กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและเข้มข้นระดับชั้นเรียนได้มากที่สุด

1.4 การให้การศึกษาแก่ครอบครัว เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะยังมีความแปรปรวนของระดับการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะระดับการศึกษา และเศรษฐกิจฐานะของพ่อ แม่ จะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพและระบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

1.5 ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ต้องมีส่วนกระตุ้นและส่งสัญญาณความต้องการการเสริมสร้างวินัย ไปยังครูและผู้บริหารโรงเรียนอย่างจริงจัง เข้มข้นและต่อเนื่องตลอดเวลา

2. หน่วยงานกำกับนโยบายระดับภาค

2.1 ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยให้แต่ละจังหวัดดำเนินการสร้างกลยุทธการเสริมสร้างวินัยนักเรียน และมีตัวชี้วัดเป็นตัวบ่งชี้ระดับความสำเร็จของการดำเนินการในแต่ละจังหวัด

2.2 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ต้องมีระบบการจัดการความรู้ด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัดและระดับภาค เพื่อการเรียนรู้และต่อยอดให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานระดับจังหวัด

3.1 คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ควรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายด้านวินัยนักเรียน ที่เป็นคุณลักษณะร่วมของทั้งจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด และเป็นสิ่งที่สนองตอบต่อ การพัฒนาคุณภาพคนเพื่อตอบสนองการมีงานทำในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

3.2 ควรจะเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียน มีอิสระในการออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเน้นการใช้กระบวนการชุมชนเรียนรู้วิชาชีพร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีนวัตกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่เป็นการปฏิบัติดีของแต่ละโรงเรียน

3.3 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียน แต่มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา มากกว่าเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินผล

4. หน่วยงานระดับสถานศึกษา

4.1 ครูประจำชั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างที่สุด เพราะการดูแลนักเรียนอย่างเข้าใจ ใกล้ชิด ทุ่มเท เสียสละ ต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนฐานของความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง แบบ “กัดไม่ปล่อย” จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขของความสำเร็จเบื้องต้น

4.2 สังคมเพื่อนในชั้นเรียนเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะมีส่วนสร้างความวินัยในนักเรียนได้ เพราะบุคคล ที่มีความเข้าใจ ใกล้ชิดกันมากที่สุด คือ เพื่อน ดังนั้น การมีเพื่อนที่มีความคิดที่ถูกต้อง มีการนำพาไปในทางที่ดี จะเป็นส่วนสำคัญมาก

4.3 การสร้างเงื่อนไขหรือสร้างแรงจูงใจ สร้างกลยุทธ์ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือ สมาชิกในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่จะสร้างเกราะคุ้มกัน และสร้างวินัยนักเรียนได้ดีที่สุด

4.4 การสร้างความตระหนักและสร้างเป้าหมายการมีวินัยนักเรียน ด้วยการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการเรื่องการเสริมสร้างวินัยไปด้วยอย่างพิถีพิถัน จริงจัง ในรายละเอียดอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง โดยเฉพาะครูในระดับปฐมวัย จนถึงระดับประถมศึกษา เป็นระยะการก่อตัวของการสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนในอนาคต

4.5 การสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ด้วยการให้การสร้างวินัยนักเรียนเป็นเป้าหมายที่ต้องกำหนดให้ครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องดำเนินการ โดยต้องถือเป็นนโยบายสำคัญของทุกโรงเรียน

4.6 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องจัดระบบการถอดบทเรียนระหว่างครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติดีของแต่ละโรงเรียน และภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน

4.7 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องมีการพัฒนานวัตกรรมสร้างวินัยนักเรียนให้เป็นนโยบายสำคัญ เพราะการมีวินัย ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัย แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัย สภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 3 ยก (ร่าง) เอกสารการรายงานผลการศึกษารูปแบบและกลไก ขั้นตอนที่ 4 การประชุมวิพากษ์เอกสารรายงาน และ ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงรายงานผลการศึกษาเอกสารฉบับสมบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามสัมภาษณ์/ สันทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบสอบถามเพื่อการประเมินปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียน หากคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้ โดยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอผลวิจัย แบ่งเป็น 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564)

4) มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งได้ออกมาตรการตาม “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ. ศ. 2546” และ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548”

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. 2548 นี้ ส่งผลให้ ผู้สอนไม่สามารถใช้ไม้เรียวลงโทษเด็กด้วยการ “ตี” ได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์/ สทนทนากลุ่มครู ครูบางส่วนให้ความเห็นว่า “การลงโทษโดยการตี สำหรับเด็กบางคน บางกลุ่ม ยังคงมีความจำเป็นอยู่ เพราะวิธีการว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนน หรือทำกิจกรรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นั้น ใช้ไม่ได้ผล และไม่มีผลต่อชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ เด็กยังคงกระทำความผิดอยู่ เพราะสุดท่ายแล้วอย่างไรก็ได้เลื่อนขั้น”

ตอนที่ 2 ผลการศึกษามาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยช่วยหนุนเสริมหรือเป็นอุปสรรค ต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องที่เป็นปัจจัยหนุนต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559

3. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549-2553)

4. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

5. คำขวัญวันเด็กประเทศไทย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจต์

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory)

3. ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson: Eight stages of Psychosocial Development)

4. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการศึกษาดังนี้

วิธีการปลูกฝังวินัยเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การเล่านิทานคุณธรรมทุกครั้งก่อนเริ่มเรียน

2) ด้านความประพฤติ หรือการแสดงพฤติกรรมของเด็ก เน้นการใช้วินัยเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ตรวจสอบความเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ และสร้างข้อตกลงกับผู้ปกครอง

3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม จัดสภาพแวดล้อม/ ห้องเรียนให้น่าอยู่ ดูแล้วยสบายตา สบายใจ สะอาด ปลอดภัยสำหรับเด็กเล็ก

วิธีการปลูกฝังวินัยระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แนวทางของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม นั่นคือ การสร้าง “โรงเรียนคุณธรรม”

การจัดการชั้นเรียน ทำได้ดังนี้

- 1) เน้นความสำคัญของนักเรียน โดยครูหาวิธีที่จะให้นักเรียนร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการห้องเรียนและวิธีป้องกันปัญหาระเบียบวินัย
- 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยด้วยตนเอง โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมทางบวกของนักเรียน และไม่ส่งเสริมพฤติกรรมทางลบของนักเรียน
- 3) การตั้งกฎระเบียบของห้องเรียน
- 4) ควรจะมีรายการของกฎระเบียบทุกข้อและระบุผลที่ตามมาของการประพฤติผิดกฎระเบียบด้วย

5) ระบุรางวัล หรือแรงเสริมบวกสำหรับคนที่มีพฤติกรรมไม่ผิดกฎระเบียบ

ผลการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 35 เรื่อง พบว่า มีการใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การนิเทศภายใน การให้คำมั่นสัญญา การกำกับติดตาม การระดมสมอง การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และกลยุทธ์การระดมพลังสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่าย/ อบรมคุณธรรม การประกวด/ แข่งขัน การพบปะครู การพบปะผู้ปกครอง/ ชุมชน การจับคู่กับเพื่อน การพูดหน้าเสาธง สถานักเรียน การส่งเสริมการอ่าน ชมรม/ ชุมนุม และการรณรงค์

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา มีหน่วยงานองค์กร มูลนิธิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างวินัยในเยาวชน หรือด้านคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างคนดีออกสู่สังคม มีหน่วยงานดังต่อไปนี้

1. ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานที่ทำการของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติที่ทันสมัย ฉลอง 100 ปีการลูกเสือไทย รวมทั้งยังได้ลงนามประกาศกระทรวงฯ จัดตั้ง “ศูนย์เสมารักษ์ กระทรวงศึกษาธิการ” เพื่อให้เป็นศูนย์กลางดูแลแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียนนักศึกษา หรือสารวัตรนักเรียนซึ่งถูกยกเลิกไป นอกจากจะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือในกิจการลูกเสือร่วมกับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติแล้ว ยังทำหน้าที่ส่งเสริมป้องกันแก้ไข และคุ้มครองความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของนักเรียนนักศึกษาด้วย

2. มูลนิธิยุวสถิรคุณ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตั้งขึ้นภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มูลนิธิมีโครงสร้างการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ศูนย์ ประกอบด้วย ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง และศูนย์จิตวิทยาการศึกษา

ตอนที่ 6 ผลการศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลศึกษาสภาพระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อสรุปจากการศึกษา ค้นคว้า เอกสาร งานวิจัย ลงศึกษาโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ภาพรวมของประเทศไทย พบว่า มีระบบกลไก รูปแบบโดยรวมของการพัฒนาวินัยนักเรียน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง มีกฎ กติกา ให้นักเรียนปกครองกันเอง มีการกำกับดูแลทั้งชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากจะเป็นการฝึกระเบียบวินัยด้วยตนเองแล้ว เด็กจะได้ทักษะชีวิตจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง การปกครองกันเอง ออกกฎระเบียบกันเอง เช่น โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ที่เน้นความรักและเสรีภาพ เป็นการหล่อหลอม นำเด็กที่มีปัญหาครอบครัว มาฝึก มาปรับพฤติกรรม ให้เสรีภาพ และความรัก มีสถานักเรียน มีการออกกติกากันเอง และเคารพกติกาของสังคม การลงโทษ คือการตัดสิทธิ์ต่าง ๆ วินัยแบบเด็กปกครองกันเอง มีรูปแบบความร่วมมือ

รูปแบบที่ 2 วินัยทั้งกายและใจ หรือวินัยแบบเน้นหลักธรรมในการกำกับตน เป็นการฝึกทั้งกายภาพภายนอก และจิตภายใน คือการฝึกตลอดเวลา หล่อหลอมทั้งกาย ใจ จิตวิญญาณ เช่น โรงเรียนสัตยาไสย ใช้ปรัชญาแนวคิดวิถีพุทธ ตั้งแต่ตื่นเช้า จนกระทั่งเข้านอน เน้นเรื่องการฝึกจิต เป็นโรงเรียนกินนอนที่โรงเรียน โรงเรียนที่ 2 คือ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จ.บุรีรัมย์ เป็นโรงเรียนกินนอน เน้นกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาฝึก อีกโรงเรียนหนึ่ง คือ โรงเรียนมีชัยพัฒนา – โรงเรียนไม้ไผ่ (Bamboo School) จ.บุรีรัมย์ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 วินัยตามกฎ ระเบียบ เป็นการฝึกแบบให้นักเรียนเคารพกฎ กติกา ระบบฝึกนักเรียน เช่น ห้ามใส่รองเท้าขึ้นอาคาร ให้รางวัลสำหรับเด็กที่ทำดี และลงโทษสำหรับเด็กที่ทำผิด กติกา ใช้กระบวนการเรียนการสอนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการฝึกด้วย ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทย จะใช้การฝึกวินัยแบบนี้ ผลของการฝึกจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความจริงจังของการดำเนินงานเป็นหลัก

ความร่วมมือตามรูปแบบนี้ ปรากฏให้เห็นทุกโรงเรียน เนื่องจากเป็นข้อบังคับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และตาม “มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ซึ่งระบบกลไกและความร่วมมือของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง จะมีความเข้มงวดแตกต่างกันไป และปรากฏเป็นกิจกรรมภายใต้ภาระงาน คือ 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

รูปแบบที่ 4 วินัยแบบทหาร คือนำวินัยทหารมาฝึกรวมผู้เรียนให้เป็นผู้มีวินัย เป็นการฝึกแบบเข้มข้น ตามกฎ ระเบียบ การทำผิดกฎผิดระเบียบ เน้นการลงโทษ การปฏิบัติวินัยต่าง ๆ เน้นการฝึกแบบซ้ำ ๆ เพื่อให้ปฏิบัติจนเกิดเป็นความเคยชิน ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนที่เริ่มต้นโดยการรับนโยบายจากกองทัพ เช่น โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.

รูปแบบที่ 5 วินัยจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยให้บทบาทผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ประสานงาน พูดคุยกับครูที่ปรึกษา เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน และเน้นการพัฒนาเด็กนักเรียนโดยการใช้โครงการคุณธรรม เช่น โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร

โดยสรุป ระบบและกลไกการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 รูปแบบ แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขสำคัญของประเทศไทย คือ เงื่อนไขแรก บ้าน โรงเรียน และชุมชนต้องร่วมมือกัน ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น เพราะประเทศญี่ปุ่นนั้น การเสริมสร้างวินัยเป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่ปลูกฝังตั้งแต่ครอบครัว เงื่อนไขที่สอง คือ การปลูกฝังวินัยในวัยเยาว์ คือ ระดับประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจเหตุและผลง่าย ๆ ได้บ้างแล้ว ถ้าครูระดับประถมมีการกำกับดูแล เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การแต่งกาย การเขว่นสิ่งของ การวางรองเท้า การทำความสะอาดห้องเรียน ฯลฯ จะมีอิทธิพลอย่างมาก และเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศไทย คือ ควรเน้น “วินัยเชิงบวก” มากกว่า “วินัยเชิงลบ” วินัยเชิงบวกจะทำให้เด็กกระทำพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ เข้าใจในเหตุและผลของการปฏิบัติ ซึ่งจะปลูกฝังในตัวเด็กอย่างยั่งยืน ไม่ใช่กระทำเพราะกลัวการลงโทษเท่านั้น

ตอนที่ 7 ผลการศึกษาปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้บุคคลมีวินัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความอดทน 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 6) ความเชื่ออำนาจในตน 7) การมุ่งอนาคตควบคุมตน 8) เจตคติต่อวินัยในตนเอง 9) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 10) ความสามารถในการปรับตัว

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด 3) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ 4) การอบรมเลี้ยงดูแบบการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย 5) การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว 6) ความ

สัมพันธ์ภายในครอบครัว 7) ฐานะทางเศรษฐกิจ 8) สภาพแวดล้อมทางบ้าน และ 9) การปฏิบัติตนของผู้ปกครอง

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนของครู 2) พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน 3) การจัดการเรียนการสอนจริยศึกษาในคาบเรียน 4) การจัดกิจกรรมจริยศึกษา/เสริมสร้างวินัย 5) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยศึกษา 6) บรรยากาศในชั้นเรียน 7) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน 8) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ 9) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ 1) สภาพชุมชน 2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน/ อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ และ 3) อิทธิพลของตัวแบบ (ครู ผู้ปกครอง ตัวแบบผ่านสื่อ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.41 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 21.04 และไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 16.55 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู คิดเป็นร้อยละ 96.04 รองลงมาคือ ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 3.06 กรรมการสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.72 และผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 0.18 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.80 รองลงมาคือ ประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.60 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 16.20 ประสบการณ์ทำงาน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.30 ประสบการณ์ทำงาน 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.10 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.90 ประสบการณ์ทำงาน 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.20 และประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.90 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.20 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.00 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.90 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.40 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 4.70 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.50 ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนมากกว่า 30 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.80 และประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.50 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่โรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.23 รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 20.68 ไม่ระบุ คิดเป็นร้อยละ 17.09 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 13.31 และโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 11.69 ตามลำดับ

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-3.79 โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 3.79 SD = 0.60) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (\bar{X} = 3.76

SD = 0.53) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ($\bar{X} = 3.53$ SD = 0.69) และปัจจัยส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.51$ SD = 0.68) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.31-4.52 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$ SD = 0.45) รองลงมาคือ ปัจจัยส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.50$ SD = 0.47) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ($\bar{X} = 4.35$ SD = 0.47) และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.31$ SD = 0.47) ตามลำดับ

ส่วนการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ส่วนการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42

ตอนที่ 8 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนขยายผลต่อหน่วยงาน แบ่งข้อเสนอตามระดับหน่วยงาน ดังนี้

1. ระดับหน่วยงานกำหนดนโยบาย

1.1 การเสริมสร้างวินัยนักเรียน เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องอาศัยความชัดเจนและความต่อเนื่องเชิงนโยบายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเสริมสร้างวินัยนักเรียน เงื่อนไขสำคัญคือการเริ่มปลูกฝังมาจากการอบรมเลี้ยงดูระดับครอบครัว และการฝึกฝน เอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยครูในระดับประถมศึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่กำหนดนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียน และต้องมีความเข้มข้น จริงจัง ต่อเนื่อง มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงนโยบายต่อเนื่องตลอดเวลา

1.2 ครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างวินัยนักเรียนมากที่สุด เพราะนักเรียนวัยประถมศึกษาตอนต้น จะเป็นวัยที่เริ่มก่อตัวของบุคลิกภาพ และหากได้มีความร่วมมือที่เข้มแข็งกับครอบครัวด้วยจะยิ่งทำให้การสร้างวินัยนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 ภาวะการนำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการสร้างวินัยนักเรียนจะเป็นตัวส่งสัญญาณที่กระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังและเข้มข้นระดับชั้นเรียนได้มากที่สุด

1.4 การให้การศึกษาแก่ครอบครัว เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะยังมีความแปรปรวนของระดับการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวที่แตกต่างกันมาก โดยเฉพาะระดับการศึกษา และเศรษฐกิจฐานะของพ่อ แม่ จะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพและระบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

1.5 ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ต้องมีส่วน กระตุ้นและส่งเสริมความต้องการการเสริมสร้างวินัย ไปยังครูและผู้บริหารโรงเรียนอย่างจริงจัง เข้มขันและต่อเนื่องตลอดเวลา

2. หน่วยงานกำกับนโยบายระดับภาค

2.1 ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยให้แต่ละจังหวัดดำเนินการสร้างกลยุทธการเสริมสร้างวินัยนักเรียน และมีตัวชี้วัดเป็นตัวบ่งชี้ระดับความสำเร็จของการดำเนินการในแต่ละจังหวัด

2.2 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ต้องมีระบบการจัดการความรู้ด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัดและระดับภาค เพื่อการเรียนรู้และต่อยอดให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หน่วยงานระดับจังหวัด

3.1 คณะกรรมการการศึกษาจังหวัด ควรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายด้านวินัยนักเรียน ที่เป็นคุณลักษณะร่วมของทั้งจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละจังหวัด และเป็นสิ่งที่สนองตอบต่อ การพัฒนาคุณภาพคนเพื่อตอบสนองการมีงานทำในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันด้วย

3.2 ควรจะเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียน มีอิสระในการออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเน้นการใช้กระบวนการชุมชนเรียนรู้วิชาชีพร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การมีนวัตกรรมการเสริม สร้างวินัยนักเรียนที่เป็นการปฏิบัติดีของแต่ละโรงเรียน

3.3 ต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินผลกระบวนการพัฒนาวินัยนักเรียน แต่มีลักษณะเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา มากกว่าเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินผล

4. หน่วยงานระดับสถานศึกษา

4.1 ครูประจำชั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างที่สุด เพราะการดูแลนักเรียนอย่างเข้าใจ ใกล้ชิด ทุ่มเท เสียสละ ต่อเนื่องโดยตั้งอยู่บนฐานของความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง แบบ “กักไม่ปล่อย” จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขของความสำเร็จเบื้องต้น

4.2 สังคมเพื่อนในชั้นเรียนเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะมีส่วนสร้างความวินัยในนักเรียนได้ เพราะบุคคล ที่มีความเข้าใจ ใกล้ชิดกันมากที่สุด คือ เพื่อน ดังนั้น การมีเพื่อนที่มีความคิด ที่ถูกต้อง มีการนำพาไปในทางที่ดี จะเป็นส่วนสำคัญมาก

4.3 การสร้างเงื่อนไขหรือสร้างแรงจูงใจ สร้างกลยุทธ์ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือ สมาชิกในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ จะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่จะสร้างเกราะคุ้มกันและสร้างวินัยนักเรียนได้ดีที่สุด

4.4 การสร้างความตระหนักและสร้างเป้าหมายการมีวินัยนักเรียน ด้วยการให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการเรื่องการเสริมสร้างวินัยไปด้วยอย่างพิถีพิถัน จริงจังในรายละเอียดอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง โดยเฉพาะครูในระดับปฐมวัย จนถึงระดับประถมศึกษา เป็นระยะการก่อตัวของการสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนในอนาคต

4.5 การสร้างชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ ด้วยการให้การสร้างวินัยนักเรียนเป็นเป้าหมายที่ต้องกำหนดให้ครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องดำเนินการ โดยต้องถือเป็นนโยบายสำคัญของทุกโรงเรียน

4.6 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องจัดระบบการถอดบทเรียนระหว่างครูในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เพื่อค้นหาวิธีการปฏิบัติดีของแต่ละโรงเรียน และภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน

4.7 ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องมีการพัฒนานวัตกรรมการสร้างวินัยนักเรียนให้เป็นนโยบายสำคัญ เพราะการมีวินัย ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของนักเรียน

อภิปรายผล

ผลการศึกษามีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาล กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องต่อการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระบบกลไกและความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างวินัย ตลอดจนสภาพความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสังเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักฐานทางวิชาการทุกประเภทเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย จะพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย รวมทั้งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ให้ความสำคัญกับเรื่องระเบียบวินัยตลอดมา ดังปรากฏในนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่งานวิจัยหลายเรื่อง ยังคงได้ข้อสรุปว่า วินัยของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง (พระมานะ ประพฤติธรรม, 2552; สันติกร รักสองหมื่น, เสริมศักดิ์ วิตาลาภรณ์, ไพศาล หวังพานิช และสงวนพงศ์ ชวนชม, 2557) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การนำลงสู่การปฏิบัติยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร หรือยังขาดความเข้มงวดกวดขันในการนำลงสู่การปฏิบัติ หรือต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบัน

ครอบครัวซึ่ง พระมานะ ประพฤติธรรม (2552) ได้กล่าวว่าสาเหตุหลักจากการศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมมาจากบิดา มารดาไม่มีเวลาให้บุตร และเยาวชนมักมีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อ แต่ความคาดหวังของสังคม รวมทั้งความคิดเห็นของครูส่วนใหญ่ มีความคิดว่า การพัฒนาวินัยนักเรียนนั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียนเป็นหลัก (การสัมภาษณ์ ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง, โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จ.พิจิตร วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2560)

2. แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการศึกษาสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 35 เรื่อง พบว่า แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย ทั้งกลยุทธ์การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การนิเทศภายใน การให้คำมั่นสัญญา การกำกับติดตาม การระดมสมอง การประชุมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และกลยุทธ์การระดมพลังสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเข้าค่ายหรืออบรมคุณธรรม การประกวดแข่งขัน การพบปะครู การพบปะผู้ปกครองชุมชน การจับคู่กับเพื่อน การพูดหน้าเสาธง สภานักเรียน การส่งเสริมการอ่าน ชมรมชุมนุม และการรณรงค์ นั้น เป็นวิธีการที่ช่วยในการพัฒนาวินัยนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจาก การปลูกฝังด้านวินัยจะต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีการติดตามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันแก้ไขและสะท้อนปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการเรียน (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2559) และเพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาวินัยที่ชัดเจน แนวทางและกระบวนการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเน้นรูปแบบการพัฒนา หรือเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาที่เฉพาะในแต่ละระดับ เช่น ระดับปฐมวัย ระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา และสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนนั้น ๆ

3. ปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้บุคคลมีวินัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ที่พบว่า ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในสภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-3.79 ซึ่งปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งเกี่ยวกับวินัยมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย = 3.79) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (คะแนนเฉลี่ย = 3.76 SD = 0.53) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน (คะแนนเฉลี่ย = 3.53 SD = 0.69) และปัจจัยส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (คะแนนเฉลี่ย = 3.51 SD = 0.68) ตามลำดับนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคใต้

ตอนบน ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน เช่นกัน (สันติกร รักสองหมื่น, เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, ไพศาล หวังพานิช และ สงวนพงศ์ ชวนชม, 2557) งานวิจัยชิ้นนี้จึงชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในการพัฒนาระเบียบวินัยของนักเรียน และเป็นสถานที่ในการพัฒนาวินัยนักเรียนเป็นหลัก

แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมานะ ประพุดิธรรม (2552) ที่ได้สังเคราะห์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยของเด็กและเยาวชนไทย ได้ข้อสรุปว่า วิธีการพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยของเด็กและเยาวชนไทยนั้น บิดา มารดา ครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดีต่อ เด็กและเยาวชน และต้องมีเวลาให้การอบรมและสั่งสอน จึงจะทำให้เด็กมีแบบในการปฏิบัติตน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กมีวินัยสูงกว่าการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่และ แบบปล่อยปละละเลย

ประเด็นของงานวิจัยชิ้นนี้ ยังสรุปว่า จากการศึกษา ด้านการพัฒนาพฤติกรรมซึ่ง เป็นการวิจัยของหน่วยงานที่วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยของเด็กและเยาวชนไทย 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา 2) การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ปัญหาและความสำคัญของการวิจัย สาเหตุมาจากบิดา มารดาไม่มีเวลาให้บุตร และเยาวชนมักมีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อ นอกจากนี้ยังกล่าวว่า ครูมีภาระหน้าที่ทางโรงเรียนมากจนไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนศิษย์เท่าที่ควร ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน และส่งเสริมเด็กเมื่อเด็กทำในสิ่งที่ดี ส่วนกิจกรรมในการส่งเสริมจริยธรรมคุณธรรมของโรงเรียนยังมีน้อย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรศึกษารูปแบบการเสริมสร้างวินัยโดยเน้นรูปแบบสำหรับเด็กในระดับอนุบาล เพราะเป็นช่วงที่ปลูกฝังเรื่องวินัยได้ดีที่สุด
2. เมื่อได้ผลการศึกษาสภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยแล้ว ควรนำไปสร้างรูปแบบการเสริมสร้างวินัยใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้หลากหลายรูปแบบตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และทดลองใช้รูปแบบ เพื่อศึกษาผล

บรรณานุกรม

- กรรยา พรรณนา. (2559). *จิตสาธารณะ สร้างได้ง่ายนิดเดียว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรรณิการ์ พันทอง. (2550). *การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. จาก <https://www.curriculum51.net>
- กิติพงษ์ ศรีคะรัตน์. (2551). *การดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนวัดหินมงคล อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิติรัตน์ แสงแก้ว. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนตะดอบวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกษราภรณ์ จันทร์ขี้, พัสดราภรณ์ คำโอด และวรวลัชช์ สุขสบาย. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก*. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- แก้วจินดา เปรมประยูร. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนอนุบาลรัฐพันธุ์ 1 อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนิษฐา ชัยประโคน. (2556). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านพฤติกรรมเชิงบวกในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 11*. ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราพร อรุณพูลทรัพย์. (2541). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร*. หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดโครงการสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ของนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 1/6 โรงเรียนอนุบาลสกลนคร อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร.
การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญชัย ศรีเพชร. (2557). การเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนสว่างแดนดินสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชาญชัย สีธากาล. (2551). การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนเกษมสิมา
วิทยาคาร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชุมชัย ฉายจิต. (2552). การดำเนินงานด้านการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กระบวนการมี
ส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 4 วัดใต้โพธิ์คำอำเภอเมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.
- โชคชัย สาลิมวงศ์. (2552). การศึกษาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ชัยทัศน์ เรืองบุญ. (2552). การเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนเจียงทองพิทยาคม อำเภอภักดี
ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ชูไฮลา ขวัญดาวิน. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนและครูในการเสริมสร้างวินัยให้
แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา
เขต 1. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2558). *โคลเบอร์ก. สารานุกรม ศึกษา ศาสตร์ (Encyclopedia of
Education) 9.*
- ดวงตา คุณเกษมกิจ. (2555). *วินัยปฐมวัย...เรื่องใหญ่ที่ไม่เคยตกยุค.* วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัย
และพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). ปีที่ 4 ฉ.8 กรกฎาคม-ธันวาคม
2555.

- ดุจเดือน พันธุนาวิน. (2550). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน).
- เทพฤทธิ สมบูรณ์. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแสงตงอี่ปาง อำเภอดำรงวิทยารัษฎนคร. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระภากรณ์ ดงอนนท์. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาเลยเขต 2. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์ (2560). โรงเรียน “สาธิต” กับการฝึกฝนระเบียบวินัยโดยทหาร. เมื่อ 11 มิถุนายน 2560. จาก <http://prachatai.org/journal/2017/06/71790>.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2559). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนดีประจำตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 11(2), หน้า 159-174.
- นลิกานต์ ตอสกุล. (2552). การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอนงบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นวพร หาญณรงค์. (2545). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทโชค กาวไสง. (2551). การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนอุดมมงคลอุบลมภ์ อำเภอมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). วินัยในตนเองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. วารสารการวัดผลการศึกษาปีที่ 17 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม 2555. หน้า 3-15.
- เบญจมาศ จักรดา. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านขี้เหล็กเหล่าสมบูรณ์ อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- บัลลังก์ โรหิตเสถียร และนางศศิณี โมลีเก. (2552). *ตั้งศูนย์เสมารักษ์*. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=10332&Key=news1>
- ประภาพรรณ อิมกะดี. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้วิธีสะท้อนความคิดแบบผสมผสาน*. ปริญญาการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ปราณี ตั้งใจดี. (2540). *การสร้างแบบสังเกตคุณธรรมด้านความใฝ่รู้ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และการตรงต่อเวลาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูอุเทศสุตากรณ์. (2558). *คุณธรรมสำหรับพัฒนาเยาวชนไทย*. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์. 3(3). เลขหน้า 1-17.
- พระมานะ ประพฤติธรรม. (2552). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมด้านวินัยของเด็กและเยาวชนไทย*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พิทักษ์ชัย จักรบุตร. (2553). *การพัฒนาดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนศรีแก้วพิทยา อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พุดพิงศ์ ทรงนวล. (2556). *ปัญหาและการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านธรรมรัตน์ จังหวัดชลบุรี*. การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พูนสุข รื่นปาน. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสงคราม*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มาตรฐานการศึกษาของชาติ. (2547). เข้าถึงได้จาก <http://www.sc.mahidol.ac.th/scpn/ntstd.htm> วันที่เข้าถึง 21/04/60

- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2557). *บทสัมภาษณ์ประธานมูลนิธิ “มูลนิธิยุวสถิรคุณกับเป้าหมายสร้างเด็กไทยให้มั่นคงอยู่ในคุณความดี”*. นิตยสารรั้วโรงเรียน นิตยสารเพื่อสร้างคนดีให้กับบ้านเมือง. ฉบับที่ 1 พฤศจิกายน. หน้า 3-9.
- มัลลิกา จันทนป. (2554). *การพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนคูเมืองวิทยา อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ*. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2548). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ.2548*. หน้า 18-19 ประกาศ ณ วันที่ 18 มกราคม 2548. เข้าถึงได้จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2548/00156809.PDF
- รุ่งอรุณ เทียมลม. (2552). *การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย 2 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐบาลไทย. (2560). *หารือการปลูกฝังเยาวชนตามแนวคิด STAR STEMS*. เมื่อ 4 กรกฎาคม 2560. จาก <http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/4650>
- ลัญจิกา ภูเขียว. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนบ้านกันจรรย์ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณิภา ศุภรียพงษ์ และคณะ. (2546). *การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม*. วารสารวิจัย มข. 8(2): ก.ค.-ธ.ค.2546.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *วันเด็กแห่งชาติ (ประเทศไทย)*. เข้าถึงได้จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/วันเด็กแห่งชาติ_\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/วันเด็กแห่งชาติ_(ประเทศไทย)) วันที่เข้าถึง 7 มีนาคม 2560.
- วิสูตร ไรดี. (2553). *การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบโดยใช้กิจกรรมชุมนุมโรงเรียนบ้านหนองปรือคิมม่วง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วินิจฉัย อาสนาทิพย์. (2554). *การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนดงบังอำนวยการ อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์*. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- วีรชิตพงศ์ พิศอ่อน. (2555). การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโรงเรียนพิบูลธรรมเวทวิทยา จังหวัดพิจิตร. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วีณา ประชากุล. (2549). รายงานการวิจัยการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของ นักเรียนระดับประถมศึกษา. ศูนย์วิจัยและพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม.
- วีรเดช นรินทร์รัมย์. (2554). การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนหนองกุงไทยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพลินธุ์ เขต 2. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไวหาร ยะสารวรรณ. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- วันเพ็ญ ชนะพันธ์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา วิชาการวิจัยการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศศิภา จงรักโชคชัย. (2560). ลูกไม่มีวินัย (Discipline Problems). เข้าถึงได้จาก <http://taamkru.com/th/ลูกไม่มีวินัย/#article103> วันที่เข้าถึง 23 เมษายน 2560.
- ศิริ หลักทอง. (2553). การพัฒนาดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบโรงเรียนสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์บริหารกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). พระบรมราชโองการและพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เข้าถึงได้จาก <http://www.cca.chula.ac.th/protocol/organizations-individuals.html?start=1> วันที่เข้าถึง 3 มีนาคม 2560.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. นนทบุรี: สหมิตร พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เศรษฐกร มงคงจาดุรงค์. (2546). ผลของการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมจิตร พรหมเผ่า. (2552). *การมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน อำเภอบึง จังหวัดพะเยา*. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมหมาย ภิญโญดม. (2551). *การเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยชัยภูมิ อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมหมาย วินทะไชย. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรารุช ตันยาลักษณ์. (2554). *บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม*. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม. หน้า 125-128.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *FOCUS ประเด็นจาก PISA: ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2559)*. เข้าถึงได้จาก <https://library.ipst.ac.th/handle/ipst/3155>.
- สินชัย โกษาแสง. (2552). *การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนนาหว้าพิทยาคม อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม*. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สิทธิพล อัจฉินทร์ และน็อน พิณประดิษฐ์. (2549). *สถานภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยด้านความมีวินัยในตนเอง*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 29 ฉบับที่ 3-4 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2549).
- สิรินาถ ธงศิลา. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร*. หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- สิริกร สีนสม. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- สุปชัย โกสินาม (2558). การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองฮี อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 9(2), หน้า 179-190.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษากา. (2546). พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546. เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2560 จาก www.ecpat-thailand.org/th/1_3.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.). (2559). มาตรการการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุการณ์การกระทำรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เข้าถึงได้จาก kormor.obec.go.th/news/measure.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. เข้าถึงได้จาก <http://www.onec.go.th/index.php/page/view/Outstand/2532> วันที่เข้าถึง 21/04/60.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.). (2555). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554). สมุทรปราการ: ออฟเซ็ท พลัส จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). ตารางสถิติจำนวนและร้อยละของวัยรุ่น อายุ 13 - 24 ปี จำแนกตามกลุ่มอายุ เขตการปกครอง ประเภทพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ทำประจำ และภาค พ.ศ. 2557. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm วันที่เข้าถึง 3 มีนาคม 2560.
- สันติกร รักสองหมื่น, เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ไพศาล หวังพานิช และสงวนพงศ์ ชวนชม. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคใต้ตอนบน. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ, 14(2), หน้า 55- 70.

- องอาจ วรวะไล. (2554). การเสริมสร้างวินัยในตัวเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนชุมชนยอดแก่งสงเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกวัดผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อาทิตย์ พรหมตวง. (2553). การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนสนมวิทยาการ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2559). สร้างวินัยให้ลูกคุณ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.
- อัชรา เอ็บสุขสิริ. (2559). จิตวิทยาสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ ยอดปรางค์. (2553). การพัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบโรงเรียนวังไม้แดงพิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อินดล เดชเสถียร. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะวินัยนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

คณะผู้จัดทำรายงานการวิจัย

สภาพและปัจจัยในการเสริมสร้างวินัยในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในบริบทของประเทศไทย

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นางเกื้อกุล ชั่งใจ

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนการเรียนรู้

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์งานวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์

นายวิทย์ พุกษากุลนันท์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ผู้อำนวยการสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด

และกิจการนักเรียน

ดร.บุญลือ ทองอยู่

ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร. ผดุงชาติ สุวรรณวงค์

ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

นายสมควร วรสันต์

ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

นายทองสุข รวยสูงเนิน

ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

นายจิรัฏฐ์ แจ่มสว่าง

ข้าราชการบำนาญ

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

ดร.ศิริลักษณ์ เส็งมี

ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบุญญราตรี

นางพยุศรี วังโส

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเขาชีจรรย์

นายวันชัย ทองเกิด

ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม

นายนพดล เต๋นดวง

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม
(พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

นายวิทยา อรุณแสงฉาน

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย ชลบุรี

นางชไมพร งามยิ่งยวด

ครูประจำการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม

นางสาวเกศินี หล้าปิ่นตา

ครูประจำการโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย

รายชื่อนักวิจัย

ดร.วิลาวัลย์ โพธิ์ทอง

มหาวิทยาลัยพะเยา

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยนครพนม

บรรณาธิการเอกสาร

นายสำเนา นื้อทอง

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

ประธานการจัดพิมพ์

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายสำเนา นื้อทอง

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้

นางสาวจักษณา อธิรัตน์ปัญญา

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางสาวจันทิมา ศุภรพงษ์

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางสาวสมพร พรหมดี

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการ

นางสาวณัฐตรา แทนขำ

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการ

นายสมชาย นัยเนตร

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการ

นายสุภสิทธิ์ ภูภักดี

นักวิชาการศึกษาศึกษาชำนาญการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาศึกษาการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทร. 02 668 7123 ต่อ 2516 และ 2560 โทรสาร 02 243 1129